Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Straßburg], 1481

[Legende I (De adventu domini) – L (De annunciatione dominica)]

urn:nbn:de:bsz:31-306710

Visual Library

Incipit legēda ſanctorū que lombardica nominatur hiſtoria Et primo de feſtiuitatibuſ que occurrūt infra tēpus renouationis quod repreſētat eccleſia ab aduētu vſqȝ ad natiuitatem domini. Legenda Prima.

De aduentu domini. A

Duentus domini per quattuor ſeptimanas agit̃ ad ſignificanduȝ ꝙ quadruplex ē aduentꝰ ſcȝ in carnem ī menteȝ. in mortē. ⁊ ad iudiciū. Ultima aūt ſeptimana vix finitur. qꝛ ſanctorꝫ gloria q̄ dabit̃ in vltio aduentu nūq̄m terminabit̃. Hinc ē etiā ꝙ primū reſpōſoriū ꝑme dn̄ice aduētꝰ ꝯputato gloria pr̄i q̄ttuor verſꝰ ꝯtinet. ut ꝓdictos q̄ttuor aduentꝰ deſignet. Quis aūt cui magꝭ ꝯueniat. prudēs lector attēdat. Licet aūt quadruplex ſit aduētus. tñ eccl̄ia ſpāliter de duplici. ſcȝ ī carnem et ad iudiciū videt̃ memoriā facere. ſicut ī officō ipſiꝰ tēporis pȝ Hic eſt etiā ꝙ ieiuniuȝ aduentꝰ ꝑtim eſt exultatōis et ꝑtim meroris. Nā rōe aduentꝰ in carnē dicit̃ ieiuniū exultatōis. rōne aduētus ad iudiciū dicit̃ ieiunium merorꝭ. Et ad hoc inuēdum eccl̄ia cātat tūc q̄daȝ cātica leticie. et hoc ꝑpter aduentū miſericordie et exultatōis. quedaȝ vero deponit. ⁊ h̄ ꝑpter aduentū ſeuere iuſticie ⁊ meroris B. Circa aduētum igit̃ ī carnē tria videri pn̄t ſcȝ aduenīēdi oportunitas. et aduentus neceſſitas et utilitas. Oportunitas aduenīēdi attēditur primo ex ꝑte hominis q̄ primo in lege nature ꝯuictus fuit de defectu ꝯgnitōnis diuine. Unde et tūc in peſſimos errores ydolatrie cecidit. et iō coactus eſt clamare ac dicere. Illumina oculos meoſ ⁊c̄. Deinꝺ venit lex iubēs. ī qua ꝯuictꝰ ē de impotētia. cū prius clamaret. n̄ deeſt qui impleat. ſȝ qui iubeat. Ibi eñ eſt ſolūmō eruditus. ſed nō a pc̄cō liberatꝰ. nec ꝑ aliquā grām ad bonū adiutꝰ. ⁊ iō coactus eſt mutare ac dicere. Nō deeſt q̄ iubeat ſȝ q̄ impleat. Oportune igit̃ filius dei aduenit qn̄ hō ꝺ ignorātia ⁊ ipotētia ꝯuictꝰ fuit. ne ſi forte an̄ veniſſȝ hō ſuis meritis ſalutē aſcriberet. ⁊ iō medicīe gr̄tus nō eſſet. Secūdo ex ꝑte tp̄ꝭ qm̄ venit in plenitudine tp̄is ⁊c̄. Gal'. iiii. At vbi venit plenitudo tp̄is ⁊c̄. aug. Multi dicūt quare non an̄ venit xp̄c qꝛ nōdum venerat plenitudo tp̄is moderāte illo ꝑ quem facta ſūt om̄ia tp̄a. Deniqȝ vbi venit plenitudo tp̄is. venit illeq̄ noſ liberauit a tp̄e. Liberati aūt a tp̄e vēturi ſumꝰ ad illā eternitatē vbi nullū ē tp̄us. Tercō ex ꝑte vulneris ⁊ morbi vniuerſal'. Quoniā eñ morbꝰ erat vniuerſalis oportunū fuit vniuerſalē exhiberi mediciāȝ. Un̄ dicit aug. ꝙ tūc magnꝰ vēit medicꝰ

qn̄ p̄ totū mundū magn⁹ iacebat egrot⁹. Vn̄ eccl̄ia ī ſeptē antiphonis
q̄ cātant̄ an̄ natiuitatē dn̄i. oñdit mltiplicitatez ſui morbi ⁊ ad quelibz
petit remediū medici An̄ ſiq̄dez aduentū filii dei ī carnez eram⁹ igno
rātes ſiue ceci. penis eterniſ obligati. ſui dyaboli. mala pcti ꝯſuetudi
ne victi. tenebris obuoluti. exules a pr̄ia ⁊ expulſi. idq̄z idigebam⁹ do
ctore. redēptore. liberatore eductore. illūiatore. ⁊ ſaluatore Quia igit̄
ignorātes erā⁹, idō ab ipō doceri idigebam⁹. Et idō ſtati ī pma antipho
na clamam⁹. O ſapiētia q̄ ex ore altiſſimi pdiſti rc̄. veni ad docēdū noſ
viā prudētie. Sz pax pdeſſet ſi doceremur et n̄ redimeremur. et idō ab
ipō redimi poſtulam⁹ cū ī ſc̄da clamam⁹. O adonay et dux dom⁹ iſra:
el rc̄. veni ad redimēdū nos ī brachio extēto Sz q̄d pdeſſz ſi eſſem⁹ do
cti et redēpti. ſi adhuc p⁹ redēptōnez dtineremur captiui. ⁊ idō liberari
petim⁹ cū ī tercia clamam⁹ O radix yeſſe rc. vēi ad liberādū noſ iā no
li tardare. Sz q̄d pdeſſz captiuis ſi eſſēt redēpti ⁊ liberati. ſz tn̄ nondū
eſſēt ab oi viculo abſoluti. vt ſcz ſue poteſtatis eſſēt ⁊ libere q̄ vellēt ire
poſſēt. pax igit̄ pdeſſz ſi nos redimiſſz ⁊ liberaſſz ſi tn̄ adhuc victoſ re
tineret et idō ab oīb⁹ peccati viculis educi petim⁹ cū ī q̄rta clamam⁹.
O clauis dauid rc̄. veni ⁊ educ victos d̄ domo carceris. ſedētes ī tene
bris ⁊ vmbra mortis. Sz qz illi q̄ diu fuerūt ī carcere hn̄t oculos tene
bratos nec clare videre poſſūt. idō p⁹ abſolutōz a carcere reſtat noſ eſſe
illuminādos vt videam⁹ q̄ ire debeam⁹. ⁊ idō ī quīta clamam⁹. O oriēs
ſplendor luc̄ rc. veni ⁊ illumia ſedētes ī tēbris ⁊ vmbra mortis. Sz ſi
eſſem⁹ docti redēpti ⁊ ab inimicis penit⁹ liberati ⁊ illuminati. q̄d vale
ret niſi deberem⁹ ſaluari. ⁊ idō ī duab⁹ ſequētib⁹ ſaluari petim⁹ cū dici
m⁹. O rex gētiū. veni ⁊ ſalua hominē quē d̄ limo formaſti. Itē O ema
nuel rc. veni ad ſaluādū nos dn̄e de⁹ nr̄. In prima aūt petim⁹ ſalutem
gētiū. Vn̄ dr̄. O rex gētiū. In ſc̄da ſalutē iudeoꝝ q̄b⁹ de⁹ dderat legē
Vn̄ dr̄. O emanuel dux ⁊ legifer nr̄. ¶ L Vtilitas aūt aduēt⁹ xp̄i a
diuerſiſ ſanctis diuerſimode aſſignat̄. Ipe nāqz de⁹ ſicut pz luce. iiii.
ꝑpt ſeptē vtilitates ſe veniſſe ⁊ miſſū eē teſtat̄ dicēs. Spirit⁹ dn̄i ſup
me rc̄. vbi p ordinē dicit ſe eē miſſū. ad paupū ꝯſolatōez ad ꝯtritoꝝ ſa
natōnē. ad captiuoꝝ liberatōnē. ad idoctoꝝ illuminatōz. ad peccatoꝝ
remiſſionē. ad toti⁹ humani generis redēptōz. ad meritoꝝ retributōz
¶ Aug. aūt poīt tres vtilitates aduēt⁹ xp̄i dicens. In ſeculo iſto ma
ligno quid abūdat niſi naſci. laborare et mori. Hec ſūt mercimonia re
gionis nr̄e. et ad tales merces mercator ille deſcēdit. Et qz oīs merca
tor dat ⁊ accipit. dat q̄d hz ⁊ accipit quod nō habz. criſt⁹ in iſta merca
tura dedit et accepit Accepit quod hic abundat. ſcz naſci: laborare: ⁊
mori. dedit renaſci reſurgere et ineternū regnare Idez Venit ad nos
celeſtis negociator accipe ꝯtumeliam et dare honorem ſubire mortez
et dare vitam. haurire ignominiā et dare gloriā. Gre. autem ponit

quattuoꝛ vtilitates ſiue cāſ ſui aduētus dicēs. Studebāt oēs ſupbi ď adam ſtirpe ꝓgeniti ꝓſpera vite pn̄tis appetere. aduerſa deuitare. op pꝛobꝛia fugere. gl'az appetere. Venit inter eos īcarnat⁹ dn̄s aduerſa appetēs. ꝓſpera ſpernēs. oppbꝛia āplectēs. gloꝛiā fugiēs. Jdē. Criſt⁹ expectat⁹ veīt. veniēs noua docuit. docens noua. mirabilia exercuit. mira faciēs. praua tolerauit. Bern̄. q̄z alias poīt dicēſ. Triplici moꝛbo miſerabili ī laboꝛā⁹ nā ꝛ faciles ſū⁹ ad ſeducēdū. ďbiles ad opandū et fragiles ad reſiſtēdū. Si diſcernere volum⁹ īter bonū et malū ďcipimur. ſi tēptam⁹ facere bonū ďfici⁹. ſi conamur reſiſtere malo ſupamur Neceſſari⁹ ē ꝓinď ſaluatoꝛiſ aduēt⁹ vt ī nob̄ ꝑfidē bitās illuminet cecitatē nr̄az. ꝛ nobiſcū manēs adiuuz īfirmitatē nr̄az ꝛ ꝓnobiſ ſtās fragilitatē nr̄az ꝓtegat ꝛ ꝓpugnet. Hec bern̄. ¶ B Circa ſcďz aduētū ſcz ad iudiciū duo vidēda ſūt ſcz. Añ cedētia iudiciū. ꝛ ꝯcomitātia. Añcedētia ſūt tria. ſcz ſigna ꝑribilia. ātixp̄i fallacia. ꝛ ignis vehemētia. Signa āt ꝑribilia ꝑcedētia iudiciū ponūť. v. Lu. xxi. Erūt ſigna ī ſole ꝛ luna ꝛ ſtelliſ. ꝛ ī ꝑris ꝓſſura gētiū ꝑ ꝯfuſione ſoīt⁹ mariſ ꝛ fluctuū Tria ſigna prima ďterminăť apoc. vi. Sol fact⁹ ē niger tāq̄ ſacc⁹ cilicinus et luna facta ē ſicut ſanguis ꝛ ſtelle celi ceciderūt ſup terrā. Sol igiť ďr obſcurari vľ quātū ad ſui luminis priuatōz. vt pᷓſfamilias. id eſt hoīe moriēte q̄ſi lugere videať. ľ q̄ntū ad maioꝛis luc̄. id ē. claritatiſ xp̄i ſupuētōz vľ q̄ntū ad metaphoꝛicā locutōz. q2 ſm aug̃. tā ſeuera erit vidicta diuina q̄ etiā ſol ip̄az reſpicere nō audebit. ľ q̄ntū ad miſticā ſignificatōz. q2 ſol iuſticie xp̄⁹ tūc obſcurat⁹ erit q2 null⁹ ip̄m ꝯfiteri audebit. Celū aūt ďr hic aeriū. ꝛ ſtelle vocāť aſſub que habēt ſil'itudinē ſtellaꝝ. ꝛ dicūť ſtelle cadere ď celo ſm vulgi opinionez q̄ñ aſſub ďſcendit. Vñ et ſcriptura ꝯfoꝛmat ſe ꝯmuni mō loquēdi. Tūc em̄ maxīe fiet talis impſſio q2 ignea qualitas abūdabit. et hec faciet dn̄s ad terroꝛem peccatoꝝ. Vel ſtelle dicūť cadere q2 igneas comas emittēt. vľ q2 mľti qui vidbanť ſtelle ď eccľia cadēt. vľ q2 retrahēt lumē ſuū vt minīe videanť. De q̄rto ſigno quod erit ꝓſſura in terris. legiť math. xxiiii. Erit tūc tribulatō q̄l' nunq̄ fuit ab inicio mūdi .ꝛc̄. Quintum ſignum ſcz confuſionem maris quidam exiſtimāt eſſe q̄ mare cum magno fragoꝛe ꝑibit a priſtiana qualitate ſecundum illud apocalip. xxi. Et mare iā nō eſt. Vel ſecundum alios ille ſonitus erit q̄m nō ſine murmure magno xl. cubitis ſup montes eleuabitur et poſtea ďprimeť. Vľ ad literaz ſm gregoꝛium tunc fiet noua ꝛ inaudita maris et fluctuum perturbatio

¶ Hieronimus autē in annalibus hebreoꝝ inuenit. xv. ſigna precedētia iudicium. Sz vtꝝ cōtinue futura ſint an interpolatim non explſit. Pⁱa die erigz ſe mare. xl. cubitis ſup altitudīez mōtiū ſtanſ ī loco ſuo q̄ſi mur⁹. Scďa die tm̄ ďſcēdet vt vix videri poſſit. Tercia die marine belue apparētes ſup mare dabunt mugit⁹ vſq3 ad celuz ꝛ eaꝝ mugit⁹

ſolus deus intelliget. Quarta die ardebit mare et aqua. Quinta arbo
res et herbe dabūt rorem ſanguineū. In hac etiā quinta die vt alii aſ
ſerūt omnia volatilia celi cōgregabunt in campis. vnūquodqʒ genus in
ordie ſuo. nō guſtātia nec bibētia: ſʒ vicinū aduentū iudicis formidātia
Sexta ruent edificia. In hac etiā ſexta die vt dicit fulmina ignea ſur
gent ab occaſu ſolis cōtra faciem firmamēti vſqʒ ad ortū cōcurrentia
Septima petre adinuicem collident et in quatuor partes ſcindentur:
et vnaqueqʒ pars vt dicit collidet alterā: neſcietqʒ homo ſonū illū ſed
tantū deus. Octaua fiet generalis terremotus qui adeo erit magnꝰ
vt dicit ꝙ nullus homo nullū animal ſtare poterit. ſed ad ſolū omnia ꝓ
ſternēt. Nona equabit terra. et omnes montes et colles in puluerē re
digent. Decima exibūt homines de cauernis et ibūt velut amentes.
nec mutuo ſibi loqui poterūt. Undecia ſurgēt oſſa mortuorū. et ſtabūt
ſup ſepulcra. omnia eni ſepulcra ab ortu ſolis vſqʒ ad occaſum ſolis a
perient vt inde mortui exire valeant. Duodecima cadent ſtelle. omīa
enī ſidera errantia et ſtationaria ſpargent ex ſe igneas comas. et iterū
tūc valde generabunt aſſub. In hac etiā die dicit ꝙ omīa animalia ve
nient ad campos mugientia nec guſtantia nec bibētia. Tredecima mo
rientur viuētes vt cū mortuis reſurgant. Quartadecima ardebit celū
et terra. Quintadecima fiet celū nouū et terra noua et reſurgēt oīes
¶ E Secundum qđ p̄cedet iudicium erit anthicriſti fallacia. Ipſe eni
omnes decipe conabit quatuor modis. Primo ꝑ callidā ſuaſionʒ ſiue
ſcripturarum falſam expoſitionē. Mittetur enī ꝑſuadere ⁊ ex ſcriptu
ra firmare ſe eſſe meſſiam in lege ꝓmiſſum. Unde ⁊ legē chriſti dſtruet
et ſuam ſtatuet Pſal. Conſtitue domine legiſlatorem ſup eos ⁊c. glo
ſa id eſt anthicriſtū legis praue latorem. Dan. xi. Et dabūt abomina
tionem et deſolationem tēpli. Gloſa. Anticriſtus in tēplo dei ſedebit
quaſi deus vt legem dei auferat. Secundo per miraculorum operatio
nem. ii. theſſ. ii. Cuiꝰ aduentꝰ erit ſecundum operationē ſathane in om
nibus verbis et ſignis et ꝓdigiis et mendaciis. Apo. xiii. Fecit ſigna
vt etiā ignem faceret de celo in terrā deſcēdere. Glo. Ut apoſtolis da
tus ē ſpirituſſanctus in ſpecie ignis et illi dabunt ſpiritum malignum
in ſpē ignis. Tercio ꝑ donorum largitionem. Dan. xiii. Dabit eis po
teſtatem in multis et terrā diuidet gratuito. Glo. Anthicriſtꝰ deceptis
dōa multa dabit et terrā ſuo exercitui diuidet. Quos ei ſuo terrore ſub
iugare nō poterit. auaricia ſubiugabit. Quarto ꝑ tormētorū illatōʒ. Dan
viii. Sup̄ quā credi poteſt vniuerſa vaſtabit. Itē grego. loquēs de anthi
criſto. Robuſtos quippe interfecit cum eos qui mēte inuicti ſunt corpa
liter vincit. Tercium quod precedet iudicium erit ignis vehementia
qui quidem precedet faciem iudicis. Illum enim ignem emittet deus
Primo ꝓpter mūdi inouatōʒ. purgabit eī et renouabit omnia elementa

Unde et adinſtar aque diluuii.xv.cubitis mōtib⁹ altior erit.ſicut di
cit in hiſtoria ſcolaſtica.q2 opa hominū tm̄ aſcēdere poterāt.Secūdo
ꝓpter homines ī purgatōꝫ.q2 illis q̄ tūc viui reperient erit loco purga
torii.Tercio ꝓpter maiorez dānatoꝝ cruciatōꝫ.Quarto ꝓpter maio
rem ſāctoꝝ illuminatōꝫ.Nam ſcd̄m baſiliū de⁹ facta mūdi purgatōe
diuidet calorē a ſplēdore et totū calorez mittet ad regionem damnato
rū vt ampli⁹ crucient.et totuz ſplendorē ad regionē beatoꝝ.vt āpli⁹
iocūdent. ¶ F Concomitātia aūt iudicium erūt plura.Primum eſt
diſceptatō iudicis.Judex eni in vallez ioſaphat deſcēdet.et bonos et
malos iudicabit.bonos a dextris ⁊ malos a ſiniſtris ſtatuet.Et cre
dendū eſt in loco eminēti eū eſſe futuꝝ vnde ceteri poterūt eū videre.
Nec intelligendū eſt ꝙ oēs intra illam valliculā ꝯcludant q2 hoc eſ
ſet puerile.vt dicit hieronim⁹.ſed ꝙ erūt ibi ⁊ ī locis circūiacētib⁹.In
parua aūt terra inumerabilia milia hominū eſſe poſſūt.maxime quan
do ꝯſtringuntur.Et ſi neceſſe fuerit electi erūt ī aere corporum agili
tate.dānati vero etiā eſſe poterūt diuina ſuſpendēte virtute.Et tunc
iudex cū malis diſceptabit.et eos ꝑ opib⁹ miſericordie que nō habu
erūt obiurgabit.et tūc oēs ſup ſe plāgent.ſcd̄m qđ oſtendit chriſo.
ſup matheū dicens.Plangent ſe iudei videntes viuentē et viuificātē
quem q̄ſi hominē mortuū exiſtimabāt.et ꝯuincētes ſe de corpe vulne
rato ſcel⁹ ſuū denegare nō poterūt.Plangēt ſe et gētiles q̄ variis diſ
putatōibus ꝑhiloſophoꝝ decepti irratōnabilē ſtulticiā putauerūt eſſe
deum colere crucifixū.Plangēt ſe xp̄iāi peccatores.qui magis dilexe
runt mūdum q̄ deū vel xp̄m.Plangent ſe heretici q̄ puꝝ hominē cru
cifixū dixerūt.cū videāt ip̄m eſſe iudicē in quē ꝯpuxerūt iudei.Plāgēt
ſe oēs trib⁹ terre.q2 nec reſiſtendi virt⁹ eſt ꝯtra eū.nec fugiendi fa
cultas ante faciē ei⁹ eſt.nec penitētie loc⁹.nec ſatiſfactōnis tp̄us.ex ā
guſtia eni omniū rerū nil eis remanet p̄ter luctū. ¶ G Secūdū ē diſ
ferentia ordinis.nā ſicut dicit gregori⁹ in iuditio q̄tuor erūt ordines.
duo ex p̄te reꝓborū.et duo ex p̄te electorū.Alii eni iudicant ⁊ pereūt
ſicut hi q̄b⁹ dicet.Eſuriui et nō dediſtis mihi manducare ⁊c̄.Alii ve
ro nō iudicant et pereūt.ſicut hi de quib⁹ dicit.Qui nō crediderit iaꝫ
iudicat⁹ eſt.q2 nec iudicii verba pcipiūt.q̄ ei⁹ fidē nec verboten⁹ ſerua
re voluerūt.Alii iudicantur et regnant ſicut hi q̄b⁹ dicet.Eſuriui ⁊ de
diſtis mihi māducare ⁊c̄.Alii non iudicant ⁊ regnāt ſicut viri pfecti q̄
alios iudicabūt.nō ꝙ ſententiam ferāt.q2 hoc ſolius iudicis eſt.ſed di
cuntur iudicare.id eſt iudicanti aſſiſtere.Et illa aſſiſtentia erit primo
ad ſanctorum honorē.Magn⁹ eni honor erit cum iudice ſeſſionem ha
bere.Juxta qđ ꝓmiſit domin⁹ mathei.xix.dicēs.Sedebitis ſup ſedes
et cetera.Scd̄o ad ſnīe ꝯfirmatōꝫ.ſnīaꝫ ei iudicis appbabūt ſicut aliqn̄
illi q̄ iudicanti aſſiſtūt ei⁹ ſnīam appbant.et ad ip̄am approbandam

ſubſcribunt. Pſal. Ut faciant in eis iudiciū conſcriptum. et cetera
Tercio ad maloꝝ ꝯdemnatoꝝ. quos q̄dez ꝯdēnabūt ex vilte ſue ꝯpatōe
¶ III Terciū eſt inſignia paſſionis. ſcʒ crux claui et cicatrices ī corpore
Hec ei erunt primo ī oſtenſionē ſue glorioſe victorie. et ſc̄do in excellen
tia glorie apparebūt. Vn̄ criſo. ſup matheū. Crux et cicatrices radiis
ſolis erūt lucidiores. Idem. Cōſidera quāta ſit virtꝰ crucis. ſol obſcu
rabit. ⁊ luna nō dabit lumē ſuū. vt diſcas q̄ntū crux luna lucidior et ſo
le p̄clarior eſt. Secūdo ī oſtenſionē ſue miſericordie. vt ex hoc oſtenda
tur q̄ʒ miſericorditer boni ſūt ſaluati. Tercio ī oſtenſionem ſue iuſticie
vt ex hoc oſtēdatur q̄ iuſtiſſime reꝓbi ſint dāpnati. qꝛ ſcʒ tm̄ p̄ciū ſui ſā
guinis ꝯtempſerūt. Vn̄ in hec verba eis exꝓbrabit. vt dicit criſo. ſuper
matheū dicēs. Ego ꝓpter vos homo factꝰ ſum. ꝓpter vos alligatꝰ ſuʒ
et deluſꝰ et ceſus ⁊ crucifixꝰ. vbi eſt tantaꝝ iniuriaꝝ meaꝝ fructꝰ. Ecce
p̄ciū ſanguinis mei qd̄ dedi ꝓ redēptōe animaꝝ veſtraꝝ. vbi eſt ſeruitꝰ
veſtra quā mihi ꝓ p̄cio ſanguinis mei dediſtis. Ego ſup gloriā meam
vos habui cum eſſem deus apparens homo. et viliorē me omnibꝰ rebꝰ
veſtris feciſtis. Nam omnem rem viliſſimam terre amplius dilexiſtis
q̄ iuſticiam meam et fidem. Hec criſ. ¶ IIII. Quartum eſt ſeueritas iu
dicātis. Non enim flectetur timore qꝛ omnipotens eſt. Criſ. Nō reſi
ſtendi virtus eſt cōtra eū nec fugiēdi facultas ꝛc̄. Nec munere poterit
corrūpi. qꝛ ditiſſimus eſt. Bernardꝰ. Veniens veniet dies illa in qua
plus valebūt pura corda q̄ aſtuta verba. et cōſcientia bōa q̄ marſupia
plena. Ille enim eſt qui nō fallet verbis nec flectet donis. Item augu
ſtinꝰ. Expectat dies iudicii. et aderit ille equiſſimus iudex q̄ nullus po
tentis ꝑſonam accipit. cuiꝰ palaciū auro et argento nulluſ epiſcopus
vel abbas vel comes corrūpe poterit. Nec odio qꝛ optimus eſt. In eū
ei qꝛ optimꝰ eſt odiū cadere nō pōt. Sap. xi. Nihil odiſti eoꝝ q̄ feciſti.
Nec amore qꝛ iuſtiſſimꝰ ē. Vn̄ etiā fratres ſuos. id eſt falſos xp̄iāoſ nō
liberabit. Pſal. Frater n̄ redimet. Nec errore qꝛ ſapiētiſſimꝰ eſt. Leo
papa. Iſta eſt ſciētia ſūmi iudicis. iſte eſt tremendꝰ aſpectꝰ. cui puium
ē omē ſolidū. ⁊ aptū omē ſecretū. cui obſcura clarēt. muta reſpōdēt ſilē
ciū ꝯfitet. ⁊ ſin̄ voce mēs loq̄tur. Et idō cū eiꝰ ſapiētia ſit taliſ ⁊ tāta ī
ipſiꝰ ſapiētiā nil valebūt allegatōeſ aduocatoꝝ. nec ſophiſmata phorū
nec p̄clariſſima eloq̄a oratoꝝ. nec aſtucie verſutoꝝ. De hiſ q̄tuor ſic di
cit hiero. Quāti illic elingueſ ⁊ muti feliciores loq̄cibꝰ erūt quo ad p̄mū
q̄nti paſtoreſ phis. q̄ ad ſcd̄z. q̄nti ruſtici oratoribꝰ. quo ad terciū. q̄nti
hebetes argutiis p̄ferēdi ſūt ciceronis. q̄ ad q̄rtū. ¶ V. Quītū ē accuſa
tor horribil. tres ei tūc accuſatores ꝯtra peccatorē ſtabūt. Priꝰ ē dya
bolꝰ q̄ tūc accuſabit Augu. Preſto tūc erit dyabolꝰ recitāſ verba ꝓfeſſiōis
nr̄e. ⁊ obiciēſ nob q̄cq̄ʒ fecīꝰ ī q̄ loco ⁊ ī q̄ hora peccauiꝰ. ⁊ q̄d boi face
re tūc debuimꝰ defuitꝰ ē ei ille aduſariꝰ. eq̄ſſime iudex iudica iſtū meū ēē ob

culpã qui tuus eſſe noluit ꝑ grãm tuus ẽ ꝑ naturam. meus ꝑ miſeriã
tuus ob paſſionez. meus ob ſuaſionem. tibi ſobediẽs. michi obediẽs. a
te accepit immortalitatiſ ſtolã. a me accepit hãc pãnoſam q̃ indutus
eſt tunicã. tuã veſtem dimiſit. cũ mea huc venit. Equiſſime iudex iudi
ca illũ meũ eſſe ⁊ mecũ dãnandum eſſe. Heu heu poterit ne tal' aperi-
re os q̇ talis iuenit vt iuſte cũ dyabolo deputetur. Hec aug. Secũdꝰ
accuſator erit ꝓprium ſcelꝰ. peccata eñ ꝓpria vnũquenqз accuſabũt.
Sap. iiii. Venient i cogitatõe peccatoꝝ ſuoꝝ timidi. et trãſducẽt illos
ex aduerſo iniquitates eoꝝ. Bernh. Tunc loquẽtia ſil' eiꝰ opa dicẽt
Tu nos egiſti. opa tua ſumꝰ. nõ te deſeremꝰ. ſз ſemꝑ tecũ erimꝰ. et te-
cũ ad iudiciũ ꝑgemus. Multiſqз ⁊ multiplicibꝰ criminibꝰ eũ accuſa-
bũt. Terciꝰ accuſator erit totus mũdꝰ. Gregorius. Si queriſ quis te
accuſabit. dico totꝰ mũdus. Offenſo eñ creatore offendit totꝰ mun
dus. Crib. ſup maſ. In illo die nichil ẽ quod reſpõdeamꝰ. vbi celuз et
terra aqua ſol et luna dies et noctes et totꝰ mũdꝰ ſtabũt ante deũ ad
verſus nos in teſtimoniũ peccatoꝝ noſtroꝝ. et ſi oĩa tacerẽt ipẽ tñ co-
gitatõnes nr̃e et opa ſpecialiter ſtabũt aduerſũ nos añ deũ nos forti-
ter accuſãtes. Sextũ eſt teſtis infallibil'. tres eñ teſtes tũc aduer
ſum ſe habebit peccator. Vnũ ſuꝑ ſe habebit peccator. ſcз deum qui
erit iudex et teſtis. Hiere. xxix. Ego ſũ iudex et teſtis dicit dominus.
Aliũ itra ſe ſcз ꝯſtiẽtiã. Aug. Quiſqs futuꝝ iudicẽ times. ꝑñtẽ ꝯſcie-
tiã corrige. Sermo eñ tue cauſe teſtimoniũ ẽ ꝯſcie tue. Tertiũ iuxta
ſe ſcз ꝓpriũ angelum ad cuſtodiam deputatũ qui tanq̃ ꝯſcius omniũ
que fecit. cõtra eũ teſtimoniũ ꝑhibebit. Job. xx. Reuelabũt celi id eſt
angeli iniquitatẽ eius Septimũ ẽ artatõ peccatoris. d̓ hoc ſic dicit
Grego. O q̃ anguſte erũt tunc vie reprobis. ſuperiꝰ erit iudex iratus.
inferius horrẽdũ chaos. a dextris peccata accuſãtia. a ſiniſtris infini
ta demonia ad ſuppliciũ trahẽtia. intꝰ ꝯſciẽtia vrens. foriſ mũdꝰ ardẽſ
Miſer pctõr ſic deꝑhenſus quo fugiet. latere erit impoſſibile. appare
re intolerabile. Octauũ eſt ſñia irreuocabilis Illa eñ ſentẽtia nũq̃
poterit ꝛuocari. nec ab illa poterit appellari. Triplici eñ d̓ cauſa apel
latõ in cauſis iudicialibꝰ nõ recipiť. Primo ꝓpter iudicis excellẽtiaз
Vñ a rege ferẽte ſententiã appellari in regno ſuo nõ poteſt. qꝛ in reg
no ſuo nulluз ſuꝑ ſe habз Similiter nec ab imꝑatore vel papa poteſt
appellari. Secũdo ꝓpter criminis euidẽtiã. qꝛ qñ crimẽ notoriũ ẽ non
poteſt appellari. Tercio ꝓpter rem nõ differẽdam. qꝛ res non recipit
dilatõem. qꝛ forte ex dilatõne detrimẽtũ pateref. Similiter ꝓpter hãc
triplicẽ rõem ab illa ſentẽtia nõ poterit appellari. Primo ꝓpter iudi-
cis excellẽtiã. quia iudex ille nullũ ſuꝑ ſe habet. ſз ipẽ oẽs excedit eter
nitate. dignitate ⁊ poteſtate Unde ab imꝑatore vl' papa poſſet aliquo
mõ appellari ad deũ. a deo aũt ad nullũ licз. qꝛ ſuꝑ ſe nll'm hз. Secũdo

ꝓpter criminis euidētiaꝫ. omnia eñ ſcelera et crimina reꝓborum ibi
dē nota erūt ⁊ manifeſta. Hiero. Aderit illa dies in qua facta noſtra
q̄ſi in quadā tabula picta ɔ̄moſtrabūtur. Tercō ꝓpter rem non diffe
rendā. nihil eñ quod ibi agit̄ dilationē patit̄ ſꝫ oīa i momēto i ictu
oculi peraguntur. .II.

De ſancto andrea apoſtolo. A

Andreas interptat̄ decor⁹ vl' rñdens vl' viril' ab andoꝛ quod ē
vir. vl' dicit̄ andreas q̄ſi antropos. id ē. homo. ab ana quod ē
ſurſum et tropoſ quod ē cōuerſio. q̄ſi ſurſū ad celeſtia ɔuerſus
et ad ſuū creatoꝛē erectus. Fuit ergo decor⁹ in vita. reſpōdēs in ſapi
enti doctrina. viril' in pena. et antropoſ i gloria. Eiuſ paſſionē p̄ſbite
ri ⁊ dyacones achaye ſeu aſie ſicut ocul' ſuiſ viderāt ɔſcripſert. B.
Andreas et quidā alii diſcipuli trib⁹ vicib⁹ a dño ſunt vo
cati. Primo eñ vocauit eos ad ſui noticiā. ſicut qñ ſtāte
andrea die quadam cum iohanne magiſtro ſuo et alio cō
diſcipulo audiuit a iohanne. Ecce agnus dei ecce qui to.
ꝛc. Et ſtatim cū alio diſcipulo venit ⁊ vidit vbi manebat ieſus ⁊ man
ſerūt apud illum die illo. Inueniensqꝫ andreas fratrem ſuū ſimonē ad
duxit illum ad ieſum. Sequēti aūt die ad piſcatōis opera redierunt.
Poſtmodum ſecūdo vocauit eos ad ſui familiaritatē. ſicut cum die q̄
dam turbis irruentib⁹ ad ieſum iuxta ſtagnuꝫ geneſareth qđ dicitur
mare galilee. nauim intrauit ſimonis et andree. et capta multitudine
magna piſciū vocatiſqꝫ iacobo et iohāne qui erant in alia naui ſecuti
ſunt eū et iterū ad ꝓpria redierunt. Sed poſtea tercio et vltimo voca
uit eos ad ſui diſcipulatum. ſicut quādo ambulante ieſu iuxta idē lit⁹
vocauit eos de piſcatōe dicens. Venite poſt me faciam vos ꝛc. Qui
relictis omnib⁹ ſecuti ſunt eum eiqꝫ ſemꝑ poſtmodum adheſerūt. nec
vltra ad ꝓpria redierunt. Nihilominus tamē vocauit andreaꝫ ⁊ quoſ
dam de ſuis diſcipulis ad apoſtolatum. de qua vocatōne dicit̄ mar. iii
Vocauit ad ſe quoſ voluit ipe ⁊ venerunt ad eum, et fecit vt eſſēt duo
decim cū eo. C. Poſt aſcenſionē dñi diuiſis apoſtol' andreas apud
ſcithiam. matheus vero apud murgundiā p̄dicauit. Viri aūt illi p̄di
catōꝫ mathei penit⁹ reſpuētes ei oculos eruerunt et vinctū incarcera
uerunt. poſt paucos dies occidere eū diſponētes. Interea angel⁹ dñi
ſancto andree apparuit. et murgūdiam ad ſanctū matheū ire p̄cepit.
Quo reſpondente ſe viam neſcire. iuſſit vt ad ripam maris iret. et ad
primā nauē quā inueniret intraret. Qui velocius iuſſa ɔplēſ ad vrbeꝫ
p̄dictam venit angelo duce ⁊ pſpero vento flante. ⁊ inuento apto car
cere ſancti mathei eoqꝫ viſo fleuit plurimū et orauit. Tunc dominus
matheo reddidit beneficium duorum luminum quib⁹ cuꝫ priuauerat
nequicia peccatorum. Matheus autem abinde receſſit. et anthiochiā

venit Andrea vero murgūdia remanēte irati illi de euaſiōe ſācti ma-
thei andreā apphendūt et p plateas ligatis manib⁹ ptrahūt. Cunqz
ei⁹ ſanguis effflueret ꝑ eis orauit. ⁊ ad xp̄m eos ſua orōe cōuertit. inde
in achayam ꝑficiſcēs. Hoc aūt qd̄ dicitur de huiuſmodi orbatōne ma
thei et reſtitutōe duoꝝ luminū p andreā non puto dignū fidei. ne ī tā
to euāgeliſta minoratio infima denotet. q̄ſi ſibi non potuerit obtinere
qd̄ andreas ei tā facile impetrauit. Quidā iuuenis nobilis dū inui-
tis parētibus apoſtolo adheſiſſet parentes eius domū in qua moraba
tur cum apoſtolo ſuccēderūt. Cūqz iam in altū flama ſuccreſceret. pu-
er accepta āpulla ſup ignem ſparſit et ſtati ignem extixit. Illis aūt di
centibus filius noſter maguſ effect⁹ eſt. dū p ſcalas vellent aſcēdere.
adeo ſūt excecati vt ipās ſcalas penit⁹ nō viderēt. Tūc q̄dā exclamās
ait. Ut q̄d vos ſtulto labore cōſumitis. deus pugnat ꝑ eis. et vos non
videtis. Ceſſate iam ne ī vos ira dei deſcendat. Multi ergo videntes
domino crediderūt. Parētes vero eius poſt q̄nquaginta dies mortui
in vno monumento ſūt poſiti Quedā mulier cuidā homicide coniun
cta cū parere nō poſſet ſorori ſue dixit. Uade et ꝑ me dyanā dominam
noſtram inuoca. Cui īuocanti ait dyabol⁹. Cur me īuocas. cū tibi ꝓ
deſſe nō poſſim. Sed vade ad andreā apoſtolū qui ſororē tuam poterit
adiuuare. Ad quē cum iuiſſet et apoſtoluꝫ ad ſororē piclitanteꝫ duxiſ
ſet. dicit ei apſuſ. Recte hoc pateris q2 male nupſiſti. doloſe cōcepiſti
et demōes cōſuluiſti. Sed tn̄ penitere ⁊ in xp̄m crede ⁊ puerum ꝓice.
Qua credēte abortiuuꝫ ꝓtulit et dolor ceſſauit. B Senex quidam
nomine nicolaus adiit apl'm dicēs. Domine ecce. lxx. āni vite mee ſunt
ī quibus ſemp luxurie deſeruiui. Accepi autem aliquando euangeliuꝫ
orans deum vt mihi amodo continētia largiret̄. Sed in ipſo peccato
inueteratus. et a mala concupiſcentia illectus ſtatim ad opus ſolitum
reuertebar. Quadam igit̄ vice cōcupiſcentia inflamat⁹ oblitus euāge
lium qd̄ ſup me poſuerā ad lupanar iui. ſtatimqz meretrix̄ dixit mihi.
Egredere ſenex. egredere. quia angelus dei es tu ne me cōtingas. ne
qꝫ huc accedere p̄ſumas. video enim ſup te mirabilia. Stupefact⁹ ad
verba meretricis recolui q᷑ mecum euangelium detuliſſem. Nunc igi
tur ſancte dei. ꝓ ſalute mea tua pia oratō intercedat. Audiēs hoc bea
tus andreas flere cepit. et a tercia vſqꝫ ad nonā orauit. et ſurgens no
luit comedere ſed ait. Non comedam donec ſciam ſi domin⁹ miſerebit̄
huius ſenis. Cunqꝫ diebus quinqꝫ ieiunaſſet. venit vox ad andreā di
cens. obtines andrea ꝓ ſene. ſed ſicut p ieiunium maceraſti te. ſic ſe et
ipſe affligat ieiuniis vt ſaluet̄. Sicqꝫ fecit ⁊ ſex menſibus in pane et
aqua ieiunauit. et poſtmodū plenus bonis opibus ī pace reqeuit. Ue
nit igitur vox ad andream dicens. Per oratōem tuā nicolaū quē pdi
derā acquiſiui Quidā iuuenis chriſtianus ſecreti⁹ ſācto ādree dixit

Mater mea pulcrū me vidēs de ope me illicito temptauit. cui dū nullateñ aſſentire iudicem adiit. volens in me crimen tante neqcie retorquere. Sz ora ꝓ me ne moriar tā iniuſte. nā ⁊ accuſatꝰ penitꝰ reticebo malens vitā ꝑdere q̄ matrem meaȝ ita turpiter īfamare. Juuenis igitur ad iudiciū vocatur: ⁊ illuc eū andreas ꝓſeq̄tur. Accuſat conſtanter mater filiū q̄ ſe voluerit violare. Jnterrogatꝰ pluries iuuenis an res taliter ſe haberet. nihil penitꝰ reſpōdebat. Tunc andreas matri dixit Crudeliſſima feminaꝝ q̄ ꝓ tuā libidinē vnicū filiū tuū vis ꝑimere. Tūc illa ꝑpoſito dixit. Dn̄e huic hōi filiꝰ meꝰ adheſit poſtq̄ꝫ hoc agere voluit ſed nequit. Jratus itaqȝ iudex iuſſit puerū in ſaccum linitum pice ⁊ bitumine mitti et in flumine proici. andream vero ī carcere reſeruari donec excogitaret ſupplicium quo periret. Sed orante andrea tonitruum horribile omnes terruit et terre motus ingens cunctos proſtrauit. et mulier a fulmine percuſſa et arefacta corruit. Orantibus autem ceteris apoſtolum ne perirent. orauit pro eis et omnia ceſſauerunt. Tunc prepoſitus credidit et domus eius tota. Cum autem eſſet apoſtolus in ciuitate nicea dixerunt ei ciues q̄ extra ciuitatem ſecus viam ſeptem demones erant qui pretereuntes homines occidebant. Quibus ad iuſſum apoſtoli ante populum in ſpecie canum venientibus. ꝑcepit vt illuc irent vbi nulli hominum nocere poſſent. Qui ſtatiȝ euanuerunt. Jlli autem homines hoc viſo fidem xp̄i receperunt. Et cū veniſſꝫ ad portam alterius ciuitatis ecce quidā iuuenis mortuus ferebat̄. Querēte apoſtolo quid ei accidiſſet. dictum eſt ei q̄ ſeptem canes venerunt ⁊ eū in cubiculo necauerunt. Et lacrimans apoſtolus ait. Scio domīe q̄ fuerunt demones quos a nicea vrbe repuli. Dixitqȝ patri. Quid dabis mihi ſi ſuſcitauero filium tuum. Cui ille. Nil carius ego poſſidebam ipſum ergo tibi dabo. Et facta oratōe ſurrexit et populo adheſit. Cū quidam viri numero quadraginta ad apoſtolum nauigio venirent. vt ab eo fidei doctrinam reciperent. ecce a dyabolo mare concitatur. et omnes pariter ſubmerguntur. Cum autem eorum corpora ad litus delata fuiſſent ante apoſtolum deportantur. et ab eo continuo ſuſcitant̄. Qui omnia que ſibi acciderant narrauerunt. Unde in quodaȝ himno ipſius legitur. Quaterdenos iuuenes ſubmerſos maris fluctibus. vite reddidit vſibus. Jtem magiſter iohānes beleth ait de feſto ſancti andree. Sciendum eſt īquit. q̄ niger fuit colore. barba prolixa ſtatura mediocris. ¶ E Beatus igitur andreas in achaya conſiſtens totam eam eccleſiis impleuit. ac plurimos ad fidem xp̄i conuertit. Uxorem quoqȝ egee pro conſulis fidem xp̄i docuit. et ſacro baptiſmatis fonte ipſam regenerauit. Audiens hoc egeas patras ciuitatem ingreditur compellens chriſtianos ad ſacrificia ydolorum. Cui occurrens ādreas dixit. Oportebat vt tu qui iudex hominū eſſe meruiſti in terris iudicez

num qui in celis eſt agnoſceres .et agnitum coleres. et colēdo animū
a falſis diis penitus reuocares. Cui egeas. Tu es andreas q̄ ſupſticio
ſam predicas ſectam quam romani principes nuper exterminare iuſ-
ſerunt. Ad quem andreas. Romani principes nondum cognouerunt
quomodo filius dei veniens docuerit ydola eſſe demonia. que hec do-
cent vnde offendatur deus. vt offenſus ab eis auertatur. et auerſus
non exaudiat. et non exaudiendo ipſi a dyabolo captiuentur. et capti-
uati tam diu deludantur donec nudi de corpore exeant. nihil ſecum
preter peccata portantes. Cui egeas. Iſta vana hieſus veſter predi-
cans crucis patibulo eſt affixus. Cui andreas. Pro reſtauratione no
ſtra non pro culpa ſua crucis patibulum ſponte ſuſcepit. Ad quem ege
as dixit. Cum a ſuo diſcipulo fuerit traditus. et a iudeis tentus. et a
militibus crucifixus. quomodo tu dicis eum ſponte crucis ſubiſſe ſup
plicium. Tunc andreas quinq̄ȝ rationibus cepit oſtendere chriſtum
voluntarie paſſum fuiſſe. ſcilicet ex eo q̄ paſſionem ſuam preuidit. et
diſcipulis ſuis futuram predixit. Ecce inquiens aſcendimus hieroſo
limam et cetera. Et ex eo q̄ petro cum ab hoc auertere cupiente dure
indignatus fuit dicens. Vade poſt me ſathana et cetera. Et ex eo q̄
vtriuſq̄ȝ .ſ. patiendi et reſurgendi ſe poteſtatem habere manifeſtauit
dicens. Poteſtatem habeo ponendi animam meam et iterum ſumen
di eam. Et ex eo q̄ proditorem precognouit cum panem intinctum ei
dedit. nec tamen vitauit. Et ex eo q̄ locum in quo proditorem venturꝫ
ſciebat elegit. Et his omnibus ſe interfuiſſe aſſeruit. Addiditq̄ȝ an
dreas q̄ miſterium crucis magnum eſſet. Cui egeas. Miſterium dici
non poteſt. ſed ſupplicium. Veruntamen niſi mihi obtemperaueris
ipſum miſterium in te faciam experiri. Cui andreas. Si crucis pati
bulum expaueſcerem. crucis gloriam non predicarem. Audire autem
te volo miſterium crucis ſi forte credas ipſum agnitum colas vt ſalue
ris. ¶ Tunc cepit ei miſterium redemptionis pandere. et q̄ con
gruum et neceſſarium fuerit quinq̄ȝ rationibus perſuadere. Prima ra
tio eſt q̄ quia primus homo per lignum mortem intulerat preuarican
do congruum fuit vt ſecundus homo per lignum mortem repelleret pa
tiendo. Secunda q̄ quia de immaculata terra factus fuerat preuarica
tor. congruum fuit vt de immaculata naſceretur virgine reconciliator
Tercia q̄ quia adam ad cibum vetitum incontinenter manus exten
derat. congruum fuit vt ſecundus adam in cruce immaculatas man⁹
extenderet. Quarta q̄ quia adam cibum ſuauem vetitum guſtauerat
congruum fuit ad hoc q̄ contrarium repelleretur contrario. vt chriſt⁹
eſca fellea cibaretur. Quinta quia ad hoc q̄ chriſtus nobis ſuam im-
mortalitatē conferret ꝯgruū fuit vt noſtrā ſibi mortalitatē aſſumeret.
Niſi enim deus factus fuiſſet mortalis. homo non fieret immortalis.

Nūc egeas dixit. Hec vana tuis narra. ⁊ mihi obtpa diiſqꝫ omipotē
tibꝰ ſacrifica. Cui ādreas. Omipotēti deo agnū imaculatū quotidie
offero. Qui poſtq̄ a toto populo ꝯmeſtꝰ fuerit viuꝰ ⁊ īteger pſeuerat
Egea quō hoc fieret reqrēte dixit ādreas vt formā diſcipuli aſſumerꝫ
Cui egeas. Ego cū tormētis a te exigā rei noticiā. Iratuſqꝫ iuſſit euꝫ
i carcere recludi. Māe facto tribunali ſiſtiꝰ. ⁊ ad ſacrificia ydolorꝫ e
geas eū iterꝫ iuitare cepit dicēs. Niſi mihi obtpaueris in ipaꝫ quam
laudaſti crucē faciā te ſuſpēdi. Cūqꝫ ei mlta ſupplicia mīaretur reſpō
dit. Quicqd tibi videtur i ſuppliciis maiꝰ excogita. Tāto ei regi meo
ero acceptior. qnto fuero ꝓ nomie eiꝰ i tormētis ꝯſtātior. Nūc iuſſit eū
a vigitiuno hoibꝰ cedi. ⁊ ceſū maibꝰ ⁊ pedibꝰ cruci alligari. vt ſic lon
giorē recipet cruciatū. Cūqꝫ duceretur ad crucē factꝰ ē ꝯcurſꝰ ꝑplorū
dicētiū. Innocēs ſāguis eiꝰ ſiñ cauſa dānatur. Quos tñ rogauit aplꝰ
ne ſuū martiriū ipediret. Vidēs aūt ādreas alōge crucē. ſalutauit eaꝫ
dicēs. Salue crux q̄ i corpe xpi dedicata es. ⁊ ex mēbris eiꝰ tāquā mar
garitis ornata. āteq̄ i te aſcēderꝫ dominꝰ timorē terrenū habuiſti. mo
do vero amorē celeſtē obtinens ꝓ voto ſuſcipis. Securꝰ igitur ⁊ gau
dens venio ad te vt tu exultās ſuſcipias me diſcipulū eiꝰ q̄ pepēdit in
te. qꝛ amator tuꝰ ſemꝑ fui. ⁊ deſideraui āplecti te. O bōa crux q̄ deco
rē ⁊ pulcritudiēꝫ de mēbris dñi ſuſcepiſti. diu deſiderata ſolicite amata
ſine itermiſſiōe q̄ſita. ⁊ iā ꝯcupiſcēti aīmo ꝑparata. accipe me ab hoi
bus. ⁊ redde me magiſtro meo: vt ꝑ te me recipiat q̄ ꝑ te me redemit.
¶ Et hec dicēs ſe exuit et veſtimēta carnificibꝰ tradidit. Sicqꝫ
eū i cruce vt iuſſū fuerat ſuſpēderūt. In q̄ biduo viuēs vigitimilibus
hominū aſtātiū ꝑdicauit. Tūc mināte turba egee mortē. et dicente vi
rū ſanctū manſuetū et piū nō debere ita pati. venit vt ipm deponeret
Quē vidēs andreas dixit. Quid tu ad nos veniſti egea. ſi ꝓ penitētia
ipam ꝯſeqris. ſi aūt vt me depōas. ſcias qꝛ ego viuꝰ de cruce nō deſcē
dam. Iaꝫ eni video regeꝫ meū q̄ me expectat. Et cū vellent eū ſoluere
nullo modo poterant ad eū ꝑtigere. qꝛ ſtati eorꝫ brachia ſtupida redde
bantur. Videns aūt andreas q̄ plebs volebat eū deponere. hanc orōꝫ
i cruce fecit. vt dicit auguſtiꝰ i libro de penitētia. Ne me ꝑmittas dñe
deſcendere viuum. ſed tempus eſt vt cōmendas terre corpus meum
tamdiu enim iam portaui. iam tam diu ſuper cōmendatum vigilaui et
laboraui q̄ vellem iam ab ipſa obedientia liberari. et iſto grauiſſimo
indumento ſpoliari. Recordor quantum in portando oneroſum. in
domando ſuperbum. in fouendo infirmum. in coercendo laſciuum la:
boraui. Scis domine quotiens a puritate contemplationis retrahe:
re me contendebat. quotiens a dulciſſimo quietis tue ſomno me exci
tare obtendebat. quantum et quotiens laborem ingerebat. Qui igitē
tā diu vt potui pater benigniſſīe pugnāti reſtiti et tua ope ſuperaui.

a te iuſto remuneratore ⁊ pio poſco. ne mihi id vltra ꝯmēdes ſȝ dpoſi
tū reddo. Cōmenda alii nec me illo vltra īpedias ⁊ reſurrecturū huet
et reddat. vt ⁊ ipm quoqȝ meritū ſui laboris recipiat. Terre id ꝯmē
da vt me āpli⁹ vigilare nō oporteat. ⁊ libere ad te fontē indeficiētis
gaudii tendere anxiātem iā ñ retrahat nec impediat. Hec aug. His
dictis ſplēdor nimius de celo veniēs dimidia hora eū circūdedit. ita
vt null⁹ eū videre poſſet. Et abſcedēte lumine ſil' cū ipo lumine ſpūm
tradidit. Maximilla vero vxor egee tulit corp⁹ apl'i ſancti ⁊ hono
rifice ſepeliuit. Egeas vero anteq̄ domū ſuā rediſſet arrept⁹ a demo
ne in via corā oib⁹ expirauit. Fluit quoqȝ d ſepulcro ſācti andree mā
na ī modū farine ⁊ oleū cū odore ſuauiſſimo emanare. a q̄ que ſit anni
futuri fertilitas incolis regionis oſtēdit. Nā ſi exiguū ꝓfluit exiguū
terra exhibet fructū. ſi copioſe copioſuȝ. Hoc forte antiqt⁹ verū fuit.
ſed mō ei⁹ corp⁹ apud ꝯſtātinopolim trāſlatū eſſe ꝑhibet. Epiſ
copus quidā religioſā hñs vitā beatū andreā inter ceteros ſanctos ī
veneratōe habebat ita ꝙ in cūctis ſuis opib⁹ hūc ſꝑ titulū ꝑponebat
ad honorē dei ⁊ beate andree. Inuidēs igitur viro ſancto hoſtis anti
quus. ad eū decipiēdū tota calliditate ſe ꝯtulit. ſeqȝ ī formā mulieris
pulcerrime trāſformauit. Venit igit̄ ad palatiū epiſcopi aſſerēs ſe
velle ꝯfiteri eidē. Mādat epus vt ſuo penitēciali ꝯfiteat̄ cui plenitu
dinē tradiderat poteſtatis. Renūciat illa ꝙ nulli hominū niſi ſibi ſe
creta ſue ꝯſciētie reuelabit. Sicqȝ ꝯuict⁹ epiſcop⁹ eā ad ſe venire ꝑce
pit. Cui illa. obſecro dñe miſerere mei. Ego em̄ ī annis puellarib⁹ vt
cernitis ꝯſtituta. ⁊ a puericia dlicate nutrita. necnō et regia ſtirpe ꝓ
genita. huc in ꝑegrino habitu ſola veni. Nam pater meus rex vtiqȝ
valde potēs cuidam magno principi me volebat in coniugiū ſociare.
Cui reſpōdi. ꝙ omnē thorū abominarer maritalē. quia virginitateȝ
meā chriſto in ꝑpetuū dedicaui. ⁊ ideo nunq̄m poſſem ī carnalē copulā
ꝯſentire. Deniqȝ ſic artata ꝙ oportebat me aut ei⁹ volūtati duriſſie
obedire. aut certe diuerſa ſubire ſupplicia. latēter fugā inii. magiſ eli
gēs exulare q̄ ſpōſo meo fidem infringere. Audiēs vero veſtre ſanc
titatiſ ꝑconiū. ſub alas veſtre ꝓtectōis cōfugi. ſperans me apud vos
locū reperire quietis. vbi poſſim cōtemplatōnis carpere ſecreta ſilen
tia. preſentiſqȝ vite vitare naufragia. et ꝑturbatōnem mundi fugere
ꝑſtrepentis. Admirās in ea epiſcop⁹ nobilitatē generis. pulcritudi
nem corporis. tā immenſum feruorē. ⁊ tāte eloquētie venuſtatem. pla
cita et benigna voce reſpondit. Eſto ſecura filia. ne formides. qꝛ ille
ob cuius amorem te et tuos. et tua tam viriliter ꝯtēpſiſti. tibi ob h̄ ⁊ ī
preſenti cumulum gratie ⁊ in futuro plenitudinē glorie largiet̄. Sed
et ego ſeruus eius me et mea tibi offero. Eligaſqȝ vbi tibi placuerit
manſionem. Volo autem vt hodie mecum prandere debeas. Cui illa

Noli inquit pater. noli de hac re me rogare. ne forte ex hoc aliq̄ mali
ſuſpitō ꝓueniat. ⁊ nitor a me veſtre ⁊ emigratōnē aliquā patiaꝛ. Ad
quā epūs dixit. Plures erimus ⁊ nō ſoli. et ideo nullū mali ſuſpitōis
ſcrupulum in aliquo poterit generari. Venientes itaqꝫ ad menſam
epiſcopus ⁊ illa ex oppoſito ↄſederunt ceteriſ reſidentibꝰ hinc ⁊ inde
Intendit in eaꝫ crebro epiſcopꝰ eiuſqꝫ faciē non deſinit intueri ⁊ pul
chritudinē admirari. Sicqꝫ dū oculus figiꝛ animꝰ ſauciatur. Et dum
eius faciē nō deſinit intueri antiquꝰ hoſtis cor eius graui iaculo vul
nerauit. Perpendit hꝰ et ipſe diabolus. et pulcritudinē ſuam cepit ma
gis ac magis augere. Iamqꝫ epūs ꝓximus erat ↄſenſui ut eam de il
licito ope attemptaꝛꝫ qn̄ poſſibilitas ſe offerret. Tūc ſubito quidā pe
grinus venit ad hoſtiū crebris ictibus pulſans ⁊ magnis clamoribꝰ
poſtulans ſibi apiri. Cūqꝫ aperire nollent ⁊ ille magnis clamoribus
et ictibus nimis eis fieret importunꝰ. interrogat eps mulierē ſi igreſ
ſum illius pegrini hominis acceptaret. Cui illa dixit. Proponatur ſibi
aliqua queſtio ſatiſ ḡuis. ꝙ ſi enodare ſciuerit admittatur. Si aūt ne
ſcierit tāꝙ inſcīꝰ ⁊ idignꝰ epi pſētia repellatur. Fauēt eiꝰ oēs ſentētie
⁊ ꝗs ſufficiēs eēt hāc queſtiōeꝫ ꝓponere ſciſcitātur. Cūqꝫ nllꝰ ſuffici
ens iueniretur. eps dixit. Quiſ enī nr̄m ad hoc taꝫ ſufficiēs ē ſicut vos
o domina. que ceteros nos ⁊ eloquētia ꝓceditis ⁊ ſapiētia nob oībꝰ
āplīꝰ rutilatis Vos igitur hāc ꝓponite qōꝫ Tūc illa dixit Interroge
tur qō ē maiꝰ mirabile qō deꝰ vnꝙ̄ in ꝑua re fecerit. Interrogatꝰ de
hoc pegrinꝰ ꝑ nūciū dixit. Diuerſitas ⁊ excellētia facieꝝ. Inter tot
enī hoīes qui fuerūt ab īitio mūdi ⁊ vſqꝫ in finē futuri ſūt. duo repiri
nō poſſēt qꝝ facieſ ꝑ oīa ſimiles eēnt. ⁊ in ipa ꝗqꝫ taꝫ mīma facie oēs
ſenſꝰ corporis deꝰ collocauit. Audiētes oēs eiꝰ reſpōſiōeꝫ admirātes
dixerūt. Vera ⁊ optima ē ſolutō queſtiōis. Tūc mulier ait. Proponaꝛ
ſibi ſcd̄a q̄ſtio ḡuioꝛ in qua meliꝰ poſſimꝰ eiꝰ ſapiētiā experiri. Quera
tur ab eo vbi terra ſit altioꝛ omni celo. Percūctatꝰ de hoc peregrinꝰ
reſpondit. In celo ēpireo vbi reſidet corpꝰ chriſti. Corpꝰ enī chriſti qō
eſt altiꝰ omī celo. ē de nr̄a carne formatū. Porro caro nr̄a q̄dā terrea
ſubſtātia eſt. Cum ergo corpꝰ chriſti ſup oēs celos ſit. ⁊ de nr̄a carne
originē duxerit. caro aūt noſtra de terra ſit cōdita. cōſtat ꝙ vbi corpꝰ
chriſti reſidet ibi proculdubio terra altioꝛ celo manet. Refert nūciꝰ q̄
reſpōderat pegrinꝰ. Et ecce oēs reſpōſiōeꝫ eiꝰ mirabiliter approbāt.
⁊ magnifice ſapiētiaꝫ eiꝰ laudāt. Tūc illa iteꝝ dixit Fiat ei tercia qō
ḡuiſſima ⁊ occulta. ⁊ ad ſoluendū difficiľ ⁊ obſcura. vt ſic eiꝰ ſapiētia
tercō cōꝓbetur. ⁊ dignꝰ ſit vt ad mēſaꝫ epi merito admittaꝛ. Queraꝛ
ab eo q̄ntū ſpaciuꝫ ſit a terra vſqꝫ ī celuꝫ. Req̄ſitꝰ ō hꝰ pegrinꝰ nūcio
dixit. Vade ad eū q̄ te miſit ad me. ⁊ ō hoc diligēter ꝑcūctare ipē enī
melius me hoc nouit. et ideo tibi de hoc melius rn̄debit. Naꝫ ipē illud

¶ .VIII.

ſpaciū mēſurauit qn̄ d̄ celo ĭ abiſſuꝫ cecidit. ego autē d̄ celo nunq̄ cecidi ⁊ ĭdo illud ſpaciuꝫ nunq̄ mēſuraui. Nō eni ē mulier. ſed dyabolꝰ q̄ ſe poſuit in ſimilitudinē mulieris. Audiēs hoc nunciꝰ vehemēter expauit. et ea q̄ audierat corā oībꝰ recitauit. Mirātibꝰ itaqꝫ oībꝰ ⁊ ſtupētibꝰ āntiquus hoſtis de medio coruꝫ euanuit. Epus autē rediēs ad ſe redarguit amare ſemetipm̄ . ⁊ de ꝑpetrata culpa veniā lamētabiliter ꝑcabat. Miſitqꝫ nunciuꝫ vt ꝑegrinꝰ introduceret. ſed nequaq̄ āplius inuenit. Tunc ep̄us populuꝫ ꝯuocauit et eis euidenter expoſuit ordinem geſte rei. ꝑcepitqꝫ vt om̄es ieiunijs ⁊ oratōibꝰ iſiſterēt. ſi forte dn̄us reuelare alicui dignaretur. q̄s nā ille ꝑegrinꝰ fuerit q̄ euꝫ a tāto ꝑiculo liberauit. Reuelatuꝫ eſt autē illa nocte ep̄o q̄ beatꝰ andreas fuerit q̄ ꝓ liberatōe ipſius ſe poſuerit ĭ habitu peregrini. Cepit igit̄ ep̄us ĭ deuotōne beati andree magis creſcere. ac euꝫ exinde ĭ reuerētia plꝰ habere. ¶ I Cuꝫ ꝓpoſitus q̄dā cuiuſdā ciuitatis agruꝫ ſācti andree abſtuliſſet et ob hoc grauiſſimis febribꝰ orante ep̄o fuerit correptꝰ. ille ep̄m rogauit vt ꝓ ſe oraret et agruꝫ ſibi redderꝫ. Sed cuꝫ orāte ep̄o ſanitatem recepiſſet agrū iteruꝫ vſurpauit. Tunc ep̄us oratōni ſe dedit. ⁊ om̄es lāpades eccleſie fregit dicēs. Hoc lumen n̄ accendet̄. donec dominus ſe d̄ ſuo inimico vidicet. et eccleſia qd̄ amiſit recuꝑet. Et ecce ꝓpoſitus grauiſſimis iteruꝫ febribꝰ laborauit. Miſitqꝫ nuncios ep̄o vt ꝓ ſe oraret et agruꝫ ſuuꝫ et aliuꝫ ſibi ſimilē redderet. Cui cum ep̄us reſpōderet. iā oraui et exaudiuit me deꝰ. ip̄e ad euꝫ ſe portari fecit et vt eccleſiā itraret ad orādū coegit. Epuſ duꝫ eccleſiā igredit̄ ille ſubito morit̄ ⁊ ager eccleſie reſtituit̄

¶ XII

De ſancto nicolao. ¶ A

Nicolaꝰ dicitur a nicos qd̄ ē victoria ⁊ laos qd̄ eſt populꝰ: īde nicolaꝰ. q. victoria populi. id eſt viciorū q̄ popularia ⁊ vilia ſunt. vel dicitur victoria populi: quia multos populos vita ⁊ doctrīa docuit vicia ⁊ peccata vicere. Vel nicolaꝰ dicitur a nicos qd̄ eſt victoria ⁊ laus. q. victorioſa laus. Vel a nitor ⁊ laos qd̄ eſt populꝰ. q. nitor populi. Habuit eni ī ſe ea q̄ nitorē ⁊ mundiciā faciunt. Nam ſcd̄m ābroſiuꝫ: mundat ſermo diuinꝰ: mundat vera ꝯfeſſio. mundat ſācta cogitatō. mundat bōa oꝑatio. Cuiꝰ legendā doctores argolici conſcripſerunt. Eſt autem argos ſcd̄m yſidoruꝫ ciuitaſ grecie. Vn̄ ⁊ argolici greci vocant̄. Alibi quoqꝫ legitur q̄ methodiꝰ patriarcha eiꝰ vitā grece ſcripſit. quā iohānes dyacoꝰ ī latinū trāſtulit ⁊ pl̄a addidit ¶ B

Nicolaus ciuis patere vrbis ex diuitibꝰ ⁊ ſāctis parentibꝰ originē duxit. Pater eiꝰ epiphanꝰ. mater vero iohāna dicta eſt Quē cū ī ꝑmeuo iuuētutis ſue flore ꝑētes genuiſſēt. deceps

cõtinenter viuentes celebẽ vitã duxerũt. Hic pͥma die dũ balnearetur
erectꝰ ſtetit ĩ pelui. Inſuꝑ q̈rta ⁊ ſexta feria tm̃ ſemel ſuggebat vbera
Factꝰ aũt iuuenis alioꝝ iuuenũ deuitãs laſciuias eccleſiaꝝ potiꝰ tere
bat limina. ⁊ q̇cq̇d ibi de ſacra ſcripͭa ĩtelligere poterat memoriter re
tinebat. Parẽtibꝰ vero ſuis defũctis cogitare cepit q̈liter tãtã diuici
aꝝ copiã ñ ad laudẽ humanã ſed ad dei gloriã diſpẽſaret. Tũc q̇dã cõ
uicaneꝰ ſuꝰ ſatis nobilis tres filias virgines ob ĩopiã ꝓſtituere cogit
vt ſic ĩfami earũ ɔmercio aleret. Qđ vt ſanctꝰ ɔpit ſcelꝰ abhorruit. ⁊
maſſã auri pãno inuolutã ĩ domũ eiꝰ ꝑ feneſtrã nocte clã iecit ⁊ clam re
ceſſit. Mane aũt ſurgẽs hõ maſſã auri repit. et deo gratias agẽs pͥmo
genite nuptias celebrauit. Nõ multo poſt tp̃e dei famulꝰ ſimile ꝑegit
opꝰ. Qđ rurſꝰ ille repiẽs ⁊ ĩ laudes imẽſas ꝓrũpẽs. dcetero vigilare ꝓ
poſuit vt ſciret quis eſſet qui ſue inopie ſubueniſſet. Poſt paucoſ etiã
dies duplicatam auri maſſam in domum ꝓiecit. ad cuius ſonitum ille
excitatur. et nicolaum fugientem inſequitur. taliqꝫ voce alloq̇tur. Si
ſte gradum. teqꝫ aſpectui ne ſubtrahas meo. Sicqꝫ accurrẽs velociꝰ
nicolaum hunc eſſe ɔgnouit. Mox humi ꝓſtratus oſculari volebat pe
des eius. Quod ille refugiens ab eo exegit ne eum q̈diu viueret publi
caret. Poſt hoc mirec ciuitatis defuncto epiſcopo. conuenerunt epi
ſcopi illi eccleſie de epiſcopo ꝓuiſuri. Aderat autem inter eos quidã
magne autoritatis epiſcopus ad cꝰ electõꝫ oĩm ſñia depẽdebat. Cum
igitur cũctos ieiuniis et oratõibꝰ inſiſtere monuiſſet. nocte illa vocẽ
audiuit dicentẽ ſibi vt hora matutinali fores eccleſie obſeruaret. ⁊ q̄ꝫ
primum ad eccleſiam cuius etiam nomen eſſet nicolaus venire conſpi
ceret. ipm̃ in epiſcopum cõſecraret. Hoc ergo aliis reuelãs epiſcopis
admonuit vt omnes oratõibus inſiſterent. ⁊ ip̃e p̄ foribus excubaret
Mirum in modum. Hora matutinali quaſi a deo miſſus ante omnes
ſe agebat nicolaus. Quem ap̄hendens epiſcopus dixit ei. Quod tibi
nomen eſt. Ille vt erat columbina ſimplicitate plenus. inclinato ca
pite. nicolaus inquit veſtre ſanctitatis ſeruus. Quem in eccleſiam du
centes licet plurimum renitentem in cathedram collocauerunt. Ipſe
autẽ tandem quam prius humilitatem ⁊ morum grauitatem ĩ omnibꝰ
ſectabatur. In oratõe ꝑuigilabat. corpꝰ macerabat. mulierum ɔſorcia
fugiebat. humilis erat ĩ omnes ſuſcipiẽdo. efficax ĩ loq̄ndo. alacer ĩ ex
hortãdo. ſeuerꝰ ĩ corripiẽdo. Fertur quoqꝫ ſicut legitur ĩ cronica q̈daꝫ
nicolaũ niceno ĩterfuiſſe cõcilio. ¶ C Quadã autẽ die duꝫ q̇dã naute
ꝑiclitarentur ita cũ lacrimis orauerunt. Nicolae famule dĩ ſi vera ſũt
q̄ đ te audiuimꝰ nũc ea experiamur. Mox q̇dã ĩ eiꝰ ſimilitudĩe apparuit
dicẽſ. Ecce aſſũ. vocaſtis eĩ me. Et cepit eos ĩ ãtẽnis ⁊ rudẽtibꝰ. aliiſqꝫ
iuuare nauis armamẽtis. Statiqꝫ ceſſauit tempeſtas. Cum autem ad
eius eccleſiam veniſſent. quem nunq̄ ãte viderãt ſine idice ɔgnouerũt

Nūc deo et ſibi de ſua liberatōe gratias egerūt. Quod ille diuine miſe
ricordie et eoꝝ fidei non ſuis meritis attribuere docuit. Quodā tpe
totam ꝓuinciam ſancti nicolai fames valida ꝑcuſſit: ita vt omnib⁹ defi
cerent alimenta. Audiēs aūt vir dei naues onuſtaſ tritico portui appli
caſſe. illuc ſtatim ꝓficiſcitur rogās nautas vt ſaltem in centū modios ꝑ
quālibet nauem fame ꝑiclitātibus ſubuenirent. Cui illi. Nō audemus
pater: quia m̄ſuratū alexandrie optet in horrea impatoris nos reddere
Quibus ſanct⁹ dixit. Facite nūc qḋ dico: et vobis in dei virtute ꝓmit
to q̄ nullaꝫ minoratōꝫ habebitis apud regiū exactorē. Quod cum feciſ
ſent: et eandem menſurā quā alexandrie acceperant reddidiſſent mini
ſtris impatoris miraculū referunt. et deū in ſuo famulo magnifica lau
de attollunt. Frumētum aūt ſcd̄m vniuſcuiuſqꝫ indigētiā vir dei diſtri
buit. ita vt miraculoſe duob⁹ ānis: nō tantum ad victum ſufficerꝫ: ſed
etiā ad vſum ſeminis abundaret. Cū autem regio illa ydolis dſeruiſ
ſet ꝑ ceteris nefāde dyane ſimulacrū populuſ coluerat adeo vt vſqꝫ ad
temp⁹ viri dei nōnulli ruſtici ꝑdicte religione execrabili deſeruirent. ac
ſub quadam arbore cōſecrata dyane quoſdam rit⁹ gentilium exercerēt
At vir dei ꝑdictum ritum de omnib⁹ finib⁹ expulit: ipſamqꝫ arborem
ꝑcidi mandauit. Irat⁹ ex hoc cōtra eum hoſtis antiqu⁹: oleum myd ya
ton qḋ cōtra naturam ī aqua et lapidib⁹ ardet cōfecit: ſeqꝫ in formam
cuiuſdam religioſe femine tranſfigurans. quibuſdā ad virum dī naui
gantib⁹ in quadā ſagenula obuiauit. Sicqꝫ affata eſt eos. Mallem ad
ſanctum dei venire vobiſcum: ſed nequeo. Rogo ergo vos vt hoc oleū
ad eius eccleſiam deferatis: ⁊ ob mei memoriā ex illo aule ei⁹ parietes
linearis et ſtatī euanuit. Et ecce aliaꝫ cernunt nauiculam cuꝫ honeſtis
ꝑſonis. inter quos vnus erat ſimillim⁹ ſancto nicolao. Qui ſic ait illis
Heu quid mulier illa locuta eſt vobis vel quid attulit. Illi aūt cuncta ꝑ
ordinem narrauerunt. Quib⁹ ille. Hec eſt īpudica dyana. ⁊ vt me verū
dicere cōprobetis. oleum illud ī mare ꝓicite. Quib⁹ ꝓiciētib⁹ ingens
ignis ī mari ſuccēditur. ⁊ cōtra naturā diuti⁹ ī mari ardere ꝯſpicitur.
Venientes igitur ad ſeruuꝫ dei aiebant. Vere tu es ille q̇ nobis ī ma
ri apparuiſti ⁊ a dyaboli īſidiis liberaſti. Per idē tpus cuꝫ quedā
gēs romano īperio rebellaſſet. cōtra eā impator tres pricipes nepocia
num vrſum ⁊ apilionem miſit. Quos portui adriatico obuentuꝫ cōtra
rium applicatos. beat⁹ nicola⁹ vt ſecuꝫ ꝯmederent inuitauit. volēs vt
gentem ſuā a rapinis ꝯpeſcerent q̄s ī nundinis exercebant. Interī dū
ſanctus abeſſet. conſul corruptus pecunia tres innocentes milites iuſ
ſerat dcollari. Quod vt vir ſanct⁹ audiuit rogauit pricipes illos vt ſe
cū illuc vſqꝫ ḡdu cōcito ꝓperarēt. Venienſqꝫ ad locū vbi dcollādi erāt.
īuenit eoſ pollice flexo. ⁊ facie iā velata ⁊ ſpiculatorē ēſeꝫ ſup eoꝝ capi
ta iā vibraſſe. At nicola⁹ zelo accēſ⁹ ī lictorē ſe audacr̄ īgeſſit ⁊ gladiū

de manu eiꝰ eminus ꝓpulit. innocẽteſq3 ſoluens eos incolumes ſecũ
duxit. Jlico ad ꝑtoriũ ↄſulꝰ ꝓperat. et fores clauſas vi reſerat. Mox
illi cõſul accurrens ſalutauit eu3. Aſpernens hoc ſanctus dixit. Jni
mice dei legis ꝑuaricator. qua temeritate ꝑſumpſiſti tãti ↄſcius ſce
leris vultum ↄſpicere noſtꝝ. Quẽ poſtquã plurimũ obiurgauit. ad ꝑ
ces tam̃ illoꝝ ducum cũ penitentẽ: benigne recepit. Recepta igitur
bñdictõni impiales nũcii iter pagunt. ꝛ imperio ſine ſanguĩe hoſtes
ſubdunt. Redienteſq3 ab imperatore magnifice ſunt recepti. Quidã
aũt eoꝝ felicitatibꝰ inuidẽtes. ꝑfecto imperatoris ꝑce ꝛ ꝑcio ſugge
ſerunt vt eos apud impatorem de leſe maieſtatis crimine accuſaret
Qđ cũ impatori ſuggeſſiſſet. ille nimio furore repletus eos ĩcarcera
ri ꝑcepit. ac ſine aliq̃ interrogatõe illa eos nocte occidi mãdauit Qđ
cũ a cuſtode didiciſſent ſcidert veſtimĩta ſua. et gemere amare cepert
Tũc vnꝰ eoꝝ ſc3 nepocianus recolẽs ꝙ beatꝰ nicolaus tres innocen
tes liberauerat. exhortatus eſt alios vt eius patrocinia flagitarent.
Quibꝰ orãtibꝰ ſanctus nicolaꝰ nocte illa cõſtãtino ĩpatori apparuit
dicẽs. Cur illos principes tam iniuſte ↄꝑhendiſti. et morti ſine crimĩe
addixiſti Surge velox eoſq3 q̃ntocíꝰ dimitti iubeto Sin aũt oro deu3
vt tibi ſuſcitet bellũ in q̃ tu corruas. et beſtiis cibus fias. Cui ĩpator.
Quis es tu q̃ hac nocte palatiũ meũ ingreſſꝰ talia audes loqui. Cui
ille. Ego ſum nicolaꝰ miree ciuitatis eꝑs. Sic ꝛ ꝑfectu3 ſimiliter ter
ruit ꝑ viſum dicẽs Mẽte ꝛ ſenſu ꝑdite. cur ĩ necẽ inocentiũ ↄſenſiſti
Perge cito ꝛ eoſ liberare ſtude Sin aũt corpꝰ tuũ vermibꝰ ſcaturiet
ꝛ domꝰ tua citiꝰ deſtruet. Cui ille. Quis es tu q̃ nobis tãta minaris
Scito inquit me eſſe nicolaũ miree ciuitatis epiſcopũ. Vtriſq3 euigi
lãtibus. ſtatim mutuo ſua ſomnia pãdunt. ꝛ ꝑ illꝰ incarceratis ↄtinuo
mittũt. Quibꝰ ait impator. Quas magicas artes noſtiſ vt tãtis nos
illudatis ſomniis. Cui illi reſpõdert ſe magoſ nõ eẽ. nec mortis ſñiam
meruiſſe. Tũc impator. Noſtis inq̃t hoiem cui nom̃ eſt nicolaus. At
illi audito hoc noĩe manus extẽderunt ad celum. rogãtes deũ vt eos
ſancti nicolai meritis a pñti ꝑiculo liberar3. Et cũ impator totã vitã
eꝰ ꝛ miracula ab eis didiciſſet. dixit eis. Jte et deo grãs agite q̃ vos
eiꝰ ꝑcibus liberauit. S3 ꝛ de noſtris eidem afferte gaudioſ rogãtes
eũ vt vlteriꝰ michi minas nõ ĩferat. ſed ꝓ me et regno meo ad dñm ꝑ
ces fundat. Poſt paucos dies ꝑdicti viri ad dei famulu3 venũt. mox
q3 ad eꝰ pedeſ hũiliter ſe ꝓſternunt dicẽtes Vere famulꝰ dei es vere
cultor ꝛ aator xꝑi Cunq3 ſibi oĩa ꝑ ordinẽ retuliſſent. ille eleuatis ĩ ce
lu3 maibꝰ imẽſas deo laudes retulit. ac bñ iſtructos pĩcipes ad ꝓpria
remiſit ¶ Cũ aũt dominus vellet eum aſſumere. rogauit dominũ vt
ãgelos ſuos ſibi mitteret Et ĩclinato capite ãgelos ad ſe venire vidit
et dicto pſalmo. Jn te domine ſperaui vſq3 in manus tuas domine

rq́.tradidit ſpm̄.anno domini.cccxliii.vbi celeſtiū melodia audita eſt. Qui dum ſepultus fuiſſet in tumba marmorea.a capite fons olei: et a pedibus fons aque profluxit.et vſqȝ hodie ex eius membris ſacrū reſudat oleum.valens in ſalutem multorum. Succeſſit autem ei quidam vir bonus.qui tamen de ſede ſua ab inuidis eſt depulſus. Quo eiecto oleū fluere deſiit.Sed eo reuocato protinus emanauit. Poſt multum vero temporis turci mirream vrbem deſtruxerunt Quadraginta vero ſeptem milites barenſes illuc ꝓfecti quattuor monachis illis oſtendentibus tumbam ſancti nicolai aperuerunt oſſaqȝ eius ī oleo natantia in vrbem baream reuerenter detulerunt.anno domini milleſimo.lxxxvii. Vir quidam ab vno iudeo quandam ſummaȝ pecunie mutuo accepit.iurans ſuper altare ſancti nicolai. cum aliū fideiuſſorem habere nequiuerit.ꝙ q̄citius poſſet ſibi redderet. Tenente āt illo diu pecuniā.iude⁹ eā expoſtulauit ſȝ eā ſibi reddidiſſe affirmat Trahit ergo eum ad iudicium et iuramentuȝ indicitur debitori Ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat ſecuȝ detulerat ac ſi eius adminiculo īdigeret. Volens igit̄ facere iuramētum.iudeo baculū tradidit reſeruandū. Iurauit ille ꝙ plus ſibi reddiderit etiam q̄ deberet. Facto iuramento baculum ſuum repetiit Et iudeus ignar⁹ aſtucie eū ſibi reddidit. Rediens autē qui fraudem fecerat in quodā biuio oppſſus corruit ſomno.curruſqȝ cum impetu veniens euȝ necauit.et plenum baculum auro fregit.et aurum effudit Audiēs hoc iudeus concit⁹ illuc venit Cumqȝ dolum vidiſſet.⁊ a multis ei ſuggereretur vt aurum reciperet omnino renuit. niſi qui defūctus fuerat ad vitaȝ beati nicolai meritis redderetur.aſſerens ſe ſi hoc fieret baptiſma ſuſcepturum et chriſtianum futurum. Continuo qui defunctus fuerat ſuſcitatur et iudeus in chriſti nomīe baptiſatur ¶ Quidaȝ iudeus videns beati nicolai virtuoſam potentiaȝ in miracul' faciēdis imaginem eius ſibi fieri precepit eamqȝ in ſua domo collocauit. Cui res ſuas cum aliquo longius iret cum minis cōmendabat. hec vel ſimilia verba dicens. Ecce nicolae Om̄ia bona mea vobis cuſtodiēda cōmitto. et niſi om̄ia bene cuſtodieritis vltionem expetam de vobis verberibus ⁊ flagellis Quadam igitur vice dum ille abeſſȝ.fures adueniunt.cuncta rapiunt.ſolam imaginem derelinquunt. Iudeus aūt rediens et ſe ſpoliatum videns.imaginē alloquitur.talibus vel ſimilibus viſus verbis. Domine nicolae nonne in domo mea vos poſueraȝ vt res meas a latronibus ſeruaretis. Cur hoc facere noluiſtis.et latrones quare non prohibuiſtis. Igitur dira tormenta recipies.et pro latronibus penam lues Sicqȝ dampnum meum in tuis recompenſabo tormentis.⁊ furorem meū ī tuis refrigerabo verberibus et flagellis Accipiens ergo iudeus imagineȝ dire eam verberat direqȝ flagellat

Mira res ꝓrſus ⁊ ſtupenda . diuidentibꝰ furibus q̄ rapuerāt. ſanctꝰ
dei tanq̄ in ſe verbera recepiſſꝫ aparuit. hec vl' ſimilia uerba dicens.
Cur tā dire ꝑ voƀ flagellatꝰ ſuꝫ. cur tā crudeliter verberatꝰ. cur toꝛ
mēta tot paſſuſ. Ecce quomodo coꝛpuſ meū liuet. Ecce q̄liter effuſſio
ne ſanguis rubꝫ. Pergite citiꝰ et cuncta reddite que tuliſtis. Alioq̄n
dei oīpotentis in vos ira deſeuiet. ita vt ſcelus veſtꝝ in mediuꝫ pub⸗
licetur. et q̄libet ueſtrū ſuſpendium patiaꝛ. Ad quem illi Quis es tu
qui nobis talia loq̄ris Et ille. Ego ſum nicolaus ſeruꝰ ieſu criſti. quē
iu deus ille, ꝑ rebus ſuis quas tuliſtis tam crudeliter flagellauit. Ter
riti illi ad iudū venīūt. miraculū refert. ab eo q̄d ymagini fecerit audi
ūt: cūcta reddūt. Sicqꝫ et latrones ad viā redeūt rectitudīs. ⁊ iudeꝰ
fideꝫ āplectiꝛ ſaluatoꝛis Vir quidā ꝑ amoꝛe filii ſui lr̄as addiſcētis
feſtum ſancti nicolai ānuatiꝫ ſolemniter celebꝛabat. Quadā igiꝛ vice
pater pueri cōuiuiū ꝑparauit. et ml'toſ clericos inuitauit. Venit āt dya
bolꝰ ad ianuam in habitu ꝑegrini petēs elemoſinā ſibi dari. Et iubꝫ
quātociꝰ pater filio vt det elemoſinā ꝑegrio. Properat puer. iꝫ ꝑegri
num nō inueniēs inſequiꝛ abeuntē. Cūqꝫ ad quoddā ꝯpitum ꝑueniſſꝫ
appꝛ̄hendens dyabolus puerꝝ eū ſtrangulauit. Qd̄ audiēs pater vehe
mēter ingemuit. coꝛpus tulit. in thalamo collocauit. Cepitqꝫ ꝑ̄ doloꝛe
clamare. et dicere. Fili dilectiſſime quō eſt tibi. Sācte nicolae hecciue
eſt merces honoꝛis quē tibi tādiu exhibui. Et cū hec ⁊ ſimilia pater
dicerꝫ. ſtati puer q̄ſi de ſōno euigilās oculos aperuit et ſurrexit. ¶ H
Vir q̄dam nobilis rogauit beatū nicolaum vt ſibi filiū a domio impe
traret. ꝓmittens ſe filiū ad eccl'iā eiꝰ ductuꝝ et ciphū aureū oblaturū
Filius ergo naſciꝛ. et ad etatē ꝑducitꝛ. et ciphꝰ fieri iubeꝛ. Qui dū ſibi
valde placeret. ſuis eū adaptauit vſibꝰ. et alium eque valētem fieri ꝓ
cepit. Nauigātibus itaqꝫ ad eccl'iā ſancti nicolai. iubꝫ pater filio vt i
illo cipho quem pꝛimo fieri fecit. aquā ſibi afferꝛet. Puer aūt cū vellꝫ
aquā haurire cum cipho in mari cecidit. et ſtatim diſpuit. Pater aūt
amare flens nihilominꝰ votum ſuū ꝑfecit. Veniēs igiꝛ ad altare ſāc
ti nicolai cū obtuliſſet ſcōm ciphuꝫ. tanq̄ ꝓiectus cecidit de altari Cū
aūt eum eleuaſſet et ſuꝑ altare iterꝝ poſuiſſet. rurſus de altari lōgius
eſt ꝓiectus. Miratibus oībus ad tam grande ſpectaculum. ecce puer
ſanus ⁊ incolumis aduenit. pꝛimū ciphū in ſuis geſtās manibꝰ. Nar
rauitqꝫ corā oībus q̄ quādo in mari cecidit. ſtatim beatꝰ nicolaus aſ
fuit et eū illeſuꝫ ſeruauit. Sicqꝫ pater eꝰ letus effectus vtrunqꝫ ciphū
beato nicolao obtulit ¶ Quidā vir diues meritis beati nicolai filium
habuit quē adeodatum vocauit. Hic ſancto dei capellaꝫ in domo ſua
ꝯſtruens. oīni anno feſtū eiꝰ ſolēniter celebꝛauit. Erat autē locus ille
ſitus iuxta terꝛā agarenoꝝ. Adeodatꝰ ergo quadā vice ab agarenis
capiꝛ. et in ſeruitutē regis coꝝ deputatur. Sequēti anno dū feſtū ſācti

nicolai pater eiꝰ deuote celebraret. et puer ciphū ꝓcioſū tenēs regi aſſiſteret. recolit ſuam captōnem. parentum dolorem. et gaudiū qđ i domo ſua ea die fiebat. cepitqȝ altius ſuſpirare. Quorū ſuſpirioꝝ cauſā dū rex nimis extorſiſſet. ait rex quicquid tuus nicolaꝰ agat tu hic nobiſcum manebis. et ſubito facto vento vehemēti totāqȝ domū cōcutiente puer cū cipho rapit̃. et āte fores eccleſie vbi parētes agebāt ſolemnia collocat̃. et magnū gaudiū omnibꝰ generat̃. Alibi legit̃ tamen ꝙ ꝑdictus iuuenis fuit de normandia. q̃ vltra mare ꝑgens a ſoldano capit̃. ⁊ añ eū ſepe verberat̃. Qui dū i feſto ſācti nicolai verberaret̃ ⁊ i carcere icluſꝰ fleret ⁊ ꝓ ſua liberatōe ⁊ ꝓ leticia quā tūc habere ꝯſueuerat ſubito obdormiuit et euigilās i capella patris ſui ſe iuenit. XIII

De ſancta lucia virgine

Lucia dicit̃ a luce. Lux ei habȝ pulcritudīeȝ i aſpectione. A. qꝛ vt dicit ābroſiꝰ. lucis natura hec eſt. vt omnis in eius aſpectu gratia ſit. habet etiā diffuſioné ſine coinq̄natōe. qꝛ ꝑ q̄cunqȝ imunda diffuſa nō coinq̄nat̃. rectū iceſſum ſine curuitate. lōgiſſimam lineā ꝑtranſit ſine moroſa dilatōne. Per hoc oſtendit̃ ꝙ beata virgo lucia habuit decorem virginitatis ſine aliqua corruptione. diffuſioné caritatis ſine aliquo imundo amore. rectū iceſſū itentōis in deum ſine aliqua obliquitate longiſſimam lineam diurne opatōnis ſiñ negligentie tarditate. Uel lucia dicitur quaſi lucis via. B

Lucia virgo ſiracuſana nobilis genere audiens famam ſancte agathe ꝑ totam ſiliciā diuulgari. ſepulcrū eiꝰ adiit cū matre ſua euthicia ānis quatuor fluxū ſanguinis incurabiliter patiente. Inter ipa igit̃ miſſaꝝ ſolemnia cōtigit. vt illud euangeliū legeret̃ i quo dominus mulierem ab hac paſſione ſanaſſe narrat̃. Tunc lucia matri dixit. Si credis his que legunt̃. crede agathā illū ſemꝑ habere pñtem ꝓ cuius nomine ſuſtinuit paſſionem. Si ergo eiꝰ ſepulcruȝ credens cōtigeris. perfecta cōtinuo ſanitate gaudebis. Igit̃ recedentibus cūctis et matre et filia iuxta ſepulcꝝ i oratōe exiſtētibus. luciaȝ ſomnus arripuit. viditqȝ agathā i medio āgeloꝝ gēmis ornatā ſtanté et dicenté ſibi. Soror mea lucia virgo deo deuota. quid a me petis qđ ipa poteris ꝓſtare cōtinuo matri tue. Nam ecce ꝑ fidé tuā ſanata eſt. Euigilās aūt lucia matri ſue dixit. Mater mea ecce ſanata es. Per ipam ergo te deꝓcor q̄ ſuis oratōnibꝰ te ſanauit. ne mihi decetero nomines ſpōſum. Sed quicquid mihi datura eras ꝓ dote paupibꝰ elargire. Cui mater ait. Tege prius oculos meos. et quicq̄d volueris de facultatibꝰ facito. Ad quā lucia. Qđ moriés das. ideo das qꝛ ferre tecū nō potes. Da igit̃ dū viuis et mercedé habebis. Cum ergo rediſſent fa

quotidie diſtractō rerū ⁊ dāñ ī neceſſitatib⁹ pauꝑum. Interea dū pa
trimoniū diſtribuitur ad ſpōſi noticiā ꝑuenitur reqꝛit ſpōſ⁹ a nutrice
de his. Reſpōdit illa caute ꝙ vtiliorē poſſeſſioꝫ ſpōſa ſua īueniſſꝫ. quā
ſuo volebat nomine ꝯparare. ⁊ ideo videbatur aliq̄nta diſtrahere. Cre
didit ſtult⁹ carnale ꝯmerciū. ⁊ cepit autoꝛ eſſe vēdētiū. Venditis auteꝫ
omnib⁹ ⁊ pauꝑib⁹ erogatis. ſpōſus trahit eā corā paſcaſio ꝯſulari di
cens eam chriſtianā eſſe ⁊ cōtra leges agere auguſtorū. C . Inuitā
te igitur eā paſcaſio ad ſacrificia ydoloꝝ reſpōdit. Sacrificiū placēs
deo eſt viſitare pauꝑes. ⁊ eis ī neceſſitatib⁹ ſubuenire. ⁊ qꝛ iam āpliꝰ
nō habeo qđ offerā. meipſam ſibi tribuo offerēdā. Cui paſchaſi⁹. Iſta
verba tibi ſimili ſtulto chriſtiāo narrare poteris. mihi aūt q̄ principū
decreta cuſtodio iſta fruſtra ꝓſeq̄ris. Ad quem lucia. Tu principum
tuorū decreta cuſtodis. et ego dei mei legem cuſtodiam. Tu pricipes
times. et ego deum timeo. Tu illos offēdere nō vis. et ego deū offēde-
re caueo. Tu illis placere deſideras. et ego vt chriſto placeā cōcupiſco
Tu ergo fac qđ tibi vtile eſſe ꝯgnoſces. et ego faciā qđ vtile mihi eſſe
ꝓſpexero. Cui paſchaſi⁹. Patrimoniū tuū cū corruptorib⁹ expēdiſti. ⁊
ideo q̄ſi meretrix loq̄ris. Cui lucia. Patrimoniū meū ī tuto loco conſti
tui. corruptores aūt mētis et corꝑis nūquā ſciui. Reſpōdit paſcaſius.
Qui ſūt corruptores mētis ⁊ corꝑis. Lucia dixit. Corruptores mētis
vos eſtis. q̄ ſuadetis vt anime ſuū deſerāt creatorē. Corruptores ve-
ro corꝑis ſūt. qui corꝑalē delectatōꝫ ꝑponūt epulis ſēpiternis. Paſcha
ſius dixit. Ceſſabūt verba cum ꝑuentum fuerit ad verbera. Cui lucia
dixit. Verba dei ceſſare non poſſunt. Cui paſchaſius Tu ergo deuſ es
Reſpondit lucia. Ancilla dei ſum qui dixit. Cum ſteteritis ante reges
et preſides ⁊c. Non enim vos eſtis ⁊c. Paſcaſius dixit. In te ergo ſpi
rituſſanctus eſt. Cui lucia. Qui caſte viuūt templum ſpirituſſancti ſūt
Cui paſchaſius. Ego faciam te duci ad lupanar. vt ibi violationē acci
pias. et ſpiritumſanctum ꝑdas. Cui lucia. Non inquinatur corpuſ ni
ſi de conſenſu mentis. Nam ſi me inuitam violare feceris caſtitas mi
bi duplicabitur ad coronam. Nunq̄ autem voluntatem meam ad con
ſenſum poteris ꝓuocare. Ecce corpus meum ad omne ſupplicium eſt
paratum. Quid moraris. Incipe fili dyaboli deſideria penarum tuaꝝ
exercere. Tunc paſchaſius lenones fecit venire dicens eis. Inuitate
ad eam omnem populū. et tā diu illudatur donec mortua nūcietur. Vo
lentes autem eam trahere tanto pondere ſpirituſſanctus eam fixit. vt
omnino eam mouere nequirent. Fecitqꝫ paſcaſius mille viros accede
re et manus eius et pedes ligare. Sed eam nullatenus poterāt moue-
re. Tunc et cum viris mille. l. paria boum adhibuit. ſed tamen virgo
domini immobilis permanſit. Vocatis autē magis vt ſuis īcātatōib⁹
moueretur omnino moueri non potuit. Tunc dixit paſchaſius. Que

ſunt illa maleficia ꝙ vna puella a mille viris nõ moueret. Lucia dixit
Non ſunt iſta maleficia ſed beneficia chriſti. Porro ſi adhuc decẽ mi
lia adhibueris. eque vt prius imobilẽ me videbis. Putans vero paſca
ſius ſcõm quorũdam figmenta ꝙ lotio fugaretur maleficia. iuſſit eã
lotio pfundi. Cumqꝫ nec ſic moueri poſſet. ãguſtiatus nimis copioſũ
ignẽ circa eam accẽdi. picemqꝫ reſinam et feruens oleũ ſup eam fũdi
iuſſit. ¶ D Dixitqꝫ lucia. Inducias ĩpetraui martirij mei. vt credẽ
tibus timorẽ auferã paſſionis. et nõ credẽtibus vocẽ inſultatõis. Ui
dentes aũt amici paſchaſii eũ anguſtiari. in gutture eius gladium im
merſerũt. Que nequaꝙ loq̄lam ãmittẽs dixit. Annũcio vobis pacem
eccleſie redditã maximiano hodie mortuo. et de regno ſuo dyoclecião
expulſo. Et ſicut ciuitati cathanẽſi ſoror mea agatha data eſt ꝓtectrix
ſic et ego ciuitati ſiracuſane ꝯceſſa ſũ interuentrix. Dũ hec virgo loq̄
tur. ecce miniſtri romanoꝝ veniunt. paſchaſiũ apphendũt vinctũ ad
ceſarem ſecũ ducunt. Audierat eni ceſar ꝙ vniuerſã ꝓuinciã fuerat de
predatus. Ueniẽs ergo romam ⁊ ſenatui accuſatus. pariter ⁊ cõuictus.
capitali ſententia eſt punitus. Uirgo vero lucia de loco ĩ quo pcuſſa ẽ
mota nõ eſt. nec ſpiritũ tradidit quo aduſqꝫ ſacerdotes venirẽt. et cor
pus domini ei traderent. Et omnes aſtãtes amen domino reſponde-
runt. In eodem aũt loco eſt ſepulta. ⁊ eccleſia fabricata. Paſſa ẽ autẽ
tpe cõſtãtini et maxentij circa ãnos dñi. cccx. ¶ .v

De ſancto Thoma apoſtolo

Thomas interptatur abiſſus vel geminus qđ ⁊ grece ¶ D
didimus dicitur. Uel dicitur thomas a thomos qđ eſt diui-
ſio ſiue ſectõ. Dicitur ergo abiſſus. eo ꝙ ꝓfunditatem diui-
nitatis penetrare meruit quãdo ad ſui ĩterrogatõꝫ xpus ſibi reſpõdit
Ego ſum via veritas et vita. Dicitur geminus eo ꝙ reſurrectõꝫ xpi
quaſi geminate et in duplum ꝙ alij ꝯgnouit. Nam illi cognouerunt
videndo. iſte videndo ⁊ palpando. Diuiſio autẽ ſiue ſectio dicitꝰ quia
mentem ſuam ab amore mũdi diuiſit. vel qꝛ ab aliis ĩ fide reſurrectio-
nis diuiſus et ſectus fuit. Uel dicitꝰ thomas quaſi totus means. ĩ dei ſcꝫ
amore et cõtemplatõe. Habuit enim tria que in ipõ idicauerũt fuiſſe
amorẽ dei. de quibus dicit ꝓſper in libro de vita cõtemplatiua. Quid
eſt deum diligere niſi animo cõcipe feruidum viſionis dei affectum.
peccati odium. et mũdi faſtidiũ. Uel thomas dicitur a theos qđ ẽ deus
et meus. vnde thomas quaſi deus meus. et hoc ꝓpter illud qđ dixit cũ
certificatus credidit. dominus meus et deus meus. ¶ D

Thomas apoſtolus cũ eſſet apud ceſareã apparuit ei dominus
dicẽs. Rex indie gũdoferus miſit ꝓpoſitum abanẽ querere
hominẽ architectoria arte eruditũ. Ueni igitꝰ et mittam te

ad eum. Cui thomas. Dñe quo vis mitte me p̄ter ad ydos. Cui dñs.
Vade ſecure qꝛ ero cuſtos tui. Cunq3 ydos couerteris ad me cum pal
ma martirii venies. Cui thomas. Dominꝰ meus es et ego ſeruꝰ tuus
Fiat voluntas tua. Cunq3 p̄poſitꝰ foꝝ ꝑambularet dixit ei dominꝰ.
Quid cōparare vis mercis. Cui ille. Dominꝰ meꝰ miſit me vt condu
cam ſeruos ĩ arte architectoria eruditos vt romano ope ſibi palatiu3
cōſtruat. Tunc dñs tradidit ei thomā. aſſerens eum plurimu3 ĩ tali ar
te peritu3 Nauigātes aute3 ad q̄ndā ciuitate3 venerunt ĩ q̄ rex filie
ſue nuptias celebrabat. Hic cum p̄conizari feciſſet vt oēs nuptiis ĩ
tereſſent alias regem offenderēt. illuc cōtigit abanem ⁊ aplm̄ itroire.
Puella aute3 hebrea fiſtulā ĩ manu gerens vnumquēq3 laude aliq̄ cō
mendabat. Vidensq3 aplm̄ itellexit hūc eſſe hebreu3 eo ꝙ n̄ manduca
ret. ſed oculos ad celu3 fixos habere3. Cunq3 puella cora3 eo hebraice
cantaret dicens. vnꝰ eſt deꝰ hebreoꝝ. q̄ creauit omia ⁊ fundauit maria
aplus ipa3 hec eade3 verba repetere ſatagebat. Videns aute3 pincer
na ꝙ nō manducare3 nec bibere3. ſed tm̄ oculos fixos ad celu3 haberet
aplm̄ dei ĩ maxillam ꝑcuſſit. Cui aplus. Meliꝰ eſt vt ĩ futuro ĩdulgē
tia tibi tradat̃ et hic tranſitoria plaga reddat̃: Nō hinc ſurga3 donec
manꝰ q̄ me ꝑcuſſit huc a canibꝰ afferat̃. Hic igit̃ ad hauriendā aq̄m
abiit et leo ipm̄ occidens ſanguine3 eiꝰ bibit. Lacerantibꝰ aute3 cani
bus eiꝰ corpꝰ. vnus niger canis manū eiꝰ dexterā ĩ mediū ꝯuiuiu3 ap
portauit. Quo viſo omnis turba obſtupuit. et puella eiꝰ verba referēs
ꝓiecta fiſtula ad pedes apli ſe ꝓiecit. Huiuſmodi aūt vltionē factā re
ꝓbat augꝰ. in libro ꝯtra fauſtū. et aſſerit a pſeudo hoc fuiſſe inſertum
Unde et legenda hec quo ad plura ſuſpecta habetur. Poſſ3 tñ dici ꝙ
hoc nō aīo ĩprecādi. ſed modo p̄dicēdi dictū ſit. Si tñ auguſtini verba
diligenter ĩſpiciātur. nō penitꝰ iſta reꝓbare videtur. Ait ei ſic ĩ codē li
bro. Legūt ſcripturas apocrifas manichei. neſcio a q̄bꝰ fictoribus fa
bularū ſub aploꝝ nomine ſcriptas. q̄ ſuoꝝ ſcriptoꝝ tp̄ibꝰ ĩ autoritate3
ſancte eccleſie recipi mererētur. ſi ſācti et docti hoīes q̄ tūc in hac vita
erant et examinare poterāt. eos vera locutos eſſe cognoſcerent. Ibi
tamē legūt aplm̄ thomā cū eſſet in quodā nuptiaꝝ cōuiuio ꝑegrinꝰ et
ꝓrſus incognitꝰ. a quodā miniſtro palma ꝑcuſſū. ĩprecatū fuiſſe homi
cōtinuā ſeuāq3 vindictā. Nā cū egreſſꝰ fuiſſet ad fontē vñ et aquā cō
uiuātibꝰ miſtraret. ĩ cū leo irruēs interemit. manūq3 eiꝰ q̄ caput apli
leui ictu ꝑcuſſerat. a corꝑe auulſā ſc̄dm̄ verbū eiuſdē apli id optātis at
q3 imprecantis. canis ĩtulit menſis q̄bus ipe aplus diſcūbebat. Quid
hoc videri crudeliꝰ poteſt. Verū quia ibi niſi tñ fallor hoc etiā ſcriptu3
eſt ꝙ ei veniā ĩ ſeculo futuro petierit. Facta eſt autē cōpenſatō bñficii
maioris. ⁊ vt aplꝰ q̄ carus deo eſſet et dominꝰ ꝑ hūc timorē ꝯmēdare
tur ignotis. et ille poſt hāc vitā q̄nq3 finiendā ĩeternum conſolaretur.

Utrũ illa vera ſit an ꝯficta narratõ nihil mea nũc intereſt. Certe ei ma
nichei a qbꝰ ille ſcripture q̃ſi canõ eccleſiaſticꝰ reſpuit tanq̃ vere atq3
ſicere acceptant̃ ſaltẽ hic cogunt̃ fateri illã patiẽtie virtutẽ quã docet
dñs dicẽs. ſi qs te ꝑcuſſerit i maxillã dexterã ꝑbe ei ſiniſtrã. poſſe eſſe i
ꝑparatõe cordis. etiã ſi ñ exhibeat̃ geſtu corpis ꝛ expſſiõe verboꝝ.
Quando quidẽ apoſtolꝰ palma ꝑcuſſꝰ potiꝰ dominũ rogauit vt iniuri
oſo homini in futuro ſeculo parceret̃ in pñti aũt illa iniuria nõ inulta
relinqueret̃ q̃3 vel ꝑbuit feriẽti alterã partẽ. aut vt iter feriz ãmonu
it. Tenebat certe interius dilectiõis affectũ ꝛ exteriꝰ requirebat cor
rectiõis exẽplum. ſiue hoc verũ ſit ſiue confictũ. cur nolũt credere tali
animo famulum dei moyſen ydoli fabricatores ꝛ adoratores gladio
ꝯſtrauiſſe. Si aũt penas illas comparamꝰ. quid ſil̃e ferro interimi. et a
feris trucidari atq3 laniari. Quandoquidẽ iudices publicis legibus
ſeruiẽtes maioris criminis reos beſtiis tradi q̃ gladio ꝑcuti iubẽt. Hec
augꝰ. Tũc apl̃s ad petitõem regis ſponſũ et ſponſa3 bñdixit. Da inq̃
ens dñe adoleſcẽtibꝰ his bñdictõem tue dextre. ꝛ in coꝝ mẽtibꝰ ſemia
ſemen vite. Abeũte aũt apl̃o in manu iuuenis eſt reptꝰ plenꝰ dactalis
palme ramꝰ. Comedẽtibꝰ vero ſpõſo ꝛ ſpõſa d̃ fructu eiꝰ ãbo obdormi
unt. ꝛ ſomniũ ſil̃e ãbo cernũt. Uidebat̃ etei eis q̄ rex gẽmatꝰ eos am
plecteret̃ ꝛ dicerz. Aplꝰ bñdixit voſ vt eterne vite pñcipes ſitis. Eui
gilãtibꝰ aũt ꝛ mutuo ſibi ſõnia reuelãtibꝰ aplꝰ ad eoſ igredit̃ dicẽſ eiſ
Rex meꝰ vobis modo appuit. ꝛ me clauſis ianuiſ huc adduxit. vt ſup
vos bñdictõ mea fructificz. Habeatis carnis itegritatẽ q̃ ẽ oim regia
virtutũ ꝛ fructꝰ ſalutis ꝑpetue. Uirgitas ſoror ẽ ãgeloꝝ poſſeſſio oim
bonoꝝ. victoria libdinũ. fidei trophẽũ. expugnatõ d̃monũ. ꝛ eternoꝝ
ſecuritas gaudioꝝ. De libidĩe aũt corruptõ gignit̃. d̃ corruptõe pol
lutio naſcit̃. d̃ pollutõe reatꝰ orit̃. d̃ reatu ꝯfuſio generat̃. Hec illo refe
rẽte duo ãgeli apparuerũt dicẽtes eis. Nos ſumꝰ ãgeli vobis ad cu
ſtodiã d̃putati. q̃ ſi apl̃i bñ ſuaueritis monita. offeremꝰ d̃o oĩa vota
veſtra. Eos igit̃ aplꝰ baptiſauit. ꝛ de fide diligẽter edocuit. Poſt mul
tũ vero tp̃is ſpõſa nõie pelagia ſacro velamĩe ꝯſecrata martiriũ pati
tur. ꝛ ſpõſꝰ nõie dyoniſiꝰ illi ciuitati i ep̃m ordiat̃. ¶ Poſt hec aũt
aplꝰ ꝛ abanes ad regẽ idie ꝑuenerũt. Deſignato vero ab apl̃o mirabi
li pallatio. ꝛ copioſo theſauro accepto rex i aliã ꝓuiciã ꝓficiſ̃. ꝛ aplꝰ
vniuerſũ theſauꝝ paupibꝰ clargit̃. Per totũ aũt biẽnium quo abfuit
rex aplꝰ ꝑdicatõi iſtitit ꝛ inumerabilẽ populũ ad fidẽ ꝯuertit. Rediẽſ
aũt rex ꝛ q̃ thõas fecerat diſcẽs. ip̄3 cũ abane i ima retrudit carceris.
vt poſtmod̃ viuos excoriatos vltricibꝰ darz flamis. Interea gad fra
ter regiſ morit̃. ꝛ ei ſepulcrũ cũ ãbitõe nimia ꝑparat. Quarta aũt die
q̃ mortuꝰ fuerat reſurrexit. ꝛ ſtupefactis oibꝰ cũctiſq3 fugiẽtibꝰ dixit
fratri ſuo. Hic hõ frater quẽ excoriare ꝛ icẽdere diſpõebas aicꝰ d̃i ẽ. ꝛ

om̄es angeli famulanť et. Qui me in paradiſū ducentes quoddā mihi
oſtēderunt palatiū ex auro et argento ⁊ lapidib⁹ p̄cioſis mirabiliter fa
bricatum. Et cū eius pulcritudinē admirarer. dixerūt mihi. Hoc ē pa
latiū qd̄ thomas fratri tuo extruxerat. Cūq₃ dicerem vtinam ianitor
eius eſſem dixerūt mihi. Frater tuus ſe illo fecit indignum. Si vis in
illo manere. rogabimus dn̄m vt te ſuſcitare digneť vt illud a fratri tuo
poſſis emere reddens ei pecuniā quā ſe exiſtimat p̄didiſſe. Et hec di-
cens cucurrit ad carcerem ap̄li. fratri ſuo poſtulās indulgeri. abiectis
q₃ vinculis rogare ap̄lm cepit vt veſtem acciperet p̄cioſam. Cui ap̄lus.
Ignoras q̄ nihil carnale. nihil terrenū geſtiūt qui cupiūt habere i ce-
leſtib⁹ poteſtatem. Egredienti aūt ap̄lo de carcere rex occurrit. et obuo
lutus eius pedibus veniā poſtulabat. Tūc ap̄lus ait. Multū vobis p̄
ſtitit deus vt ſecreta ſua vobis oſtenderet. Credite in xp̄m et baptiſa
mini vt eterni regni p̄ncipes ſitis. Dixit ei frater regis. Vidi palati
um qd̄ fratri meo feciſti. ⁊ illud cōpare merui. Cui ap̄lus. Hoc i pote
ſtate fratris tui eſt. Cui rex. Illud erit meum. ap̄lus fabricet tibi aliud
Qd̄ ſi forte nequerit mihi et tibi vnū hoc ꝯmune erit. Reſpōdit ap̄l⁹
Innumerabilia palatia ſūt i celo ab inicio ſeculi preparata que fidei
p̄cibus ſiue p̄cio et elemoſinis ꝯparanť. Diuitie aūt veſtre ad illa voſ
āteceedere poſſunt ſeq̄ vero omnino non poſſūt. ¶ Poſt vnū autem
menſem fecit ap̄lus paupes om̄es illi⁹ p̄uincie ꝯgregari. Quibus con
gregatis debiles et infirmos ſeorſum ſtare iuſſit. ⁊ ſup eos orauit. Cū
q₃ q̄ docti fuerāt. reſpōdiſſent amē. coruſcatō de celo veniens tā ap̄lm
q̄ ceteros fere p̄ horā dimidiam ſic p̄ſtrauit. vt om̄es ſe putarent ictu
fulguris interiſſe. Erigēs aūt ſe ap̄lus dixit. Surgite q₂ domin⁹ meus
ſicut fulgur vēit voſq₃ ſanauit. Exurgētes aūt om̄es ſani deū ⁊ ap̄lm
glorificauerūt. Tūc ap̄lus cepit eos docere ⁊ duodeci grad⁹ virtutū
aſſignare. Prim⁹ eſt vt i deū crederēt q̄ eſt vn⁹ in eſſētia ⁊ trin⁹ in p̄ſo
nis. deditq₃ eis triplex exēplū ſenſibile. quomodo ſint i vna eſſētia tres
p̄ſone. Primū eſt q₂ vna eſt i hoīe ſapiētia. ⁊ de illa vna p̄cedit itellect⁹
memoria ⁊ igeniū. Nā ingeniū eſt inq̄t vt qd̄ n̄ didiciſti iuenias. Me
moria vt nō obliuiſceris q̄ didiceris. Intellect⁹ vt intelligas q̄ oſtendi
poſſūt vel doceri. Scd̄m q̄ i vna vinea tria ſūt. ſcʒ lignū folia ⁊ fruct⁹.
et hec oīa tria vnū ſūt et vna vinea ſūt. Terciū eſt. q₂ caput vnū q̄tuor
ſēſib⁹ ꝯſtat. i vno ei capite ſūt viſ⁹ guſt⁹ audit⁹ et odorat⁹ ⁊ hec plura
ſūt ⁊ vnū caput ſūt. Scd̄us grad⁹ eſt vt baptiſmū ſuſciperent. Tercius
eſt vt ſe a fornicatōe ꝯtinerēt. Quartus vt ſe ab auaricia t̄parēt. Qui
tus vt gulā reſtrigerēt. Sext⁹ vt peītentiā tenerent. Septim⁹ vt i his
p̄ſeuerarent. Octau⁹ vt hoſpitalitatē amarent. Non⁹ vt volūtatem
dei i faciendis q̄rerent ⁊ ea ope ꝯplerent. Decim⁹ vt eā i nō faciendis
q̄rerent ⁊ ea vitarēt Vndeci⁹ vt caritatē amicis ⁊ iimicis īpēderent

¶ .XIIII.

Duodecimus vt in cuſtodiẽdis his vigilẽ curã haberẽt. Poſt p̄dicati
onẽ vero baptiſati ſũt nouẽ milia viroꝝ exceptis puulis ꝛ mulieribus
¶ E Poſt hoc aũt in ſupiorẽ indiam abiit. in qua innumeris miracu
loꝝ inſignis coruſcauit. Sinticẽ etiã amicã migdomie vxoris cariſii
cognati regis apl'us illuminauit. Dixitqꝫ migdomia ad ſynticẽ. Pu
tas ſi potero eũ videre. Tũc migdomia de cõſilio eiꝰ habitũ mutauit
ꝛ inter paupes mulieres vbi apl'us p̄dicabat aduenit. Apl'us aũt ce-
pit de vite huiꝰ miſeria p̄dicare. dicẽs inter cetera. Qm̄ vita hec ẽ vi
ta miſera. caſibus ſubiecta. et adeo fugitiua vt cũ teneri credif effugi
at labefacta. Deinde cepit quatuoꝛ ratõibꝰ exhortari vt verbuꝫ dei li
benter audirẽt. ipꝫ verbũ dei quatuoꝛ reꝝ generibꝰ ꝯpando. ſ. collirio
ex eo ꝙ oculũ noſtri intellectꝰ illuminat. potioni ex eo ꝙ noſtrum affe
ctum ab omni carnali amoꝛe purgat et mũdat. emplaſtro ex eo ꝙ pec-
catorũ noſtrorũ vulnera ſanat. cibo ex eo ꝙ nos celeſtium amoꝛe dele
ctat. Et ſicut inquit hec egroto nõ valẽt niſi ea in ſe recepit. ſic nec aĩe
languẽti verbũ dei. pdeſt niſi illud cũ deuotõe audierit. Predicãte igi
tur apl'o migdomia credidit ꝛ dicepſ viri thoꝝ abhoꝛruit. Tũc cariſiꝰ
a rege ĩpetrauit. ꝛ apl'm in carcerẽ poſuit. Ad quẽ veniẽs migdomia
rogauit vt ſibi ignoſceret ꝙ ꝓpter eã in carcerẽ miſſus eſſet. Quã ille
benigne ꝯſolãs hec omnia ſe libenter pati aſſeruit. Cariſiꝰ aũt regem
rogauit vt reginam ſoꝛoꝛem ſue vxoris ad eam mitteret ſi forte eam
reuocare poſſet. Miſſa regina ꝯuertif ab ea quã volebat ꝯuertere. vi
ſiſqꝫ tot miraculis que apl'us faciebat dixit. Maledicti ſũt a deo qui
nõ tot ſignis credũt et opibꝰ. Tunc apl'us om̃es qui aderãt de tribus
breuiter inſtruxit ſcꝫ vt eccleſiã diligerẽt. ſacerdotes honoꝛarẽt. ꝛ aſſi
due ad audiendũ verbũ dei cõuenirẽt. Reuertente aũt regina dixit
ei rex. Ut quid tã diu moꝛata es. Que reſpõdit. Putabã migdomiã
ſtultã eſſe. ſed ſapiẽtiſſima eſt. et me ad apl'm dei ducẽs viam veritatiſ
me cognoſcere fecit. et nimis ſtulti ſũt q̃ in xp̄m nõ credũt. Noluitqꝫ
regina regi deinceps copulari. Stupefactꝰ aũt rex dixit cognato ſuo.
Dũ tuam vxoꝛem recupare vellem meã pdidi. et peioꝛ mihi mea effe
cta eſt ꝙ tua tibi. ¶ E Tũc rex iuſſit apl'm ligatis manibus ad ſe ad
duci. p̄cipiẽs ei vt ad ſuos viros cõiuges reuocaret. Apl'us aũt tripli
ci exẽplo oſtendit ꝙ diu in erroꝛe pſiſterẽt. hoc facere nõ deberẽt. vide
licet exemplo regis. exemplo turris. et exemplo fontis. Unde dixit.
Tu cũ ſis rex nõ vis habere coinq̃nata ſeruitia ſed mũdos ſeruos pa
riter et ancillas. Quãto magis credere debes deum amare caſtiſſima
et mũda ſeruitia. Quid ergo culpoꝛ ſi deum amare p̄dico ĩ ſeruis ſuis
qd diligis et in tuis. Fabꝛicaui turrim excelſam. et dicis mihi. vt ego
qui fabꝛicaui eã deſtruam. Fodi terrã pfundã et eduxi fõtẽ de abiſſo ꝛ
dicis mihi vt obſtruã illũ. Tũc iratꝰ rex afferri iuſſit ardẽtes lamĩas

ferreas.⁊ apl'm ſtare nudis pedibꝰ ſup eas. Protinꝰ aūt nutu dei fōs ibi erupit.⁊ eas extīxit. Tūc rex ꝯſilio ꝯgnati ſui euꝫ ī fornacē ardētē mitti fecit. Que tn̄ ſic refrigerata eſt.vt die altera ſanus inde exiret. ⁊ illeſꝰ: Dixitqꝫ regi cariſiꝰ: Fac illū offerre ſacrificiū deo ſolis vt ſic dei ſui irā īcurrat ꝗ ab his eū liberat. Cūqꝫ ad hoc vrgeret̃ dixit regi Preſtātior es tu ꝙ̄ factura tua. Et quo tu modo verū deū negligis. ⁊ picturā colis.tu putas ꝙ ſicut dicit cariſiꝰ deꝰ meꝰ mihi iraſcetur. poſtꝙ̄ adorauero deū tuū:magis aūt iraſcet̃ deo tuo. eūqꝫ cōminuet Adoro igit̃ eū. Si ergo me adorāte deuꝫ tuuꝫ deꝰ meꝰ nō euertꝫ illū. ſacrificabo illi. Si autē ſic.tu credes deo meo. Cui rex. Adhuc meeuꝫ de pari loq̄ris. Precepit igit̃ apl'us hebraice demoni qui ī eo erat.vt ꝙ̄ cito coram ydolo genua flecterꝫ ſtati ydolum comminuerꝫ. Flectēs igit̃ apl'us genua dixit. Ecce adoro ſed nō ydoluꝫ. Ecce adoro ſed non metalluꝫ. Ecce adoro ſed nō ſimulacꝝ. Adoro autē dn̄m meuꝫ ihesum chriſtum.ī cuiꝰ nomine ꝑcipio tibi demon ꝗ in eo latitas vt ſimulacrū iſtud ꝯminuas. Statiqꝫ ſicut cera liq̄factū ē. Tūc oēs ſacerdotes mugitū dederūt. Pōtifex aūt tēpli eleuās gladiū apl'm trāſuerberauit dicēs. Ego vīdicabo iīurias dei mei. Rex aūt et cariſiꝰ aufugerūt vidētes ꝙ populꝰ vellꝫ apl'm vīdicare.⁊ pōtificē viuū īcēdere. Chriſtiāi aūt corpꝰ apl'i tulerūt ⁊ honorifice ſepelierūt. Poſt lōgū tpꝰ.ſcꝫ circa annos dn̄i.cc.et.xxx.corpꝰ apl'i ī ediſſā ciuitatē ꝗ oli dicebat̃ rages medorū trāſlatū eſt alexādro īpatore ad ſiroꝝ ꝓces hoc faciēte. In illa autē ciuitate nullꝰ hereticꝰ.nullꝰ iudeꝰ.nullꝰ paganꝰ poteſt viuere.nec tirānus aliq̄s ibi nocere.poſtꝙ̄ abagarꝰ rex illiꝰ ciuitatis ep'lam manu ſaluatoris ſcriptā accipe meruit. Nā ſi qn̄ gens aliq̄ ꝯtra ciuitatē illā inſurrexerit.īfās baptiſatꝰ ſup portā ſtās ep'lam illā legit.⁊ ea die tā ſaluatoris ſcriptis ꝙ̄ apl'i thōe meritis hoſtes aut fugiūt aut pacantur. Iſidorꝰ ī libro de uita ⁊ obitu ſāctoꝝ ſic de iſto apl'o dicit. Thōas diſcipulꝰ xp̄i ac ſilis ſaluatori audiēdo īcredulꝰ.vidēdo fidelis fuit. Hic euāgeliū ꝑdicauit parthis medis ꝑſis hircāis ⁊ brachiāis. Et itraus oriētalē plagā ⁊ iterna gētiū penetrās.ibi ꝑdicatōꝫ ſuā vſqꝫ ad tituluꝫ ſue paſſiōis ꝑduxit. Hic lāceis trāſfixꝰ occubuit. Hec iſidorꝰ. Criſoſtomꝰ quoqꝫ ait ꝙ dum thomas ad regionem magorum ꝗ ad xp̄m adorādū venerāt deueniſſꝫ.eos baptiſauit ⁊ facti ſūt adiutores fidi xp̄iane.

De feſtiuitatibꝰ ꝗ eueniūt infra tpꝰ qd̄ ꝑti ꝯtinet̃ ſub tpe recōciliatōnis et partim ſub tempore peregrinacionis.

Dicto de feſtiuitatibꝰ ꝗ occurrūt īfra tpꝰ renouatōis qd̄ incepit a moyſe ⁊ ꝓphetis: ⁊ durauit vſqꝫ ad aduētū xp̄i ī carnē qd̄ tpꝰ repn̄tat eccleſia ab aduētu vſqꝫ ad natiuitatē domini incluſiue. ſequit̃ de feſtiuitatibꝰ ꝗ eueniunt infra tempꝰ qd̄ ꝑtim ꝯtinetur ſub tpe recōciliatōis.parti ſub tpe ꝑegrinatōis.qd̄ tpꝰ repn̄tat eccleſia a natiuitate vſqꝫ ad ſeptuageſimā.ſicut ſupra ī ꝓlogo dictū eſt.

¶ .XV.

De natiuitate domini noſtri ieſu criſti ſecū dum carnem.

¶ .VI.

Natiuitas dn̄i noſtri ihesu xp̄i ſc̄dꝫ carnē vt qdā aiūt. ꝯpletis
ab adā qnqꝫ milib⁹ ducētis.xxviii.ānis.vel ſc̄dm alios .vi.
milib⁹.vl' ſm euſebiū ceſarienſē ī cronicis ſuis qnqꝫ milibus
nōgētis .tpe octauiāi ipatoris facta ē. ¶ Cōputatō aūt ſex miliū ānoꝝ i
uēta fuit a methodio poti⁹ miſtice q̄ cronice. ¶ Veniēte aūt ipo filio dei
ī carnē tāta pace vniuerſ⁹ mūd⁹ gaudebat.vt toti orbi vnic⁹ romāoꝝ i
perator pacifice p̄ſiderꝫ ¶ Hic dict⁹ ē octauiā⁹ a p̄ma ipoſitōe.ceſar a iu
lio ceſare c⁹ fuit nepos auguſt⁹ ab augm̄to reipublice.ipator a digni
tatis honore.q̄ ad differētiā alioꝝ regū fuit p̄mo h̄ noīe īſignit⁹. ¶ Naꝫ
ſicut naſci voluit vt nobis pacē pectoris vl' tpis ꝛ pacē eternitatiſ tri
buerꝫ.ſic voluit vt nihilomi⁹ ortū ſuū pax tpiſ illuſtrarꝫ. ¶ Ceſar igiſ au
guſt⁹ vniuerſo p̄ſidēs orbi ſcire voluit q̄t ꝓuīcie.q̄t ciuitates.q̄t caſtra
q̄t ville.q̄t hoīes ī toto orbe eſſēt.iuſſitqꝫ vt d̄r in hiſtoria ſcolaſtica vt
oēs hoīes ad vrbē vn̄ trahebāt originē ꝑgerēt. ꝛ q̄libꝫ denariū argen
teū q̄ valebat dcē numos vſuales.vn̄ ꝛ denari⁹ dicebaſ. p̄ſidi ꝓuincie
tradēſ ſe ſubditū romāo ipio ꝓfiterēſ. ¶ Nā ꝛ num⁹ imagīeꝫ p̄ferebat ce
ſaris ꝛ ſupſcriptōꝫ nōis. ¶ Dicebaſ aūt ꝓfeſſio ꝛ dſcriptō ſꝫ diuerſa ꝯſi
deratōe. ¶ Profeſſio ei dicebaſ qꝛ q̄libꝫ qn̄ reddebat p̄ſidi ꝓuīcie cēſū ca
pitis. i.denariū illū q̄ ſic vocabaſ.pōebat ſup caput ſuū. ꝛ ꝓprio ore ꝓ
fitebaſ ſe eſſe ſubditū romāo ipio.vn̄ dicebaſ ꝓfeſſio.i.ꝓprio ore faſſio
ꝛ fiebat h̄ corā oīm poplo. ¶ Deſcriptō aūt dicebaſ qꝛ numer⁹ coꝝ q̄ cen
ſū capitiſ ferebāt.certo d̄terīabaſ numero ꝛ r̄digebaſ i ſcriptiſ ¶ Hec
aūt dſcriptō p̄ma facta ē a p̄ſide ſirie cirino ¶ Prima d̄r vt ī eiſdē hiſto
riis ſcolaſticis habeſ q̄tū ad cirinū qꝛ ei iudea ī vmbilico terre noſtre
habitabilis eſſe dicif.ꝓuiſū ē vt ī ea ichoareſ. ꝛ deide ꝑ circūſtātes re
giōes ꝛ alii p̄ſides ꝓſeq̄renſ. ¶ Vl' p̄ma d̄r.i.vniuerſal'.qꝛ alie p̄ceſſerunt
ꝑticulares. ¶ Vl' forte p̄ma capitū ī ciuitate fiebat a p̄ſide.ſc̄da ciuitatū
ī regiōe a legato ceſaris.tercia regionū ī orbe corā ceſare: ¶ Joſeph aūt
cū eſſꝫ d̄ genere dauid a nazareth ī bethleē ꝓfect⁹ ē. ¶ Cū aūt beate ma
rie tp⁹ ꝑiēdi iſtarꝫ. ꝛ ipe d̄ ſuo reditu neſcirꝫ.eā ſecū aſſūpſit. ꝛ ī betleē
ſecū duxit.nolēs theſauꝝ ſibi a dō ꝯmiſſū ī aliēa māu dimittere .ſꝫ ipe
ꝑ ſe voluit illū cura ꝑuigili cuſtodire. ¶ Cū ergo betleē appinq̄ſſꝫ.vt fra
ter bartholome⁹ ī ſua ꝯpilatōe teſtaſ. ꝛ d̄ libro īfātie ſaluatoris ē ſup
tū vidit beata virgo ptē ppl'i gaudētē ꝛ ptē gemētē ¶ Quō ſibi āgelus ex
ponēs ait. ¶ Pars populi gaudēs eſt ppl⁹ gētil'.q̄ ī ſemine abrae eternā
benedictōem accipiet.pars aūt gemēs eſt plebs iudaica a deo ſuis me
ritis repbata. ¶ Cum igiſ ambo bethleem veniſſent .et qꝛ paupes erāt

et q̄ꝛ omnia hoſpitia alii qui ꝓpter hoc ip̄m venerant occupauerant.
nullum hoſpitiū habere potuerūt. diuerterūt in ꝯmuni tranſitu. qui
vt dicit̄ in hiſtoria ſcolaſtica. erat inter duas domos operimentum ha
bens. qui diuerſoriū dicit̄. ſub quo ciues ad colloq̄ndū vel ad cōuiſēdū
in diebus ocii vel ꝑ aeris intemperie diuertebant. vbi forte ioſeph p̄ſe
pe boui ⁊ aſino fecerat. Vel ſcd̄m quoſdam ruſtici cum ad forum veni
ebant animalia ſua ibidem ligabant et ideo p̄ſepe ibi cōſtrctum erat
Ipſa igit̄ nocte media diei dominice beata virgo filium ſuum peperit
et in p̄ſepio ſup̄ fenū reclinauit. Quod fenū vt habet̄ in hiſtoria ſcola
ſtica beata helena poſtmodū romam detulit. A cui⁹ feni ꝯmeſtiōe bos
et aſinus vt dicit̄ abſtinebant ¶ B Notandum autem ꝙ natiuitas
chriſti fuit mirabiliter facta. multipliciter oſtenſa. et vtiliter exhibita.
Fuit autem mirabiliter facta. tū ex parte generantis. tum ex parte ge
niti. tū ex parte modi generandi. Ex parte generantis. quia ipſa fuit
virgo ante partum. et virgo poſt partum et hoc ſcꝫ ꝙ virgo manens
peperit quinq̄ꝫ modis oſtenſum eſt. Primo ꝑ prophetiam eſaie. vii.
Ecce virgo concipiet ⁊c̄. Secundo ꝑ figuram. hoc enim figuratum
fuit per virgam aaron que ſine omni humano ſtudiō floruit. et ꝑ portā
ezechielis que ſemper clauſa ꝑmanſit. Tercio ꝑ cuſtodiam. ioſeph enī
ex eo ꝙ ipſam cuſtodiuit teſtis ſue virginitatis extitit. Quarto ꝑ expe
riētiā. cū eī vt ī cōpilatōe bartholomei habet̄ ⁊ de libro ſaluatoris in
fātie ſumptū fuiſſe videt̄. beate marie pariendi tempus iſtaret. ioſeph
licet deum de virgine naſciturꝫ non dubitaret. morem tamē gerens pa
trie obſtetrices vocauit. q̄rū vna vocabat̄ zebel. ⁊ altera ſalome. zebel
igit̄ ꝯſiderās ⁊ inq̄rens ⁊ ipſam virginem inueniens exclamauit virgi
nem peperiſſe. Salome aūt dū nō crederꝫ ſed hoc ꝓbare ſimiliter vel
let. cōtinuo aruit manus ei⁹. Iuſſu tn̄ āgeli ſibi apparētis puerꝫ tete
git ⁊ cōtinuo ſanitatē accepit. Quito ꝑ miraculi euidētiā. Rome enī
vt teſtat̄ inocētius papa terci⁹ duodecī ānis pax fuit. Igit̄ romani tē
plum pacis pulcerrimū ꝯſtruxerūt. ⁊ ibi ſtatuā romuli poſuerūt. Con
ſulentes aūt appollinē q̄ntū duraret. acceperūt reſpōſū quouſq̄ꝫ virgo
parerꝫ. Hoc aūt audiētes dixerūt. Ergo ieternū durabit. Impoſſibi
le eī credebāt ꝙ vnq̄ꝫ pareret virgo. Vn̄ in foribus tēpli titulum hunc
ſcripſerunt. Tēplū pacis eternū. Sꝫ ī ipſa nocte q̄ virgo pepit. tēplum
fūdit⁹ corruit. Et ibi ē modo eccleſia ſācte marie noue Secūdo fuit
mirabiliter facta ex ꝑte geniti. Nā ſicut dicit bern̄. ī eadē ꝑſōa eternuꝫ
ātiquū ⁊ nouū mirabiliter ꝯuenerūt. Eternū. i. diuinitas. ātiquū. i. ca
ro ab adam traducta. nouum. id eſt. anima de nouo creata. Iterum ſi
cut idem dicit hodie tres mixturas. vel tria opera fecit deus. ita
mirabiliter ſingularia vt talia nec facta ſit. nec āplius facienda ſint
Coniūcta q̄ppe ſūt adiuicē. de⁹ ⁊ hō. mater ⁊ virgo. fides ⁊ cor hūanū

.XVI.

Prima mixta valde mirabilis .quia ꝯiūcta ſūt limꝰ ⁊ deꝰ.maieſtas
et īfirmitas.tāta vilitas ⁊ tāta ſublimitas. Nichil ei deo ſublimius et
nichil limo viliꝰ. Secūda nihilominꝰ valde mirabilis.a ſeculo ei nō ē
auditū ꝙ virgo eſſet q̄ pepit.⁊ ꝙ mater eſſꝫ q̄ virgo ꝑmāſit. Tercia ē
prima ⁊ ſecūda īferior.ſꝫ nō minꝰ fortiſ. Dic ei quomodo cor huma
nū fidē his duobꝰ accōmodauit.quomodo credi potuit ꝙ deꝰ hō eſſet.
et ꝙ virgo ꝑmāſerit q̄ pepiſſꝫ. Hec berū. Tercio fuit mirabiliter facta
ex parte modi generādi.eius enim ꝑtus fuit ſupra naturā ex eo ꝙ vir
go cōcepit.ſupra ratōꝫ.ex eo ꝙ deū genuit.ſupra humanā cōditōem
ex eo ꝙ ſine dolore pepit.ſupra ꝯſuetudinem ex eo ꝙ de ſpiritu ſācto cō
cepit. Non ei genuit virgo ex hūano ſemine ſed ex miſtico ſpiramine.
Nam ſpiritusſāctus de caſtiſſimis et puriſſimis ſanguinibꝰ virginis
accepit.et inde corpus illud formauit.et ſic quartū modū mirabilē fa
ciēdi hominem deus oſtendit. Nam ſicut dicit anſhelmꝰ deus poteſt q̄
tuor modis hominē facere.ſcꝫ ſine homine et femina.ſicut fecit adam
de homine ſine femina ſicut fecit euā.de homine et femina.ſicut ꝯmu
nis ꝓbat vſus.de femina ſine viro ſicut hodie mirabiliter factum eſt.

¶ Secūdo eius natiuitas fuit multipliciter oſtenſa. Oſtēſa eſt eni
ꝑ omnes gradꝰ creaturaꝝ. Eſt eni q̄dam creatura que tm̄ habet eſſe ſi
cut pure corporea vt lapides.q̄dā q̄ habet eſſe et viuere.ſicut vegetabi
lia vt arbores.quedā q̄ habet eſſe viuere et ſētire .ſicut ſunt animalia
bruta.quedā que habet eſſe viuere ſētire et diſcernere.ſicut homo.que
dam que habet eſſe viuere ſentire diſcernere et intelligere.ſicut angelꝰ
Per has omnes creaturas hodie chriſti natiuitas eſt oſtēſa Prima
aūt creatura ſcꝫ pure corꝑea triplex eſt: ſcꝫ opaca trāſparēs ſiue ꝑuia.
et lucida. Primo ergo oſtenſa eſt ꝑ pure corporeā opacā.ſicut ꝑ deſtru
ctionē tēpli romanoꝝ.vt ſupra dictū eſt.et ꝑ ruinā ſtatue romuli dei ro
manoꝝ que tūc cecidit et cōminuta eſt.⁊ ꝑ ruinā etiā aliaꝝ ſtatuarum
que tūc ī aliis locis plurimis ceciderūt. Legit̄ eni in hiſtoria ſcolaſtica
ꝙ hieremias ꝓpheta in egiptū deſcēdens poſt mortē godolye.regibus
egipti ſignū dedit ꝙ eoꝝ ydola corruerēt cū virgo filium parturiret.
Quapropter ſacerdotes ydoloꝝ imaginē virginis puerū in gremio ba
iulātis ſecreto loco tēpli ſtatuerūt et eā ibi adorabāt. Sꝫ a ptholomeo
rege poſtea iterrogati quid hoc ſibi vellet.dixerūt paterne traditōis
hoc eſſe miſterium.qd̄ a ſancto viro et ꝓpheta eorū maiores accepant
et ſic in rebꝰ venturū credebant. Secūdo ꝑ pure corporeā trāſparētēꝫ
et ꝑuiam. Nam in ipſa nocte natiuitatis dominice obſcuritas noctis
ī claritatē diei verſa eſt. Rome etiā vt atteſtat̄ oroſiꝰ et innocētiꝰ papa
terciꝰ.fōs aque ī liquorē olei verſꝰ eſt.et erūpēs vſqꝫ ī tiberī ꝑfluxit.⁊
tota die illa largiſſime emanauit.et ibi modo eſt ſācta maria trās tibe
rim.ꝓphetauerat ei ſibilla ꝙ qū erumpet fonſ olei naſceretur ſaluator

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Tercio p ꝑure corpeā lucidā ſicut p corpa ſupceleſtia. Nā i ipa die na
tiuitatis ſm ātiquoꝝ relatoꝫ vt ait criſo. magis ſup qndā mōtē orā-
tibꝰ. ſtella qdā iuxta eos appuit q formā pueri pulcerrimi habebat. et
i eiꝰ capite crux ſplēdebat. Que magos alloqns dixit vt in iudeā pge
rēt ⁊ ibi natū puerū iuenirēt In ipa etiā die treſ ſoleſ i oriēte appuerūt
q paulatim i vnū corpꝰ ſolare rdacti ſūt. Per qd ſigbaſ q trini ⁊ vniꝰ
dei noticia toti orbi iminebat. Uel q2 natꝰ erat ille i quo tria ſcꝫ aīa
caro et dītas i vnā pſonā ꝯuenerūt. In hiſtoria tn̄ ſcolaſtica dicitur q
n̄ ipa die natiuitatis tres ſoles apparuerūt. ſꝫ āte p aliquod tpꝰ ſcꝫ pꝰ
mortē iulii ceſaris. qd etiā euſebiꝰ i cronica aſſerit. Octauianꝰ iſup im
pator vt ait inocētiꝰ papa terciꝰ. vniuerſo orbe dicōi romāe ſubiuga-
to. itātū ſenatui placuit. vt eū p dō colere vellēt. Prudēs aūt ipator ſe
mortalē itelligēs. imortalitatis nom̄ ſibi noluit vſurpare Ad illoꝝ ve
ro oportunā iſtātiā ſibillā pphetiſſā aduocat. ſcire volēs p eiꝰ oracla ſi
i mūdo maior eo aliqn̄ naſceretur. Cū ergo i die natiuitatis dn̄i ꝯiliū
ſup hac re ꝯuocaſſet. ⁊ ſibilla ſola i camera ipatoris oraculis iſiſterꝫ in
die media circulꝰ aureꝰ appuit circa ſolē. ⁊ i medio circuli virgo pl'cer
rima puerū geſtās i gremio. Tūc ſibilla hoc ceſari oſtēdit. Cū aūt ipa
tor ad pdictā viſiōꝫ plim admiretur. audiuit vocē dicentē ſibi. Hec eſt
ara celi. Dixitqꝫ ei ſibilla. Hic puer maior te eſt. ⁊ idō ipꝫ adora. Ead
aūt camera i honore ſācte marie dedicata ē Uñ vſqꝫ hodie dicit ſācta
maria ara celi. Intelligēſ igit ipator q hic puer maior ſe erat ei thura
obtulit ⁊ deꝰ de cetero vocari recuſauit. De h aūt oroſiꝰ ita dicit. Oc
tauiāi tpe hora circiter tercia. celo repēte liqdo ac puro ⁊ ſereno circu
lꝰ ad ſpeciē celeſtis arcꝰ orbē ſolis ābiuit qſi vēturꝰ eſſꝫ q ipꝫ ſolē ſolus
mūdum qꝫ totū et feciſſet et regeret. Hec oroſius. Idem ait eutropiꝰ.
Refert quoqꝫ thimotheus hiſtoriographus ſe in antiquis romanoꝝ
hiſtoriis inueniſſe q octauianus triceſimoquinto regni ſui anno capi
tolium aſcendit. et quis poſt ſe rempublicam gubernaret a diis ſolici-
te requiſiuit. et audiuit vocem ſibi dicentem. Puer ethereus ex deo
viuente ſine tempore genitus non multum poſt ex intemerata virgine
deus homo ſine macula naſciturꝰ. hoc audito ibi aram edificauit. cui
hunc titulum inſcripſit. Hec eſt ara filii dei viuentis Secundo oſtē
ſa eſt natiuitas et manifeſtata per creaturam que habet eſſe et viuere
ſicut ſunt plante et arbores. In hac enim nocte vt bartholomeus in
ſua compilatione teſtatur vinee engadi que proferunt balſamum floru
erunt. fructum protulerunt. et liquorem dederunt. Tercio per crea
turam que habet eſſe viuere et ſentire. ſicut ſunt animalia. Proficiſ
ſcens enim ioſeph in bethleem cum maria pregnante. duxit ſecum bo
uem forte vt ipſum venderet et cenſum pro ſe et pro virgine ſolueret.
et de reſiduo viuerēt. et vnum aſinum forte vt virgo ſup eū veheretur

Bos igiẛ et aſinus miraculoſe dominū cognoſcētes.flexis genibus
ipſm adorauerūt. Ante etiā xp̄i natiuitatē ꝑ aliquos dieſ vt ait euſebi⁹
in cronica.cū quidam ararent.boues ad aratores dixerūt . Homines
deficient.ſegetes ꝓficiēt Quarto ꝑ creaturā que habet eſſe viuere ſē
tire et diſcernere.vt eſt homo.ſicut ꝑ paſtores. Naȝ in ipa hora paſto
res ſuꝑ gregē ſuū vigilabāt.ſicut bis ī āno in lōgiorib⁹ et breuioribuſ
noctib⁹ āni ꝯſueuerāt. Mos ei fuit ātiq̄tus gētilib⁹ in vtroq̄ȝ ſolſticō
ſcȝ eſtuali circa feſtū iohānis baptiſte.et hiemali circa natiuitatē dn̄i
vigilias noctis cuſtodire ob ſolis veneratōȝ.q̄ forte mos etiā apud iu
deos ex viſu cohabitātiū inoleuerat. Ipis igiẛ āgelus dn̄i apparens.
et ſaluatorē natū nūciauit.et quomodo inueniret ſignū dedit. Factaq̄ȝ
eſt cū angelo multitudo āgeloꝝ dicentiū. Gloria ī excelſis deo ꝛc̄. Pa
ſtores ergo veniētes.totū ſicut angelus dixerat inuenerūt. Sic iteruȝ
manifeſtata eſt ꝑ ceſarē auguſtū.q̄ tūc ꝑceptū dedit ne cū aliq̄s deum
vocare auderet.ſicut oroſi⁹ teſtaẛ. Forte ei cū viſionē illā circa ſolē vi
diſſet.recolēs ſimul de ruina tēpli et de fōte olei.et intelligēs q̄ in mun
do nat⁹ eſſet q̄ maior ſe erat.nec de⁹ nec dn̄s vocari voluit. In q̄buſdā
quoq̄ȝ cronicis legiẛ q̄ appropinquāte die natiuitatis dn̄i octauianuſ
ꝑ mundū vias publicas fieri ꝑcepit.et omnia debita romanis dimiſit
Sic etiā manifeſtata eſt ꝑ ſodomitas q̄ om̄es in toto mūdo in illa no
cte extincti ſunt.ſicut dicit hiero.ſuꝑ illud.lux orta eſt eis.tanta ſcȝ q̄
om̄es laborātes in illo vicio extīxit. Et hoc fecit xp̄us vt om̄es eradi
caret.ne ī humana natura quā aſſūpſerat tāta de cetero immūdicia in
ueniret. Nā vt dicit aug⁹.vidēs de⁹ viciū cōtra naturā ī humana na
tura fieri.fere deſiit incarnari Quinto ꝑ creaturā q̄ habȝ eſſe viuere
ſentire diſcernere et intelligere.ſicut angel⁹. Angeli eni ipaȝ xp̄i nati
uitatē paſtoribus ānūciauerūt.vt ſupi⁹ dictū eſt B Tercio ei⁹ na
tiuitas nobis eſt vtiliter exhibita. Primo ad demonū cōfuſionē Naȝ
hoſtis iā nobis vt āte ꝓualere nō poteſt. Vn̄ legiẛ q̄ ſanct⁹ hugo ab
bas cluniacēſiſ ī vigilia natiuitatis dom vidit beatā virginē in vlnis
tenentē filiū ⁊ dicentē. Adeſt dies ī qua ꝓphetaꝝ oracula renouantur.
Vbi nūc eſt hoſtis q̄ āte hūc diē hominib⁹ ꝓualebat. Ad hāc vocē dy
abol⁹ d̄ humo ꝓrupit verbis domine iſultaret.ſed mētita eſt iniq̄tas ſi
bi.q̄m dū officinas fratꝝ circūiret ipſm ab oratorio deuotio a refecto
rio lectio a dormitorio ſtramenta vilia.a capitulo patientia reiecit.
In libro quoq̄ȝ petri cluniacenſis legitur q̄ in vigilia natiuitatis do
mini ſancto hugoni abbati cluniacenſi apparuit beata virgo filium
in gremio tenens et cum eo ludens.qui dicebat. Noſti mater q̄ diem
natalis mei eccleſia cum magno laudum tripudio celebrat. Et vbi
eſt nunc dyaboli virtus.vel quid dicere poteſt vel facere. Tunc dya
bolus videbatur quaſi de humo ſurgere ac dicere. Et ſi in eccleſiam

vbi laudes tue fiunt intrare non poſſum ſed tamẽ capitulũ dormitoriũ et refectoriũ introibo. Quod ille attẽptans inuenit hoſtium capituli nimis artũ ſibi groſſo. hoſtiũ dormitorii nimis depſſũ ſibi elato. hoſtiuꝫ refectorii repagulatum ĩpedimẽtis. caritate ſcꝫ ſeruientiuꝫ. auiditate audiendi lectões ꝛ ſobrietate cibi et pot⁹. et ſic ꝯfuſus euanuit. Secũdo ad venie ĩpetratõꝫ. Unde legiť ĩ quodã libro exẽploꝝ. ꝙ cũ q̃daꝫ mulier lubrica ad cor tandẽ rediſſet de venia deſperabat. nã cogitanſ de iudicio reputabat ſe eſſe ream de iferno reputabat ſe ibi eſſe cruciãdam cogitãs de paradiſo reputabat ſe eſſe ĩmundã. de paſſione reputabat ſe eſſe ĩgratã. cogitãs vero de pueri infantia ꝛ ꝙ pueri de facili placanť. chriſtũ ꝑ ſuã infantiã adiurauit. et vocẽ de ſua venia audire meruit. Tercio ad ĩfirmitatis curatõꝫ. De hac natiuitatis vtilitate dicit berñ. Triplici morbo laborabat genus humanũ. in principio. medio ꝛ fine. i. natiuitate vita ꝛ morte. Natiuitas erat ĩmunda. vita peruerſa. mors periculoſa. Venit xp̃us et cõtra hũc triplicẽ morbũ attulit triplex remediũ. Nat⁹ eſt ei vixit et obiit. Ei⁹ natiuitas purgauit noſtrã. eius vita ĩſtruxit noſtrã. mors illi⁹ deſtruxit noſtrã. Hec berñ.

¶ Quarto ad ſupbie humiliatõꝫ. Unde dicit aug⁹. ꝙ humilitas filii dei quã nobis in incarnatõe exhibuit fuit nobis ĩ exẽplũ ſacramentum et medicamentũ. In exemplũ ꝯueniẽtiſſimũ qd hõ imitareť altũ ſacramentũ quo peccati noſtri vinculũ ſolueret. ꝛ ſũmum medicamentum quo tumor noſtre ſupbie ſanareť. Hec aug⁹. Supbia ei ꝑmi hominis ſanata eſt ꝑ humilitatem xp̃i. Et notandũ quã ꝯueniẽter humilitas ſaluatoris reſpõdeat ſupbie ꝓditoris. Supbia ei primi hoĩs fuit ꝯtra deum. vſqꝫ ad deũ et ſupra deũ. Fuit ꝯtra deũ. qꝛ fuit ꝯtra ei⁹ p̃ceptum quo p̃cepat ne de ligno ſciẽtie boni ꝛ mali ꝯmederet. Fuit etiã vſqꝫ ad deum. qꝛ vſqꝫ ad appetitum deitatis. credẽſ qd dyabol⁹ dixerat. eritis ſicut dii. Fuit etiã ſupra deũ. ſicut dicit anſelmus volẽdo qd de⁹ illum velle nolebat. Tunc etiam ſuã voluntatẽ poſuit ſupra voluntatem dei At fili⁹ dei ſcd̃m iohãnẽ dam. humiliauit ſe ꝓpter hoĩes. nõ cõtra homines. vſqꝫ ad hoĩes. ꝛ ſupra hoĩes. Propter hoĩes qꝛ ꝓpter eoꝝ vtilitatẽ ꝛ ſalutẽ vſqꝫ ad hoĩes ꝑ naſcẽdi modũ ꝯſimilẽ. ſupra hoĩeſ ꝑ naſcẽdi moduꝫ diſſimilẽ. Nã ei⁹ natiuitas ꝛ ſcd̃ꝫ aliq̃d nobis ſimilis fuit qꝛ ſcꝫ nat⁹ eſt ex muliere ꝛ ꝑ eãdeꝫ portam ꝓpagat⁹. et ſcd̃m aliq̃d diſſimilis qꝛ d̃ ſpirituſancto ex maria virgine natus eſt ¶ VII.

¶ De ſancta Anaſtaſia

Anaſtaſia dicit' ab ana qd ẽ ſurſũ ꝛ ſtaſis qd ẽ ſtãs ſiue ſtatus. qꝛ ſurſum ſtetit a viciis ad virtutes.

Anaſtaſia nobiliſſia romanoꝝ. filia p̃taxati illuſtris ſed pagani. a matre ſua fauſta xp̃iana. ꝛ a beato criſogono fidẽ xp̃i

ꝛdocta eſt. Tradita aūt publio ī vxorē lāguorē ſimulās ſꝑ ſe ab eiꝰ con
ſortio abſtinebat. Qui audiēs eā cū vna tm̄ ācilla ī vili habitu xp̄iāoꝝ
carceres circuire. ⁊ eis neceſſaria miſtrare. fecit eā artiſſie cuſtodiri.
ita vt etiā eidē alimoniā denegarꝫ. Volebat aūt eā ſic ꝑimere vt poſſet
ī eiꝰ largiſſimis poſſeſſionibꝰ laſciuire. Putās igiť ſe mori. doloroſas
literas criſogono mittebat ⁊ ille ꝯſolatoriaſ remittebat. Interea vir eꝰ
moriť ⁊ illa a carceribꝰ liberatur. Hec habebat tres ācillas pulcerrias
q̄ ſorores erāt. qꝛ̄ vna dicebatur agapē. altera thionia. ⁊ tercia yrenē
q̄ cū xp̄iāe eēt. ⁊ ꝑfecti vrbis monitis nullatēꝰ obedirēt. ī cubiculū eaſ
reclusit vbi coq̄ne vtēſilia ſuabātur. Prefectꝰ aūt ī eaꝝ ardēs amorē
ad eas iuit vt ſuā libidiēz exerceret. Qui ī amētiā verſꝰ putās ſe tracta
re virgines cacabos patellas caldaria ⁊ ſimilia āplectēs oſculabatur.
⁊ cū ex hoc ſatiatꝰ fuiſſet foras exiuit nigerrimꝰ ⁊ deformis ⁊ veſtimētiſ
ꝯciſis. Quē ſui q̄ cū ꝑ foribꝰ expectabāt ſic aptatū vidētes. cogitātes
q̄ ī demonē verſꝰ eēt. eū verberibꝰ affecerūt. ⁊ fugiētes ſolū reliq̄rūt.
Cūqꝫ īꝑatorē adiret. vt d̄ hoc ꝯq̄reretur. alii virgis eū ꝑcutiebāt. alii ī
faciē eiꝰ expuebāt. alii lutū ⁊ puluerē ī eū ꝓiciebāt. ſuſpicātes q̄ ī furi
am verſus eēt. Oculi aūt eiꝰ tenebātur ne ſic ſe deformē viderꝫ. Qua
ꝓpter mirabatur plurimū. cur ſic eū oēs d̄ridebāt quē ī tāto honore
habere ꝯſueuerāt. Videbať ei ei q̄ ipſe ⁊ oēs albis veſtibꝰ eēt induti
Putās vero cū ſic ſe d̄formē ab aliiſ didiciſſꝫ q̄ puelle ſibi ꝑ artē magi
cā h̄ feciſſēt iuſſit eas corā ſe expoliari. vt eas ſaltē nudas aſpicerꝫ. Sꝫ
ſtati eaꝝ veſtimēta ſic corꝑibꝰ adheſerūt. vt nullo modo exui valerent.
Prefectꝰ aūt ꝑ admiratōe ita obdormiuit ſtertēs. q̄ etiā a pulſātibꝰ n̄
poterat excitari. Tādē virgīes martirio coronātur. ⁊ anaſtaſia ab īꝑa
tore cuidā ꝑfecto traditur. vt ſi eā ſacrificare facerꝫ poſtmodū ī vxorē
eā haberꝫ. Cūqꝫ eā ī thalamū duxiſſꝫ. ⁊ eā āplexari vellꝫ. ſtati cecꝰ effe
ctꝰ ē. Deos adiit q̄rēs ſi euadere poſſꝫ. Rn̄derūt dicētes. Quia ſāctā
anaſtaſiā ꝯtriſtaſti nobis traditꝰ es. ⁊ āmō ſꝑ nobiſcū ī iferno torq̄be
riſ. Cūqꝫ domū reduceretur. īter māꝰ pueroꝝ vitā finiuit. Nūc anaſta
ſia alii ꝑfecto tradiť vt eā ī cuſtodia d̄tinerꝫ. Audiēſ vero idē q̄ īfinitaſ
poſſeſſiōes haberꝫ ꝓuati dixit ei. Anaſtaſia ſi vis eē xp̄iana fac qd̄ ꝑ
cepit deꝰ tuꝰ. Ille eī ꝑcepit q̄ n̄ renūciauit oibꝰ q̄ poſſidꝫ ⁊c̄. Oia igiť q̄
habes mihi da ⁊ vade libera q̄ volueris ⁊ vere xp̄iana eris. Cui illa re
ſpōdit. Deꝰ meꝰ ꝑcepit. vēde oia q̄ habes ⁊ da pauꝑibꝰ ⁊ n̄ diuitibus
Cū ergo diues ſis. ꝯtra ꝑceptū d̄i facerē ſi aliq̄d tibi darē. Nūc anaſta
ſia diro carceri fame cruciāda tradiť. Sꝫ a ſācta theodora q̄ iā ꝑ mar
tiriū coronata fuerat ꝑ duos mēſes eſca celeſti paſcitur. Tandem cum
ducentis virginibus ad inſulas palmarias ducta eſt. vbi multi ꝓpter
nomen chriſti fuerant relegati. Poſt aliquos vero dies prefectus o
mnes ad ſe vocauit. et anaſtaſiam ad palos ligatā ignibꝰ cōcremauit

Alios vero diuerſis ſupplicijs iteremit. Inter quos vnꝰ erat q̇ pluri
es ꝓpter xp̄m multis diuitijs ſpoliatꝰ ſemꝑ dicebat. xp̄m ſaltem mibi
nō auferetis. Appollonia aūt corpus ſancte anaſtaſie in viridario fa
cta ibi eccleſia bonorifice ſepeliuit. Paſſa eſt autē ſub dyocleciano cir
ca annos domini. cclxxxvii. VIII A

De ſancto Stephano

Stephanus grece latine dicitur corona. ſed hebraice norma.
Fuit ei corona. id eſt p̄ricipiū martirū i nouo teſtamēto ſicut
abel i veteri teſtamēto. Fuit etiā norma. i. exemplar ⁊ regl'a
aliis patiendi ꝑ xp̄o. ſiue bene agendi et viuendi. vel ꝓ inimicis orādi
Vel stephanꝰ dicitur q̄ſi ſtrenue fans qd̄ patet i ſuo ſermōe et i luculēta
diuini verbi p̄dicatōe. Vel dicitur ſtephanꝰ q̄ſi ſtrenue fās anus. id eſt
ſtrenue ſiue laudabiliter fans id eſt iſtruēs et regēs. anus. i. viduas q̇
bꝰ ab apl'is fuerat p̄fectꝰ q̄ ad literā anus erāt. Eſt ergo corona ꝓpter
p̄ricipiū martirii. norma ꝓpter exēplū patiendi et bene viuēdi. ſtrenue
fans ꝓpter luculētā p̄dicatōꝫ et ſtrenue fans anus ꝓpter viduarum
laudabilem inſtructionem. B

Stephanꝰ fuit vnꝰ d̄ ſeptē dyaconibꝰ ab apl'is i miniſteriū or
dinatis. Creſcēte ei numero diſcipulorum ↄuerſi ex gentibꝰ ad
uerſꝰ ↄuerſos ex iudeis murmurare ceperūt ex eo q᷑ vidue
eorum i miniſterio quotidiāo ↄtēnebantur. Huiꝰ aūt murmuris cauſa du
pliciter poteſt itelligi. Aut q2 vidue eorum i miniſterio nō admittebantur
aut q2 p̄ ceteris i quotidiāo miniſterio grauabantur. Apl'i ei vt expedi
tiꝰ p̄dicatōi iſſiſterēt viduis miniſtratōꝫ ↄmiſerāt. Videntes itaqꝫ apl'i
murmuratōem ortā ꝓ adminiſtratōe viduarum. volentes hoc murmur
ſedare ↄgregata omni multitudie dixerūt. Nō eſt equū nos dereliq̄re
verbū dei et miniſtrare mēſis. gloſa. q2 meliora ſūt fercula mētis q̄ da
pes corpis. ↄſiderate ergo fratres ex vobis viros boni teſtimonii. vii.
plenos ſpiritu ſācto ⁊ ſapientia. quos cōſtituamꝰ ſuꝑ hoc opꝰ. gloſa. vt
miniſtrēt vl' vt miniſtrātibꝰ p̄ſint. Nos vero oratōi ⁊ p̄dicatōi iſtātes
erimꝰ. Et placuit ſermo omni populo et multitudini. Et elegerūt ſep
tem. quorum beatꝰ ſtephāꝰ primꝰ et primicerꝰ extitit. Et adduxerūt eos
ad apl'os. ⁊ ipoſuerūt ſuꝑ eos manꝰ. Stephāꝰ aūt plenꝰ gratia ⁊ forti
tudie faciebat ꝓdigia ⁊ ſigna i populo. Inuidētes igitur iudei ⁊ eū ſupe
rare ⁊ ↄuicere cupiētes. triplici modo eū vicere aggreſſi ſūt. ſcꝫ diſpu
tatōe. teſtiū ꝓductōe. ⁊ tormētorum illatōe. Sed tn̄ ipē diſputātes ſupera
uit. teſtes falſos ↄuicit. ⁊ d̄ ſuis tortoribꝰ triūphauit. Et i q̄libꝫ pugna
adiutoriū ſibi de celo datū ē. In prima ei ei datꝰ ē ſpiritusſāctꝰ q̇ ſapiē
tiā miniſtraret. In ſecūda vultꝰ āgelicꝰ q̇ falſos teſtes terreret. Et in
tercia viſus eſt chriſtus adiuuare paratus qui martirem confortaret

In q̄libꝫ igitur pugna pōit hiſtoria tria.ſ.aggreſſū ꝓliū. collatū adiu
toriū.et adeptū triūphū. Hiſtoriā igitur breuiter pcurrētes hec oīa vi
dere poteri⁹ ¶ Cū igit̄ beat⁹ ſtephā⁹ mlt̄a ſigna facerꝫ ⁊ frequēti⁹
ꝑplo ꝑdicaret iudei ſibi inuidētes primū ꝓliū cū eo inierūt. vt cū ꝑ diſ
putatōem vincerent. Surrexerūt eni quidā de ſinagoga libertinorum
a regione ſic dictoꝝ. vel libertinorū.i.filiorū libertorū. libertini enim
dicuntur filii libertorū .i.eorū qui de ſeruitute manumiſſi ſunt ⁊ liber
tati donati.et ſic de ſtirpe ſeruili fuerūt q̄ primo fidei reſtiterūt et cire
nenſiū a cyrene ciuitate et alexādrinorū. ⁊ eorū qui e: āt a cilicia ⁊ aſia
diſputantes cū ſtephano. Ecce primū ꝓliū. Deīde ſubiungit triūphū.
Et non poterāt reſiſtere ſapiētie. Poſtremo ponit adiutorium. Et ſpi
ritui qui loq̄batur Videtes igit ꝙ ꝑ hūc modū pugnādi eū non poſ
ſent ſupare.ad ſcd̄m modū callide ſe ꝯuertunt.vt ſcꝫ eum falſis teſtib⁹
ſuparent. Submiſerunt ei duos falſos teſtes q̄ eundem de q̄druplici
blaſphemia accuſarent. Adducentes itaqꝫ eum in cōſilium falſi teſteſ
eum de q̄tuor accuſabāt.ſ.de bleſphemia in deum.in moyſem in legeꝫ
et in tabernaculū ſiue templum. Ecce ꝓlium. Et intuētes eū om̄es q̄
ſedebant in cōcilio viderunt faciē eius tanq̄ faciē angeli. Ecce auxili
um. Deinde ponitur hui⁹ ſecūde pugne victoria.cū falſi teſtes de his
omnibus cōfutant̄ Dixit enim princeps ſacerdotū ſi hoc ita ſe haberꝫ
Tūc beatus ſtephanus d̄ illis quatuor que ſibi falſi teſtes impoſuerūt
ſe ꝑ ordinem excuſauit. Et primo excuſauit ſe de blaſphemia in deum
dicens deum qui locutus fuit patrib⁹ et ꝓphetis deum glorie fuiſſe.
id eſt datorem vel poſſeſſorē glorie.vel cui a creat̄a debet gloria. Ubi
deū tripliciter ꝯmendauit.ſcꝫ qd̄ hoc verbū tripliciter poteſt exponi
Eſt ei de⁹ glorie.id ē collatiu⁹ glorie.i.regū.ii. Qui honorificauerit
me glorificabo eū. Vel deus glorie.i.cōtentiu⁹ glorie. Prouerbi.viii.
Mecū ſūt diuitie et gloria. Vel de⁹ glorie.i.de⁹ cui a creatura debet̄
gloria.ꝑma.thi.primo Regi ſeculoꝝ īmortali ⁊c̄. Cōmēdauit igit̄ de⁹
um tripliciter.ſcꝫ ꝙ ſit glorioſ⁹ glorificās ⁊ glorificand⁹ Deinde ex
cuſat ſe de ſecunda blaſphemia ī moyſen ipm moyſen multipliciter cō
mēdādo. Cōmendat eni eū ꝑcipue a trib⁹.ſcꝫ a zeli feruore q̄ ꝑcutiētē
hebreum egiptium interfecit.a miraculorum opatōe que in egipto et
ī deſerto fecit.et ad dei familiaritate.quia pluries cum deo familiari
ter locut⁹ fuit Poſtmodum excuſat ſe de tercia blaſphemia q̄ erat ī
legem ipam tripliciter cō mendādo.ſcꝫ ex ratōe dantis qui fuit deus.
ex ratōe miniſtrantis qui fuit moyſes talis et tantus.et ex ratōe finis
q̄ dat vitam eternam. Poſtremo cepit ſe purgare de quarta blaſ
phemia que erat in tabernaculum et in templum.ipm tabernaculum q̄
dupliciter cōmendando.ſcꝫ ꝙ fuit a deo ꝑceptum fieri.in viſione oſtē
ſum.a moyſe conſūmatum et arche teſtimonii cōtentiuum. Templum

autem dixit tabernaculo ſucceſſiſſe. Sic ergo beatꝰ ſtephanꝰ de crimi
ne ſibi obiecto rationabiliter ſe purgauit. ¶ B Videntes igitur iudei
ꝙ nec iſto ſecūdo modo eum ſupare valerent. terciū modum aſſumunt
⁊ terciam pugnam ineunt vt ſcꝫ ſaltē tormētis ⁊ ſuppliciis eū ſuparēt
Quod vt vidit beatus ſtephanꝰ. volens ꝑceptum dominicuꝫ de frater
na correctōne ſeruare. tribꝰ modis eos conatus eſt corrigere. ⁊ a tāta
malicia coercere ſcꝫ pudore timore ⁊ amore. Primo pudore eis duri
ciam cordis ⁊ ſanctoꝝ necem īproperando. Dura inquit ceruice ⁊ in
circūciſi cordibꝰ et auribus vos ſemꝑ ſpiritui ſancto reſtitiſtis. ſicut et
patres veſtri. ita et vos. Quem enī ꝓphetarum patres veſtri non ſunt
ꝑſecuti ⁊ occiderūt eos qui ꝓnūciabant de aduētu iuſti. vbi ſicut dicit
gloſa. tres gradus malicie eorū ponit. Primus eſt ꝙ ſpiritui ſancto re
ſtiterunt. Secundus ꝙ ꝓphetas ꝑſecuti ſunt. Tercius eſt ꝙ creſcente
malicia eorū eos occiderunt. Sed qꝛ frons mulieris meretricis facta
erat eis. ⁊ neſciebant erubeſcere nec ſic a cōcepta malicia deſtiterunt.
imo audientes hec diſſecabantur cordibus ſuis. ⁊ ſtridebant dētibus
in eum Poſtmodum ergo correxit eos timore. ꝑ hoc ſcꝫ ꝙ ieſuꝫ ſtan
tem a dextris dei ſe videre ꝓhibuit. quaſi paratū ſe adiuuare. ⁊ aduer
ſarios cōdemnare. Cum enim eſſet ſtephanus plenus ſpiritu ſancto in
tuens in celum vidit gloriam dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos ⁊ fili
um hominis ſtantem a dextris virtutis dei. Licet igitur iam pudore et
timore correxerit eos. non tamē adhuc deſtiterunt. ſed dteriores ꝗ̄ pri
us fuerunt. Exclamantes enim voce magna cōtinuerūt aures ſuas.
glo. ne blaſphemantē audirent. Et impetū fecerūt vnanimiter in eum
et ꝓiciētes eum extra ciuitatem lapidabant. in hoc ſcdm̄ legem ſe age
re arbitrantes: q̄ blaſphemum extra caſtra mandauerat lapidari. Et il
li duo falſi teſtes. qui in eum primum lapidem mittere debebant. ſcdm̄
legē dicētē. prima manus teſtium lapidabit eum. depoſuerunt veſtim̄
ta ſua. ne illius tactu coinquinarentur. vel vt ad lapidandum expediti
ores redderentur. ſecus pedes adoleſcentis qui vocabatur ſaulꝰ. et po
ſtea vocatus ē paulus. Qui dum lapidantium veſtimēta cuſtodirꝫ. ex
eo ꝙ ad lapidandum eos expeditiores redderꝫ. quaſi manu omnium la
pidauit. Cum autem eos nec pudore nec timore a tanta poſſet neqcia
retrahere. tercium modū adhibuit. vt ſaltē eos amore coercerꝫ. An n̄
eximiꝰ amor fuit quem eis oſtēdit. qn̄ ꝓ ſe ⁊ ꝓ ipſis orauit. ꝓ ſe qdē ora
uit ne ſua paſſio ꝓlōgaretur. ⁊ ſic ipſi rei noxa maiori tenerētur ꝓ ipſis
aūt orauit ne eis hoc in peccatum imputaretur. Lapidabant inqt ſte
phanū īuocātē ⁊ dicentē: Dn̄e ieſu accipe ſpiritū meū. Poſitis aūt ge
nibꝰ clamauit voce magna dicēs. Dn̄e ne ſtatuas illis hoc peccatum.
qꝛ neſciūt qd faciūt. Et vide amorē mirabilē. qꝛ orādo ꝓ ſe ſtetit. oran
do ꝓ ſuis lapidatoribꝰ genua flexit. q̄ſi plꝰ oratōꝫ quā ꝓ ipſis faciebat

ꝙ illam quā ꝓ ſe effūdebat cupat exaudiri. Pro ipis etiā poti⁹ ꝙ ꝓ ſe
genua flexit. qꝛ vt dicit gloſa ibidem. quorū maioꝛ iniquitas. magis
ſupplicandi remedium poſtulabat. In hoc etiā martir xpi chriſtū imi-
tatus eſt. qui in paſſione ſua ꝓ ſe orauit dicens. Pater in man⁹ tuas ꝯ
mēdo ſpiritū meū. Et ꝓ ſuis crucifixorib⁹ dicēs Pater ignoſce ill' ꝗ
Et cum hoc dixiſſet obdormiuit in domino. Gloſa. Pulcre dictum ē
obdormiuit ⁊ nō mortuus eſt. qꝛ obtulit ſacrificium dilectōis ⁊ obdor
miuit in ſpe reſurrectōis. Facta eſt aūt lapidatio ſtephani eodem āno
quo domin⁹ aſcēdit in primo menſe auguſti tercia die intrante. San
ctus vero gamaliel ⁊ nicodemus qui erant ꝓ chriſtianis in omnibus
conſiliis iudeorum. ſepelierūt eum in agro ipius gamalielis. ⁊ fecerūt
planctum magnum ſup eum. Et facta eſt magna ꝑſecutio chriſtianorū
qui erant in hieruſalem. qꝛ occiſo beato ſtephano vno de principibus
alios grauiter ꝑſeq̄ ceperūt intm̄ ꝙ omēs chriſtiāi ꝑter aplos qui erāt
ceteris fortiores ꝑ totā iudeorū ꝓuinciā diſperſi ſunt iuxta qđ domin⁹
ꝑcepat eis. ſi vos ꝑſecuti fuerit in vna ciuitate fugite in aliam ¶
Refert aug⁹ doctor egregi⁹ beatū ſtephanū inumeris miraculis cla
ruiſſe. ⁊ mortuos ſex ſuis meritis ſuſcitaſſe. multoſqꝫ a variis languo-
ribus curaſſe. Preter hec aūt alia refert miracula digne memorie con
mēdanda. Ait eni ꝙ flores ſup altare beati ſtephani ponebanť. ⁊ inde
ablati ſup infirmos ponebantur ⁊ mirabiliter curabanť. Panni etiā
đ ei⁹ altari ſūpti ⁊ ſuper egros impoſiti. multis extiterūt īfirmantib⁹
ī medelā. Nā ſicut ait ī libro. xxii. de ci. dei. flores ipi de altari aſſūpti
cuiuſdam mulieris cece oculis impoſiti ſūt ⁊ illa cōtinuo lumen recepit
Refert quoqꝫ in eodem libro ꝙ cū q̄dam vir primari⁹ ciuitatis nomi
ne marcialis infidelis eſſet. et neq̄quam cōuerti vellet. cū tamen pluri
mū egrotaret. gener ſu⁹ valde fidelis ad eccleſiam ſancti ſtephani ve
nit et de ipis florib⁹ q̄ ſup altare erant accipiens ad caput ſoceri flores
ipos latenter poſuit. Sup quos cū ille dormiſſet. ꝑm⁹ ante diluculū
clamauit vt ad epm̄ mitteret. Cū aūt epus abeſſꝫ. ſacerdos ad eū vēit
et ipm̄ cū ſe credere diceret baptizauit. Hic ꝙdiu vixit hoc verbū ſem
per in ore habuit. chriſte accipe ſpiritū meū. cū tamē hec beati ſtepha
ni vltima verba fuiſſe neſciret. Aliud ſimiliter in eođ refert miracl'm.
ꝙ q̄dam matrona nomine patronia cū diu infirmitate grauiſſima tor
q̄retur. et multa adhibens remedia. nullū ſentiret liberatōnis veſtigi
um. tandem q̄ndam iudeū conſuluit. q̄ anulū q̄ndam cū quodam lapi
de ei tribuit. vt ipo anulo cū corda ad nuda corpis cingereť. vt ex vir
tute illi⁹ beneficiū recipet ſanitatis. Sed dū hoc ſibi nihil valere con
ſpiceret. ad eccleſiam ꝓthomartiris ꝓꝑauit. et ꝓ ſalute ſua inſtanti⁹
beatum ſtephanū exorauit. Tūc ſubito inſoluta corda. et illeſo anulo
remanente anul⁹ in terram ꝓſiluit. et cōtinuo ꝑfecte ſanatam ſe ſenſit.

F Aliud ſimiliter in eodem ſi minꝰ mirabile refert miraclm. Apud
nanqȝ ceſareā capadocie quedam nobilis matrona erat viri quidem d̄
ſtituta ſolatio ſed nobili vallata multitudine filiorum. Nā decē filios
habuiſſe dicitur. quoꝝ ſeptem mares et tres femine fuiſſe ꝓhibentur
Quadam igitur vice dum mater ab eis offenditur. maledictōȝ ſuā fi
liis impcatur. Subito autem maledictōȝ matris diuina vindicta ſub
ſeqtur. et oēs pena ſimili et horribili feriuntur. Nam oēs tremore
mēbroꝝ omnium horribiliter ſunt pcuſſi. quapꝓpter nimium dolentes
et eorum ciuium oculos nō ferentes ꝑ totum orbem vagari ceperunt.
et quocūqȝ ibant omnium in ſe cōuertebant aſpectum. Ex his autem
duo frater et ſoror paulus et palladia yponiam venerūt ꝛ ipſi auguſti
no ibidem epō q̄ ſibi cōtigerant narrauerunt. Cum ergo iā. xv. diebꝰ
ante paſca eccleſiam beati ſtephani frequentaſſent et ſanitateȝ ab ipſo
multis precibus poſtulaſſent. in ipſo die paſce cum frequens populus
pñs eſſent vnus ex eis. ſ. paulus repente cancellum introiuit. et ante
altare cum multa fide et reuerentia ſe pſtrauit in oratōne. Et cum aſtā
tes regi exitum expectarent ſubito ſurrexit ſanus: a tremore corpis d̄
inceps alienus. Cum aūt ad auguſtinum fuiſſet adductus. ipſe eum ad
populum ꝓtulit. et ſequenti die libellum de illius curatōe eis recitan
dum ꝓmiſit. Cum aūt ſic ad populum loqueretur. et ſoror illius ibideȝ
omnibus mēbris tremēs aſſiſteret. ſurgēs illa e medio beati ſtephani
cancellos intrauit. et ſtatim velut obdormiens ſubito ſana ſurrexit.
Ipſa ſimiliter in medium ꝑducitur. et de vtriuſqȝ ſanitate deo et bea
to ſtephano imenſe gratie referuntur. Oroſius nanqȝ a hieronimo ad
auguſtinum rediens. quaſdam reliqas ſancti ſtephani detulit. ad quaſ
pdicta et plura miracula facta ſunt. G Notandum aūt ꝙ beatus
ſtephanus hac die paſſus non eſt. ſed ea die vt dicitur qua eius inuen
tio celebratur. Eius aūt inuentio hac die dicitur extitiſſe. Sȝ q̄re feſta
mutata ſint dicetur cum de inuentōe agetur. Ad pñs aūt hoc dixiſſe
ſufficiat ꝙ duplici de cauſa eccleſia hec tria feſta que ſequuntur nati
uitatem domini ſic voluit ordinare. Prima eſt vt xpo ſpōſo et capiti
omnes ſui comites adiungantur. Natus enim chriſtus ſponſus ſpōſe
eccleſie in hunc modum tres ſibi comites adiunxit. De quibus comi
tibus dicitur in canticis. Dilectus meus candidus. et rubicundus ele
ctus ex milibus. Candidus quo ad iohānem euangeliſtam precioſum
cōfeſſorem. Rubicundus quantum ad ſtephanum prothomartirem.
Electus ex milibus quantum ad turbam innocentum virginalem. Se
cunda ratio eſt vt ſic eccleſia omnium martirum genera ſcdm gradus
dignitatis inſimul adunaret. Quorum quidem martirii xpi natiuitas
cauſa fuit. Eſt enim triplex martirium. Unum voluntate et opere. Se
cundum voluntate et non opere. Tercium opere ſed non voluntate.

Primũ fuit ĩ beato ſtephão. Scdm̃ ĩ beato iohãne. Terciũ ĩ inocẽtib⁹

De ſancto Johanne apoſtolo et euangeliſta

IX A

IOhannes interp̃tat̃ dei gratia. vel in quo eſt gratia vel cui donatũ eſt vel cui donatio a deo facta eſt. Per hoc eñi intelligunt̃ quatuoꝛ priuilegia que fuerunt ĩ beato iohãne. Primum eſt p̃cipua chriſti dilectio. chriſtus enim p̃ ceteris apl'is eum dilexit et ei maioꝛa dilectõis et familiaritatis ſigna oſtendit. Et inde dr̃ dei gratia quaſi deo gratioſ⁹. Etiam plus petro ip̃m dilexiſſe videtur Sed eſt dilectio animi et ſigni. et illa que eſt ſigni duplex eſt. Vna que cõſiſtit in familiaritatis oſtenſione. et alia in beneficioꝝ exhibitione. Quantũ ad primam vtrũq3 equaliter dilexit. quantum ad ſecundam plus iohãnem. quantum ad terciã plus petrũ. Secũdũ eſt carnis ĩcoꝛruptio. q2 virgo a domino eſt electus. Et inde dicit̃. in quo eſt gratia. in ĩ p̃o eñi fuit gratia pudicicie virginalis. vnde et de nuptiis volens nubere a domino vocat⁹ fuit. Terciũ eſt ſecretoꝝ reuelatio. Et ĩde dr̃ cui donatum eſt. Eidem enim donatũ eſt multa ſecreta et p̃funda noſcere. ſicut de diuinitate verbi et cõſũmatõe ſeculi. Quartũ eſt matris dei recõmendatõ. Et inde dicit̃ cui donatio a deo facta eſt. Maxima enim donatõ a domino tũc eidem facta eſt qñ mater dei ĩ ei⁹ cuſtodiã donata eſt. Ei⁹ vitã milet⁹ laodicie ep̃us ſcripſit quam iſidoꝛ⁹ in li. de oꝛtu vita et obitu ſanctoꝛum patrum abbꝛeauit. B

IOhãnes apl'us ⁊ euãgeliſta dilect⁹ a domino et virgo electus. poſt penthecoſtes diuiſis apl'is in aſiã eſt p̃fect⁹. vbi eccleſias m'ltas fũdauit. Domiciã⁹ igit̃ impatoꝛ ei⁹ ĩtelligẽs famã accerſitũ eũ in doliũ feruẽtis olei ãte portã latinã mitti iuſſit Ille aũt inde exiit illeſ⁹. ſicut a coꝛruptõe carnis extiterat alien⁹. Videñ igitur impatoꝛ q' nec ſic a p̃dicatõe deſiſteret. eũ in pathmos inſulã ĩ exiliũ relegauit vbi ſol⁹ degẽs apocalipſim ſcripſit. Eodẽ ãno impatoꝛ p̃pter ſui nimiã crudelitatẽ occidit̃ et a ſenatu q̇cq̇d fecerat reuocat̃. Sicq3 factũ eſt vt ſanct⁹ iohãnes q̇ cũ iniuria ĩ ĩſulã deportat⁹ fuerat cũ honoꝛe epheſũ rediret. occurrente ei vniuerſa turba et dicẽte. Benedict⁹ q̇ venit in nomine dñi. Cũ aũt ingrederet̃ vrbẽ. druſiana eius dilectrix q̇ ſuũ plurimũ deſiderabat aduentũ moꝛtua efferebat̃. Parẽtes igit̃ ei⁹ vidue et oꝛphani dixerũt ei. Sancte iohãnes ecce druſianã efferim⁹ q̃ tuis ſemp̃ monitis obſecũdãs nos oĩes alebat. tuũq3 deſiderabat plurimũ aduentũ dicens. O ſi videã apl'm dei anteq̃ moriar Ecce tu veniſti. ⁊ te videre nõ potuit. Tũc iuſſit feretꝝ deponi. ⁊ coꝛpus reſolui dicens. Dñs me⁹ ieſ⁹ xp̃us ſuſcitet te druſiana. Surge et vade in domũ tuã et para mihi refectõz Stati illa ſurrexit et cepit ire

ſolicita de iuſſiōe apl'i ita vt ſibi videref q̄ n̄ ď morte ſʒ de ſōno excitaſ
ſet eam. ¶ C Altera aūt die crathon philoſoph⁹ in foro populum cō
uocauit. vt oſtēderet quomō hic mundus ꝯtemnend⁹ eſſet. Duos eni
ditiſſimos iuuenes fratres. p̄cioſiſſimas gemmas diſtracto toto patri
monio emere fecerat. et eas in cōſpectu omniū ꝯfringi iuſſerat. Con
tingit igitur apl'm illuc trāſitum facere. vocāſqʒ ad ſe philoſophū. h⁹
modi mundi ꝯtēptum triplici ratōe cōdemnauit. Primo q2 ore hoīm
laudatur. ſʒ diuino iudicio ꝯdemnatur. Scd̄o q2 ex tali ꝯtēptu vicium
nō curatur. et ideo van⁹ eſt. ſicut medicina vana dicitur ex qua morb⁹
neq̄quā curatur. Tercio q2 ꝯtēpt⁹ meritori⁹ eſt q̄ ſua paupibus elargi
tur. ſicut dñs iuueni dixit. Si vis pfect⁹ eſſe vade et vende omnia que
habes et da paupib⁹. Cui crathon dixit. Si vere deus magiſter tuus
eſt: et vult vt haruʒ gēmarum p̄cium paupibus erogetur. fac vt reinte
gerentur vt ad eius facias gloriā qđ ego ad hominuʒ feci famā. Tūc
beatus iohānes gēmaꝝ fragmēta in manum ſuam recolligens orauit
et facte ſunt integre ſicut prius. Statimqʒ philoſophus ⁊ illi duo iu
uenes crediderunt et gemmas vēdentes p̄cium paupibus erogarunt
¶ D Duo inſup iuuenes honorati hoꝝ exēplo venditis omnibus et
paupibus erogatis apl'm ſecuti ſunt. Quadā aūt die videntes ſeruos
ſuos p̄cioſis indumentis fulgentes. ⁊ in vili pallio ſe egētes. cōtriſta
ri ceperūt. Qđ cum ſanctus iohānes aduertiſſʒ eo q̄ facie triſtes eſſēt
virgas et lapides a litore maris deferri fecit. et eos in auꝝ ⁊ gēmas ꝯ
uertit. Qui iuſſu apl'i vniuerſos aurifices et gēmarios p. vii. dies q̄ren
tes. reuerſi ſunt dicentes. q̄ illi nunq̄ tā puꝝ auꝝ. et tā p̄cioſas gem
mas ſe vidiſſe teſtati ſunt. Dixitqʒ eis. Ite ⁊ redimite vobis terras q̄ſ
vendidiſtis. q2 celoꝝ p̄mia pdidiſtis. Eſtote floridi vt marceſcatis.
Eſtote diuites tpaliter. vt ippetuum mendicetis. Tunc apl'us contra
diuitias diutius cepit diſputare. oſtēdens q̄. vi. ſunt q̄ debent nos ab
immoderato diuitiaꝝ appetitu retrahere. Primum eſt ſcriptura. Vñ
recitauit hiſtoriā ď diuite epulōe queʒ dñs repbauit. ⁊ ď lazaro paupe
q̄ʒ dñs elegit Scd̄ʒ eſt natura q2 hō nud⁹ ſñ diuitiiſ naſcitur ⁊ nud⁹ ſñ
diuitiis morif. Terciū ē creafa. q2 ſol. luna. ſidera. pluuia. aer. omib⁹
ſunt cōmunia. et cōmuniter ſua beneficia omnibus largiuntur. ſic et i
ter homines omnia cōmunia eſſe deberent. Quartum eſt fortuna. Di
xit enim q̄ diues ſeruus efficitur numi ⁊ dyaboli. Numi q2 nō poſſidʒ
diuitiaſ ſed i p̄e a diuitiis poſſidetur. Dyaboli q2 iuxta euāgeliuʒ ama
tor pecunie ſeruus eſt mā mone. Quintum eſt cura. q2 hñt curā ⁊ ſoli
citudinē diurnā et nocturnā acq̄rendo ⁊ in cuſtodiendo. Nā i acq̄rēdo
habent laborem ⁊ i cuſtodiendo timorem. Sextum eſt iactura: ⁊ oſten
dit q̄ diuitie ſunt cauſa duplicis iacture. vnius q̄ ē i acq̄ſitōe duplicis
mali. ſ. mali in p̄nti qđ eſt elatio. ⁊ mali in futuro qđ ē eterna dānatio.

et alteri⁹ q̄ ē ī ꝑditōe duplicis bōi.ſ.boni ī pn̄ti qđ ē gratia.⁊ bōi ī fu
turo qđ ē eterna gl'a ¶ Cū igiť ſc̄ct⁹ iohānes ꝯtra diuitias tali-
ter diſputaret.ecce iuuenis quidā mortu⁹ efferebať q̄ triginta dies ha
bebat ꝙ vxorē accepat.Veniēs igiť mater vidua et ceteri q̄ eū flebāt
ad pedes apl'i ꝓciderūt.rogātes ꝙ hūc quoq3 ſicut druſianā ī nomie
dn̄i ſuſcitaret.Flēte igiť apl'o diuti⁹ ⁊ orāte ꝯtinuo reſurrexit.Preceꝑ
pit q3 ei.vt illis duobus diſcipulis enarraret quantam incurriſſent pe
nam et quantam gloriam perdidiſſent.Qui multa de gloria ꝑadiſi et
de penis inferni q̄s viderat enarrauit dicēs.O miſeri vidi āgelos ve
ſtros flētes ⁊ demōes gratulātes.Dixitq3 eis ꝙ ꝑdidiſſent eterna pa
latia.q̄ ſūt gēmis coruſcātib⁹ fabricata.claritatis mirabilis ꝯtentiua
copioſis epulis refecta.deliciis plena.gaudiis glorioſa ⁊ ippetuū ꝑ
māſura.De iferno aūt octo penas dixit.q̄ his verſib⁹ cōtinenť.Ver
mes et tenebre flagellum frig⁹ ⁊ ignis.Demonis aſpect⁹ ſcelerꝝ ꝯfu
ſio luct⁹.Tūc ille q̄ fuerat ſuſcitat⁹.⁊ illi duo diſcipuli ad pedes apl'i ſe
ꝓſternētes ſ rogabāt.vt miſericordiā ꝯſeq̄rent.Quib⁹ apl'us ait.Trigi
ta dieb⁹ penitentiā agite.iter quos orate vt virge ⁊ lapides ad natura3
priſtinā reuertanť.Qđ cū factū eſſet ait eis.Ite et vnde tuliſtis virgas
et lapides deferatis.Qđ cū feciſſēt ⁊ virge et lapides ī ſui naturā re
uerſi fuiſſent.oīm virtutū gratiā quā prius habuerāt receperūt ¶
Cū aūt beat⁹ iohānes ꝑ totā aſiā ꝑdicaſſet.cultores ydolorꝝ ſeditōem
ī populo ꝯcitātes iohānē ad templū dyane trahebāt cogētes eū ſacri-
ficiū offerre.Quib⁹ iohānes hāc diſiūctōz ꝓpoſuit.vt aut ipi ad īuo
catōz dyane eccleſiā xp̄i euerterēt ⁊ ipē ydolis ſacrificaret.aut ipē ad ī
uocatōz xp̄i tēplū dyane euerteret et ipi ī xp̄m crederēt.Huic ergo ſē
tētie cū maior ꝑs populi ꝯſēſiſſet exeūtib⁹ cūctis de tēplo orauit apl'us
et fūdit⁹ tēplū corruit.⁊ dyane imago penit⁹ cōminuta eſt.Ariſtode-
mus autē pōtifex ydolorꝝ ī populo ſeditōem maximā cōcitauit.ita vt
vna ꝑs cōtra aliā ad ꝑliū pararet.Cui apl'us.Quid tibi vis faciā vt
placeris.Cui ille.Si vis vt credā ī deū tuū dabo tibi venenū bibere.
et ſi nl'lā ī te leſiōz ītulerit ver⁹ de⁹ dn̄s tu⁹ apparebit.Cui apl'uſ.Fac
vt loq̄⁹ es.Et ille.Volo vt alios inde moriētes videas vt ſic ap'lius ꝑti
meſcas.Pergēs igiť ariſtodem⁹ ad ꝓcōſulē.duos viros decapitādos
petiit.et eis corā omnib⁹ venenū dedit.Qui mox vt venenū biberunt
ſpiritū exalarūt.Tūc apl'us calicē acciēpiēs et ſigno crucis ſe muniens
totū venenū bibit.et nullā leſiōz īcurrit.Quapꝑter deū omnes lauda
re ceperūt.Ariſtodem⁹ aūt dixit.Adhuc mihi ieſt dubietas.ſed ſi ve-
neno mortuos ſuſcitaueris abſq3 dubio vere credā Tūc apl'us ei tuni
cā ſuā tribuit.Cui ille.Cur mihi tunicā tuā dediſti.Cui apl'us.Vt ſic
cōfuſ⁹ a tua īfidelitate diſcedaſ.Cui ille.Nūq̄d tunica tua credere me
faciet.Et apl'us.Vade et mitte eā ſuꝑ corpa defūctorꝝ dicens.Apl'us

xp̄i me miſit ad vos vt ī xp̄i noīe exurgatis. Quod cū feciſſ3 ilico ſurrere
rūt. Tūc apl'us pōtificē τ ꝓcōſulē credētes cū oī ꝓentela ſua ī xp̄i noīe
baptiſauit. Qui ī honorē beati iohānis eccleſiā ꝯſtruxerūt. ¶ R Re
fert beat⁹ clemēs ſicut ī q̄rto li. eccleſiaſtice hiſtorie īuenit̄ ꝙ quodam
tp̄e apl'us q̄ndā iuuenē pulcꝝ τ ferocē ꝯuertit. τ eū cuidā ep̄o ſb̄ depo
ſiti noīe ꝯmēdauit. Poſt aliq̄d aūt tp̄us iuuenis derelīqt ep̄m τ fact⁹
eſt pⁿceps latronū. Apl'us itaq3 ad ep̄m vēit τ ſuū depoſitū reqſiuit.
Cūq3 ille d̄ pecunia itelligerz. τ ex hoc vehemēter ſtuperz. dixit ei apl'⁹
Iuuenē illū a te repeto quē tibi tā ſtudioſe recōmēdaui. Cui ille. Pater
ſācte ī aīa mortu⁹ ē. τ ī tali mōte cū latronib⁹ d̄git quoꝝ ip̄e pⁿceps ex
iſtit. Quib⁹ auditis veſtē ſuā ſcidit τ caput ſuū pugnis feriēs. bonū ī
quit te cuſtodē fratris aīe dereliq̄. Cōfeſti igit̄ equū ſibi parare iuſſit.
et ad illū mōtē trepid⁹ cucurrit. Quē cū iuuenis inſpexiſſet p̄ pudore
nimio ſtatī equū aſcēdit τ veloci⁹ aufugit. Apl'us aūt etatis oblit⁹. vr
get calcarib⁹ equū. τ p⁹ tergū clamitat fugiētis. Ut q̄d fili dulciſſime
fugis patrē ſenē τ ierinē. ne timeas fili. q2 p te xp̄o ratōz reddā τ certe
p te libēter moriar. ſicut xp̄s p'nobis eſt mortu⁹. Reuertere fili reuer
tere. q2 de⁹ me miſit. Qui audiēſ ꝯpūct⁹ rediit τ amariſſie fleuit. Apl'⁹
aūt ad pedeſ ei⁹ ꝓcidit τ manū ei⁹ tanq̄ꝫ p penitētiā iā purgatā oſcłari
cepit. Ieiunāte igit̄ τ orāte p eo apl'o veniā īpetrauit. ip̄mq3 poſtmod̄
ī ep̄z ordiauit. Legit̄ quoq3 ī eadē hiſtoria eccleſiaſtica. τ habet̄ ī glo.
ſup ſc̄daz canonicā iohānis. ꝙ cū iohānes apd̄ epheſū balnea lauandi
gratia ītroiſſ3. τ ibidē cherintū hereticū vidiſſ3. ꝓtin⁹ exiliit dicēs Fu
giam⁹ hic ne balnea ſup nos corruāt. in q̄b⁹ lauat̄ cherint⁹ veritatis ī
imic⁹. ¶ P Cū auis q̄ p̄dix d̄r viua beato iohāni a quodā oblata fuiſ
ſet. et ille eā q̄ſi de mulcēdo tāgeret τ ꝯtrectaret q̄dā adoleſcēs hoc vi
dens ad coeuos ſuos ridēdo dixit. Uidete quō ille ſenex cū auicula ſicͭ
puer ludit. Quod beat⁹ iohānes p ſp̄m recognoſcēſ. iuuenē ad ſe vocauit
et q̄d ī manu teneret inqſiuit. Cui cū ſe arcū dicerz tenere ait. Quid in
de facis. Et iuuenis. Aues ide ac beſtias ſagittam⁹. Cui apl'us. Qua
liter. Tūc iuuenis arcū cepit tēdere τ tēſū ī manu tenere. Sz cum nl
ei apl's diceret. iuueīs arcū diſtēdit. Cui iohānes. Quare fili arcū diſ
tēdiſti. Et ille. Quia ſi diuti⁹ tēſ⁹ teneret̄. ad iaciēdā iacl'a īfirmior red
deret̄. Et apl'us ad hoc. Sic τ hūana fragilitas ad ꝯtēplatōz min⁹ va
lida fieret. ſi ſp ī ſuo rigore ꝑſiſtēs fragilitati ſue īterdū cōdeſcēdere re
cuſaret. Nā et aq̄la cūctis auib⁹ celſi⁹ volat τ ſolē clari⁹ ꝯſpicit. et tū
naͭe neceſſitate ad ima deſcendit. Sic τ hūan⁹ anim⁹ cū ſe modicuz a
ꝯtemplatōe retrahit crebra īuocatōe ardenti⁹ ad celeſtia tendit. Bea
t⁹ igit̄ iohānes vt teſtat̄ hiero. cū ip̄e vſq3 ad ip̄az ſuā vltimā ſenectu
tē epheſi moraret̄. τ vix īter diſcipl'oꝝ man⁹ ad eccleſiā d̄ferret̄ nec pl'a
verba dicere poſſ3 ad q̄mlib3 pauſā hoc dicebat. Filioli diligite alteru

trū. Eādēʒ fratres q̄ cū eo erāt admirātes ꝙ ſp eād diceꝛʒ. dixerūt ei.
Magiſter q̄re ſp eād loq̄ris. Qui reſpōdit. Quia p̄ceptū dn̄i eſt. et ſi
ſolū hoc fiat ſufficit. Refert quoqʒ helinād⁹ ꝙ cū iohānes euāgeliſta
euāgeliuʒ ſcribere deberʒ p⁹ idixit ieiunium vt orarent ſe digna ſcrip
turꝝ. Fert autēʒ ipſʒ ꝓ illo loco ſecretiſſimo i q̄ diuina ſcriptur⁹ ſecebat
oraſſe. vt nullas huic iſiſtens opi ventoꝝ ibi aut imbrium iniurias pate
ret. Hācqʒ eīd loco vſqʒ hodie reuerentiā elemēta ſuare dicūtur. Hec
helinād⁹. Cum igitur eſſʒ nonagitanoueʒ ānoꝝ. ꝛ a paſſiōe dn̄i
ſm̄ iſidoꝝ. āno. lxvii. appuit ei dn̄s cuʒ diſcipl'is ſuis dicens. Veni di
lecte mi ad me q2 tp⁹ eſt vt i mēſa mea cum tuis fratrib⁹ epuleris. Sur
gens autēʒ iohānes cepit ire. Cui dn̄s. Dn̄ica die ad me venies. Ve
niente igitur dn̄ica. vniuerſ⁹ popul⁹ cōuenit i eccleſiā q̄ fuerat ipi⁹ no
mine fabricata. Qui a primo pulloꝝ cātu p̄dicauit eiſdēʒ. hortans eos
vt i fide eſſent ſtabiles. ꝛ in mādatis dei feruentes. Poſt hoc foueā q̄
drātā iuxta altare fecit fieri. ꝛ terrā extra eccleſiā iactari. Deſcēdeſqʒ
in foueā expāſis ad deum manib⁹ dixit. Inuitat⁹ ad cōuiuium tuum
dn̄e ieſu xp̄e. ecce venio gratias agens. q2 dign⁹ es me ad tuas epulas
inuitare. ſciens ꝙ ex toto corde meo deſiderarem te. Cumqʒ oratōʒ fi
niſſet. tāta lux ſup eum emicuit ꝙ nullus eū reſpicere potuit. Recedē
te aūt lumīe. māna fouea plena iuenitur. qd̄ i loco illo vſqʒ hodie gene
ratur. ita vt i fūdo fouee iſtar minute arene ſcaturire videatur. ſicut i
fontibus fieri cōſueuit Sāctus eadmūdus rex āglie nulli petenti in
noīe ſācti iohānis euāgeliſte aliq̄d dnegabat. Vn̄ ꝯtigit ꝙ q̄dā ꝑegri
nus abſente camerario i noīe ſācti iohānis euāgeliſte iportune a rege
elemoſinā poſtularet. Cui rex p̄cioſū anulū cū nil aliud i ꝓmptu habe
ret dedit. Sʒ poſt plures dies q̄daʒ miles anglie i tranſmarinis ptib⁹
cōſtitut⁹. ab eodēʒ ꝑegrino anulū regi referendū i hec verba recepit.
Ille cui ꝛ ꝓ cui⁹ amore anulū hūc dediſti tibi remandat. Vn̄ liq̄do pa
tuit ꝙ beat⁹ iohannes eidē i forma apparuit ꝑegrini. Iſidor⁹ de ortu
vita vel obitu ſanctoꝝ patꝝ. Mutauit iohannes i auꝝ ſilueſtres fron
diū virgas. litoriaqʒ ſaxa i gemmas. gemmaꝝ fragmina i ꝓpriam re
formauit naturaʒ. p̄cepto viduam ſuſcitauit. ꝛ rediuiuū iuuenis corp⁹
remeante aīa repauit. bibens letifeꝝ hauſtū euaſit ꝑiculum. et eodem
poculo ꝓſtratos in vite repauit ſtatū. Hec iſodorus. X

De innocentibus

A

Innocētes dicti ſūt triplici rōe. ſ. rōe vite rōe pene. rōe inocē
tie aſſecute. Ratōe vite dicti ſūt inocētes. ex eo ꝙ vitaʒ ino
cēteʒ. i. n̄ nocētē habuerūt. nlli ei vnq̄ꝫ nocuerūt. nec do ꝑ iobe
dientiā. nec ꝓxio ꝑ iniuſticiā nec ſibi ꝑ alic⁹ peccati maliciā. ꝛ ido dr̄ i pſ.
Innocētes ꝛ recti adheſerūt mihi. Innocētes i vita ꝛ recti i fide Rōe pe
ne qm̄ inocēter ꝛ iniuſte paſſi ſunt. Unde pſal. Effuderunt ſanguinem

inocẽtẽ. Ratõe inocẽtie aſſecute. qm̃ i ip̃o martirio aſſecuti ſũt baptiſ
malẽ inocẽtiã. i. ab originali peccato mũdiciã. De qua inocẽtia dicitur
i pſal. Cuſtodi inocẽtiã et vide eq̃tatẽ. i. cuſtodi inocẽtiã baptiſmatis.
et poſtmodum vide equitatem bone opatõnis. B

Inocẽtes ab herode aſcolonita interfecti ſũt. Tres ei hero
des ſacra ſcriptura cõmemorat. quos famoſos fecit coꝝ iſa
nis crudelitas. Prim⁹ dict⁹ eſt herodes aſcolonita ſub quo
dñs nat⁹ eſt. ⁊ a quo pueri occiſi ſũt. Secũd⁹ dict⁹ eſt herodes antipas
q̇ iohãnẽ decollauit. Terci⁹ dict⁹ ẽ herodes agrippa q̇ iacobũ occidit
et petꝝ icarcerauit. Vñ de hoc extãt verſ⁹. Aſcolonita necat pueros.
antipa iohãnẽ. Agrippa iacobũ. claudeꝫ ĩ carcere petꝝ. Sꝫ pmi hero
dis hiſtoriã breuiter videam⁹. Antipater ydume⁹ vt i hiſtoria ſcolaſti
ca legit. neptẽ regis arabũ duxit vxorẽ. ex q̃ filiũ habuit queꝫ vocauit
herodẽ. q̇ poſtmodũ aſcolonita dict⁹ eſt Hic a ceſare auguſto regnum
iudee accepit. Et tũc primit⁹ ablatũ eſt ſceptꝝ de iuda. Huic ſex filii
nati ſũt. ſ. antipater. alexãder. ariſtobol⁹. archelaus. herodes ãtipas.
et philipp⁹. Alexandrũ aũt ⁊ ariſtobolũ ex eadẽ matre iudea genitos
romã miſit liberabilibus artib⁹ ibuendos. Poſt hoc a ſtudio redierũt
Et erat alexãder acerrim⁹ porator. Jãqꝫ liberi licenti⁹ de ſuſceptõne
regni cũ patre diſceptabãt. Ob hoc pater offenſ⁹. ãtipatreꝫ illis ꝑpo
nere ſatagebat. Cũqꝫ illi de morte patris tractaſſent. ⁊ ob hoc a patre
reiecti fuiſſent ceſareꝫ adeũt de patris iniuria cõq̃ſturi. Interea magi
hieroſolimã veniũt. et de ortu noui regis diligenti⁹ ſciſcitant. Hero
des hoc audiens pturbat: timens ne de veroꝝ regũ genere aliq̃s na
tus eſſet. q̇ cũ tanq̃ regni iuaſoreꝫ expellerꝫ. Rogabat igit magos vt
eo iuento ſibi renũcient. ſimulans ſe velle adorare queꝫ volebat occide
re. Verũtñ magi p aliam viam reuerſi ſũt i regionem ſuam. Videns
herodes ꝙ nequaq̃ ad ſe venirent. ſtelle viſiõe eos deceptos ad ſe redi
re erubuiſſe credidit et idõ ab inq̃ſitõe pueri animũ reuocauit. Cũ aũt
audiſſꝫ q̃ paſtores dixerãt. ⁊ q̃ ſymeõ ⁊ ãna ꝓphetauerãt. vehementer
timuit ⁊ ſe a magis turpiter illuſũ putauit. Tũc herodes de nece pue
roꝝ q̇ erant i bethleem tractare cepit. vt cũ eis ille quẽ ignorabat occi
deret. Ad monitõꝫ aũt ãgeli ioſeph cũ puero ⁊ matre i egyptũ ciuita
tem hermopolim fugit. ibiqꝫ ſeptem ãnis vſqꝫ ad obitũ herodis pmã
ſit. Ingrediente igit dño egyptũ ſcdm̃ eſaie vaticiniũ vniuerſa ydola
corruerũt. Tradũt quoqꝫ ꝙ ſicut i exitu filioꝝ iſrael de egipto nõ fuit
dom⁹ i egypto. i q̃ pcurãte dño nõ iaceret mortuũ pmogenitũ ita nec tũc
fuit tẽplũ i q̃ nõ corruiſſꝫ ydoluꝫ. Refert caſſiodo. i hiſtoria triptita
ꝙ i hermopoli ciuitate thebaide dicat eſſe arbor q̃ vocat pſidis valẽs
i ſalutẽ mltoꝝ. ſi fruct⁹ aut foliũ aut ps corticiſ collo egrotãtiũ alliget
Cũ igit beata maria cũ filio in egiptũ fugeret hec arbor vſqꝫ ad terrã

inclinata eſt.et xp̄m ſupplicit' adorauit. Hec caſſiodor⁹. ¶ Cum
igitur herodes de nece puerorꝝ diſponeret.a ceſare auguſto ꝑ ep̄laꝫ ē
citat⁹ filiorū accuſatōnib⁹ reſpōſur⁹. Qui cū ꝑ tharſū iter faceret. in
tellexit ꝙ magos naues tharſenſium trāſuexiſſent.et ideo om̄es naues
tharſis cōburi fecit.ſcd̄m qd̄ p̄dictū fuerat. In ſpiritu vehemēti cōte
res naues tharſis. Cūqꝫ pater cū filius corā ceſare diſceptaret diffini
tū eſt vt filii patri in omnib⁹ obedirēt.ꝛ ip̄e cui vellet regnū dimitterꝫ
Rediēs igit' herodes.ꝛ ex ꝯfirmatōe fact⁹ audacior.mittens occidit
omnes pueros qui erāt i bethleē a bimatu ꝛ īfra ſcd̄m tp̄⁹ qd̄ exq̄ſiue
rat a magis. Hoc aūt duplicē itelligētiā ꝯtinet. Primo vt infra dicat
ordinē tp̄is.ꝛ ē ſēſ⁹ a bimatu et īfra.i.ab īfātib⁹ duorꝝ annorꝝ vſqꝫ ad
pueros vniusnoctis. Didicerat ei herodes a magis ea die q̄ ſtella ap
paruit eis.dominum natū eſſe.et q2 iā ān⁹ fluxerat eo ꝙ romam ierat
et redierat:dn̄m ānicul ū et aliquorꝝ īſuꝑ dierꝝ eſſe credebat. Ideoqꝫ ſu
pra etateꝫ ei⁹ vſqꝫ ad bimoſ et īfra.i.vſqꝫ ad vni⁹ noctis īfātes dſeuit
ī pueros timēs pueri morphoſeon ne.ſ.puer cui ſidera famulabant' ſu
pra etatē ſuā vel infra faciē trāſformaret. Et hec ſētētia vſitatior ꝛ ve
rior habet' ꝛ reputat'. Alio mō exponit' ſm̄ chriſo.vt īfra dicat ordieꝫ
numeri.ꝛ ē ſēſus. A bimatu ꝛ infra.i.a pueris duorꝝ ānorꝝ vſqꝫ ad pu
eros q̄nqꝫ ānorꝝ. Dicit ei ſtellā ꝑ ānū āte ortū ſaluatoris magis appa
ruiſſe. Herodes aūt poſtq̄ hoc a magis didicit.romā vadēs adhuc ꝑ
ānū diſtulit. Credebat aūt tūc dn̄m natū fuiſſe q̄n magis ſtella appuit
ꝛ ideo dn̄m duorꝝ ānorꝝ eſſe credebat. Vn̄ pueros bimoſ occidit ꝛ dein
ceps vſqꝫ ad q̄nqꝫ ānos.ſꝫ nō minores bimis. Cui aſſertōi fidē facere
videtur ꝙ q̄dam oſſa inocētium habentur adeo grādia ꝙ bimorꝝ eſſe n̄
poſſūt. Poteſt tn̄ dici ꝙ lōge maioris erāt tūc hoīes q̄ntitatis q̄ mō.
Ip̄e aūt herodes ſtati ibidem punit⁹ eſt. Nā ſicut ait macrobius.aliaſ
methodi⁹.ꝛ in q̄dā cronica legit'.vn⁹ puul⁹ fili⁹ herodis ibidē ad nutri
endū caſu fuerat dat⁹ q̄ cū alijs a carnificib⁹ eſt occiſ⁹. Tūc adipletū
eſt qd̄ dictū eſt ꝑ ꝓphetā. Vox plorat⁹ et vlulat⁹ pfarū.ſ.matrꝝ.audita
eſt in rama.i.i excelſo. ¶ B Ne⁹ aūt iudex iuſtiſſim⁹ vt i eiſd̄ hiſtorijſ
legitur ſcolaſticis nō eſt paſſ⁹ tātā herodis neq̄ciā remanere īpunitam
diuino ei iudicio factū eſt vt q̄ multos orbauerat filijs ip̄e ſuis miſera
bili⁹ orbaretur . Nā alexander ꝛ ariſtobol⁹ iterꝝ patri habiti ſūt ſuſpe
cti. Cōfeſſ⁹ eſt aūt vn⁹ de eorū ꝯplicib⁹ ꝙ alexāder mlta ſibi donaria
ꝓmiſiſſꝫ ſi patri venenū ꝓpinaret. Cōfeſſ⁹ eſt etiā tōſor de ꝓmiſſis ſibi
munerib⁹.ſi dū patris barbā raderet eū ꝯtinuo iugularet. Addiditqꝫ
alexādrū dixiſſe.n̄ eſſe ponēdā ſpeꝫ i ſene.q̄ ſibi capillos tigerꝫ vt iuue
nis appareret. Ob hoc pater iratuſ eos occidi fecit.ātipatrem autem
futurum regem īſtituit. Sꝫ ip̄i ātipatri herodē ātipā i regnū ſbſtituit
Inſuꝑ herodē agrippā ꝛ herodiadē vxorē philippi.quos ex ariſtobolo

ſuſceperat paterna dilectōe fouebat. Hac duplici de cauſa ātipater in
tolerabile ↄtra patrē ↄcepit odiū. intm̄ ꝙ cū attēptauit occidere ꝑ ve
nenū. Quod herodes ꝑſētiēs eū ī carcere poſuit. Auguſt⁹ aūt ceſar audi
to ꝙ herodes filios occidiſſet: dixit. Mallē eſſe herodis porc⁹ ꝙ̄ filius
q₂ cū ſit ꝓſelit⁹ porcis parcit et filios occidit. Ipſe aūt herodes cū iā
ānos. lxx. haberet ī grauiſſimā egritudinē cecidit. Nam febre valida:
prurigine corpis. colli cōtinuis tormētis. pedū īflatōe. vermeſcētibus
teſticulis. ītolerabili fetore. crebro ānhelitu. et īterruptis ſuſpiriis torq̄
baẗ. A medicis vero ī oleo poſit⁹ īde q̄ſi mortu⁹ eſt allat⁹. Audi
ens aūt iudeos mortē ſuā cū gaudio expectare. nobiliores iuuenes ex
omni iudea collectos ī carcere poſuit. dixitq₃ ſalome ſorori ſue Scio iu
deos de morte mea gauiſuros. Sed potero habere multos lugētes et
nobiles exeq̄as funeris. ſi meis volueris parere mādatis vt cū ſpiritū
emiſero cūctos occidatis quos ī cuſtodia ſeruo. vt ſic oīs iudea me
defleat licet īuita. Habebat aūt ī ↄſuetudīe vt poſt omnē cibū pomū ꝑ
ſe gladio purgaret et ↄmederꝫ. Cūq₃ gladiū ī māu tenerꝫ tuſſiq₃ violē
ta diſtēderet. circūſpiciēs ne ſe aliq̄s īpediret. ſeipm̄ ꝑcuſſur⁹ manum
dextrā ſuſtulit. ſed ↄſobrin⁹ ei⁹ ſuſtinēdo dextrā īpediuit. Protin⁹ aūt
q̄ſi rex mortu⁹ eſſet ī aula regia vlulat⁹ īſonuit. Quo audito exultat an
tipater multaq₃ ſi ſolueret cuſtodib⁹ pollicet. Quod cū ↄgnouiſſet hero
des. grau⁹ filii exultatōꝫ ꝙ̄ ꝓpriā tulit mortē. Mittēſq₃ ſatellites euꝫ
occidi fecit. et archelaū poſt ſe regnaturū īſtituit. Sicq₃ poſt quinq₃ di
es mortu⁹ eſt. ī aliis fortunatiſſim⁹. ī reb⁹ domeſticis īfeliciſſim⁹. Sa
lome aūt ſoror ei⁹ oēs abſoluit quos rex occidi mādauerat. Remigi
us aūt ī originali ſuꝑ math. dicit ꝙ herodes gladio quo pomū purga
bat ſe ꝑemit. ꝛ ꝙ ſalome ſoror ei⁹ oēs victos ꝓut cum fratre ordina
uerat. interfecit

XI

De ſancto thoma cātuariēſi

Thōas īterpꝛtaẗ abiſſ⁹ gemin⁹ vel ſect⁹. Abiſſ⁹. i. ꝓfūd⁹ A
ī hūiliatōe. quod patꝫ ī cilicio ꝛ pedū pauperꝫ lotōne. Gemin⁹
ī ꝑlatōe. q₂ gemīate ꝑfuit. ſ. verbo ꝛ exēplo Sect⁹ ī paſſione
Thomas cātuarēſis archiepus dū ī curia regis anglie B
cōſiſterꝫ ꝛ q̄dā ibidē fieri cōtraria religiōi viderꝫ curiā ipaꝫ
deſeruit ꝛ cātuariēſi archiep̄o ſe ↄmiſit. a q̄ archidyacō⁹ fa
ctus ad p̄ces tn̄ ipi⁹ archiepi. regis cācellariā ſuſcepit. vt prudentia q̄
erat p̄dit⁹ malignoꝝ ī eccleſiā ꝓhiberꝫ inſult⁹. Quē adeo rex dilexit vt
p⁹ deceſſū archiepi eū in cathedralē honorē ꝓcurauerit ſublimari. Qui
licꝫ plurimū rſiſterꝫ. tādē ad obediētie p̄ceptū hūeros ſuppoſuit ad por
tādū. Subito aūt ī virꝝ ꝑfectū alterꝝ ꝑmutaẗ ꝛ caro e⁹ cilicio ꝛ ieiuniis
macaẗ. nō ſolū ei ciliciū ꝓ camiſia deferebat. ſꝫ ꝛ femoralia cilicina vſq₃
ad poplicē baiulabat. Sāctitatē aūt ſuā ita ſbtiliter occl'tabat vt ſaluo

ſemp̄ honeſtatis rigore ſub decentia veſtiū et apparatu vtēſiliū cōcor
daret morib⁹ ſinguloꝝ. Tredeci pauperū pedes quotidie curuatis ge
nib⁹ abluebat. ⁊ refectos datis cuilibet .iiii. argēteis remittebat. Rex
aūt ad volūtatē ſuā ī detrimētū eccleſie. ip̄m īflectere nitebat̄. volēs vt
ꝯſuetudīes q̄s ꝯtra libertatē eccleſie p̄deceſſores ſui habuerāt. ab eo
ſimiliter firmarent̄. Qui dū omnino aſſētire noluit ꝯtra ſe irā regis ⁊
p̄ncipū ꝓuocauit. Quadā aūt vice ſic ip̄e cū aliis ep̄is a rege artatus
vt etiā ſibi mortis ſētētiā minaret̄. magnorū virorū deceptus cōſiliis
verbotenus aſſēſū p̄buit voto regis. Verū ex hoc vidēs aiarum p̄iculū
imminere. ſeip̄m poſtmodū ī penitētia grauius cruciauit. ⁊ ab altaris of-
ficio ſe ſuſpēdit. quouſq; a ſūmo pōtifice reſtitui mereret̄. Req̄rit dñi
q; rex vt qđ verbo dixerat ſcripto ꝯfirmaret. Qui viriliter ꝯtradixit ⁊
a curia erectā ſibi baiulās crucē diſceſſit exclamātib⁹ ipiis cōtra eum.
Capite furē ſuſpēdite ꝓditorē. Et ecce duo magni ꝓceres ⁊ fideles ad
eum fuſis lacrimis veniētes ſub iuramēto aſſerūt q̄ ī ei⁹ mortē multi
ꝓceres cōiurarūt. Vir igit̄ dei eccleſie magis q̄ ſibi metuēs fugā iniit
⁊ ſenonis a papa alexādro ſuſcept⁹. ⁊ in monaſterio pōtiniacēſi ꝯmen
dat⁹ poſtmodū in frācia vſq; deuenit. Rex vero dū [romā] miſiſſet. vt
legati venirēt qui hoc negociū diffinirēt. omnino repulſā patit̄. Et ob
hoc in irā ꝯtra archiep̄m apl'i⁹ ꝯcitat̄. Vñ oīa que erāt archiepi ⁊ ſuo
rū diripuit. et totā ei⁹ ꝓgeniē exilio ꝯdēnauit nequaq̄ deferēs ꝯditōni
vel ſexui ordini vl' etati. Ip̄e aūt p̄ rege ⁊ p̄ regno āglie quotidie exora
bat. Reuelat̄ aūt archiep̄o q̄ ad ſuā eſſet eccleſiā reditur⁹. ad ⁊ xp̄z cū
palma martirii migratur⁹. Septio igit̄ āno ſui exilii redire cōceditur.
⁊ a cūctis cū honore ſuſcipitur. ¶ Per aliquot dies āte ei⁹ martiri
um iuuenis quidā de corp̄e exiēs ⁊ poſtmodum miraculoſe rediēs aie-
bat. q̄ vſq; ad ſup̄mū ſāctorū ordinē duct⁹ fuit. ⁊ inter apl'os ſedē q̄n
dā vacuā vidit. Percūctāti aūt cui⁹ eſſet hec ſedes āgel⁹ reſpondit q̄
cuidā magno ſacerdoti āglicorū a dño ſeruaretur. Sacerdos quidā
miſſā d̄ beata virgīe celebrabat quotidie. q̄ archiep̄o accuſat⁹ ab eo ac
cerſit̄. ⁊ tāq̄ ideota ⁊ īſci⁹ ab officio ſuſpēditur. Cū aūt beat⁹ thōas ci
liciū ſuū ſuere deberz ⁊ ſub lecto ip̄z abſcōdiſſz. vt ad cōſuendū horam
captaret. beata maria ſacerdoti apparuit dicēs. Vade ad archiep̄z ei
q; dicas q̄ illa ob cui⁹ amorē miſſas dicebas. ei⁹ ciliciū qđ ē ī tali loco
cōſuit. ⁊ ſetam rubeam de qua illud conſuit ibidem reliquit Illa igitur
ſibi mandat q̄ interdictum quod tibi fecerat. debeat relaxare. Quod
ille audiēs et ita inueniens ſtupuit. et interdictum relaxans ſacerdo
tē hoc ſecretū habere p̄cepit Defēdit vt pri⁹ iura eccleſie. nec a rege
flectit̄ vi vel p̄ce. Cū ergo nullaten⁹ flecti poſſet. ecce milites regis ar
mati veniūt. et vbi archiep̄us ſic vociferādo inq̄rūt. Quib⁹ ille occur
rens dixit. Ecce ego. Quid vultis. Et illi. Venimus vt occidaris. et

vltrã viuere ñ valebis. Quibꝰ ille dixit. Ego ꝓ deo mori paratꝰ ſũ ⁊ ꝓ defẽſiõe iuſticie et eccleſie libertate. Si igiť me q̃ritis ex pte dei omnipotentis et ſub anathemate ꝓhibeo ne hoꝝ cuiq̃ aliq̃tenus noceatis. Deo aũt et beate marie et ſanctis omnibus et beato dyoniſio cauſaꝫ eccleſie ⁊ meipm̃ cõmẽdo. Quibꝰ dictis. venerandũ caput gladiis impiorũ impedit. ſacra capitis corona ꝑcidiť cerebrũ ꝑ eccleſie pauimentũ diſpergiť. et ſic martir domino cõſecrať. ãno dñi milleſimo. clxxiiii

¶ Dum igitur clerici requiem eternam incipent. et ꝓ eo miſſa agerent defunctorum. ſubito vt aiunt angelorum chori aſtantes. voces cãtantium interrumpũt. martiris miſſã icipiũt. letabiť iuſtꝰ cõcinunt. et ceteri clerici ꝓſequuntur. Hec eſt reuera mutatio dextre excelſi. dũ cãtus meroris vertitur ĩ canticum laudis. cum illum cui ꝺfunctorum ſuffragia inchoauerant martirum poſtmodum hymnis laudãt. Reuera eximia cõꝓbatur ſanctitate ꝑditus et martir domini glorioſus. quem tãto honore ãgeli ꝑuenerunt. ⁊ ſanctorum martirum cathalogo aſſeri ꝓſerunt. Paſſꝰ eſt autem ſanctus iſte ꝓ eccleſia. in eccleſia. in loco ſancto et in tpe ſacro inter manꝰ ſacerdotum et religioſorum. vt patiẽtis pietas. et ꝑſequẽtium crudelitas oſtendatur. Multa inſuꝑ et alia miracula ꝑ ſãctum ſuum dominꝰ opari dignatꝰ eſt. Meritis enim eiꝰ cecis viſꝰ. ſurdis auditꝰ. claudis greſſꝰ. vita mortuis reſtituta ſunt. Porro aqua qua pãni cõſpſi eius ſanguine lauabantur multis extitit ĩ medelam. Quedã domina de anglia varios oculos habere ob laſciuiaꝫ et maiorẽ pulcritudiem affectabat. ſuꝑ hoc vouẽs votum nudis pedibꝰ ſepulcrum beati thome viſitauit. Que cuꝫ in oratõe ꝓſtrata iacerꝫ ſurgẽs iuenit ſe penitus excecatã. ſtatimq̃ꝫ penitens cepit rogare beatum thomam vt iã nõ varios ſed ſaltẽ ſuos ſibi redderet oculos. quod tãdẽ cũ magna difficltate vix valuit obtinere. ¶ Quidã aũt illuſor aquã ſiplicẽ ꝓ a q̃ ſãcti thõe dño ſuo ĩ pixide obtulit ꝯuiuãti. Cui dñs ait. Si nil mihi vnq̃ furatꝰ fuiſti ſãctꝰ thõas aquã ſuã huc te ꝺferre ꝑmittat. ſi aũt reꝰ furti es aq̃ ipa ꝓtinꝰ euaneſcat. Huic igiť dicto ille ꝯſẽſit. ſciẽs q̃ pixidẽ aq̃ nuꝑ ipleſſꝫ. Mira res pixidẽ ꝯtinuo apperuerũt ⁊ vacuã iuenerũt. Sicq̃ꝫ ꝑuiẽs ĩ mẽdacio ꝺꝓhẽdiť. ⁊ furti reꝰ euidẽtꝰ ꝯꝓbať. Auis q̃dã ſciẽs loq̇ cũ miſꝰ eũ iſeq̃reť ſicut didicerat cepit clamare. Sãcte thõa adiua me ⁊ ſtati miſꝰ mortuꝰ cecidit. ⁊ illa euaſit. Quidã quẽ ſãctꝰ thõas valde dilexerat. cũ grauiter ĩfirmareť. iuit ad eiꝰ tũbã ⁊ ꝓ ſanitate ſua rogauit. ⁊ ad libitũ ĩpetrauit. Sꝫ cũ ſanatꝰ redirꝫ cepit cogitare q̃ illa ſaitas aĩe ſue forſitã ñ expedirꝫ. Vñ iterũ rediẽs ad ſepulcrũ orauit. vt ſi ñ eſſꝫ vtile aĩe ſue ꝯtinuo ĩfirmitas ipa rediret. Statiq̃ꝫ ĩfirmitas rediit ſicut ꝑꝰ. In eꝰ aũt iterfectores ĩtãtũ vltio diuina ꝺſeuit. vt alii digitos dẽtibꝰ ſuis fruſtratim diſcerpẽtes. alii ſanie ꝺfluẽtes alii paraliſi diſſoluti. alii amẽtes effecti miſerabiliter interirẽt

De ſancto ſilueſtro XII. A

Silueſter dicitur a ſile quod eſt lux ⁊ terra quaſi lux terre .i.
eccleſie q̄ inſtar bone terre habet pinguedinē bōe operationis
nigredinē humiliatōis. ⁊ dulcedinē deuotōis. ꝑ iſta eni tria
agnoſcitur bona terra vt ait palladius. Uel silueſter dicitur a ſilua et
theos. q2 homines ſilueſtres .i. incultos et duros ad fidem xp̄i traxit.
Uel ſicut dicitur in gloſario: ſilueſter dicitur viridis agreſtis vmbroſꝰ
nemoroſus. Uiridis celeſtia cōtemplando. Agreſtis ſeipm̄ excolendo
Umbroſus ab omni cōcupiſcētia refrigeratus. Nemeroſus īter arbo
res celi plantatꝰ. Eius legendā ꝯpilauit euſebiꝰ ceſarīēſis quā beatuſ
gelaſius in cōſilio ſeptuaginta epiſcoporum a catholicis legendam cō
memorat. ſicut in decreto habetur B

Silueſter a matre re ⁊ nomine iuſta genituſ. ⁊ a cirino pſbite
ro eruditꝰ. hoſpitalitatē ſūmopere exercebat. Thimotheus
aūt quidā xp̄ianiſſimus ab eo ī hoſpiciū ſuſcipit. qui tamen
ob pſecutōꝝ ab aliis vitabat. Hic thimoteus per vnum ānum et .iii.
menſes p̄dicauit et poſtea coronā aſſecutꝰ eſt martirii. dum p̄dicaret
cōſtātiſſime fidem xp̄i. Putans aūt tarquiniꝰ p̄fectus thimotheū mul
tis abūdaſſe diuitiis. eas a ſilueſtro expetit. inferens ei minas mor-
tis. Sed cum vere thimotheū huiuſmodi diuitias non habuiſſe cōpit
ſilueſtrū ydolis ímolare p̄cepit. alioquin ī craſtinū diuerſa reciperet ge-
nera tormentorū. Cui ſilueſter. Stulte hac nocte morieris et ſempiter
na tormenta recipies. et velis nolis verū deū eſſe quē colimus recog
noſces. Silueſter igitur carceri traditur. ⁊ tarquiniꝰ ad prādiū inuita
tur. Dum ergo ꝯmederet os piſcis in eius gutture ſic verſatur vt nul
la ratōe reiicere potuerit vel glutire. Sicq3 media nocte defunctus ad
tumulum cū luctu ducit ⁊ ſilueſter cū gaudio a carcere liberat. Qui n̄
ſolū a xp̄ianis. ſed etiā a paganis miro diligebat affectu. Erat enim
aſpectu āgelicus. ſermone nitidus. īteger corpe. ſanctus ope. ꝯſilio ma
gnus. fide catholicus. ſpe patientiſſimus caritate diffuſus. Mortuo
igit melchiade epiſcopo vrbis rome ſilueſter ab omni plebe plurimu3
renitens in ſūmum pōtificē eſt electus. Hic omniū orphanorū vidua
rum ⁊ pauperū nomina in matricula ſcripta habebat. et omnibꝰ neceſ
ſaria ꝓuidebat. Hic quartum et ſextum diem et ſabbatū ieiuniis iſtitu
it obſeruandū. quintū vero quaſi dominicū celebrandū. Grecis vero
chriſtianis dicentibus ſabbatum diem potꝰ q̄ꝫ quintū celebrandum.
reſpōdit hoc fieri nō debere. et q2 hoc eſt traditōis apoſtolice. et quia
dominice debet cōpaſſio ſepulture. Cui illi. Unū eſt ſabbatū ſepulture
in quo ſemel in āno ieiuniū eſt exhibendum. Quibus ſilueſter. Sicut
omīſ dies dn̄icꝰ reſurrectōis gl̄a ſic omē ſabbatū d̄corat dn̄ica ſepulta

Igiť de ſabbato acquieſcunt. ſed de quinta feria vehementer cōtēdūt
aſſerentes nō debere xp̄ianoꝝ ſolemnitatibus ſociari. Siluester autē
eius dignitatem ꝑcipue in tribus oſtendit. Q̄m hac die dominus ad
celos aſcendit. et corporis et ſanguinis ſacramentum inſtituit. ⁊ ſacrum
criſma eccleſia cōficit. Omnes igiť ratōibus ei⁹ acqeſcūt. ¶ L. Per
ſequente autem cōſtantino chriſtianos. ſiluester de vrbe exiit. ac i quo
dam monte cum ſuis clericis manſit. Ipſe autem conſtantinus meri
to perſecutionis tirannice in incurabilem cecidit plagam lepre. Tan
dem ad conſilium pontificum ydolorum adducta ſunt tria milia pue
rorum. vt eos occidi faceret. et ſe in eorum ſanguine recenti et cali
do balnearet. Egrediente autem eo ad locum vbi balneum parari de
bebat. matres puerorum eidem occurrunt que reſolutis crinibus mi
ſerabiliter vlulabant. Et lacrimans cōſtantinus iuſſit ſtare currum. et
erigens ſe dixit: Audite me comites et cōmilitones et omnes populi
qui aſtatis. Dignitas romāi imperii de fonte naſcitur pietatis q̄ hāc
etiam legem dedit vt capitali ſententia ſubderetur quicūq; i bello ali
quem occidiſſet infantem. Quanta ergo erit crudelitas vt hec noſtris
faciamus filiis qđ fieri ꝓhibuimus alienis. Quid iuuat barbaros ſu
peraſſe ſi a crudelitate vincamur. Nam viciſſe extraneas nationes ra
tione virium eſt bellantium populorum. vincere autem vicia et pecca
ta virtus eſt morum. In illis ergo ꝑliis fortiores nos exiſtimus illis.
In his vero nobiſmetipſis fortiores ſumus. Qui enī fuerit in iſto cer
tamine ſuperatus victoriā obtinet victus. Victor enī poſt triumphum
vicitur ſi pietas ab impietate ſuperatur. Vincat ergo pietas in iſto cō
greſſu. Hec enim omnium aduerſantium poterimus eſſe victores ſi
ſolā pietate vincamur. Omnium enī ſe eſſe dominum cōꝓbat q̄ ſeruū
ſe monſtrauerit pietatis. Melius eſt ergo me mori ſalua vita inocen
tium. q̄ꝑ p eorum interitū vitam recupare crudelem. Quam tamē recu
perare incertum eſt. cum tamē certum ſit ꝙ ſic recupata crudelis eſt.
Iuſſit igitur vt matrib⁹ ſuis pueri redderenť et dona plurima et infi
nita vehicula ꝑberentur. Sicq; matres que flendo venerant. ad loca
ſua cum gaudio redierunt. Ipſe autem imperator ad palatium ſuum re
uerſus eſt. ¶ B. Sequēti vero nocte petrus et paul⁹ apparuerūt ei di
centes. Q̄m exhorruiſti effuſionem ſanguinis inocentis. miſit nos do
minus iheſus xp̄us dare tibi recupande cōſilium ſanitatis. Siluestrū
igitur ep̄m qui apud montem ſiraptiz latitat acceriſire hic tibi piſcinā
oſtendet in qua immerſus tercio ab omni curaberis lepre morbo. Tu
vero xp̄o hanc viciſſitudinem reddas vt ydolorum templa diruas. xp̄i
reſtaures eccleſias. ⁊ eius deinceps cultor fias. Euigilās igitur cōſtan
tinus. ſtatim milites miſit ad ſiluestrum. Videns autē ſiluester milites
ſtatim ad palmā martirii credidit ſe vocari. Deo aūt ſe recōmēdās et

¶ Verte duo folia seq[illegible]
[illegible]

vitā redderꝫ. Aſcēdit ī celū vt celi ianuā apirꝫ. Sedet a dextris dei vt
ꝓces credētiū exaudiat. Hec ſilueſtro ꝓſeq̄nte: vniuerſi tā impator q̄m
iudices ⁊ iudei ī laudē ſilueſtri ꝓruperūt vnanimiter. Tūc idignatꝰ
duodecimꝰ q̄ ⁊ zambri īdignatōe magna dixit. Miror vos ſapientiſſi
mos iudices verboꝝ ābagibꝰ credere. ⁊ dei oīpotētiaꝫ eſtimare hūa-
na ratōe ꝯcludi. Sꝫ iā ceſſent verba ⁊ veniamꝰ ad facta. Stultiſſimi
nanqꝫ ſunt q̄ crucifixū colunt. cū ego nomē dei oīpotētis ſciā. cuiꝰ vir-
tutē nec ſufferūt ſaxa. nec audire valet q̄libꝫ creata. Et vt me verꝫ di-
cere cōpbetis. thaurꝰ ad me ferociſſimꝰ adducať. ⁊ dū ī eiꝰ aure nomē
iſtud īſonuerit. thaurꝰ ilico morieť. Ad quē ſilueſter Et tu quō hoc no
mē audiēs didiciſti. zambri dixit. Nō eſt tuū hoc noſcere miſteriū qui
iudeoꝝ inimicꝰ es. Adduciť aūt thaurꝰ ferociſſimꝰ vix a cētū hoībus
fortiſſimis tractꝰ. At vbi zābri ī aure eiꝰ verbū ꝓtulit. ꝯtinuo thaurꝰ
mugiēſ oc̄loſqꝫ eiciēs expirauit. Oēs igiť iudei vehemēter acclamāt
⁊ ſilueſtro iſultāt. Quibꝰ ſilueſter. Nō dei nomē ꝓtulit. ſed nomē peſſi
mi demonis nomiauit. Deꝰ ei meꝰ ieſꝰ xp̄s nō ſolū viuētes mortificat
ſed etiā mortuos viuificat. Nā occidere poſſe ⁊ viuificare nō poſſe eſt
leonū ſerpentū ⁊ feraꝝ. Si ergo vult vt credā q̄ nomē demōis nō fue
rit. dicat iterꝫ ⁊ viuificet quē occidit. Nā de deo ſcriptū eſt. Ego occi-
dam ⁊ ego viuere faciā. Qđ ſi nō poterit nomē demonis abſqꝫ dubio
nominauit. q̄ viuētem occidere poteſt mortuū viuificare nō poteſt. Cū
qꝫ zambri ad ſuſcitandū thauꝝ a iudicibꝰ vrgereť dixit. Suſcitet eū
ſilueſter ī noīe ieſu galilei. ⁊ oēs in eū credemꝰ. Nā ⁊ ſi pēnis poſſꝫ
volare iſtud tñ nō valeret ꝑficere. Oēs igiť iudei ſi thauꝝ ſuſcita-
uerit ſe credituros ꝓmittūt. Tūc ſilueſter oratōe facta ad aurē thauri
ſe applicās dixit. O nomē maledictōis ⁊ mortis. egredere iuſſu domi
noſtri ieſu xp̄i. ī cuiꝰ nomine tibi dico. Thaure ſurge ⁊ ad armentū tu
um māſuetꝰ recede. Statī igiť thaurꝰ ſurrexit. ⁊ cū omni māſuetudie
abiit. Tūc regina iudei iudices ⁊ ceteri oēs ꝯuerſi ſūt ad fidē. ¶ P
Poſt aliquot vero dies ydoloꝝ pōtifices ad impatorē venerūt dicēteſ
Sacratiſſime īperator ille draco q̄ eſt in fouea poſtq̄ fidem recepiſtis
pluſq̄ tricētos hoīes quotidie īterficit flatu ſuo. Cōſulente ſup hoc
cōſtantino ſilueſtꝝ reſpōdit. Ego per xp̄i virtutem eum ab omni leſio
ne ceſſare faciā. Promittūt pontifices ſe ſi hoc faceret creditſos. Orā
te aūt ſilueſtro ſanctꝰ petrꝰ apparuit ei dicēs. Securꝰ ad draconē dſcē
de tu et duo preſbiteri qui ſunt tecum. Cumqꝫ ad eum veneris eum ta
liter alloquaris. Dominus noſter ieſus xp̄us de virgine natꝰ. crucifixꝰ
⁊ ſepultꝰ. q̄ reſurrexit ⁊ ſedꝫ ad dexterā patris. hic venturꝰ ē iudicare vi
uos ⁊ mortuos. Tu ergo ſathana eū ī hac fouea dū venerit expecta.
Os aūt eꝰ ligabis filo ⁊ anulo crucis habēte ſignū d̄ſup ſigillab. Po
ſtea ad meſam ⁊ icolumeſ veīetis. ⁊ panē quē vob̄ parauero ꝯmedetis

Deſcēdit itaqȝ ſilueſter cū duob⁹ pſbiteris ī foueā p grad⁹ .c. duas ſe
cū ferēs laternas. Tūc dracōi pdicta verba dixit. ⁊ os ipi⁹ ſtridētis et
ſibilātis vt iuſſ⁹ fuerat alligauit. Et aſcēdēs iuenit duos magos q̄ eos
ſecuti fuerāt. vt viderēt ſi vſqȝ ad draconē deſcēderēt ex dracōis fetore
pene mortuos. ⁊ eos ſecū adduxit īcolumes atqȝ ſanos. Qui ſtati cū
multitudine īfinita cōuerſi ſūt. Sicqȝ romanoꝝ popul⁹ a duplici mor
te eſt liberat⁹ ſcȝ a cultura dmōis ⁊ veneno dracōis. Tādē beat⁹ ſilue
ſter morti appꝓpinqns cleꝝ d trib⁹ āmonuit. ſ. vt iter ſe caritatē habe
rēt. eccleſias ſuas diligēti⁹ gubernarēt. ⁊ gregē a lupoꝝ morſib⁹ cuſto
dirēt. Poſt hec ī dn̄o feliciter obdormiuit circa ānum dn̄i. cccxx.

De circūciſione domini XIII.

Circūciſionis dn̄ice diē q̄tuor celebrē faciūt ⁊ ſolēnē. A
Primū eſt octaua natiuitatis dn̄i. Scd̄m īpoſitō noui ⁊ ſalu
tiferi nomis. Terciū effuſio ſanguinis. Quartū ſignaculum
circūciſionis Primū ergo eſt octaua natiuitatis dn̄i. Si eni alioꝝ
ſanctoꝝ octaue ſolēnes ſūt q̄ntomagis octaua dies ſancti ſanctorum
ſolēnis erit. Sed nō videt̄ ꝙ natiuitas dn̄i dbeat habere octauā. quia
eius natiuitas tendebat ad mortē. obitus aūt ſāctoꝝ ideo octauas ha
bent. qꝛ ipi tūc naſcunt̄ ea natiuitate q̄ eſt ad vitā eternā vt poſtea re
ſurgant in corpibus glorioſis. Eadē ratōe videtur ꝙ nō debeat habe
re octauam natiuitas beate virginis. nec beati iohānis baptiſte. ſimi
liter nec reſurrectō dn̄i. qꝛ iam facta erat ipa reſurrectō ī re Sȝ no
tandū ꝙ ſicut dicit ꝑpoſitiu⁹. ſūt octaue ſuppletōnis vt eſt octaua na
tiuitatis dn̄i. in qua ſupplem⁹ qd̄ minus in feſto factū fuerat. ſcȝ offici
um de parturiēte. Unde etiā in miſſa olim ↄſuerat cantari ad honorē
beate virginis. Uultum tuū ⁊c̄. Item ſūt octaue veneratōis. vt paſce
penthecoſtes. beati virginis. beati iohānis baptiſte. Item deuotiōis
vt cuiuſlibet ſancti poſſunt fieri octaue. Figuratōnis vt ſunt octaue i
ſtitute de ſāctis q̄ ſignificāt octauā reſurrectōis B Scd̄ȝ ē ipoſi
tio noui et ſalutiferi nominis. hodie enim impoſitum eſt ei nomen no
uum qd̄ os domini nominauit. Nomen ꝓter qd̄ nō eſt aliud ſub celo in
quo opteat nos ſaluos fieri. Nomen quod ſcd̄m bernardū eſt mel ī ore
melos in aure et iubilus in corde. Nomen quod ſicut dicit idē bernar
dus inſtar olei lucet pdicatū paſcit recogitatū. lenit et vngit inuocatū
Habuit autem triplex nomen ſicut ex euangelio manifeſtatur. ſcȝ fili⁹
dei. chriſtus et ieſus. Uocatur autem filius dei inquantum eſt de deo
deus. xp̄s inquātum eſt homo a perſona diuina quantum ad humanā
naturam aſſumptus. hieſus inquantum eſt deus humanitati vnitus.
De hoc triplici nomine dicit bernardus. Uos qui in puluere eſtis ex
pergiſcimini et laudate. Ecce dn̄s venit cum ſalute. venit cū vnguento

Verte duo folia ſequ[illegible]
[illegible]

et ſepultus.qui ſurrexit a mortuis.et ad celos aſcendit. Tūc cōſtātin⁹
ait.Si alium nō dederit ſciat ſe eſſe ſuparatū.Qui cū hoc facere nō poſ
ſet amoueť. Quint⁹ q̇ et doeth ꝑducił.q̇ ait.Si ex ſemie dauid xp̄s
iſte nat⁹ eſſet ⁊ ſanctificatus.vt dicitis.ergo baptiſari ſi ōbuit vt itex
ſanctificareť.Ad quē ſiluester.Sicut circūciſio ī chriſti circūciſione fi
nem accepit.ita noſter baptiſmus ī xp̄i baptiſmate īitium ſanctificatō
nis habuit.non ergo baptiſat⁹ eſt vt ſanctificareť.ſed vt ſanctificaret
Qui cum taceret ait cōſtantinus.Nō taceret doeth ſi haberet contra
ria que ꝓferret.Tunc ſextus qui ⁊ chuſi ait.Vellemus vt ſiluester ille
cauſas huius virginalis partus nobis exponeret.Ad quem ſiluester.
Terra de qua adam formatus eſt incorrupta erat et virgo.q̄ necdum
ſe ad bibendū humanum ſanguinem apperuerat.nec maledictōꝫ ſpia
rum accepat.nec hominis mortui ſepulturā habebat.nec ſerpēti data
fuerat ad edendum.Oportuit ergo ex maria virgine nouū adam fieri
vt ſicut ſerpens natum ex virgine vicerat.ſic a nato ex virgine vincere
tur.Et qui ade victor extitit in paradiſo.ipſe temptator factus eſt dn̄i
in deſerto.vt q̇ adā vicerat mādūcantē vinceret a dn̄o ieiunāte.Hoc
ſupato ſeptim⁹ q̇ ⁊ beniamī ait.Quomodo xp̄us veſter fili⁹ dei poteſt
eſſe q̇ a dyabolo temptari potuit.vt modo fame panē ex lapidibus fa
cere vrgereť modo in templi celſitudinem leuareť.modo ad adorādū
ipm̄ dyabolū induceref.Ad qđ ſiluester.Si dyabol⁹ idō vicit quia ab
adā mādūcāte eſt auditus.cōſtat ideo eū fuiſſe ſupatū q̄ eſt a xp̄o ieiu
nāte cōtemptus.Nos aūt eum nō inq̄tū deus ſed inq̄tū homo tēpta
tum eſſe fatemur.Ideo aūt tripliciter eſt temptat⁹.vt a nobis omnes
tēptatōnes excluderet.⁊ formā vincendi daret.Sepe nāqꝫ in homine
victoriā abſtinētie ſequiť temptatō humane glorie.et temptatōꝫ hūa
ne glorie appetitus dominii et excellētie ꝯmitaſ.ipſe igiť a xp̄o in his
vinciť vt vincēdi nobis forma doneť. Iſto ſupato.octau⁹ qui ⁊ aroel
ait.Cōſtat q̄ deus ſūme ꝑfectus eſt et nullius indiget.quid ergo ei
opus fuit vt naſcereť in chriſto.Quomodo itex xp̄m verbū appellas.
Sed et hoc cōſtat q̄ deus anteq̄ haberet filium pater dici nō potuit.
ergo ſi pater xp̄i poſtea dictus eſt mutabilis fact⁹ eſt.Ad hoc ſiluester
Fili⁹ ante tp̄a ex patre eſt genit⁹:vt faceret que nō erant.et in tp̄e eſt
natus:vt reficeret que pierāt.Que ⁊ ſi ſolo verbo reficere poterat.tn̄
ꝑ paſſionē niſi homo fieret redimere nō valebat.q̄ ī ſua deitate ad pa
tiendum aptus non erat.Nec hoc erat impfectōis ſed ꝑfectōnis ſi in
ſua nō erat deitate paſſibilis.Porro filium verbuꝫ dei dici ex eo patꝫ
q̄ ꝓpheta ait.Eructauit cor meū verbū bonum.Deus quoqꝫ ſemper
pater fuit.q̄ ſp ei⁹ fili⁹ extitit.Fili⁹ eni ei⁹ eſt verbū ei⁹.ſapiētia eius.
virtus eius.In patre autē ſemp fuit verbum iuxta illud.Eructauit
cor meū verbū.Semp ſapiētia iuxta illud.Ego ex ore altiſſimi ꝓdiui

primogenita ante omnem creaturã. Semper virtꝰ. iuxta illud. Ante
omnes colles parturii. necdũ fõtes aq̃rũ erupant ⁊c̃. Cum ergo pater
nũquã fuerit ſine verbo ſapiẽtia et virtute. quomodo putas hoc nomẽ
ſibi ex tp̃e adueniſſe. Hoc ergo amoto nonuſ q̃ ⁊ iubal dixit. Conſtat
qꝛ deus cõiugia nõ dãnat. nec eis maledixit. q̃re ergo de ꝯiugio natũ
dnegatis hũc eſſe quẽ colitis. niſi vt obfuſcare ꝯiugia ſtudeatis. Rur
ſũ quomodo temptatur q̃ potẽs eſt. patitur q̃ virtꝰ eſt. moritur q̃ vita ẽ
Deniqꝫ ad hoc cogeris vt duos filioſ eſſe dicas vnũ quẽ pater genuit
alteꝝ quẽ virgo generauit. Rurſꝰ quomõ fieri poteſt vt patiatur hõ q̃
aſſũptꝰ ẽ ſine leſione eiꝰ a quo aſſũptꝰ ẽ. Ad hoc ſil. Nos xp̃m nõ ideo
natũ de virgine dicimꝰ vt ꝯiugia cõdẽnemꝰ. ſed cauſas virginei ꝑtus
rationabiliter acceptamꝰ. nec hac aſſertõe obfuſcãtur. ſed oꝛnãtur ꝯiu
gia. q̃m hec virgo q̃ xp̃m pepit d̃ ꝯiugio nata ẽ. Tẽptatur aũt xp̃us vt
om̃es tẽptatões dyaboli vincereꝫ. patitur vt vniuerſas paſſioneſ ſbiice
ret. moritur vt mortiſ ĩperiũ ſubiugareꝫ. Dei quoqꝫ filiꝰ vnꝰ ĩ xp̃o eſt. q̃
ſicut ẽ vere dei filiꝰ inuiſibilis ita viſibilis ẽ xp̃s. Eſt ergo inuiſibile hoc
quod eſt deus. ⁊ eſt viſibile hoc q̃d eſt homo. Pati vero poſſe hominẽ
aſſumptũ ſine paſſione eiꝰ qui aſſumpſit exẽplo doceri poteſt. Nã pur
pure regis vtamur exemplo. Lana enĩ fuit et huic lane ſanguis acce-
dens colorem purpureum ꝑbuit. Cum ergo teneretur digitis ⁊ torq̃re
tur in filo. quid torquebatur. hoc q̃d regie dignitatis coloꝛ eſt. an hoc
quod lana extiterat ãtequã purpura fieret. Lane ergo aſſimulatur hõ
coloꝛi purpure deus. qui ſimul in paſſione fuit dum pateretur in cruce
ſed paſſioni in nullo ſubiacuit. Decimus qui ⁊ thara dixit. Nõ mihi
placet iſtud exemplum. quia ſimul coloꝛ torquetur cum lana. cui cũ oẽs
ꝯtradicerent: ſilueſter dixit. Accipe ergo aliud exemplum. Arboꝛ ha-
hẽs ĩ ſe ſolis ſplẽdoꝛẽ: cũ inciditur ictum q̃dem ſuſcipit. ſplendoꝛ autẽ
ab inciſione immunis exiſtit. Sic homine patiente diuinitas nulli paſ
ſioni ſubiacuit. ¶ G Vndecimus qui ⁊ ſyleõ ait. Si de xp̃o tuo pro
phete iſta vaticinati ſunt. tãte irriſionis paſſionis ⁊ mortis cauſas ſci
re vellemꝰ. Et ſilueſter. Eſuriuit xp̃s vt nos reficeret. Sitiuit vt aridi
tati noſtre vitalia pocula miniſtrareꝫ. Tẽptatꝰ ẽ vt nos a tẽptatõibus
liberareꝫ. Tẽtus eſt vt nos a demonum captura redimeret. Irriſus eſt
vt nos ab irriſione demonũ erueret. Ligatus eſt vt nos a nodo maledi
ctõis abſolureꝫ. Humiliatus ẽ vt nos exaltareꝫ. Expoliatus eſt vt nu-
ditatem prime ꝑuaricatõnis indulgẽtie indumẽto tegereꝫ. Spineã co
ronam accepit vt flores ꝑadiſi ꝑditos redonareꝫ. In ligno ſuſpẽſus eſt
vt concupiſcẽtiam in ligno genitam damnaret. Felle ⁊ aceto potatus
eſt vt hominem ad terrã fluentem lac ⁊ mel ĩtroducereꝫ. ⁊ fontes nobis
melliſluos aperiret. Moꝛtalitatẽ ſuſcepit vt ſuã nobis imoꝛtalitatẽ dõa
ret. Sepultꝰ ẽ vt ſãctoꝛum ſepulturas bñdicereꝫ. Surrexit vt mortuis

ſocios ſecū adhoꝛtans. cōſtantino īrepidus p̄ſentaꝛ. Cui cōſtantinus
aſſurgens ait. Bene te veniſſe gratulamur. Qui a ſilueſtro reſalutatꝰ
narrauit ei ꝑ oꝛdinē ſui ſomnii viſionem. Percūctari vero cōſtantino
qui eſſent illi duo dii qui ſibi apparuerūt. ſilueſter reſpondit illos eſſe
chriſti aplʼos et nō deos. Tunc ad p̄ces impatoꝛis ſilueſter aplʼoꝝ ima
gines iuſſit ſibi afferri. Quas vt impatoꝛ aſpexit tales eſſe qui ſibi ap
paruerūt declamauit. Silueſter igiꝛ eū cathecuminuꝫ fecit. et vnius
hebdomode ſibi ieiuniū indixit. ⁊ carceres apire monuit. Cūqꝫ ī aquā
deſcendiſſet baptiſmatis. mirabilis ibi emicuit ſplendoꝛ lucis. ſicqꝫ in
de mundus exiuit et xp̄m ſe vidiſſe aſſeruit. Prima aūt die ſui baptiſ-
matis hanc legem dedit vt xp̄us ab vꝛbe romana tanꝙ̄ verus deus co
lereꝛ. Secūda vt ſi quis xp̄m blaſphemarꝫ puniretur. Tercia vt quicū
qꝫ chriſtiano feciſſet iniuriā bonoꝝ ſuoꝝ p̄te dimidia priuareꝛ. Quar
ta vt ſicut impatoꝛ rome. ſic romanꝰ pōtifex caput ab vniuerſis ep̄is
habeatur. Quinta vt quicūqꝫ in eccleſias cōfugerit ab omnibꝰ ſeruetꝛ
iniuriis imunis. Sexta vt nullus niſi de licentia ſui antiſtitis eccleſiā
edificet intra muros alicuꝰ ciuitatis. Septima vt ad edificatōem ec
cleſiaꝝ d̄cime poſſeſſionū regaliū tribuantꝛ. Octaua impatoꝛ ad eccle
ſiam ſācti petri venit. et de ſuis culpis ſe lamētabiliter accuſauit. Poſt
modū arrepto bidente ad fundamentū baſilice eccleſie cōſtruenduꝫ ter
ram primus aperuit. et duodecī cophinos in ſuis ſcapulis foras eiecit
E ¶ Hec vbi helena mater cōſtantini auguſti in bethania conſiſtens
audiuit. ꝑ literas laudat filium ꝙ abrenūciaſſꝫ ſimulacris ydoloꝝ. ſed
dure increpat ꝙ relicto deo iudeoꝝ crucifixū hominem deū colat. Re-
ſcribit aūt auguſtus vt iudeoꝝ magiſtros ſecū adducat. ⁊ ipſe xp̄iano
rū doctoꝛes ꝓferret. vt ſic ex diſputatōe mutua appareat fides vera.
Adduxit igitur ſancta helena centū quadꝛagitauniū doctiſſimos iude
oꝛum. Inter quos duodecim erant qui ſapiētia ⁊ eloquentia p̄ ceteris
rutilabant. Cum igiꝛ ſilueſter cū clericis ſuis et p̄dicti iudei ad diſpu
tandū coꝛam impatoꝛe inſimul cōueniſſent. de ꝯmuni cōſenſu duos iu
dices gentiles ſapientiſſimos et ꝓbatos nomine craton et zenophiluꝫ
ſtatuerūt. ad quos ptineret ſentētia dicendoꝝ. Qui licet gentiles erāt.
tamē iuſtiſſimi ⁊ fideles. Taliqꝫ inter eos ſententia eſt firmatū vt vno
ſtante et loquēte alius nō loquatur. ¶ Incipiēs igitur primus de illis
duodecim nomine abiathar ait. Cum iſti tres deos dicant patrem et
filium et ſpiritūſanctū. manifeſtū eſt eos cōtra legem agere. que dicit
Videte qꝛ ego ſum ſolus deus. ⁊ nō eſt alius deus p̄ter me. Deniqꝫ ſi
dicunt xp̄m deum eſſe. qꝛ multa fecit ſigna. in noſtra etiam lege multi
fuere qui miracula plurima fecerūt. et tamē nunꝙ̄ ex hoc deitatis no-
men ſibi vſurpare auſi ſunt. ſicut iſte ieſus quem iſti adoꝛant. Ad queꝫ
ſilueſter. Nos vnum deū colimus. ſed nō in tanta ſolitudine eū dicimꝰ

vt gaudium filii nō haberet. Ex veſtris autē libris vobis trinitatem
pſonarū demōſtrare valem⁹. Nā patrē dicim⁹ de quo ꝓpheta ait. Ipſe
inuocauit me pater me⁹ es tu ꝛc. Filiū de quo idē. Filius meus es tu
ego hodie genui te. Spiritūſanctū de quo idē. Spiritu oris ei⁹ omnis
virtus eorū. In hoc etiā qḋ dixit. faciam⁹ hominē ad imaginem ꝛ ſimi
litudinē noſtrā. euidenter ꝛ pſonarū pluralitatē et diuinitatis vnitatē
demōſtrat. Licet aūt ſint tres pſone. vn⁹ tamē de⁹ eſt. Qḋ exēplo viſi:
bili aliquatē⁹ demonſtrare valem⁹. Et accipiēs purpurā imꝑatoris
tres ibi plicas fecit dicēs. Ecce videtis tres plicas. et explicās eas ait
Ecce qꝛ tres plice ſunt vn⁹ pān⁹. ita tres pſone ſunt vn⁹ de⁹. De hoc
aūt qḋ dicit̄ ꝙ ex miraculis de⁹ credi nō debet. cū alii plures ſācti mi
racula fecerūt. nec tñ ſe deos dixerūt ſicut xp̄s deū ꝑ hoc ſe aſſerere vo
luit. Certe deus ſupbiētes cōtra ſe nūquā paſſ⁹ eſt ſine pena acerrima
ꝑterire. ſicut patet in dathan ꝛ abyron. aliiſqꝫ ꝗ̄plurib⁹. Quomodo er
go mētiri potuit et ſe deū dicere qḋ nō erat. cū eū ſe deū dicētē nl'la pe
na ſecuta fuerit. ſed virtutū efficacia comitabat̄. Tūc iudices dixerūt.
Cōſtat abiathar a ſilueſtro ſupatū. nā ꝛ ratio hoc docet. qꝛ ſi deus nō
eſſet et ſe deū dixiſſꝫ. cōferre vitā mortuis nō valeret. Tūc illo amoto
ſecūd⁹ qui et ionas dicebat̄ ad cōflictū accedēs ait. Abraā a deo circū
ciſionē accipiēs iuſtificat⁹ fuit. et etiā omnes filii abrae ꝑ circūciſiōē
iuſtificabātur. igit̄ q̄ nō fuerit circūciſ⁹ nō erit iuſtificat⁹. Ad quem
ſilueſter. Cōſtat abraā āte circūciſiōē deo placuiſſe ꝛ amicū dei appel
latū eſſe. igit̄ nō circūciſio ipm̄ ſāctificauit. ſꝫ fides ꝛ iuſticia ipm̄ deo
placere fecit. Nō igit̄ accepit circūciſiōē ī ſignificatōē ſꝫ ī diſtinctōē.
Iſto ſupato terci⁹ q̄ et godolias accedēs ait. Quomodo xp̄s veſter po
teſt eſſe de⁹. cū aſſeratis eum eſſe natū. tēptatum. traditū. nudatū. felle
potatū. ligatū. ſepultū. cū hec omnia in deo eſſe nō poſſint. Ad hoc ſil
ueſter. De veſtris libris hec omnia ꝓbam⁹ ḋ chriſto fuiſſe ꝑdicta. Nā
de ei⁹ natiuitate dixit eſaias. Ecce virgo cōcipiet ꝛc. De eius tēptatōe
zacharias. Uidi ieſum ſacerdotē magnū ſtantem corā āgelo. ꝛ ſathā
ſtabat a dextris ei⁹ ꝛc. De ei⁹ traditōne pſal. Qui edebat panes meos
magnificauit ſup me ſupplātatōē ꝛc. De e⁹ nudatōe idē. Diuiſerūt ſibi
veſtimēta mea ꝛc. De ei⁹ potatōe idē. Dederūt ī eſcā meā fel ꝛc. De e⁹
ligatōe heſdras. Uinxiſtis me nō ſicut patrē qui liberaui vos de terra
egipti. clamantes āte tribunal iudicis humiliaſtis me. ſuſpēdētes in li
gno tradidiſtis me. De ei⁹ ſepult̄a hieremias. In ſepultura ei⁹ reuiui
ſcēt mortui. Cū ergo godolias quid reſpōderet nō haberet. data ſentē
tia remotus eſt ¶ Quart⁹ q̄ ꝛ ānas accedēs ait. ea q̄ de aliis dicta
ſunt ſilueſter iſte de ſuo xp̄o ꝑdicta fuiſſe firmat. Unde ſupeſt vt ꝓbet
hec de ſuo xp̄o dicta fuiſſe. Ad quē ſilueſter. Habis ergo alium quem
virgo cōcepit. qui felle ſit cibat⁹. ſpinis coronatus. crucifix⁹. mortuus

venit cum gloria. Neqꝫ enim ſine ſalute ieſus. neqꝫ ſine vnctiōe xp̄us
neqꝫ ſine gloria venit filius dei. Siq̄dē ip̄e ſalus. ip̄e vnctio. ip̄e gl̄a.
Quantum autem ad hoc triplex nomē āte paſſionē ꝑfecte notus non
erat. Nā quantum ad primū ab aliq̄bꝰ ꝯgnoſcebat᷑ ꝯiecturaliter. ſicut
a demonibꝰ q̄ dicebāt ip̄m eſſe filiū dei. Quātū ad ſecūdū ꝑticulariter.
ab aliq̄bꝰ eni paucis cognoſcebatur eſſe chriſtus. Quantū ad tercium
vocaliter qꝛ quo ad hāc vocē ieſus. ſꝫ nō quo ad rationē nominis quod
eſt ſalutare. Poſt reſurrectōꝫ aūt hoc triplex nomen clarificatum eſt
Primum nomē quo ad certitudīeꝫ. Scd̄m quo ad diffuſiōꝫ. Tercium
quo ad nomis ratōꝫ. Primū igit᷑ nomē eſt filiꝰ dei. Et q̄ hoc nomē
ſibi recte ꝯueniat. ſic dicit hilariꝰ ī libro de trinitate. Uere dei filium
vnigenitū dn̄m noſtꝝ ieſū xp̄m eſſe multis modis ꝯgnitū eſt. dū de eo
teſtatur pater. dū de ſe ip̄e ꝓfitet᷑. dū apl'i p̄dicāt. dū religioſi credunt
dū demōes ꝯfitent᷑ dū iudei negāt. dū gētiles ī paſſiōe ꝯgnoſcūt. Ideꝫ
Dominū deū noſtꝝ ieſū chriſtū his modis cognoſcimꝰ noīe. natiuita-
te. natura. poteſtate. ꝓfeſſione. Scd̄m nomē eſt xp̄s qḋ īterp̄tat᷑ vn
ctus. Ip̄e ei fuit vnctus oleo leticie p̄ ꝑticipibus ſuis. Per hoc aūt qḋ
dicit᷑ vnctꝰ īſinuat᷑ q̄ ip̄e fuit ꝓpheta pugil ſacerdos ⁊ rex. Iſte enim
quatuor ꝑſone olim ꝯſueuerāt iungi. Fuit eni ꝓpheta in doctrine eru
ditione. pugil ī dyaboli debellatōe. ſacerdos in patris recōciliatōe. rex
in p̄miorꝝ retributōe. Ab hoc ſecūdo nomīe denomiamur. qꝛ a xp̄o di
cimur xp̄iani. De quo nomīe ſic dicit augꝰ. Chriſtianꝰ iuſticie. bonita
tis. integritatis. patiētie. caſtitatis. pudicicie. hūanitatis. innocentie.
pietatis. nomen eſt. Et tu iſtud quomō tibi defendis et vendicas. cui
de tam plurimis rebus nec pauca ſubſiſtunt. Chriſtianus ille eſt q̄ nō
nomine tātū ſed etiā ope eſt. Hec augꝰ. ¶ L Terciū nomē eſt ieſus.
hoc autēꝫ nomē ieſus ſc̄m bernardū dicit᷑ cibus. fons. medicina et lux.
Hic aūt cibus multiplicē habet effectum. Eſt eni cibus confortatiuus
īpinguatiuꝰ roboratiuꝰ et vegetatiuꝰ. De his ſic dicit bern̄. Eſt cibus
hoc nomē ieſꝰ. An n̄ totiēs ꝯfortaris quotiēs recordaris. Quid eque
mētē cogitantis īpinguat. quid ita exercitatos reparat ſenſꝰ. virtutes
roborat. vegetat bonos mores. atqꝫ caſtas fouet affectōes. Secundo
dicit᷑ fōs. Unde dicit idē bern̄. Ieſꝰ eſt fōs vite ſignatus q̄ in q̄tuor ri
uuos ſe diffūdit ī plateas. Unde Qui factꝰ eſt nobis ſapiētia iuſticia.
ſanctificatō et redemptō. Sapientia in p̄dicatōne. iuſticia ī peccato
rū abſolutōe. ſanctificatō in cōuerſatōe vel in ꝯuerſiōe. redēptō ī paſ-
ſione. Hec bern̄. Alibi quoqꝫ ſic dicit. Tres riui fluxerūt a ieſu. verbū
doloris in quo eſt ꝯfeſſio. ſanguis aſperſionis in quo eſt afflictō. aqua
emūdatōnis in qua eſt ꝯpūctō. Tercio eſt medicina. Unde ſic ait. Eſt
etiā hoc nomē ieſus medicina. Nihil eni ita ire īpetū cohibet. ſuperbie
tumorē ſedat. ſanat liuoris vulnus. reſtringit luxurie fluxū. extinguit

libidinis flamam. ſitim tpat auaritie. ac toti⁹ ō decoris fugat prurigi nem. Quarto eſt lux. Unde ait. Unde putas in toto orbe tanta ꝛ taz ſubita fidei lux. niſi de predicato ieſu. Hoc eſt nomen qđ paulus porta bat coram gentibus et regibus tanquam lucernam ſuper candelabruz Hoc iterū nomen bieſus eſt multe ſuauitatis. Unde bern̄. Si ſcribas nō ſapit mihi niſi legero ibi ieſuz. Si diſputes ac cōferas nō ſapit mi hi niſi ſonuerit ibi ieſus. Item richardus de ſācto victore. Jeſus nomē dulce. nomē delectabile. nomē cōfortās peccatorē ꝛ beate ſpei. Ergo ie ſu eſto mihi ieſ⁹. Scđo eſt multe virtuoſitatis. Unđ pe. rauen. Uocab nomē eius ieſus. Hoc eſt nomen qđ dedit cecis viſum. ſurdis auditū. claudis greſſum. ſermonē mutis. vitā mortuis. totāqꝫ dyaboli poteſta tem de obſeſſis corpibus virtus hui⁹ nomiſ effugauit. Tercio eſt mul te excellētie et ſublimitatis. Unde bern̄. Nomē ſaluatoris noſtri. fra tris mei carnis mee. ſanguis mei. nomē a ſeculis abſcōditū. ſed in fine ſeculoꝝ reualatum. nomen mirabile. nomen ieffabile. nomen ineſtima bile. imo eo mirabili⁹ quo ieſtimabilius. eo magis gratū quo gratui tum. Hoc aūt nomē ieſuſ impoſitum eſt ei ab eterno. ab angelo ꝛ a pa tre putatiuo. ſ. a ioſeph. Jeſus eni ſaluator interptaſ. Dicitur aūt ſal uator tripliciter. Uel a potētia ſaluandi vel ab habitu vel ab actu Se cūdū qđ dicitur a potētia ſaluādi cōuenit ei hoc nomen ab eterno. Se cūdū qđ dicitur ab habitu ſaluādi ſic fuit impoſitū ab āgelo ꝛ cōuenit ei a pricipio cōceptōnis. Scđz qđ dicitur ab actu ſaluandi dicitur im poſitū a ioſeph ratōe future paſſionis. Unde gloſa ſup illud. vocabis nomen eius ieſus. dicit. Nomen impones qđ ab āgelo vel ab eterno i poſitū eſt. Et tāgit hic gloſa hāc pdictā triplicem denoiatōz. Cum eni dicitur nomē ipones tangitur dnominatō a ioſeph. cū dicitur qđ ab ā gelo vel ab eterno ipoſitū eſt tangūtur alie due. Recte igitur ī die ca pitis āni. cōſtituta a roma capiti mūdi. et inſignita capitali litera al phabeti. xp̄s caput eccleſie circūciditur. nomē ei iponitur. et ei⁹ natiui tatis octau⁹ dies colitur ¶ B Terciū eſt effuſio ſanguis xp̄i. Hodie eni ſanguinē ſuū primo p nobis fūdere cepit. q̄ ip̄m poſtmodū pluries effūdere voluit. Quinqꝫ ei vicibus ſanguinē ſuū p nobis effudit. Pri mo in circūciſione. et hec effuſio fuit noſtre redēptōis iniciū. Secūdo in oratōe. et hec oſtēdit noſtre redēptōiſ deſideriū. Tercio ī flagellatōe et hec fuit noſtre redēptōis meritū. qꝛ liuore ei⁹ ſanati ſum⁹. Quarto ī crucifixiōe. et hec fuit noſtre redēptōis pciū. tūc ei q̄ n̄ rapuit exoluit Quīto ī lateris aptōe. ꝛ hec fuit noſtre redēptōis ſacramētum. inde ei exiuit ſāguis ꝛ aqua. qđ figurauit nos p aquā baptiſmi debere mūda ri. q̄ qdē baptiſm⁹ habitur⁹ erat efficaciā a ſāguine xp̄i Quartū ꝛ vl timū eſt ſignaculū circūciſiōis. qđ qdē xp̄s hodie accipe dignatus eſt. Uoluit aūt domin⁹ circūcidi pp̄ter multas ratōes. Primo ratōe ſui.

vt verā carnem humanam ſe aſſumpſiſſe oſtenderet. Sciebat enim ali
quos futuros qui dicerent ipm̄ non corpus verum. ſed fantaſticum aſ
ſumpſiſſe. Et ideo vt eorum errorem confutaret voluit circūcidi. et ſā
guinem ibi emittere. corpus enim fantaſticum ſanguinē non emittit
Secundo ratōne noſtri: vt nos ſpiritualiter debere circūcidi monſtra
ret. Duplex eſt enim circūciſio ſcd̄m bernardum que debet fieri a nob
ſcꝫ exterior in carne. et interior in mente. Circūciſio exterior cōſiſtit in
tribus. ſcꝫ in habitu ne ſit notabilis. in actione ne ſit reprehenſibilis.
et in ſermone ne ſit contemptibilis. Interior autem ſimiliter cōſiſtit ī
tribus. ſcꝫ in cogitatōne vt ſit ſancta. in affectōne vt ſit pura. in inten
tione vt ſit recta. Hec bernardus. Iterum ratōne noſtri vt nos ſalua
ret. Quemadmodū enim fit cauterium in vno membro vt totū corpuſ
ſanetur. ſic chriſtus voluit portare cauterium circumciſionis. vt ſic to
tum corpus miſticum ſaluaret. Colocē. ii. Circūciſi enim eſtis circū
ciſione non manufacta in expoliatōne corpiſ carnis ſed circumciſione
xp̄i. gloſa a viciis tanq̄ petra acutiſſima. petra enim erat chriſtus. i.
cor. iiii. c. Et exo. Tulit ilico ſephora acutiſſimā petram. et circūcidit
carnem prepucii filii ſui circumciſione ꝛc. Dupliciter exponitur ſcd̄m
gloſam. Primo modo ſic. Circūciſi inquam eſtiſ circumciſione nō ma
nufacta. id eſt humano ope. ſed diuino. id eſt circumciſione ſpirituali.
que quidem circūciſio fit in expoliatōne corpis carnis. hoc eſt depoſi
tione carnalis hominis. id eſt viciorū et deſideriorū carnalium. ſm̄ qd̄
caro accipitur. i. cor. viii. Caro et ſanguis regnum ce. poſ. nō. poſ. ꝛc.
Eſtis inquam circumciſi circumciſione non manufacta ſed circūciſiōe
ſpirituali. Scd̄o modo ſic. Circūciſi inquā eſtis in xp̄o ⁊ hoc circūciſi
one nō manufacta. id eſt circūciſione legali q̄ q̄dē manufacta ſiue lega
lis fit ī expoliatōe corpis carnis. id eſt corpis qd̄ eſt caro ſcꝫ cutis car
nis q̄ in circūciſione legali aufertur. Non eſtis inquā circūciſi iſta cir
cūciſione. ſed circūciſione xp̄i. id eſt ſpirituali in qua omnia vicia āpu
tata ſunt. Unde ro. ii. Nō ei q̄ ī manifeſto iudeꝰ ē neqꝫ q̄ in manifeſto
ī carne ē circūciſio. ſꝫ q̄ ī abſcōdito iudeꝰ ē ⁊ circūciſio cordis ī ſpiritu
nō litera cuiꝰ laus eſt nō ex hoībꝰ ſꝫ ex deo. Circūciſi eſtis circūciſiōe
nō manufacta ī expoliatōe corpis carnis ſꝫ circūciſiōe xp̄i. Tercio ra
tione iudeorū vt īexcuſabiles eſſēt. Si enī circūciſꝰ nō fuiſſꝫ potuiſſent
ſe iudei excuſare et dicere. ideo te nō recipimꝰ q̄a diſſimilis es patribꝰ
Quarto ratōe demonū. ne ſcꝫ īcarnatōis miſteriū ꝯgnoſcerēt. Cū enī
circūciſio fieret ꝯtra originale peccatū. credidit dyabolꝰ ⁊ hūc q̄ circū
cidebať ſimiliter peccatorem eſſe q̄ circūciſiōis remedio īdigerꝫ. Pro
pter eādē cauſam voluit vt mater ſua virgo perpetua eſſꝫ dēſponſata.
Quinto ratione perfecte iuſticie adimplende. Sicut enim bapti
ſari voluit vt perfectam iuſticiam: id eſt perfectam humilitatem.

que eſt ſubdere ſe minori impleret ſic etiā voluit circūcidi vt eādē hūi
litatem nobis oſtēderet ·dum autor ꝛ dn̄s legis voluit ſe ſubderi e legi
Sexto ratōe legis moyſaice approbāde ꝙ erat bona et ſācta et ꝯplenda
qꝛ nō venerat legem ſoluere ſed adimplere. Rom̄.xv. Dico eni ieſum
xp̄m miniſtꝝ fuiſſe circūciſionis ꝓpter veritatē di ꝛc̄. Quare autem
circumciſio octaua dei fiebat multiplex poteſt ratio aſſignari. Pri
ma ſumit̄ penes intellectum hiſtoricū ſiue literalē. Nam ſicut dicit ra
bi moyſes maxim⁹ philoſoph⁹ et theolog⁹ licet iude⁹.puer in ſeptē di
eb⁹ tāte adhuc teneritudis ē quāte ē adhuc in vtero matris exiſtens.i
octaua aūt die fortificat̄ et ſolida t̄.et ideo vt dicit noluit dn̄s puulos
an̄ octauū diē circūcidi ne ob nimiā teneritudinē nimiū lederēt Vltra
octauū vero diē ipaꝫ circūciſionē nolu it ꝓlōgari ꝓpter tres cauſas ꝙſ
philoſoph⁹ idē aſſignat. Prima vt piculū euitet̄.ne ſcꝫ ſi nimiū differ
retur ſine circūciſione eos mori cōtingeret. Secūda vt dolori puulorū
ꝓuideatur.cū eni in circūciſione maximus dolor ſit.voluit eos dn̄s cir
cūcidi dū puam adhuc imaginatōꝫ haberent.vt minorē ibi dolorē ſen
tirent. Tercio vt pentū triſticie ꝯſola t̄. Nam cū ex circūciſiōe pleriqꝫ
puuli morerent̄.ſi circūciſi fuiſſent iam magni et ex hoc mortui maior
dolor fuiſſet parētib⁹ ꝙ̄ ſi morerētur octo tm̄ dies habētes. Scd̄a ratō
ſumitur penes intellectū anagogicū ſiue celeſtē. Jdo ei octaua die fie
bat.vt daretur itelligi ꝙ i octaua reſurrectōis ab omni pena ꝛ miſeria
circūcidemur. Et ſcd̄m hos octo dies erūt octo etates. Prima ab adā
vſqꝫ ad noe. Secūda a noe vſqꝫ ad abraā. Tercia ab abraā vſqꝫ moy
ſen. Quarta a moyſe vſqꝫ ad dauid. Quinta a dauid vſqꝫ ad xp̄um.
Sexta a chriſto vſqꝫ ad finem mūdi. Septima morientiū. Octaua re
ſurgētiū. Vel ꝑ octo di es itelligun t̄ octo q̄ i eterna vita poſſidebim⁹.
q̄ enumerat aug⁹.dicēs. Quid aliud eſt.ego ero illoꝝ deus.niſi ero eis
vnde ſatientur. Ero q̄cunqꝫ honeſte deſiderātur.ſcꝫ vita:ſalus:vict⁹:
copia:gloria:honor:pax:et omne bonū. Vel aliter. Per ſeptē dies itel
ligitur homo cōſtās ex corpe et aīa. Quatuor ei dies ſunt q̄tuor elem̄
ta ex q̄bus corpus cōſiſtit,et tres dies ſunt tres potentie q̄ ſūt in aīa.
ſcꝫ cōcupiſcibilis.iraſcibilis.ꝛ rationalis. Homo igitur q̄ nunc habet
ſeptē dies.qn̄ vnitati eterne icōmutabilitatis cōiunget̄.tūc octo dies
habebit.ꝛ i illo octauo die ab omni pena et etiā culpa circūcidet̄. Ter
cia ratio ſumitur penes itellectū tropologicū ſiue moralē.ꝛ ſcd̄m hoc
octo dieſ diuerſimode poſſūt accipi. Prim⁹ poteſt eſſe peccati cognitō
Pſal. Quoniā iniq̄tatē meā ego cognoſco ꝛc̄. Secūdus ꝓpoſitū dſerē
di malū ꝛ faciēdi bonū.qd̄ notatur i filio ꝓdigo q̄ dixit. Surgaꝫ ꝛ ibo
ad patrē meū. Terci⁹ pudor d̄ peccato. Vn̄ aplus. Quē fructuꝫ habui
ſtis tūc in quibus nunc erubeſcitis. Quartus timor de futuro iudicio.
Job. Quaſi tumentes ſup me fluct⁹ timui deū ꝛc̄. Piero. Siue ꝯmedā

¶ Verte duo folia seqn[tia]
f° sine [illegible]

¶ .XXXIIII.

⁊ hoc ꝓpter tres ratões. Prima vt de loco natiuitatis xp̄i querere co-
gerētur. vt ſic d̄ ipſius ortu certificarētur. tā ꝑ ſtelle apparitōz ꝙ̄ ꝑ pro
phecie aſſertōz. ſicut ⁊ factū ē. Scd̄a quoniā auxiliū q̄rētes humanum
iuſte ꝑdere meruerunt diuinū. Tercia quoniā ſigna in fidlib⁹ data ſūt
ſcd̄m apl̄m. ſʒ ꝓpheria fidelibus. ⁊ id̄o ſignum datum iſtis dū adhuc ī
fideles eſſēt. non debuit apparere dum eſſēt inter iudeos fideles. Hec
triplex ratio tangit̄ in gloſa Cum aūt hieruſalē egreſſi fuiſſent. ſtella
antecedebat eos vſqʒ dum veniēs ſtarʒ ſupra vbi puer erat. De hac
ſtella cuiuſmodi fuerit tres ſunt opiniones. quas ponit remigius ī ori
ginali. Quidā dicunt fuiſſe ſpiritū ſanctum vt ille qui poſtmodum d̄ſcē
dit ſuꝑ dominum baptiſatum in ſpecie columbe. apparuerit etiam ma
gis in ſpecie ſtelle. Alii vt criſoſto. dicūt ꝙ fuerit angelus. vt ipē q̄ ap
paruit paſtoribus. apparuerit etiam ⁊ magis. Sʒ ipſis paſtoribus iu-
deis tanꝙ̄ ratōne vtētibus apparuit ī forma ratōnali. gentilibus ve
ro tanꝙ̄ irratōnalibus in ſpecie irrationali. Alii quod verius credi
tur ꝙ fuerit ſtella de noua creata. que peracto ſuo miniſterio rediit in
ꝑiacētē materiam. Iſta autē ſtella. ſcd̄m qd̄ dicit fulgētius differebat
ab aliis ī tribus. ſcʒ ī ſitu. qꝛ non erat localiter ſita ī firmamēto ſʒ pē-
debat ī meditullio aeris. proximo terre. In fulgore qꝛ ceteris erat ſplē
didior. quod ide patʒ. qꝛ ſplēdorē eius non poterat ſplēdor ſolis obfu
ſcare. imo ī meridie lucidiſſima apparebat. In motu qꝛ ꝑcedebat ma-
gos more viatoris. non enī mouebatur motu circulari. ſʒ quaſi motu
animali ⁊ ꝓceſſiuo. Alie tres differētie tanguntur ī gloſa math. ii.
q̄ icipit ſic. Hec ſtella dominice natiuitatis ⁊c̄. Prima ī origine qꝛ alie
ī mundi pricipio ſunt facte: hec modo. Secunda ī officio: qꝛ alie facte
ſunt vt ſit ī ſigna ⁊ tēpora: vt dicitur geneſ. primo. hec autē vt magis
viam ꝑberet. Tercia ī duratōne. qꝛ alie ſunt ꝑpetue. hec completo of-
ficio ſuo rediit in materiā ꝑiacentem. ¶ E Cum autē ſtellaʒ vidiſſēt
gauiſi ſunt gaudio magno valde. Notandū ꝙ quītuplex eſt ſtella quā
iſti magi viderūt. ſcʒ ſtella materialis. ſtella ſpiritualis. ſtella intelle-
ctualis. ſtella rationalis. et ſtella ſuꝑſubſtātialis. Primā ſcʒ materia-
lem viderūt in oriente. Secūdā ſcʒ ſpiritualem que eſt fides viderunt
in corde. Niſi enim hec ſtella. ſ. fides in coꝝ corde radiaſſʒ. nequaquā
ad viſionem prime ſtelle veniſſent. Habuerūt enim fidem de eius hu
manitate cum dixerunt. Ubi eſt qui natus eſt. Et de eius regali dig-
nitate. cū dixerūt. Rex iudeoꝝ. Et de eius deitate. cum dixerūt. Ueni
mus adorare eum. Terciā. ſ. intellectualem que eſt angelus viderunt
in ſomno quādo ꝑ angelum ſunt moniti ne redirent ad herodē. Licet
ſcd̄m quandam gloſam. non āgelus ſed ipē dominus eos admonuerit.
Quartam ſcilicet rationalem que fuit beata virgo viderunt in diuer-
ſorio. Quintam. ſ. ſuꝑſubſtantialem q̄ fuit xp̄us viderunt in preſepio.

Et de hac duplici dicitur. Intrãtes domũ inuenerũt puer cũ maria
matre eius. Quelibet aũt iſtar dicit ſtella. De prima pſal. Lunam et
ſtellas que tu fũdaſti. De ſecunda eccleſiaſtici. xliii. Species celi. id eſt
celeſtis hominis. gloria ſtellarũ. id eſt virtutum. De tercia baruch. iii.
Stelle aũt dederunt lumẽ in cuſtodiis ſuis. vocate ſunt rc. De quarta
Aue maris ſtella. De quinta apocal. vltimo. Ego ſum radix et genus
dauid. ſtella ſplendida et matutina. Propter viſionẽ prime et ſcḋe ſtel
le magi gauiſi ſũt. ꝓpter viſiões tercie ſtelle gauiſi ſunt gaudio. ꝓpter
viſionem quarte gauiſi ſunt gaudio magno. ꝓpter viſiõs quinte ſtelle
gauiſi ſũt gaudio magno valde. Vel ſicut dicit gloſa. Ille gaudz gau
dio qui de deo gaudet qui eſt ver gaudiũ. et addit magno. qꝛ eo nihil ẽ
maius. et valde. qꝛ de magno poteſt alius plus. alius minus gaudere.
Vel p hor verbor exaggeratõz voluit oſtendere euangeliſta ꝙ hoies
plus gaudent de rebus ꝑditis et iterum inuentis ꝙ̃ de ſemꝑ poſſeſſis.
F Cũqz domunculam intraſſent. et puer cum matre inueniſſent. fle
xis genibus ei ſinguli hec munera obtulerunt. ſcꝫ aur. thus. et mirrã
Hic exclamat aug⁹. d. O ſtupenda infantia cui et aſtra ſubdunt. Cui⁹
ẽ ille magnitudinis et ſupne glorie. ad cui⁹ pannos et angeli excubãt
et ſidera obſecundant. et reges trepidant. et ſectatores ſapiẽtie geni
culant. O beatum tugurium. O ſedes dei ſecũda poſt celum. vbi nõ lu
cerna lucet ſed ſtella. O celeſte palatium in quo habitat nõ rex gẽma
tus. ſed deus incorꝑatus. cui erãt ꝑ mollib⁹ thoris dura ꝑ̃ſepia. ꝑ laqa
ribus aureis fuliginea culminis tecta. ſed ſideris obſequio decorata.
Stupeo cũ video pãnos et intueor celos. eſtuo cũ aſpicio in ꝑ̃ſepio mẽ
dicũ et ſuꝑ aſtra ꝑ̃clar. Item berñ. Quid facitis o magi. quid facitis
Lactentẽ puer adoratis in tugurio vili in vilib⁹ pãnis. Ergo ne deus
eſt iſte. Quid facitis qḋ aur offertis. Ergo rex eſt iſte. Et vbi aula re
gia. vbi thron⁹. vbi curie regalis freqñtia. Nũquid aula eſt ſtabulum.
thronus ꝑ̃ſepium. curie freqñtia ioſeph et maria. Iſti inſipiẽtes facti
ſunt vt fierẽt ſapientes. De hoc etiã ſic dicit hilarius in libro ſcḋo ḋ tri
nitate. Parit virgo: ſed part⁹ a deo eſt. Infãs vagit laudantes angeli
audiuntur. Panni ſordent. deus adoratur. Itaqz poteſtatis dignitas
non amittitur dum carnis humilitas predicatur. Ecce quomodo i xp̄o
puero non tantum fuerunt humilia et infirma. ſed etiam diuinitatis
ſublimia et excelſa. De hoc iterum dicit hieronimus ſuper epiſtolam
ad hebreos. Reſpicis cunas chriſti. vide pariter et celum. Vagientẽ
in preſepi intueris infantem. ſed ãgelos ſimul auſculta laudãtes. He
rodes ꝑ̃ſequitur. ſed adorant magi. Ignorant phariſei. ſed ſtella ḋmõ
ſtrat. Baptiſatur a ſeruo: ſed vox dei ḋſuꝑ tonantis auditur. Aquis
immergitur. ſed columba deſcendit. imo ſpiritusſanctus in columba.
G Quare autem magi huiuſmodi munera obtulerẽt mltiplex ẽ ratio

B Nato ei dño tres magi hieroſolimã venerũt quoꝝ noĩa ĩ hebreo
ſũt.appellius.amerius.damaſcꝰ.grece galgalath magalat.ſarachin.
latine caſpar balthaſar melchior. Cuiuſmõi aũt magi fuerit hi.triplex
extat ſñtẽtia ſcdm qd̃ magꝰ tripliciter dicitur. Magꝰ eñi dicitur illu-
ſor maleficꝰ ⁊ ſapiẽs. Dicũt ergo q̃dam hos reges ab effectu dictos
fuiſſe magoſ.id ẽ illuſores.ex eo.ſ.ꝙ herodẽ illuſerũt.qꝛ ad eũ ñ redierũt
Unde ⁊ dicitur de herode. Uidens ꝙ illuſus eſſet a magis ⁊c. Magꝰ
iterꝫ dicitur maleficus. Unde malefici pharaonis dicuntur magi. Et
inde dicit criſoſtomus hos magos vocatos. Dicit enim iſtos fuiſſe ma
leficos.ſed poſtea cõuerſos. Quibus dominus voluit natiuitatem ſu
am reuelare.et eos ad ſe reducere.vt ꝑ hoc peccatoribus venie ſpem
ꝓberet. Iterum magus idem eſt quod ſapiens. Nam perſice magus.
hebraice ſcriba.grece philoſophus.latine ſapiens dicitur. Dicuntur
ergo magi.id eſt ſapientes. Unde et magi quaſi in ſapientia magni.
Uenerunt ergo hi tres ſapientes et reges cum magno comitatu hiero
ſolimam. Sed queritur quare magi hieruſalem venerunt cũ ibi do
minus natus non ſit. Super hoc aſſignat remigius quatuor rationes
Prima quoniam magi tempus natiuitatis xp̄i agnouerunt.ſed locũ
ignorauerũt. Quia autem hieruſalem erat ciuitas regalis:et ibi erat
ſummum ſacerdotiũ.ſuſpicati ſunt ꝙ tam egregiꝰ puer non niſi in re-
gia ciuitate naſci deberet. Secunda vt citius natiuitatis locũ diſcere
potuiſſent.cum ibi ſapientes legis et ſcribe reſiderent. Tercia vt iudi
inexcuſabiles manerent.potuiſſent enim dicere. Nos quidem natiui-
tatis locum cognouimꝰ.tempus autem ignorauimus.et ideo nõ credi
mus.magi ergo oſtenderunt iudeis tempꝰ et iudei magis locũ. Quar
ta vt ſic ſtudio magoꝝ cõdemnaretur pigricia iudeoꝝ. Nam illi vni ꝓ
phete crediderũt.iſti pluribꝰ credere noluerũt. Illi querũt regẽ alienũ
iſti non querunt ꝓpriũ. Illi venerunt de longinquo:iſti manſerunt ĩ vi
cino. Iſti reges fuerunt ſucceſſores balaam et ad viſionem ſtelle vene
rũt.ꝓpter illam ꝓphetiam patris ſui.orietur ſtella ex iacob et exurget
homo de iſrahel ⁊c. ¶ ¶ Aliam cauſam vnde iſti moti ſunt ad veni
endũ ponit chriſo.in originali ſuꝑ matheum.aſſerens quoſdam dice-
re.ꝙ quidam ſecretorum inſpectores elegerũt de ſeipſis.xii.et ſi q̃ſ mo
riebatur filius eius aut aliq̃s ꝓpinquoꝝ in eiꝰ loco ſubſtituebaẗ. Hi
ergo ꝑ ſingulos annos poſt menſem aſcendebant ſuꝑ montem victori
alem:⁊ tribꝰ diebus ibidem morãtes ſe lauabant.et orabant deum vt
eis illam ſtellam quam balaã ꝓdixerat oſtẽderet. Quadã igiẗ vice ſcꝫ
in die natalis dñi dũ ſic ibidẽ manerẽt.ſtella q̃dam ad eos ſuꝑ montẽ
venit q̃ habebat formã pulcerrimi pueri:ſuper cuius capite crux ſplẽ-
debat.q̃ magos allocuta ẽ dicẽs. Ite velocíꝰ ĩ terrã iuda.⁊ ibiđ regem
quem queritis natum inuenietis. Tunc illi continuo venire ceperunt.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Sed quomō in tam pūo tp̄e ſcʒ in tredecī diebus p̄ tanta terraꝝ ſpa-
cia venire potuerūt. ſcʒ ab oriente vſqʒ in hieruſalem que ī meditulio
mundi dicit̄ eſſe ſita. Dicendum eſt ſcđm remigium. quoniaʒ talis pu
er ad quē ꝑperabāt eos in taʒ breui ſpacio ꝑducere potuit. Uel poterit
dici ſcđm hiero. ꝙ ſup dromedarioſ venerūt qui ſunt animalia velociſ
ſima. qui tantum currunt vna die quantum equus in tribus. Unde di
citur dromedarius a dromos qđ eſt curſus et ares quod eſt virtuſ. Cū
ergo hieroſolimā veniſſent interrogauerunt dicentes. Ubi eſt qui na
tus eſt rex iudeoꝝ. Nō interrogauerūt an natus ſit. qꝛ hoc credebant
ſed querunt vbi natus ſit. Et quaſi aliquis interrogaſſet eoſ. Unde ſci
tis hunc regem natum eſſe. reſponderunt. Uidimus ſtellam eius ī ori
ente. et venimus adorare eum. Hoc eſt. nos exiſtentes in oriente vidi
mus ſtellam eius. id eſt eius natiuitatis oſtenſiuam. vidimus inquam
ſup iudeam poſitam. Uel nos exiſtentes in noſtra regione vidim⁹ ſtel
lam eius in oriente. id eſt in oriētali parte. His verbis ſicut dicit remi
gius in originali verum hominem et verum regem et verum deum cō
feſſi ſunt. Uerum hominem cum dixerunt. Ubi eſt qui natus eſt. Ue-
rum regem cum aiunt. Rex iudeoꝝ. Uerꝫ deum cum ſubiungūt. Ue-
nimus adorare eum. Preceptum enim fuit. vt nullus niſi ſolus deus
adoraretur. Sed herodes hoc audiens turbatus eſt et omnis hieroſo-
lima cum illo. Triplici de cauſa rex turbatuſ eſt. Primo ne iudei regē
natum tanꝙ ſuum reciperent et ſe tanꝙ alienigenam expellerent. Ut ī
de criſo. Sicut ramum arboris in excelſo poſituʒ leuis etiam aura mo
uet ſic et ſublimes homines in culmine dignitatuʒ exiſtentes leuis eti
am fama conturbat. Secūdo ne a romanis culpari poſſet ſi aliquiſ ibi
rex vocaret̄ quem auguſtus non cōſtituiſſet. Sic enī ordinauerant ro
mani vt nullus deus vel rex ſine ſui licentia et imperio diceret̄. Tercō
quoniam ſicut dicit gregorius celi regi nato rex terre turbatus eſt. qꝛ
nimiꝝ altitudo terrena cōfunditur dum celſitudo celeſtis aperit̄. Sis
etiam hieroſolima cum illo turbata eſt triplici de cauſa. Primo qꝛ im-
pii gaudere nequeunt de aduentu iuſti. Secundo vt regi turbato adu-
larentur p̄ hoc ꝙ ſe ſimiliter turbatoſ oſtenderent. Tercio qꝛ ſicut ſeſe
ventis cōcutientibus vnda concutitur. ſic et regibus adinuicem certā
tibus populus conturbatur. et ideo ex hoc timuerunt ne ſcʒ pñti et vē
turo rege adinuicem certantibus ipſi p̄ turbatōnibus inuoluerentur.
Hec ratio eſt criſo. B . Tūc herodes omēs ſacerdotes ⁊ ſcribas
cōuocās. ſciſcitabat̄ ab eis vbi xp̄us naſceret̄. Cū aūt ab eis didiciſſʒ
ꝙ ī bethleē iude. vocatis ad ſe clā magis diligenter ab eis didicit tp⁹
ſtelle. vt videlicʒ ſciret q̄d facerʒ ſi ad ſe magi nō redirēt. Dixitqʒ eis
vt īuēto puero ei renūciarēt ſimulāſ ſe velle adorare q̄ʒ volebat occide
re. Et nota ꝙ cū magi hieroſolimā īgreſſi fuiſſēt. ſtelle ducatū amiſerīt

[illegible]

ſiue bibam.ſiue aliud aliquid faciam.ſemꝑ videt̃ mihi illa vox in auri
bus meis ſonare. Surgite mortui ⁊ venite ad iudicium. Quintus con
tritio. Unde hiere. Luctū vnigeniti fac tibi ⁊c̄. Sextꝰ confeſſio. Pſal.
Dixi confitebor aduerſuȝ me iuſticiam ⁊c̄. Septimꝰ ſpes venie. Nā
et ſi iudas peccatum ſuum confeſſus fuerit.tamen non ī ſpe venie. et
ideo non eſt miſericordiam conſecutus. Octauꝰ ſatiſfactō.⁊ ī hac die
homo ſpiritualiter circūciditur non ſolum a culpa:ſed etiam ab omni
pena. Uel duo ꝑmi dies ſunt dolor de perpetratōne peccati.⁊ deſideri
um emendandi. Alii duo confiteri mala que fecimꝰ ⁊ bona que omi
ſimus. Alii quatuor ſunt oratō .lacrimarum effuſio. corpis afflictō.
elemoſinaꝝ largitio. Uel octo dies poſſunt eſſe octo quoꝝ diligēs con
ſideratō omnem voluntatem peccandi a nobis circūcidit.ita ꝙ q̇ vnuȝ
diligenter conſiderauerit vnam magnam dietam faciet. Quoꝝ ſeptē
enumerat bern̄.dicens. Septem ſunt de eſſentia homis.que ſi hō conſi
deraret ieternum non peccaret.ſcȝ materia vilis.opatō turpis.exitus
flebilis.ſtatus inſtabilis.mors triſtabilis.diſſolutio miſerabilis.⁊ dā-
natio deteſtabilis. Et octauū poteſt eſſe cōſideratō glorie ineffabilis
Quarta ratō ſumitur penes intellectum allegoricū ſiue ſpiritualeȝ.et
ſcd̄m hoc q̇nqȝ dies erūt q̇nqȝ libri moyſi.in quibus continetur lex.
duo erūt ꝓphete et pſalmi.octauus dies erit doctrina euāgelica. Sȝ
in ſeptem primis diebꝰ nō fiebat ꝑfecta circūciſio. In octauo aūt ꝑfe-
cta circūciſio fit ab omni culpa et ab omni pena. nūc in ſpe ſed tandeȝ
in re. Quare aūt data fuerit circūciſio ſex ſunt cauſe. q̄ notātur
in his verſibꝰ. Cauterium ſignū meritū medicina figura. Exemplum
fuit olim circūciſio dura. De carne aūt circūciſionis dn̄i dicitur ꝙ an
gelus eam carolo magno attulit.et ip̄e eam aquiſgrani in eccleſia ſā
cte marie honorifice collocauit.carolus vero illam poſtea fertur caro-
ſium trāſtuliſſe. Nūc aūt dr̄ eſſe rome in eccleſia que dicitur ſancta ſā
ctoꝝ. Unde et ibidē ſcriptū legitur. Circūciſa caro xp̄i.ſādalia clara
Ac vmbilici viget hic preciſio cara. Unde et ea die fit ſtatio ad ſācta
ſanctoꝝ. Sed ſi hoc veꝝ eſt valde vtiqȝ mirabile eſt. Cum enim caro
ipſa ſit de veritate humane nature.credimus ꝙ reſurgente xp̄o rediit
ad locū ſuū glorificatū. Aliq̇ dixerunt ꝙ hoc veꝝ ſit.iuxta opinionem
illoꝝ qui dicūt illud ſolum eſſe d̄ veritate humane nature qđ ab adam
traductū eſt.et illud ſolum reſurgere. Notandum ꝙ olim a paganis
et gētilibꝰ ī his calendis multe ſupſtitōes obſeruebant̃ quas ſācti etiā
a xp̄iāis vix extirpare potuerīt.q̄s augꝰ.in q̇dā ſmōe ꝯmemorat. Cre
dētes ei vt dicit ianū ducē quēdā deū eſſe.cū ī his kalēdis plurimū ve
nerabāt̃.⁊ ei duas facies figurabāt.vnā pꝰ ſe ⁊ aliā an̄ ſe.q2 erat ter-
minꝰ āni ꝑteriti ⁊ ꝑncipiū ſeq̄ntis. Rurſꝰ ī his kalēdis formas mon
ſtruoſas aſſumebāt.alii veſtiētes ſe pellibꝰ pecudū alii aſſumētes capita

beſtiarum. et q̄ iudicabant. nō tā habitū ſe beluinum habere q̄ ſenſum Alii tunicis muliebrib⁹ veſtiebant non erubeſcentes īſerere tunicis muliebrib⁹ militares lacertos. Alii ita auguria obſuabāt vt focū de domo ſua vel aliud qd̄cūqȝ beneficium cuilibet petenti nō tribuerent. Dyabolicas etiā ſtrenas: ꝛ ab aliis accipiūt: ꝛ aliis tradūt. Alii in nocte menſas laute ꝑparant. et ſic tota nocte manere ſinūt credentes ꝙ ꝑ totū ānū ꝯuiuia i tali ſibi abūdātia ꝑſeuerent. Et ſubdit aug⁹. Qui de paganoꝝ ꝯſuetudīe aliqͩ obſeruare voluerit timendū eſt ne nomen xp̄ianū ei ꝓdeſſe nō poſſit. Qui etiā ſtultis hoib⁹ ludētib⁹ aliquā hūanitatē īpēderit. peccatis eoꝝ ꝑticipē ſe eſſe ñ dubitet. Vobis aūt fratres ñ ſufficiat ꝙ hoc malū nō facitis. ſȝ vbicūqȝ fieri videritis arguite. corripite. ꝛ caſtigate. Hec aug⁹. ¶ .XIIII.

De epiphania domini

Epiphania domini q̄druplici decoraſ miraculo. ꝛ ideo ¶ A quadruplici vocubulo nūcupaſ. Hodie eī magi xp̄m adorāt iohānes xp̄m baptiſat. aquā in vinū xp̄s mutat. ꝛ quinqȝ milia hominū de quinqȝ panibus ſaciat. Cū eni ieſus eſſet tredecim dierum. magi ad cū ſtella duce venerunt. Et inde diciſ epiphania ab epi qd̄ eſt ſupra. ꝛ phanos qd̄ eſt apparitio. q2 tūc deſuꝑ ſtella apparuit. ſiue ip̄e xp̄us ꝑ ſtellam q̄ deſuꝑ viſa eſt magis vero deus demōſtrat⁹ eſt Eadem die reuolutis vigintinouem ānis. cū iā ānū triceſimū attigiſſꝫ q2 habebat vigintinouē ānos ꝛ tredeci dies. erat ei īcipiēs q̄ſi ānoꝛuȝ trigīta vt dicit lucas. vel ſcd̄m bedā habebat trigīta plenos. qd̄ et romanā eccleſiā tenere aſſerit. tūc inquā ī iordane baptiſatus eſt. Et ob hoc vocaſ theophania. a theos qd̄ eſt deus. ꝛ phanos qd̄ eſt apparitō q2 tunc deus trinitas apparuit. pater in voce. filius in carne. ſpirituſ ſanct⁹ ī colūbe ſpecie. Ipo iteꝝ die. reuoluto vno anno. cū eſſet trigīta vel trigītaunius ānoꝝ ꝛ tredeci dieꝝ. aquā in vinum mutauit. Et ob hoc vocaſ bethania. a beth qd̄ eſt domus q2 ī miraculo facto in domo verus deus apparuit. Ipo ſimiliter die reuoluto āno. cū eſſet ānorum trigītaunius vel trigītaduoꝝ. quinqȝ milia hominū de quinqȝ panib⁹ ſatiauit. ſicut dicit beda. ꝛ ſicut d̄r ī illo hīmno. q̄ ī multis eccleſiis cātaſ ꝛ ſic īcipit. Illumināns altiſſim⁹ ꝛc̄. Et ob hoc vocaſ phagiphania. a phage qd̄ eſt bucca ſiue mādu care. De hoc aūt q̄rto miraculo vtruȝ hac die ꝯtigerit dubitaſ. tū q2 ī originali bede ñ ſic expſſe legiſ. tū q2 iohānis. vi. vbi de hoc miraculo agiſ d̄r. Erat aūt ꝓximū paſcha ꝛc̄. Iſta ergo q̄druplex apparitio iſta die facta eſt. Prima facta eſt ꝑ ſtellam in preſepio. Secunda ꝑ vocem patris in iordanis fluuio. Tertia ꝑ mutationem aq̄ ī vinū ī ꝯuiuio. Quarta ꝑ mltiplicatōȝ panū ī d̄ſerto. Prima aūt apparitō ꝑcipue hodie celebraſ. ꝛ ſcd̄o e⁹ hiſtoriā ꝓſeq̄mur

Prima quoniã traditõ ãtiquoꝝ fuit. vt dicit remigius. vt null⁹ ad deũ vel ad regẽ vacu⁹ introiret. ꝑ ſe aũt et chaldei talia munera ↄſueuerãt offerre. Iſti aũt vt dicit' in hiſtoria ſcolaſtica. venerũt a fimb⁹ pſarum ⁊ chaldeoꝝ vbi eſt fluui⁹ ſaba. a quo et ſabea dicit' regio. Secũda q̃ ẽ herñ. quoniã beate virgini auꝝ obtulerũt ꝓpter iopie ſubleuatõꝫ. th⁹ ꝓpter ſtabuli fetorẽ. mirrã ꝓpter mẽbroꝝ pueri ↄſolidatõꝫ ⁊ malorum vermiũ expulſionẽ. Tercia q̃m auꝝ ad tributũ. thus ad ſacrificiũ. mirra ad ſepulturã ptinet mortuoꝝ. Per hec tria ergo in chriſto intimat' regia poteſtas. diuina maieſtas. ⁊ humana mortalitas. Quarta quoniã auꝝ ſignificat dilectõꝫ. thus orationẽ. mirra carnis mortificatõꝫ. Et hec tria chriſto debemus offerre. Quita q̃m ꝑ hec tria ſignificant' tria que erant in xp̃o. ſcꝫ diuinitas p̃cioſiſſima. aĩa d̃uotiſſima. ⁊ caro integra et incorrupta. Hec tria ſignificabant' ꝑ illa tria que erãt ĩ archa. Nam virga q̃ floruit. caro xp̄i q̃ reſurrexit. pſal. Et refloruit caro mea ⁊c̃. Tabule vbi erant ſcripta p̃cepta. aĩa in q̃ ſũt omẽs theſauri ſciẽtie et ſapiẽtie dei abſcõditi. Mãna deitas q̃ habet omnẽ ſaporẽ ⁊ omnẽ ſuauitatẽ. Per auꝝ ergo qḋ eſt p̃cioſius omnibus metallis intelligit' diuinitas p̃cioſiſſima. Per thus anima deuotiſſima. qꝛ thus ſignificat deuotionẽ et oratõꝫ. pſal. Dirigat' oratõ mea ⁊c̃. Per mirrã que cõſeruat a corruptõe caro icorrupta. Admoniti aũt magi in ſõniſ ne redirent ad herodẽ. ꝑ aliã viã reuerſi ſũt in regionẽ ſuã. Ecce quomodo magi ꝓfecerũt. Nam ſtella duce venerũt ꝑ hoĩes imo ꝑ ꝓpheti am edocti fuerũt. ãgelo duce redierũt ⁊ in chriſto q̇euerſ. Hoꝝ corpa mediolani in eccleſia q̃ nũc eſt fratꝝ ordinis noſtri. ſcꝫ fratꝝ p̃dicatoꝝ q̇eſcebãt. ſed nũc colonie req̇eſcũt. Nã eoꝝ corpa p̃mo ꝑ helenã conſtãtini matrẽ rapta ĩ cõſtãtinopoli trãſlata poſtea ꝑ ſanctũ euſtorgium ep̃m mediolanũ trãſlata. Sed ꝑ heinricũ ĩpatorẽ poſtquã mediolanuꝫ poſſedit. ĩ coloniã ſup renũ fluuiũ ſũt delata vbi in magna reuerentia ⁊ populi deuotione choruſcant.

.XV

De ſancto paulo heremita

Paulus primus heremita. vt teſtat' hiero. q̃ ei⁹ vitam conſcripſit feruente decii pſecutõe heremũ vaſtiſſimam adut ibiq̃ꝫ in quadã ſpelũca. lx. ãnis hoĩbus incognitis ꝑmanſit. Iſte aũt decius dicit' fuiſſe galien⁹ q̃ fuit binomi⁹ q̃ cepit ãno domini cclvi. Vidẽs ei ſanctus paul⁹ xp̄ianis tot tormentoꝝ genera irrogari. in heremũ aufugit Eo ſiquidẽ tp̃e duo iuuenes chriſtiani cõprehendũtur quoꝝ vnus toto corꝑe melle pungit'. ⁊ ſub ardore ſolis aculeis muſcaꝝ ⁊ ſcabronũ ⁊ veſpaꝝ lacerãdus exponit'. Alter vero molliſſimo lecto imponit'. ⁊ in loco ameniſſimo collocat'. vbi aeris erat temperies riuoꝝ ſonitus. cantus auiũ. ⁊ floꝝ olfact⁹. funibus tñ floreis colorib⁹

obtectis.ſic iuuenis cingit̃.vt manibus vel pedibus ſe iuuare ſi poſſz
Adeſt quedam iuuencula corpore pulcerrima et impudica. ac impudu
ce tractat iuuenem dei amore repletum. Cum autem ille ī carne mot⁹
cōtrarios rationi ſenſiſſet non habens arma quibus ab hoſte ſe eruat
linguam ꝓpriam dentibus ſuis incidit.et in faciem impudice expuit.
et ſic temptationem doloꝛ fugauit.et trophеum laude dignum ꝓme-
ruit. Horum et aliorum penis ſanctus paulus territus heremū petiit
¶ B Eo tp̄e cū anthonius ꝑmū ſe inter monachos heremicolaꝫ co
gitaret in ſomnis alium ſe multo meliorem heremum incolere edocet̃.
Qui dum eum p ſiluas inq̄reret obuium habuit ypocentaur.hominē
equo mixtum.q̄ ei viā dexteram demonſtrauit. Poſtmodum obuium
habuit animal ferens fructus palmar ſupra imagine hominis inſigni
tum.deorſum vero capre formam habens. Qui dum ip̄m p deū conīu
raret vt ſibi diceret quis eſſet.reſpōdit ſe eſſe ſatir deū ſiluar ſc̄dm er
rorē gētiliū. Poſtremo obuiauit ei lup⁹ q̄ cū ad cellā ſācti pauli perdu
xit. Paulus aūt āthoniū p̄ſēntiens.hoſtiū ſera clauſit. Anthoni⁹ vero
rogat vt ſibi apperiat.aſſerēs ſe nūquā inde receſſur ſed ibi potius mo
ritur. Victus paul⁹ ei aperuit.ſtatimq̄ꝫ ābo ī āplex⁹ ruūt. Cūq̄ꝫ hora
prādii adeſſet.coru⁹ duplicatā panis partem attulit. Cūq̄ꝫ de hoc an-
thoni⁹ miraret̃.reſpōdit paul⁹ ꝙ de⁹ ſibi omni die taliter miniſtrabat
et p̄bendam ꝓpter hoſpitem duplicauerat. Pia lis oritur q̄s magis di
gnus eſſet panem diuidere. Defert paul⁹ hoſpiti et āthonius ſeniori.
Tandē vterq̄ꝫ manū apponūt:et in equas ptes panē diuidūt. Cū aūt
anthoni⁹ rediēs:iam celle ſue appropinq̄ret.vidit angelos pauli aīam
deferētes. Qui velociter rediēs inuenit corpus pauli flexis genibus ī
modū orātis erectum.ita vt ip̄m viuere eſtimaret. Sed cū ip̄m mortu
um didiciſſet ait. O ſancta anima qd̄ gerebas ī vita.ī morte mōſtraſti
Cū aūt nō haberet vnde ſepulturā faceret.ecce duo leōes aduenerūt
et foueā pauerūt ſepultoq̄ꝫ eo ad ſiluā redierūt. Anthoni⁹ aūt tunicaꝫ
pauli ex palmis ꝯtextam aſſumpſit.qua poſtmodum in ſolemnitatibus
vtebatur. Obiit aūt circa annum.cclxxxvii. ¶ XVI

¶ De ſancto Remigio

Remigius dr̄ a remi qd̄ eſt paſcēs.ꝛ geoſ qd̄ eſt terra ¶ A
quaſi paſcēs terrenos doctrina. Vel remigi⁹ dr̄ a remi quod
eſt paſtor.et gion qd̄ eſt luctatō.q̄ſi paſtoꝛ ꝛ luctatoꝛ. Pauit
enim gregem ſuum verbo predicationis.exemplo conuerſationis. ſuf
fragio orationis. Eſt etiam triplex genus armorum.ſcꝫ defenſionis
vt ſcutum.pugnationis vt gladius.munitōis vt lorica ſiue galea. Lu
ctatus ē igit̃ contra dyabolū ſcuto fidei.gladio verbo dei. ꝛ galea ſpei
Eius vitam igmarus remeñ archiep̄us ſcripſit. ¶ B.

Remigius doctoꝛ egregiꝰ ⁊ cõfeſſoꝛ dñi glorioſꝰ a quodã he
remita naſci taliter eſt ꝓuiſus. Cum enim vuandoloꝝ ꝑſecu
tio totã franciã deuaſtaſſet q̇dã recluſuſ vir ſc̃tꝰ q̇ lumẽ ocu
loꝝ amiſerat ꝓ pace eccleſie gallicane crebris oratõibus dñm exora-
bat. Et ecce ãgelus dñi i viſu ei aſtitit. eiq3 dixit. Scito ꝙ mulier illa
nomine cilina filiũ nomine remigiũ generabit. q̇ gentẽ ſuã a maloꝝ in
curſibus liberabit. Cũq3 euigilaſſet ſtati ad domũ ciline venit ⁊ q̄d vi
derat enarrauit. Cũq3 illa nõ crederet eo ꝙ anus iã eſſet. ille reſpõdit
Scias ꝙ cũ pueꝝ ablactaueris oculos meos de lacte tuo punges. et
cõtinuo mihi viſum reſtitues. Cũq3 ꝑ ordinẽ hec oĩa cõtigiſſent remi
gius mũdũ fugit ⁊ recluſoꝛiũ itrauit . Creſcẽte aũt eiꝰ fama. cũ eſſ3 vi
gintiduoꝝ ãnoꝝ. ab oĩ populo archieps remenſ eſt electꝰ Tãte autez
mãſuetudis fuit ꝙ etiã ad mẽſam eiꝰ paſſeres veniebãt ⁊ de mãu eiuſ
reliq̇as ciboꝝ comedebãt. Quodã tp̄e cũ in domo cuiuſdam matrone
hoſpitatꝰ fuiſſet. ⁊ illa modicũ vini haberet. remigius cellariũ itroiuit
et ſup doliũ crucẽ fecit. Cũq3 ibidẽ oraſſet mox deſup vinũ egreditur
ita ꝙ ꝑ mediũ cellariũ fũdebatꝛ Cũ aũt clodoneꝰ rex frãcie tunc tp̄is
gentilis eſſet. nec ab vxoꝛe ſua chriſtianiſſima cõuerti poſſet. vidẽs ꝙ
infinitus exercitus alemanoꝝ ſup ſe veniſſet. dño deo quẽ vxoꝛ ſua co
lebat votũ vouit. ꝙ ſi de alemanis ſibi victoꝛiã cõcederet mox fidẽ xp̄i
recipet. Qđ cũ fuiſſ3 ad libitũ cõſecutꝰ. beatum remigiũ adiit ⁊ ſe bap
tiſari popoſcit. Cũq3 ad fontẽ baptiſmatis aduenſſent. nec ibidem ſa-
crũ criſma haberent. ecce colũba quedã ãpullã cũ criſmate in roſtro de
tulit. de quo regem põtifex liniuit. Hec aũt ãpulla i remẽſi eccleſia con
ſeruatꝛ. ⁊ inde vſq3 hodie reges frãcie inunguntur. ¶ L. Poſt longum
tempus cum genebaldus vir ꝓuidus neptẽ beati remigii in vxorez ha
beret. ⁊ ſe religionis cauſa mutuo abſoluiſſet. ꝓdictũ genebaldũ beatꝰ
remigiꝰ laudunẽſẽ ep̄m ordinauit. At genebaldꝰ cũ vxorẽ ſuã cauſa in
ſtruendi ad ſe ſepius venire ꝑmitteret. ex freq̄nti colloq̇o animꝰ eius
i cõcupiſcẽtiã inflamatur. ⁊ vſq3 i peccatũ ſecum ꝓlabitur. Que conci
piẽs ⁊ filium pariẽs. hoc ep̄o intimauit. Et ille cõfuſus ad eã remanda
uit dicens. Quoniam puer de latrocinio acq̇ſitꝰ eſt. volo vt latro voce
tur. Ne autem ſuſpicio aliqua oꝛiretur vxoꝛem ſuam ſicut prius ad ſe
venire ꝑmiſit. Verũtamẽ poſt primi peccati fletũ ſecũ ruit iteꝝ i pecca
tum. Que cũ filiã peperiſſet ⁊ hoc ep̄o retuliſſet ille reſpõdit. Illam filiã
vulpeculam nominate Tandem ad ſe reuerſus beatum remigiũ adiit
et ad pedeſ ſuos ꝓcidens ſtolam de collo ſuo deponere voluit. Qđ cuz
ſanctus remigius ꝓhibuiſſet et ab eo quid accidiſſet audiuiſſet. blãde
cum conſolans ipm in quadam cellula parua per ſeptẽ annos recluſit
et ipſe interim eius eccleſiam gubernauit. Septimo igitur anno cum i
cena domini in oratõne ꝑſiſteret. angelꝰ dñi eidẽ aſtitit. ⁊ peccatũ ſuũ

ſibi dimiſſū ꝓhibuit. ac vt foras exire debeat imꝑauit. Cui cū reſpōdiſ
ſet non poſſum quoniam dominus meus remigiuſ hoſtium hoc clauſit
et ſigillo ſuo muniuit. angelus ait. Ecce vt ſcias tibi celum apertū eſ
ſe. hoc etiā hoſtiū ſaluo ſigillo nunc aperietur. Statimq́ȝ vt dixerat ē
apertum. Tunc genebaldus iactans ſe in medium hoſtii in moduȝ cru
cis ait. Etiam ſi dominus meus ieſus xp̄us ad me veniret huc. hic nō
egrediar niſi dominus meꝰ remigius huc veniat qui me recluſit. Tūc
ſanctus remigius ad ammonitionē angeli laudunum venit. et ip̄m in
locum ſuum reſtituit. Qui vſq́ȝ ad obitum ſuum in ſanctis operibuſ ꝑ
ſeuerauit. et latro filius eius in epiſcopatu eidem ſucceſſit. qui etiam
ſanctus fuit. Tandem ſanctus remigius multis clarus virtutibus in
pace quieuit. circa annum domini quingenteſimum. Eodem die cele
bratur natalis ſancti hilarii pictauoꝝ vrbis epi. ¶ XVII

¶ De ſancto hilario.

Hilarius dictus eſt quaſi hilaris. quia in ſeruitute dei ¶ A
valde hilaris fuit. Vel dicitur hilarius quaſi alarius ab
altus et ares virtus quia fuit altus in ſcientia et virtuoſus ī
vita. Vel hilarius dr̄ ab ile qd̄ eſt quaſi primordialis materia que ob
ſcura fuit. et ip̄e in dictis ſuis magnam habet obſcuritatem et profun
ditatem. ¶ B.

Hilarius pictauoꝝ ep̄s. regionis equitanie oriundus quaſi lu
cifer refulgens inter aſtra ꝓceſſit. Hic vxorem primitus ha
bens et filiā in laicali habitu monaſticā vitā ducebat. Tādē
in vita ⁊ ſciētia ꝓficiens in ep̄m eſt electus. Cū igit̄ beatꝰ hilarꝰ non
ſolū ciuitatē ſuā ſȝ totā frāciā ab hereticis defēſaret ad ſuggeſtionem
duoꝝ ep̄oꝝ q̄ ab hereſi fuerant deprauati ab īperatore q̄ hereticorum
fautor erat. cū beato euſebio vercellen̄. ep̄o ē ī exiliū relegatus. Deniq́ȝ
cū vbiq́ȝ arriana hereſis pullularet. ⁊ ab īperatore licētia data eſſȝ. vt
oēs ep̄i ɔuenirēt ⁊ d̄ veritate fidei diſputarēt. cū ſāctꝰ hilarꝰ aduciſſȝ
ad petitōȝ dictoꝝ ep̄oꝝ q̄ eiꝰ eloq̄ntiā ferre n̄ poterāt pictauiā redire
ɔpellit̄. Cū aūt ad inſulā gallinariā que tota erat plena ſerpētibꝰ ꝓpī
quaſſet ⁊ in ip̄am deſcēdiſſet. oēs ſerpētes ex ſui viſiōe fugierūt. ⁊ in me
dio inſule palum fixit. nec āplius libertas data eſt illis occupare quod
vetuit tanq̄ ps iſule nō ſit terra ſed pelagus. ¶ Cū ergo pictauis eſſȝ
quēdā infātē ſine baptiſmo defūctū ſuis oratōibꝰ ad vitā reſtituit. Nā
tādiu iacuit in puluere donec pariter ſurgerēt ſenex de oratōe ⁊ īfans
de morte. ¶ Cū aūt filia eius apia maritū vellet accipe hilarius pater
eius ei p̄dicauit. ⁊ in ſacre virginitatis ꝓpoſito cōfirmauit. Quā dum
ille firmā ɔſiderās ⁊ ne aliq̄n flecteret̄ formidās dn̄m īſtātiuſ exorauit
vt eam ad ſe reciperet. nec vltra viuere ꝑmitteret. Quod ⁊ factuȝ ē. Nā

¶ .XXXVII.

poſt paucos dies ad dominum migrauit. quã ipſe ꝓpriiſ manibus ſepe
liuit. Qđ mater beate apie conſiderans epm̄ rogauit. vt ſibi qđ ⁊ filie
ĩpetraret. Qđ ⁊ fecit ⁊ ipſam oratõe ſua ad regnũ p̄miſit ¶ E Eo tẽ
pore leo papa hereticoꝝ pfidia deprauatus. oĩm epoꝝ cõciliũ cõuoca
uit. Quibꝰ cõuocatis hilariꝰ nõ vocatus aduenit. Quod audiẽs papa
p̄cepit ne aliquis ſibi aſſurgeret. nec aliquẽ locũ daret. Cũ ergo igreſ
ſus fuiſſet dixit ad eũ papa. Tu es hilariꝰ gallus. Et ille nõ ſũ gallus.
ſed de gallia. id eſt nõ ſũ in gallia natꝰ ſed de gallia eps. Cui papa. Et
ſi tu es hilariꝰ d̃ gallia ⁊ ego ſũ leo romãe ſediſ apoſtolicꝰ ⁊ iudex Cui
hilarius. Et ſi ſis leo nõ tamẽ de tribu iuda. ⁊ ſi iudicãs reſides. ſ; nõ
in ſede maieſtatis. Tũc papa cũ indignatõe ſurrexit dicẽs. Modicu;
preſtolare donec redeã ⁊ tibi qđ mereris reddam. Cui hilariꝰ. Si non
redieris quis mihi ꝓ te reſponſurꝰ erit. Et ille. Cocitus redibo ⁊ tua;
ſupbiã humiliabo. Cum ergo papa ad ſecreta ſue nature iuiſſet diſſen
teria periit. ⁊ oĩa iteſtina ibidẽ ꝓiciẽs miſerabiliter vitã finiuit. Inte
rea vidẽs hilarius ꝙ nullꝰ ſibi aſſurgeret. patienter ferẽs in terram ſe
poſuit dicens. Domĩ eſt terra. Statimq; nutu dei terram quã inſede
rat ſurſũ ſe extulit. ⁊ vſq; ad equalitatẽ alioꝝ epoꝝ ſe leuauit. Cũ igiť
papa miſerabiliter nũciareť defũctus. aſſurgẽs hilarius omnes epi
ſcopos ĩ fide catholica confirmauit. ⁊ confirmatos ad propria remiſit
Hoc aũt miraculũ de morte leõis pape dubitatõ; habet tũ q2 hiſtoria
eccleſiaſtica vel tripртita nihil de hoc loq̃tur. tũ q2 aliquẽ papã talis no
minis tũc fuiſſe cronica nõ teſtať. tũ q2 hiero. dicit. ꝙ ſancta romana
eccleſia ſemꝑ imaculata ꝑmãſit. ⁊ in futuro manebit ſine vlla heretico
rũ inſultatõe. Poſſet tamẽ dici ꝙ tũc erat aliq̃s papa ſic vocatꝰ. nõ q̃
dem canonice electus ſed tirãnice intruſus. Vel forte liberiꝰ papa qui
cõſtantino heretico fauebat alio nomine dictus eſt leo ¶ Tandẽ mul
tis miraculis ꝑpetratis cũ beatus hilarius infirmatus obitum ſuum
ĩminere cognoſceret. leonciũ p̄ſbiteꝝ quem maxime diligebat ad ſe vo
cauit. et nocte ĩminẽte vt foras exeat admonuit. et ſi q̃d audiret vt re
nũciet imperauit. Ille iuſſa cõplẽs. voces adhuc ciuitatis tumultuãtiſ
ſe audiſſe reuertẽs expoſuit. et cũ circa eũ vigilaret fine; eius expectãſ
media nocte iteꝝ iubetur exire. et q̃d audiret iacenti referret. Qui cu;
ſe nihil audiſſe renũciaſſet. mox nimia claritas quam etiã p̄dictuſ p̄ſbi
ter ſufferre nõ poterat ad eum intrauit. ⁊ ſic paulatim recedente lumi
ne ad dominũ migrauit. Floruit aũt circa ãnũ dñi. cccxl. ſub cõſtãtino
Feſtum huius ſancti eſt in octaua epiphanie. ¶ Cum duo mercatores
maſſam cere cõmuniter haberent et vnus altero renitẽte eã ad altare
ſancti hilarii obtuliſſet. ſtatim ꝑ medium diuiſa pars vna ſibi remãſit.
reliqua renitenti deuenit.

¶ XVIII ¶ A

De ſancto machario

Macharius dicit᷑ a macha qđ eſt ingeniũ ⁊ ares virt⁹. Uel M
dicitur a macha quod eſt percuſſio et rio magiſter. fuit enim
ingenioſus contra demonis fallaciam. virtuoſus quantuȝ ad
vitam. percuſſio in domatione corporis. magiſter in regimine prelatio
nis. Uel macharius id eſt beatus

Macharius abbas deſcendit p̱ vaſtitatem deſerti et intrauit
dormire in monumento vbi ſepulta erant corp̱a paganoruȝ
et extraxit vnum corpus ſub caput ſuum tanq̃ plumacium.
Demones autem volentes eum terrere. vocabant quaſi vnam mulie,
rem dicentes. Surge veni nobiſcum ad balneum. Et alter demon ſub
ip̄o tanq̃ ex mortuo illo dicebat. Peregrinum quendaȝ habeo ſup̱ me
nō poſſum venire. Ille autem non expauit. ſed tundebat corp⁹ illud di
cens. Surge et vade ſi potes. Et audientes demones fugerunt voce
magna clamantes. Uiciſti nos domine. Duȝ aliquando abbaſ macha
rius a palude ad cellam ſuam preteriret. occurrit ei dyabolus cum fal
ce meſſoria et volens eum cum falce p̱cutere non potuit. Et dixit ei.
Multam violentiam patior a te machari. quia non poſſum p̄ualere ad
uerſum te. Ecce enim quicq̃d tu facis et ego facio. Ieiunas tu et ego
penitus non comedo. Uigilas tu et ego omnino non dormio. Unum ē
ſolūmodo in quo me ſuperas. Et dixit abbas. Quod eſt illud. Cui ille
Humilitas tua. p̱ quam non p̄ualeo aduerſum te. Dum temptatio
nes ip̄m nimium moleſtarent. ſurgens et magnum ſaccū arene hūeris
ſuis imponens. diebus multis ſic p̱ deſertum ibat. Quem theoſebius
inueniens dixit. Abba cur tantum onus portas. Et ille. Uexo vexan
tem me. Abbas macharius vidit ſathanam tranſeuntem ī habitu
hominis. et habentem veſtimentum lineum laceratuȝ. et per omnia fo
ramina dependebant ampulle. et dixit ei. Quo vadis. Cui ille. Uado
potionare fratreſ. Cui macharius. Quare tot ampullas portas. Re
ſpondit. Guſtum fratribus porto. et ſi vnuȝ alicui non placebit. offerā
aliud. vel tercium. et ſic p̱ ordinem. vt aliquod placeat. Et cum rediret
dixit ei macharius. Quid feciſti. Reſpōdit. Omnes ſanctificati ſunt
et nemo mihi acquieuit niſi vnus qui vocatur theociſtus. Surgēs aūt
macharius illuc iuit. et fratrem temptatum inueniens ſua eum exhor
tatione conuertit. Poſt hec iterum eum macharius inueniens dixit
Quo vadis. Cui ille. Ad fratres vado. Reuertenti occurrit ſenex et
dixit. Quid faciunt fratres illi. Cui dyabolus. Male. Et dixit. Qua
re. Quia omnes ſancti ſunt. et qđ eſt maius malum. vnum quem habe
bam amiſi. et omnibus ſanctior factus eſt. Audiēs hoc ſenex gratias
egit deo. Quodā die machari⁹ caput defuncti repperit. et dū oraſſȝ

interrogauit illud cuius caput fuerit. Et reſpōdit ſe fuiſſe paganum.
Et dixit ei macharꝰ. Ubi ē aīa tua. Reſpōdit ī iferno. Cūq3 reqꝛeret
ſi multū ī pfūdo eēt. reſpōdit ꝙ tātū ī pfūdo erat quātū diſtaret terra
a celo. Cui macharꝰ. Sūt ne aliq te pfūdiores. Reſpōdit. Etiā iudei
Cui iterꝝ ille. Et vltra iudeos ſūt ne aliq pfūdiores. Cui ille. Profun
diores oībus ſūt falſi xpiani. qui xpi ſāguine redēpti tātū p̄ciū puipē
derūt ¶ C Dū p qndā ſolitudinē pfūdiſſimā pgeret ad quodlibet
miliare arūdinē figebat. vt poſtmodū redire ſciret. Sz dū iā nouez die
tas feciſſet ⁊ ī quodā loco qeſcerz. dyabolus oēs arūdines collegit. et
ad caput eiꝰ poſuit. Vn̄ ad redeūdū plurimū laborauit. ¶ Frater qdā
plurimū cogitatōibꝰ ſuis moleſtabat̄. ꝙ ſcz ī cella ſua inutiliter eēt. ſed
ſi īter hoīes habitaret multis pdeſſe poſſz. Qui cū cogitatōes ſuas ma
chario retuliſſz. ille ait. Fili ſic illis reſpōde. Hoc ſaltē facio. qꝛ ppter
xpm parietes iſtiꝰ celle cuſtodio. Dū quēdā culicē pūgētē occidiſſz. ⁊
multū de illo ſāguinis emanaſſz. repꝛhēdēs ſe ꝙ ppꝛiā vīdicaſſz iniuriā
nudꝰ ſex mēſibꝰ ī deſerto māſit. et inde a ſcabronibꝰ totꝰ laceratꝰ exiuit.
Poſt hoc multis clarꝰ virtutibꝰ ī pace qeuit. ¶ .XIX.

De ſancto Felice

Felix pnomine ī pincis dr. vl' a loco ī quo reqeſcit. vel ¶ D
a ſubulis qbꝰ paſſꝰ phibet̄. nā pinca ſubula dr. Dūt ei ꝙ cū
magiſter puerorꝝ extiterit. ⁊ eis nimiū rigidꝰ fuerit. tentus
a paganis cū xpm libere ꝯfiteret̄. traditꝰ fuit ī manibuſ puerorꝝ quos
ipſe docuerat. q eū cū ſtilis ⁊ ſubulis occiderūt. Eccleſia tn̄ tenere vide
tur ꝙ nō martir extitit ſz ꝯfeſſor. Hic ad qđcūq3 ydolū ducebat̄ vt ei
ſacrificaret. in illud exufflabat. et cōtinuo corruebat ¶ Legit̄ aūt ī q
dā alia legēda ꝙ dū maximꝰ nolanꝰ epš pſecutōz fugiēs fame et gelu
afflictꝰ ſolo corruiſſet. felix ab āgelo ad eum mittit̄. ⁊ cum nihil ibi cibi
haberet deſente pxima pēdētem vidit racemū de quo in os eiꝰ expſſit
vinū humeriſq3 īpoſitū ſecū detulit. Ipo igit̄ defūcto felix ī epm eligi
tur. Qui poſt dū p̄dicaret ⁊ pſecutor eū q̄reret īter parietes dirutos
p modicū aditū ſe occultauit. Statiq3 nutu dei p aditū illū telas arai
nee texuerūt. Quas dū pſecutores ꝯſpiciūt. neminē illic eſſe putātes
abſcedūt ¶ Inde aūt ad aliū locū ſācꝰ felix pgens. a qdā vidua p treſ
mēſes alimēta ſuſcepit. nūquā tn̄ eiꝰ faciē vidit. Eādē pace reddita ad
eccleſiā ſuā rediit. ⁊ ibi ī pace reqeuit. ſepultꝰ iuxta vrbē ī loco q dr pi
cis ¶ Huic ⁊ aliꝰ erat frater q felix ſimiliter dicebat̄. Cūq3 etiaz ipſe
ydola adorare cogeret̄ dixit. Inimici eſtis deorꝝ veſtrorꝝ qꝛ ſi me ad il
los duxeritis. ī eos ſicut frater meꝰ exufflabo ⁊ corruēt ¶ B Exco
lebat aūt ſanctꝰ felix ortū. Quidā vero olera eiꝰ rape cupiētes. dū fur
tū ſe facere cogitabāt. tota nocte ortū diligētiꝰ excolebāt. Mane autē

a ſancto felice ſalutati. peccatū ſuū ꝯfitētes ad ꝓpria redierūt. ¶ Venientes aūt gētiles vt ſāctū felicē tenerēt. manꝰ eoꝝ dolor nimiꝰ apphendit. Qui cū vlularēt dixit eis. Dicite. Chriſtꝰ ē deus. ꝛ dolor vos cōtinuo dimittet. Quibꝰ dicētibꝰ ſanati ſūt. ¶ Pōtifex ydoloꝝ ad eū veīt dicēs. Nūc ecce deꝰ meꝰ vt te venientē vidit. ꝯtinuo fugā arripuit. Cui cū diceret quare fugis ait. Virtutē huiꝰ felicis ferre nō poſſū. Si ergo deus meꝰ ita te timz: quāto magis ego timere te debeo. Quē cū felix i fide iſtruxiſſet. baptiſari ſe fecit. Adorātibus appollinē dixit felix. Si vere deꝰ appollo ē dicat mihi qd eſt qđ in manu nūc clauſū teneo. Habebat aūt i māu cedulā i qua oratio dominica erat ſcripta. Quo nihil reſpōdente. gētiles ꝯverſi ſūt. Tādē miſſa celebrata. ꝛ populo data pace. in pauimētū in oratōe ſe ꝓiciēs migrauit ad dn̄m. ¶ .XX

De ſancto marcello

Marcellꝰ dictꝰ ē quaſi arcēs malū a ſe. Vel dr̄ marcellꝰ quaſi ¶ A maria ꝓcellēs. id ē mūdanas aduerſitates ꝑcutiens ꝛ cōculcās. Aſſimilat̃ ei mūdus mari. q2 ſicut dicit chriſo. ſup matheū. In mari eſt ſonus ꝯfuſꝰ. timor cōtinuꝰ. imago mortis. vndarum cōtentio infatigabilis. incōſtantia iugis.

Marcellus cū rome ſūmꝰ pōtifex eſſet. ꝛ maximianū impatorem de nimia i xpiāos ſeuicia icreparz. ꝛ i quadā domo cuiꝰdam matrone i eccleſiaz ꝯſecrata miſſā agerz. iratꝰ impator domum illam fecit ſtabulū iumentoꝝ. ꝛ eundem marcellū ibidē ad ſeruitium cum cuſtodia animalium deputauit. In quo ſeruitio poſt multos annos in domino requieuit circa annos domini. cclxxxvii

De ſancto anthonio. ¶ XXI

Anthoniꝰ dr̄ ab ana qđ eſt ſurſū et tenens. quaſi ſupna ¶ A tenēs ꝛ mūdana deſpiciēs. Deſpexit aūt mūdū q2 imūdus iquietꝰ trāſitoriꝰ deceptiuꝰ ꝛ amarꝰ. De his dicit augꝰ. O mūde imunde. qd ꝑſtrepis. qd auertere nos conaris. tenere nos vis fugiēs. qd faceres ſi maneres. quē nō decipes dulcis q̄ amarꝰ dulcia alimēta mentiris. Eius vita manaſtaſius ſcripſit. ¶ B

Anthoniꝰ cū vigīti eſſet ānoꝝ ꝛ audiret legi i eccleſia. ſi vis ꝑfectꝰ eſſe vade ꝛ vēde oīa q̄ habeſ ꝛ da paupibꝰ. oīa ſua vēdens paupibꝰ erogauit ꝛ heremiticā vitā duxit. Hic innumerabilia demonū tēptamēta ſuſtinuit. Quadā vice dū ſpiritū fornicationis virtute dei ſupaſſet dyabolus in ſpecie pueri nigri āte eū ꝓſtratus apparuit. ꝛ ſe ab eo ꝯuictū ꝯfeſſꝰ ē. Nā ꝛ hoc ꝓcibꝰ īpetrauit vt videret fornicatōnis demonē iuuenibꝰ īſidiātē. Quē cū in p̄dicta forma vidiſſet dixit. Viliſſima mihi apparuiſti ſpecie. te vltra nō timebo. Alia vice dū i quodā tumulo latitaret multitudo demonū eū adeo lacerauit

ja lcō

ꝙ miſter eꝰ q̄ſi mortuū eū ꝓpiſ hūeris aſportarꝫ. Cūq; eū oēſ q̄ ꝯuene
rāt q̄ſi mortuū ploraſſēt. dolētibꝰ cūctis ſbito āthōiꝰ reuiuiſcit. ⁊ a mi
niſtro ad p̄dictū tumulū ſe iterꝝ portari fecit Qui cū ibi ex dolore vulne
rum proſtratus iaceret. ex virtute animi ad cōflictū dmōes excitabat
Qū c illi ī formis variis ferarꝝ apparuerūt. ⁊ eū iterꝝ dētibus cornibꝰ
et vnguibꝰ crudeliſſime lacerauerūt. Tūc ſubito ſplēdor mirabilis ibi
apparuit. ⁊ demones cūctos fugauit Anthoniꝰ aūt ꝯtinuo ſanatꝰ eſt.
ibiq; xp̄m adeſſe itelligēs ait. Vbi eras bone ieſu vbi eraſ. quare a p̄n
cipio nō fuiſti hic vt me adiuuares ⁊ vulnera mea ſanares. Cui domiꝰ
Anthoni hic erā. ſ; expectabā videre certamē tuū. Nūc aūt q2 viriliť
dimicaſti. ī toto orbe te faciā noiari. Tāti aūt feruoris erat ꝙ cū ma 2a
ximanꝰ ipator xp̄ianos occideret. ipe martires ſeq̄bať vt cuꝫ eis mar
tir fieri mereret. ⁊ vehemēter triſtabať eo ꝙ ſibi martiriū nō daretur.
C Cum autē ī alterā heremū ꝑgeret. argēteū diſcū repit ⁊ itra ſe ſic
dicere cepit. Vn̄ hic argēteꝰ diſcꝰ. vbi hoim veſtigia nulla videnť. Si
ei viatori cecidiſſ; vtiq; p̄ ſui magnitudīe latere nō poſſet. Hoc dyabo
le artificium tuum ē. voluntatē tn̄ meā nūquā poteris imutare. Et hoc
dicens diſcus vt fumꝰ euanuit. Poſtmodū igentē maſſā veri auri re
perit. ſ; vt icendiū aurꝝ fugit. Sicq; ad mōtē fugiens. xx. ānis ibi ꝑ
māſit. inumeris coruſcās miracl'is. Quadā vice dū ī ſpiritu raptꝰ eſſ;
totū mūdum laq̄is ſe iuicem cōnectentibꝰ plenū vidit. Qui exclamās
ait. O q̄s iſtos euadet laq̄os: Et audiuit hūilitas. Aliqn̄ dū ab āgeliſ
i aere eleuareť. aſſūt demōes. ⁊ eiꝰ trāſitū ꝓhibent. peccata eiꝰ ab exor
dio natiuitatis eiꝰ obiicientes. Quibꝰ āgeli. Nō debetis illa narrare
q̄ xp̄i iā pietate ſunt deleta. Si qua aūt ſcitis ex quo factꝰ eſt monachꝰ
illa ꝓferte. Et cū ī ꝓbatōe deficerent. liber āthoniꝰ ī ſblime tolliť. ⁊ li
ber dponiť. B Narrat āthoniꝰ d ſe dicēs. Vidi aliqn̄ dyabolū cel 3a
ſū corpe q̄ ſe dei virtutē ⁊ ꝓuidentiā auſꝰ eſt dicere ⁊ ait Quid viſ vt a
me tibi deť āthoni. At ego ſputa ī os eiꝰ cōgemināſ totū me ī eū xp̄i
noīe armatꝰ igeſſi ⁊ ſtati euanuit. Huic dyabolꝰ aliqn̄ ī tāta ꝓceritate
apparuit ꝙ celū capite tāgere videreť. Quē cū āthoniꝰ q̄s eſſ; iterro
gaſſ; ⁊ ipe ſe ſathanam eſſe dixiſſet. addidit ſathanas. Cur me ſic ipu
gnāt monachi ⁊ maledicūt xp̄iāi. Cui āthoniꝰ. Juſte hoc faciūt. q2 tuis
ſepe iſidiis moleſtanť. Et ille. Ego eos neq̄quā moleſto ſ; ipi iuicē ſe
cōturbāt. Ego ei ad nihilū ſū redactꝰ. q2 iā ī cūctis ꝑtibꝰ regnat xp̄s.
Quidā ſagittarius beatū āthoniū gaudentē cū fratribꝰ q̄dā vice cō
ſpexit ⁊ ei diſplicuit. cui āthōiꝰ. Pōe ſagittā ī arcū ⁊ trahe Qð ⁊ fecit
Cūq; ſcdo ⁊ tercio hoc fieri mādaſſet dixit ſagittariꝰ. Tantū trahere
potero ꝙ de eiꝰ fractōe dolebo. Cui āthoniꝰ. Sic ē ī ope dei. quoniam
ſi ſupra mēſurā tēdere vellemꝰ cīciꝰ frāgeremur. Expedit ergo rigorē
aliqn̄ relaxari. Hoc audiēs ille edificatꝰ receſſit. E Interrogauit 4ta
q̄dā āthoniū dicēs. Quid cuſtodiēs placebo deo. Et reſpōdens dixit.

Quocunqꝫ vadis ſemꝑ deū ꝓ oculis tuis habeas. In his q̄ agis teſti
moniū ſacraꝝ ſcripturaꝝ adhibeas. In quocūqꝫ loco ſederis nō inde
cito recedas. Hec tria cuſtode ⁊ ſaluꝰ eris. Abbas q̄dā interrogauit
anthoniū dicēs. Quid faciā? Cui āthoniꝰ. Nō confidas ĩ tua iuſticia
Uētris ⁊ ligue ſit tibi ꝯtinētia. Et ne peniteaeris d̄ re trāſacta. Dixit
iteꝝ āthoniꝰ. Sicut piſces ſi ĩ ſicco tardauerit moriūtur. ita ⁊ mōachi
extra cellā tardātes. aut cū viris ſecularibꝰ imorātes. a q̄etis ꝓpoſito
reſoluunt. Iteꝝ dixit āthoniꝰ. Qui ſedꝫ ĩ ſolitudīe ⁊ q̄eſcit. a tribꝰ bel
lis eripit̄. ſ. auditꝰ. locutōis ⁊ viſꝰ. ⁊ ꝯtra vnū tātūmodo pugnaꝫ habe
4ta bit. ſ. cordis. ¶ F Quidā fratres cū quodā ſene ad abbatē āthoniuꝫ
viſitandū ierūt. Dixitqꝫ āthoniꝰ fratribꝰ. Bonū comitē habuiſtis ſe
nē hūc. Deinde dixit ſeni. Bonos fratres inueniſti tecū abba. Cui ille.
Bonos q̄dē īueni ſed habitatō coꝝ nō habꝫ ianuā. Quicūqꝫ ei vult ĩ
trat ĩ ſtabulū. ⁊ ſoluit aſinū. Hoc aūt dicebat. q̄m oīa q̄ erāt ĩ corde co
rū ſtatī erāt ĩ ore. Dixit abbas āthoniꝰ. Scire ꝯuenit q̄m ſūt tres mo
tus corpales. Unꝰ q̄dē nature. aliꝰ ex ciboꝝ plenitudīe. terciꝰ ex d̄mo
ne. Frater q̄dā renūciauerat ſeculo. ſed nō plene q̄ꝛ q̄dā adhuc ſibi reti
nebat. Cui āthoniꝰ. Uade ⁊ eme carnes. Qui vadēs emit carnes. et
portans eas dum veniret lacerabāt eū canes. Cui āthoniꝰ. Qui renū
ciāt ſeculo ⁊ volūt habere pecunias. ita īpugnati a d̄monibꝰ diſcerpū
tur. Anthoniꝰ dū ĩ heremo tedio afficeret̄ dixit. Dn̄e volo ſaluꝰ fieri
et nō ꝑmittūt me cogitatōes mee. Et ſurgēs exiuit foras ⁊ vidit quē
dā ſedētē atqꝫ opātē. ⁊ deīde ſurgētē ⁊ orātē. Erat aūt āgelꝰ dn̄i. et di
xit ei. Sic fac ⁊ ſaluꝰ eris. Cum q̄dā vice fratres de ſtatu animaꝝ ab
āthonio q̄ſiſſet. ſeq̄nti nocte vox vocauit eum dicēs. Surge exi ⁊ vide.
Et ecce vidit quēdā lōgū ⁊ terribilē caput vſqꝫ ad nubeſ tollētē. q̄ quoſ
dam pēnatos ad celū volare cupiētes extēſis maībꝰ ꝓhibebat. ⁊ alios
libere ꝓuolātes retinere n̄ poterat. ⁊ maximū gaudiū mixtū cū nimio
dolore audiebat. Et itellexit aīaꝝ illū eſſe aſcēſū ⁊ dyabolū ꝓhibētē. q̄
q̄ſdā obnoxias retinerꝫ. ⁊ d̄ ſāctoꝝ volatu q̄s retinere n̄ poterat ſic do
6ta leret ¶ Aliquando dū cū fratribus operaretur anthonius. ſuſpiciēs
in celum cum triſtem viſionem vidiſſet. prouolutus ante deum roga
uit vt futurum ſcelus auerteret. Fratribus vero ſuper hoc eum in
terrogantibus. cum lacrimis et ſingultibus dixit q̄ inauditum ſce
lus ſeculis immineret. Uidi inquit altare dei a multitudine equoruꝫ
circundatum qui calcibus omnia diſcerpebant. Magno enim turbi
ne fides catholica ſubuertetur. et homines iumentis ſimiles chriſti
ſacramenta diripient. Factaqꝫ eſt vox domini dicens. Abominabū
tur altare meum. Poſt duos autem annos erumpentibus arrianis
eccleſie vnitatem ſciderunt. Baptiſterium et eccleſias polluerunt.
7ma et ſuper altaria chriſtianos inſtar ouium mactauerunt. ¶ B Dux

quidam egipti arrianus nomine ballachius. cum ita eccleſiam dei in feſtaret. ⁊ virgines et monachos nudatos publice verberaret. ſic ei ſcripſit anthonius. Uideo iram dei ſuper te venientem. Jam deſine pſeq̄ chriſtianos ne ira dei te occupet. que ꝓximum tibi minat̄ iteritu͡ȝ Infelix legit epiſtolam ⁊ irriſit ⁊ in eam expuens ad terram ꝓiecit. ac portitores verberibus multis afficiēs āthonio talia remādauit. Qm̄ tibi eſt tanta cura ō monachis ad te quoqȝ ꝑueniet noſtri diſciplina ri gorꝰ. Poſt quinqȝ aūt dies equum ſuum manſuetiſſimū inſidēs mor ſu ipſius equi ad terram ꝓicit̄ ⁊ corroſis atqȝ laceratis cruribus īfra triduū expirauit. Cum quidā fratres verbū ſalutis ab anthonio q̄ ſiuiſſent ait ille. Audiſtis dominum dicentem. Si quis te ꝑcuſſerit in vnam maxillam ꝓbe ei alteram. Dicūt ei. Hoc implere nō poſſumus. Et ille. Saltē de vna patiēter ferte. Et illi. Nec etiā hoc poſſemus. Quibus anthonius. Saltē ne velitis ꝑcutere magis q̄ ꝑcuti. Et illi. Nec hoc poſſemus. Tūc anthonius dixit diſcipulo ſuo. ſuccos ꝑpara fratribꝰ iſtis. qꝛ nimis delicati ſūt. Sola oratō neceſſaria eſt vobis. Hec in vitaſpatrum legūtur. Tandē beatus āthonīꝰ. cv. āno vite ſue fratres deoſcl̄ans in pace q̄euit ſub conſtantino. q̄ cepit circa annum domini. cccxl.

De ſancto Fabiano

.XXIII A

Fabianus quaſi fabricanꝰ fabricās beatitudinem ſupernam id eſt eam ſibi acquirens triplici iure. ſcilicet iure adoptōis emptōnis ⁊ debellatōnis.

B Fabianus ciuis romanꝰ fuit. ⁊ cum papa d̄functo pro alio eligendo populus conueniſſet. inter eos et ipſe venit. rei exitum ſcire volens. Et ecce columba candida deſcendit ſuper caput eiꝰ. Quō cū oēs mirarent̄. ab eis in papā eligit̄. Hic vt ait damaſus papa ꝑ oēs regiones ſeptem dyacones miſit. et eiſdem ſeptē ſubdyacones tradidit. qui omnium geſta martirꝫ collegerunt. Hic vt ait haymo imperatori philippo volēti itereſſe paſce vigilijs et cōmuni care miſterijs reſtitit. nec quouſqȝ peccata cōfiteretur ⁊ inter peniten tes ſtaret. intereſſe ꝑmiſit. Tandeȝ pontificatus ſui anno. xiii. iuſſu de cij capitiſ obtruncatione martirio coronatur. Paſſus ē aūt circa annū domini. ccliii.

.XXIII. A.

De ſancto ſebaſtiano

Sebaſtianus dictus eſt a ſequens et beatitudo ⁊ a ſtin qđ ē ci uitaſ. ⁊ ana qđ ē ſurſū. q̄ſi ſeq̄ns beatitudīeȝ ciuitatis ſupne hoc eſt eā poſſidēs ⁊ acq̄rens ⁊ h̄ q̄ntuplici d̄nario ſm̄ augu.

Pauptate regnum.dolore gaudium.labore requiem.ignominĩa glori
am.morte vitam.Uel dicit ſebaſtianus a baſto.Nam miles chriſtus
equus eccleſia.baſtum ſiue ſella ſebaſtianus.quo mediãte chriſtus i ec
cleſia militauit.et de multis martiribus victoriã obtinuit.Uel ſebaſti
anus interptat vallatus vel circũiens.Uallatus qꝛ ſagittis tanꝗ eri
cius fuit circũdatus.circũiens qꝛ omnes martires circuibat et omnes
confortabat.

Sebaſtianus vir chriſtianiſſimꝰ narboñſis genere.cuius me
diolanenſis.dyocleciano ⁊ maximiniano imperatoribꝰ adeo
carus erat vt principatum ei prime cohortis traderẽt ⁊ ſuo
aſpectui iuberent ſemper aſtare.Hic militarem clamidem ad hoc tãtũ
ferebat vt chriſtianoꝝ animas quas in tormentis videbat deficere:ꝯ
fortaret.Cum autem p̄clariſſimi viri marcellianus et marcus gemi
ni fratres ꝓ fide xp̄i decollari deberent.ad eos parentes aduenitũt.vt
ipoꝝ animos a ſuo ꝓpoſito reuocarent.Aduenit ergo mater et ſoluto
capite ſciſſiſqꝫ veſtibus vberibuſqꝫ oſtenſis aiebat.O p̄dulces filii cir
cũdat me inaudita miſeria.et intolerabilis luctus.heu me miſeram a
mitto filios meos ad mortem vltro tẽdentes.Quos ſi mihi hoſtes au
ferrent,ꝑ media ſequerer bella raptores.Si violenta iudicia cõclude
rent.carcerem irrumperem moritura.Nouum hoc pereundi genus ẽ
in quo carnifex rogatur vt feriat.vita optatur vt pereat.mors inuita
tur vt veniat.Nouus hic luctus.noua miſeria.in qua natoꝝ iuuentꝰ
ſponte amittitur.et parentum miſeranda cogit̃ ſenectꝰ vt viuat.Hec
dicente matre.pater ſenior manibus adducitur ſeruuloꝝ.⁊ capite aſp
ſo puluere huiuſmodi voces dabat ad celum.Ad mortem vltro ꝓfici
ſcentibus filiis valedicturus adueni.vt que mee ſepulture parauera
in filioꝝ ſepulturis infelix expendã.O filii mei bacculũ ſenectutis ⁊
geminũ meoꝝ viſceꝝ lumẽ.cur ſic mortẽ diligitis.Uenite huc iuuenes
flete ſup iuuenes ſpõte pereũtes.Uenite huc ſenes ⁊ mecũ ſup filios me
os plangite.Accedite huc patres ⁊ ꝓhibete ne talia patiamini.Defi
cite plorando oculi mei ne videam filios meos gladio cedi.Hec dicẽte
patre adueniunt coniuges aſpectibus eorum proprios filios offerẽtes
atqꝫ eiulando clamantes quibus nos dimittitis.qui erunt horum infã
tum domini.Quis veſtras largas diuidꝫ poſſeſſiones.Heu ꝙ ferrea
pectora.quia parentes deſpicitis.amicos reſpuitis.vxores abiicitis.
filios abdicatis.⁊ vos carnificibus ſpontaneos exhibetis.Inter hec
aũt ceperũt virorum corda molleſcere.Tũc ſanctus ſebaſtianꝰ
qui ibi aderat erumpens i medium dixit.O fortiſſimi milites xp̄i no
lite per miſera blandimenta coronam deponere ſempiternam.Sed et
parentibus dixit.Nolite timere.nõ ſepabunt̃ a vobis.ſed vadunt in
celum vobis parare ſidereas manſiones.Nam ab inicio mundi hec

vita ī ſe ſperātes fefellit. ſe expectantes decepit. de ſe p̄ſumētes irriſit
et ita nullum omnino certum reddidit vt omnibꝰ ꝓbetur eſſe mentita
Vita hec admonet furem vt rapiat. iracundum vt ſeuiat. mendacē vt
fallat. Ipſa imperat crimina. iubet facinoꝛa. ſuadet iniuſta. Hec autē
perſecutō quaꝫ hic patimur hodie excādeſcit ⁊ cras euaneſcit. hodie
exardeſcit ⁊ craſ refrigeſcit. ſƀ vna hoꝛa īducit᷑ ⁊ ſƀ vna hoꝛa excludit᷑
Doloꝛ autē eternꝰ renouat᷑ vt ſeuiat. augmētat᷑ vt exurat. inflamatur
vt puniat. In amoꝛe ergo martiru noſtros iam ſuſcitemꝰ affectꝰ. Ibi
enim dyabolꝰ ſe vincere exiſtimat. q̄ dū capit captꝰ eſt. dū tenet tētꝰ eſt
dū vincit victꝰ ē. dū toꝛquet toꝛq̄tur. dū iugulat occiſꝰ ē. ⁊ dū īſultat ir
riſꝰ ē. Igit᷑ dū btūs ſebaſtiāꝰ hec ex oꝛe ꝓferrꝫ. ſubito ꝑ vnā ferē hoꝛā
a ſplēdoꝛe nimio d̄ celo deſcēdēte illuminatꝰ ē. ⁊ ſub illo ſplēdoꝛe pallio
candidiſſimo amictꝰ. ⁊ ab angelis ſeptem clariſſimis circūdatꝰ. Iuue
nis etiaꝫ apparuit iuxta eū dans ei pacē ⁊ dicēs. Tu ſꝑ mecū eris. Cū
aūt beatꝰ ſebaſtianꝰ hec ⁊ his ſilia p̄dicarꝫ zoe vxoꝛ nicoſtrati. in cuiꝰ
domo ſancti cuſtodiebant᷑. q̄ loquelam amiſerat. pedibꝰ eiꝰ ꝓuoluta nu
tibꝰ veniam poſtulabat. Tūc ſebaſtianꝰ ait. Si ergo xp̄i ſeruꝰ ſum. ⁊ ſi
vera ſunt omnia que ex oꝛe meo hec mulier audiuit ⁊ credidit. apiat
os eius qui aperuit os zacharie ꝓphete ſui. Ad hāc vocem mulier ex
clamauit. Benedictus ſermo oꝛis tui. ⁊ benedicti qui omnibus que lo
cutus es credunt. Vidi enim angelum libꝛuꝫ tenenteꝫ ante te. vbi oīa
que tu dixiſti ſcripta erant. Vir autem eius hoc audiens. pꝛocidit ad
pedes ſancti ſebaſtiani ſibi poſtulans indulgeri. Statimq̄ꝫ abſoluens
martires rogabat vt liberi abirent. Qui dixerunt nullatenus ſe deſer
turos victoꝛiam quam cepiſſent. Tantam igit᷑ gratiam ⁊ virtuteꝫ ver
bis ſancti ſebaſtiani dominus contulerat. ꝙ non ſolum marcellianum
et marcum in martiriu conſtantia roboꝛauit. ſed etiam patrem eoꝛum
nomine tranquillinum ⁊ matrem cum multis aliis ad fidem conuertit
Quos omnes policarpus pꝛeſbiter baptiſauit. ¶ B Tranquillinus
autem moꝛbo grauiſſimo laboꝛans. mox vt baptiſatus eſt ſanitateꝫ re
cepit. Pꝛefectus autem vrbis rome qui ⁊ ipē moꝛbo grauiſſimo labo
rabat. rogauit tranquillinum vt ad ſe adduceret eum qui ſibi ſanitatē
dederat. Cum ergo ad eum veniſſent policarpus pꝛeſbiter ⁊ ſebaſtiāꝰ
⁊ ipſe eos rogaret vt etiam ſanitatem reciperet. dixit ei ſebaſtianus.
vt prius ydola abnegaret. ⁊ confringendi ea ſibi poteſtatem traderet
⁊ ſic ſanitatem reciperet. Cui cum cromacius pꝛefectus diceret. ꝙ ſer
ui ſui hoc facerent ⁊ non ipē. dixit ſebaſtianus. Timidi deos ſuos con
fringere foꝛmidant. ſed ⁊ ſi dyabolus hac occaſione eos lederꝫ. dicerēt
īfideles eos eſſe ob hoc leſos ꝙ deos ſuos ꝯfrigerēt. Sicq̄ꝫ policarpꝰ ⁊
ſebaſtianꝰ accicti pluſq̄ ducēta ydola ꝯfregerūt. Poſt hoc aūt dixerēt
cromatio. Cū nob ydola ꝯfrigētibꝰ ſanitatē recipe d̄buiſti nec recepiſti

certum eſt qꝛ aut īfidelitateꝫ nondū abieciſti. aut aliq̄ ydola reſeruaſti
Tunc indicauit ſe habere thalamum in quo erat omnis diſciplina ſtel
larum. pro quo pater ſuus pluſq̄ ducenta pondera auri expenderat. ⁊
per que futura omnia preuidebat. Cui ſebaſtianus. Quamdiu hoc in
tegrum habueris. teipſum integrum nō habebis. Cumqꝫ ad hoc ille aſ
ſentiret. tiburcius eiꝰ filius iuuenis egregius dixit. Nō patiar opus
cōſtrui tā p̄claꝝ. Sꝫ ne paterne ſanitati videar eſſe ꝯtrarius duo clibani
accendantur. vt ſi deſtructo ope pater meus ſanitatem non receperit
ambo viui concrementur. Cui ſebaſtianus. Sic fiat vt locutꝰ es. Dū
igitur illa confringerent. angelus prefecto apparuit. et ſibi a domino
ieſu ſanitatem redditam nunciauit. Statimqꝫ ſanus effectus cucurrit
poſt eum vt eius pedes oſcularetur. Qui euꝫ prohibuit ex eo q̄ baptiſ
mum nondum receperat. Sicqꝫ ipſe et tiburcius filius eius ⁊ mille q̄
dringenti de eius familia baptiſati ſunt. Zoe autem ab infidelibus tē
ta et diu cruciata emiſit ſpiritum. Quod cum audiſſet tranquillinus:
prorupit et dixit. Femine nos ad coronam precedunt. vt quid viuimꝰ
Ipſe autem poſt paucos dies lapidatus eſt. Sanctus auteꝫ ti
burcius ſuper prunas allatas. iubetur aut incenſum diis īponere aut
ſuper ipſas nudis plantis incedere. Qui ſibi ſignum crucis faciēs con
ſtanter ſuper ipſas nudis ingreſſus eſt plantis dicens. Videtur mihi
q̄ ſuper roſeos flores incedam in nomine domini noſtri ieſu xp̄i. Cui
fabianus prefectus dixit. Quis ignorat magicam artem chriſtuꝫ vos
docuiſſe. Cui tiburcius. Obmuteſce infelix. quia non es dignus nomē
tam ſanctum ⁊ tam melliſluum nominare. Tūc iratus prefectus iuſſit
eum decollari. Marcellianus autem et marcus ſtipiti affiguntur.
Cumqꝫ fuiſſent affixi pſallentes dicebant. Ecce q̄ bonum et q̄ iocūdū
habitare fratres in vnum. Quibus prefectꝰ. Infelices deponite amē
tiam et vos ipſos liberate. Cui illi. Nūquam tam bene epulati ſumus
vtinam tamdiu ſic nos eſſe permitteres q̄ diu corꝑis tegimur indumē
to. Tūc prefectꝰ iuſſit eos lanceis per latera trāſuerberari. et ſic mar
tiriū conſūmauerūt. Poſt hoc prefectꝰ dyocleciano imperatori de ſe
baſtiāo ſuggeſſit. Queꝫ ad ſe vocās dixit. Ego te inter primos in pala
tio meo ſemper habui. et tu contra ſalutem meam ⁊ deoꝝ iniuriā acte
nus latuiſti. Cui ſebaſtianus. Pro ſalute tua xp̄m ſemper colui ⁊ pro
ſtatu romani imperii deū qui in celis eſt ſemper adoraui. Tūc dyocle
cianꝰ iuſſit eū in medium campū ligari ⁊ a militibꝰ ſagittari. Qui ita
eū ſagittis impleuerūt. vt quaſi ericiꝰ videret̄. ⁊ eſtimantes illū mortu
um abierūt. Qui intra paucos dies liberatus ſtans ſuper gradū pala
tii. imperatores venientes de malis que chriſtianiſ inferebant dure re
darguit. Dixerūtqꝫ imꝑatores. Iſte ne ē ſebaſtianꝰ quē diu ſagittis ī
terfici iuſſeramꝰ. Cui ſebaſtianꝰ. Ad hoc me dūſ reſuſcitare dignatꝰ ē

vt conuenſam vos. et redarguam vos de malis que chriſti famulis in-
rogatis. Tūc impator tamdiu eum fuſtigari iuſſit donec ſpm̄ exalaret.
Fecitq₃ corp⁹ eius ī cloacam ꝓici ne a xp̄ianis ꝓ martire coloretur.
Sanctus autem ſebaſtianus ſequenti nocte ſancte lucie apparuit. et
corpus eius ſibi reuelauit. ⁊ vt iuxta veſtigia apl'oꝝ illud ſepeliret pre
cepit. Quod et factum eſt. Paſſus eſt autem ſub dyocleciano ⁊ maxi
miniano īperatoribus. q̄ ceperunt circa annos dn̄i. cc. lxxxvii. F.
Refert grego. ī pmo li. dialogoꝝ. q̄ quedam mulier ī tuſcia nuper nupta
cum ad dedicatōnem eccleſie ſancti ſebaſtiani ab aliis īuitata eſſet. ī
ipſa nocte qua ſequenti die ire debebat. carnis voluptate ſtimulata. a
viro ſuo ſe abſtinere nō potuit. Facto aūt mane magis erubeſcēs vul-
tum hominum q̄ dei illuc ꝓfecta eſt. Mox autem v ↄratoriū vbi erāt
reliq̄e ſancti ſebaſtiani īgreſſa eſt. dyabolus eam arripuit. et coram oī
bus vexari cepit. Tūc preſbiter illius eccleſie pallam altaris arripiēs
ſde eam operuit. Sed dyabolus ſtatī ipm̄ p̄ſbiterum īuaſit. Duxerunt
autem eam amici ſui ad īcantatores. vt ſuis īcantatōibus dyabolum
effugarent. Sed mox dum īcantaretur iudicio dei legio demonū. id ē
ſexmilleſexigenti ſexagitaſex ī eam īgreſſi. ipam acrius vexare ceperūt
Quidam autem vir nomīe fortunatus ſanctitate conſpicuus ſuis pre
cibus eam ſanauit. Legitur quoq₃ ī geſtis longobardoꝝ q̄ tempo
re gumberti regis ytalia tota tanta peſte ꝑcuſſa eſt vt vix vnus alterū
ſufficeret ſepelire. Et hec peſtis maxīe rome ac papie graſſabat. Tūc
viſibiliter bonus angelus multis apparuit malo angelo ſequenti ⁊ ve
nabulum ferenti. precipiens vt percuteret ac cedem faceret. Quotiēs
autem aliquam domum percutiebat tot inde mortui efferebātur. Tūc
cuidam diuinitus reuelatum eſt q̄ nequaq̄ hec peſtis ceſſaret donec
ſancto ſebaſtiano altare papie cōſtrueretur. Quod quidem conſtructū
eſt in eccleſia ſancti petri que dicitur ad vincula. Quo facto ſtatī ceſ
ſauit illa quaſſatio. Et illuc a roma reliquie ſācti ſebaſtiani ſunt d̄late
Ambroſius in prefatione ſic ait. Beati martiris ſebaſtiani ꝓ cōfeſſio
ne nominis tui domine venerabilis ſanguis effuſus ſimul ⁊ tua mira
bilia manifeſtat q̄ perficis in īfirmitate virtutē et noſtris ſtudiis das
ꝓfectum. ⁊ infirmis apud te p̄ſtas auxilium. XXIIII

De ſancta Agnete virgine

Agnes dicta eſt ab agna quia mitis ⁊ humilis tanq̄ A
agna fuit. vel a greco quodam agnos quod eſt pium. q₂ pia
et miſericors extitit. vel agnes ab agnoſcendo. quia viam
veritatis agnouit. Veritas autem ſcd̄m auguſtinum. opponitur va-
nitati ⁊ falſitati et duplicitati. que tria a ſe remouit per virtutem quā
habuit. B.

Agnes virgo prudẽtiſſima vt teſtaꝛ ambro. q̇ eiꝰ paſſioẽ con
ſcripſit. tredecimo ãno etatis ſue mortẽ ꝑdidit ⁊ vitã inuenit
Infãtia q̇dẽ ↄputabaꝛ i ãnis ſed erat ſenectus mẽtis i mẽſa
Corpe iuuẽcula ſꝫ animo cana. pulcra facie ſꝫ pulcrioꝛ fide. Que dum
a ſcolis reuertitur a ꝑfecti filio adamatur. Cui ille gẽmas et diuitias
innumerabiles ꝓmiſit ſi cõſenſũ eiꝰ ↄiugio nõ negaret. Cui agnes re
ſpondit. Diſcede a me fomes peccati. nutrimentũ facinoris. pabulum
mortis. q2 iã ab alio amatore ꝑuenta ſum. Cepitq3 ipm ſuũ amatorem
et ſponſum a quinq3 ↄmendare. q̄ ſpõſe in ſponſis ꝑcipue requirunt. ſ.
a nobilitate generis. a decore pulcritudinis. a diuitiaꝝ abũdantia. a
fortitudine ⁊ potẽtie efficacia. ⁊ ab amoris excellentia. ſic dicẽs. Illum
amo qui longe te nobilioꝛ eſt. ⁊ genere dignioꝛ. cuiꝰ mater virgo eſt.
cuiꝰ pater feminã neſcit. cui angeli ſeruiũt. cuiꝰ pulcritudine ſol ⁊ lũa
mirãtur. cuiꝰ opes nunq̄ deficiũt. cuiꝰ diuitie nunq̄ decreſcũt. cuius
odore reuiuiſcũt mortui. cuiꝰ tactu ↄfortãtur infirmi. cuiꝰ amoꝛ caſti
tas eſt. tactus ſãctitas. vnio virginitas. Hec aũt quinq3 ponit i q̄dam
autoritate dicens. Cuius generoſitas celſioꝛ. poſſibilitas fortioꝛ. aſpe
ctus pulcrioꝛ. amoꝛ ſuauioꝛ. ⁊ omni gratia elegãtioꝛ. Deinde
de ponit quiq3 beneficia que ſibi ſponſus cõtulit. ⁊ aliis ſpõſis cõfert
ſcꝫ q2 eas fidei anulo ſubarrat. multiplici virtutũ varietate eas veſtit
et ornat. paſſionis ſue ſãguine eas ſignat. vinculo amoris eas ſibi copu
lat. et theſauris celeſtis glorie eas ditat ſic dicens. Qui anulo ſuo ſub
arrauit me. dexteram meã ⁊ collũ meũ cinxit lapidibꝰ ꝑcioſis. induit
me ciclade auro texta. ⁊ imenſis monilibus ornauit me. poſuit ſignum
in faciẽ meã. vt nullum ꝑter eum amatorem aſſumam. ⁊ ſanguis eiꝰ or
nauit genas meas. iam ãplexibꝰ eiꝰ caſtis aſtricta ſum. iam corpꝰ eius
corpi meo ſociatum eſt. oſtendit mihi theſauros incõparabiles. quos
mihi ſe daturũ ſi in eo pſeuerauero repmiſit. Audiẽs hec inſanꝰ iuue
nis lecto pſternitur. ⁊ q2 amore egrotet ꝑ alta ſuſpiria a medicis apiꝛ
Cũq3 pater iuuenis eadem virgini replicaret. ⁊ illa prioris ſponſi fede
ra ſe violare nõ poſſe aſſereret. cepit ꝑfectus inq̇rere quis iſte ſponſus
eſſet de cuius ſe agnes poteſtate iactaret. Cum ergo quidem aſſereret
q2 xp̄m ſpõſum ſuum diceret. blãdis prius ſermonibꝰ. demũ terroribꝰ
eam pulſat. Cui agnes. Quicq̇d vis age. q2 qđ q̄ris nõ poteris obtine
re. Ipm ei terrentẽ vt blandiẽtẽ ſimiliter deridebat. Cui ꝑfectꝰ. Vnũ
tibi de duobꝰ elige. Aut cũ virginibꝰ dee veſte ſacrifica ſi tibi virgini
tas placet. aut cum meretricibus ſcortaberis. Quia ei nobilis erat. vi
ſibi iferre nõ poterat. ⁊ ideo titulum ſibi xp̄ianitatis oppoſuit. Cui illa
Nec ſacrificabo diis tuis. nec ſordibꝰ polluar alienis. Mecũ ei habeo
cuſtodem corpis mei ãgelũ dñi. Tũc ꝑfectꝰ iuſſit eam expoliari.
et nudam ad lupanar duci. Tantam aũt denſitatem capillis eius dñs

contulit vt melius capillis q̄ veſtibus tegeretur. Ingreſſa autem tur
pitudinis locum angelum domini p̄paratum inuenit. qui locū clarita
te nimia circumfulſit. ſibi ſtolā candidiſſimā p̄parauit. Sicq; lupanar
locus fit oratōnis adeo vt mūdior exiret q̄ fuiſſet ingreſſa. que immē
ſo luminī dabat honorē. Prefecti aūt filius cū aliis iuuenibus ad lupa
nar venit. et eos prius ad ipſam inuitauit. Qui ingreſſi. ſed ex miraclo
territi. cōpūcti redierūt. Quos ille miſeros appellās. et ad eam furans
intrans. cū eā vellet cōtingere in ip̄m lumē irruit. Qui cum deo nō de
diſſet honorē. p̄focatus a dyabolo expirauit. Qd̄ p̄fectus audiens cū
ingenti ploratu ad eam venit. ⁊ cauſam mortis eius diligentius ſciſci
taf. Cui agnes. Ille cuius volūtatē volebat p̄ficere. poteſtatem in eū
accepit ⁊ occidit. Nam ſocii eius de viſo miraculo territi redierūt ille
ſi. Cui p̄fectus. In hoc apparebit q̄ nō magicis artib⁹ hoc egiſti ſi im
petrare poteris vt reſuſciteť. Orāte agnete iuuenis reſuſcitať. ⁊ xp̄uꝫ
ab eo publice p̄dicať. Ad hec tēplorꝝ pōtifices ſeditōꝫ excitātes in po
pulo exclamauerūt. Tolle magā. tolle maleficā. que mētes mutat ⁊ ani
mos alienat. Prefectus aūt viſo tāto miraculo eam liberare voluit. ſꝫ
p̄ſcriptōꝫ metuēs vicariū dereliquit et q2 eam liberare non potuit tri
ſtis abſceſſit. Tūc vicarius aſpaſius nomine iuſſit eam i copioſū ignē
iactari. Sed in duas partes flama diuiſa ſediciosum populū exurebat
Tūc aſpaſius in guttere eius gladium imergi p̄cepit. Et ſic xp̄s ſpon
ſus candidus rubicundus ipſam ſibi ſponſam et martirem cōſecrauit.
Paſſa eſt aūt vt creditur tp̄e cōſtantini magni qui cepit ā̄no dn̄i. cccix.
Cū igiť corpus eius xp̄iani ⁊ parentes ipſius cū gaudio ſepelirent. vix
a paganis in eos lapides mittentibus euaſerūt. E. Emerentiana
aūt eius collectanea virgo ſanctiſſima. licꝫ adhuc cathecumina dū iux
ta ſepulcꝝ eius ſtaret. et ꝯſtanter gentiles argueret ab eis lapidata eſt
Statimq; terremotus coruſcatōes ⁊ fulgura extiterūt adeo q̄ ex paga
nis plurimi perierūt. ita q̄ ipſi de cetero veniētes ad ſepulcꝝ virginis
nō leſerūt. Corpus aūt emerenciane iuxta corpus ſancte agnetis poſi
tum eſt. Cūq; parentes eius octaua die iuxta tumulum vigilarēt vi
derūt chorꝝ virginū veſtibus aureis radiantē. inter quas viderunt be
atam agnetem ſimili veſte fulgentem et a dextris eius agnum cādidio
rē niue ſtārē. Quib⁹ illa. Uidete ne me quaſi mortuam lugeatis. ſꝫ con
gaudete mecum ⁊ ꝯgratulamini. q2 cū his oībus lucidas ſedes accepi
Propter hāc viſionē celebrabaf feſtum agnetis ſecūdo. Cōſtātia vir
go filia cōſtantini lepra grauiſſima laborās. cū hāc viſionem audiſſet.
tumultū eius adiit. et ibi dū i oratōe p̄ſiſteret obdormiuit. Uiditq; be
atam agnetē ſibi dicentē. Cōſtanter age cōſtantia ſi in xp̄m crediderif
cōtinuo liberaberis. Ad hanc vocem euigilans. p̄fecte ſe ſanatam iue
nit. Que baptiſmum recipiens. ſuper corpus ſancte agnetis baſilicaꝫ

fecit. ⁊ ibi i virginitate degẽs multas exẽplo ſuo ibidẽ virgines aggre
gauit. ¶ Quidam vir nomine paulinus in eccleſia ſancte agnetis
ſacerdotii fungens officio. mira cepit carnis tẽptatõe vexari. Sed cũ
deum offendere nollet. a ſũmo pontifice licentiã petiit ↄtrahẽdi. Cuius
bonitatem ⁊ ſimplicitatẽ papa ↄſiderãs. anulũ ei cũ ſmaragdo dedit. ⁊
iuſſit vt imagini formoſe beati agnetis que in ſua eccleſia depicta erat
ex parte ſua ꝑciperet vt ſe ꝑmitteret deſponſari. Cũq; hoc ſacerdos ima
gini imparet. illa cõtinuo digitũ anularem porrigens et anulo ſuſcep
to digitum retrahens. omnem temptationẽ a ſacerdote fugauit. Hoc
dictus autem anulus adhuc dicitur in eius digito apparere. Alibi tñ
legitur ꝙ cum eccleſia beate agnetis rueret. papa cuidam ſacerdoti di
xit ſe ſibi velle quandam ſponſam cuſtodiendam et nutriendã ſcꝫ eccle
ſiam ſancte agnetis ↄmittere. dansq; ei anulum iuſſit vt dictã imaginẽ
deſpõſaret. Quam illa extendente ⁊ retrahente digitum deſponſauit.
De hac virgine dicit ambroſius in libro de virginibus. Hãc ſenes hãc
iuuenes hanc pueri canant. Nemo eſt laudabilior ꝙ qui ab omnibus
laudari poteſt. Quot homines tot ꝑcones qui martirem ꝑdicant dũ lo
quuntur. Stupete vniuerſi ꝙ iam diuinitatis teſtis exiſteret. que adhuc
arbitra ſui ꝓ etatẽ eſſe nõ poſſet. Fecit deniq; vt ei de deo crederetur
cui de homĩe adhuc nõ crederetur qꝛ qḋ vltra naturam eſt hoc de autore
nature eſt. Nouũ martirii genus nõdũ idonea pene. ⁊ iam matura vi
ctorie. Certare difficilis habilis coronari. Magiſterium virtutis imple
uit que nõdũ iudiciũ habebat etatis. Nõ ſic ad thalamũ nupta ꝓpera
ret. vt ad ſupplicii locum leta ſucceſſu. gradu feſtina. virgo proceſſit. Item
ãbroſius in ꝑfatõe. Beata agnes generoſitatis oblectamenta deſpici
ens celeſtem meruit dignitatem. ſocietatis humane vota cõtemnens.
eterni regis eſt ſociata cõſortio. precioſam mortem ꝓ xpi cõfeſſione ſu
ſcipiens ſimul eſt ei facta cõformis.

XXV

De ſancto vincentio martire

Vincentius dicitur quaſi vicium incẽdẽs. vel vincens in
cẽdia vel victoriam tenens. Ipſe eñ incendit. id eſt conſumpſit
vicia ꝑ carnis mortificatõẽ vicit incendia ſuppliciorũ ꝑ cõſtã
tem penarum ꝑpeſſionem. victoriam tenuit mundi ꝑ ipſius deſpectõẽ
Vicit eñ tria q̃ erant in mũdo. ſcꝫ falſos errores. immũdos amores. mũ
danos timores. quos vicit ꝑ ſapientiam mũdiciã et cõſtantiam. De q
bus dicit aug⁹. Et cum omnibus erroribus amorib⁹ ⁊ timorib⁹ vica
tur hic mund⁹. ſanctorũ martiria docent ⁊ docuerunt. Eius paſſionẽ q̃dã
beatũ augu. aſſerit ↄpilaſſe. quã prudẽti⁹ verſib⁹ luculenter exequitur.

Vincẽti⁹ nobilis genere ſed fide ac religiõe nobilior bea
ti valerii epiſcopi dyacon⁹ fuit. Cui epiſcopus ꝙ ipeditõis

erat lingue vices ſuas cõmiſerat. ⁊ ipſe orõni ⁊ contemplatõni vacabat
Juſſu igitur daciani pſidis valentiã trahũtur ⁊ diro carceri mancipã
tur. Cũqȝ eos fame pene defeciſſe crederet. eos ſuo aſpectui iuſſit aſta
re. Quoſcũqȝ ſanos cerneret ⁊ gaudẽtes. iratus in hãc vocem prupit.
Quid dicis tu valeri. qui ſub noĩe religionis ꝯtra decreta principum
facis. Cum aũt beatus valerius lenius reſpõderet. dixit ei vincentius
Noli pater venerabilis quaſi mente timida ſubmurmurare. ſed libera
voce exclama. Si ergo iubes pater ſancte rñſis iudicez aggredior. Cui
ille. Jam dudũ tibi fili cariſſime loquẽdi curã cõmiſerã. et nũc ꝓ fide q̃
aſtamus reſponſa cõmitto. Tũc vincentius cõuerſus ad dacianũ acte
nus inquit a te ſermo de negãda fide ꝓrauit. ſed nephariũ apud xp̃ia
noꝝ prudẽtiam eſſe cognoſce. deitatis cultum abnegãdo blaſphemas
re. Tũc iratus dacianus epm̃ i exilium mitti ꝑcepit. vincentiũ vero tã
quã cõtumacẽ ⁊ pſũptuoſũ iuuenem. vt eius exẽplo alii terrerent. i ecu
leo diſtẽtum mẽbris omnib⁹ diſſipari. Cũqȝ corꝑe totus diſſiparet ait
dacianus. Dic mihi vincẽti. vbi nũc tuũ miſerrimũ corpus conſpicis.
At ille ſubridẽs ait. Hoc eſt qđ ſemꝑ optaui. Tũc iratus pſes ce
pit ei omnia genera tormẽtoꝝ minari. niſi ei aſſẽſũ pberet. Cui vincẽti
us. O felicẽ me. quo mihi iraſci te grauius putas. eo melius incipis mi
ſereri. Inſurge ergo miſer ⁊ toto malignitatis ſpiritu debacchare. Ui
debis me dĩ virtute plus poſſe dũ torqꝛ q̃ꝛ poſſis ipſe qui torques. Ad
hec pſes cepit clamare ⁊ carnifices virgis ⁊ fuſtibus verberare. Et
ait vincẽtius. Quid facis daciane? Ecce tu ipſe me vindicas de tortori
bus meis. Tũc pſes amẽs factus dixit carnificibus. Miſerrimi nihil
facitis. Cur deficiunt manus veſtre? Adulteros ⁊ patricidas vincere
potuiſtis vt nihil inter illata ſupplicia celare poſſent. ⁊ nũc ſolus vicen
tius veſtra poterit ſupare tormẽta. Tũc carnifices pectines ferreos vſ
qȝ ad intima coſtaꝝ fixerũt. ita vt de toto eius corꝑe ſanguis effluerꝫ
et ſolutis coſtaꝝ cõpaginibus. viſcera interna paterent. Et ait dacia
nus. Miſereri tui vincẽti. vt poſſis tã pulcrã recuꝑare iuuẽtutẽ
et ea q̃ ſupſunt lucrari tormẽta. Et ait vincẽtius. O venenoſa dyaboli
lingua. tormẽta tua non timeo. Sed hoc ſolũ valde metuo q̃ꝛ te mihi fi
gis velle miſereri. Nã quo te magis iratũ video. eo amplius ⁊ magis
exulto. Nolo vt aliquid minuas de ſuppliciis. vt te victum in oĩb⁹ fate
aris. Tũc ex eculeo depoſitus atqȝ ad ignis craticulã raptus moras
carnificũ arguẽdo ad penam alacriter pperabat. Craticulam ergo ſpõ
te cõſcẽdens ibidẽ aſſat. exurit ⁊ crematur. mẽbriſqȝ omnibus vncini fer
rei ⁊ ardẽtes lamine infigunt. Cũqȝ ſanguine flama reſꝑgitur. vulne
ra vulneribus imprimũtur. Sal inſuꝑ in ignem ſpargitur. vt in corpus
eius vndiqȝ vulneratũ reſiliens ſtridentibus flamis. crudeli⁹ cõburat
Jãqȝ nõ ad artus ſed ad viſcera tela iaciunt. ipaqȝ interna viſcera de

eius coꝛpoꝛe extra labuntur. Inter hec ille manet immobilis. ⁊ ſurſuꝫ
erectis luminibus dominum precabatur. Cumq; miniſtri hec daciano retu
liſſent. heu ait dacianus vincimur. Sed iam nūc vt ī pena diuti⁹ viuat
ipm̄ teterrimo carceri īcludite. ⁊ ibi teſtas acutiſſimas cōgerite. pedeſ
eius ligno affigite. ſine omni humāo ſolatio extenſum ſic ſup teſtas re
linq̄te. et cū defecerit nunciate. Fauēt quātotius miniſtri crudeles dn̄o
crudelioꝛi. Sed ecce rex ꝓ quo miles patitur penam cōmutat in gloriā
Nam tenebre carceris ab imenſa luce expellūtur. teſtaꝝ aſperitas in
omnium floꝝ ſuauitatem mutaƒ. pedes diſſoluūtur. et angeloꝝ ſolatio
venerando pfruitur. Cumq; ſup flores cum angelis pſallens incederet.
modulatio dulcis ⁊ mira ſuauitas floꝝ ꝓcul diffūdiƒ. Perterriti cuſto
des cum ꝑ rimas carceris quid intus erat vidiſſent. ad fidem conuerſi
ſunt. Hec audiens dacianus amens factus ait. Et quid ei amplius
faciemus. Ecce enim victi ſumus. Transferatur ad lectulum ⁊ ſtramē
tis mollioꝛibus reponatur. ne plus eum glorioſum faciamus. ſi foꝛte d̄
fecerit in toꝛmentis. Sed potius recreatus nouis iteꝝ ſupplicijs puni
atur. Cum igiƒ ad ſtratum mollioꝛem depoꝛtatus eſſet. et ibidem pau
lulum q̄euiſſet. ſtatim ſpiritum tradidit. circa annos dn̄i. cclxxxvii. ſub
dyocleciano ⁊ maximiniano. Quo audito dacianus vehementer ſe ſic
victum dolens ait. Et ſi non potui eum ſupare viuentem puniam vel
defunctū. ⁊ ſic ſatiaboꝛ de pena et ſic poterit mihi prouenire victoꝛia.
Juſſu ergo daciani coꝛpus in campum auibus et beſtijs deuoꝛandum
exponitur. Sed ſtatim angeloꝝ cuſtodia ꝓmuniƒ. et in tactū a beſtijs
cōſeruatur. Deniq; coruus in gluuiei deditus. alias aues ſe maioꝛes
impetu alaꝝ abegit. et lupum accurrentem moꝛſibus et clamoꝛibus ef
fugauit. Qui reflexo capite in aſpectu coꝛpis ſacri fixuſ cernitur. vtpo
te qui ibidem angeloꝝ cuſtodia mirabaƒ. Quod audiens dacian⁹ ait.
Puto q̄ nec defunctum potero ſupare. Jubet ergo coꝛpi eius ingentē
molam alligari et in pelago ꝓijci. vt qd̄ in terra a beſtijs ↄſumi nō po
tuit ſaltem in pelago a marinis beluis deuoꝛetur. Naute igitur coꝛp⁹
eius in pelagus deferentes ſubmergūt. ſed ipſis nautis velocius litoꝛa
coꝛpus petit. Qd̄ a q̄dā matrona ⁊ q̄buſdā alijs ipo reuelante iuenitur
et ab eis honoꝛifice ſepelitur. ¶ E De hoc martire ſic dicit auguſti⁹.
Beat⁹ vicenti⁹ vicit ī verbiſ. vicit ī penis. vicit ī ↄfeſſiōe. vicit ī tribu
latōe. vicit exuſt⁹. vicit ſubmerſus. vicit oꝛt⁹. vicit moꝛtu⁹. Idez. Toꝛq̄
tur vicēti⁹ vt exerceatur. flagellatur vt erudiatur. tūditur vt ſolidetur
exuritur vt purgetur. Ambroſi⁹ ī pfatōe de ipo ſic ait. Toꝛq̄tur vicen
tius. tūditur. flagellatur ⁊ exuritur. ſed iuictus ꝓ ſacto nomine animuſ
nō cōcutitur. plus ardens igne zeli q̄ ferri. plus nectitur timoꝛe dei q̄
ſeculi. plus voluit placere deo q̄ foꝛo. pl⁹ dilexit moꝛi mūdo q̄ domio.
Itē aug⁹. Ante oc'los noſtros mirandū ſpectaculū conſtitutū ē. Judex

iniqu⁹ tortoꝛ cruentus.martir inuict⁹.crudelitatis pietatiſq̄ȝ certamē
Prudentius quoqȝ qui claruit tp̄e theodoſii ſenioris qui cepit āno dn̄i
ccclxxxvii.ſic ip̄m daciano reſpōdiſſe ait.Tormenta.carceres. vngule
ſtridenſqȝ flamis lamina.atqȝ ip̄a penaꝝ vltima moꝛs.xp̄ianis ludus
eſt.Tūc dacianus.Vinctū retoꝛtis brachiis ſurſū ac deoꝛſū extendite
donec cōpage oſſium diuulſa mēbratim crepet.vt per lacunas vulneꝝ
iecur detectum palpitet.Ridebat hic miles dei.manus cruentaſ incre
pans ꝙ fixa non ꝓfundius intraret artus vngula.Cū eſſet in carcere ā
gelus dixit ad eum.Exurge martir inclite.exurge ſecurus.exurge ⁊ al
mis cetibus noſter ſodalis addere.O miles inuictiſſime.foꝛtiſſimoꝛuȝ
foꝛtioꝛ.iam te ip̄a ſeua ⁊ aſpa toꝛmēta victoreȝ tremūt.Exclamat pru
dentius.Tu ſolus inſignite.ſolus brauii. duplicis palmam tuliſti .tu
duas ſimul paraſti laureas.

¶.XXVI

De ſancto baſilio epiſcopo

Baſilius venerabilis ep̄s ⁊ doctoꝛ p̄cipuus.cuius vitaȝ ¶ A
ſcripſit amphilotius yconii ep̄s.quāte ſanctitatis extiterit
cuidam heremite nomine effrem in viſu monſtratum eſt.Cū
eni dictus effrem in extaſi poſitus eſſet vidit colūnam ignis.cuius ca
put vſqȝ ad celum ꝑtingebat.⁊ vocem deſuꝑ audiuit dicentem.Talis
eſt magnus baſilius qualis hec columna ignis quam cernis.Veniens
igitur ad ciuitatem in die epiphanie.vt tantū viꝝ videre poſſet.cū vi
diſſet eum ſtola candida indutum cum clericis venerabiliter ꝓcedentē
ait intra ſe.Ut video inuacuū laboraui.Iſte ei cum in tali honoꝛe ⁊ cō
ſtipatōne ſit poſitus.nequaꝗ̄ talis poteſt eſſe quēadmoduȝ vidi.Nos
enim qui poꝛtauimus pōdus diei ⁊ eſtus.nihil tale cōſecuti ſumus Et
hic cum in tali honoꝛe ⁊ cōſtipatōe poſitus ſit columna ignis eſt. Mi
roꝛ iſta.Baſilius igiť in ſpiritu hoc videns.fecit eum ad ſe introduci.
Qui cum introductus eſſet.vidit linguam igneā ꝑ os eius loquentem
Et ait effrem.Vere magnus baſilius.vere colūna ignis baſiliuſ.vere
ſpiritusſanctus loquiť ꝑ os eius.Dixitqȝ illi effrem.Obſecro domine
vt mihi impetres ꝙ grece loquar.Cui baſilius.Rem difficilem poſtu
laſti.Pro eo tamen oꝛauit.Et cōtinuo grece loqui cepit.Quidā alius
heremita videns baſilium alias in pontificali habitu ꝓcedentem.eum
deſpexit.iudicās eum in coꝛde ſuo ꝙ in tali pompa plurimum delecta
retur.Et ecce vox facta eſt ad eum dicens.Tu amplius delectaris in
palpādo catte tue caudā ꝙ̄ delecteť baſili⁹ i apparatu ſuo Valēs ip̄a
toꝛ fautoꝛ arrianoꝝ eccleſiā quādā a catholicis abſtulit.⁊ arrianis de
dit.Ad quē accedēs baſilius ait.Imꝑatoꝛ ſcriptū eſt.Honoꝛ regiſ iu
dicium diligit.Et iteꝝ.Iudiciū regis iuſticia.Et coꝛ tuum impauit
vt catholici eiicerenť de eccleſia.⁊ dareť arrianis.Cui iꝑatoꝛ.Iteruȝ

ad cõtumelias reuerteris o baſili nõ decet te. Et ille. Decet me ꝓ iuſti
cia etiã mori. Tũc demoſcenus ꝑfect⁹ epulaꝝ iperatoris. fautor arri
anoꝝ et loquẽs ꝓ eis fecit barbariſmum. Cui ait baſili⁹. Tuũ ẽ de pul
mentariis regis cogitare. nõ dogmata diuina decoquere. Qui mox cõ
fuſ⁹ tacuit. Dicit impator baſilio. Uade ⁊ iudica iter eos ſꝫ nõ ſcðm im
moderatũ amorẽ populi. Abiens ergo dixit corã catholicis ⁊ arrianis
vt fores eccleſie clauderentur. ⁊ vtriuſqꝫ ptis ſigillo munirentur. ⁊ ad
quoꝝ oratões apirentur. ſua eſſꝫ. Quod cũ oib⁹ placuiſſet oratib⁹ arriãiſ
trib⁹ dieb⁹ ⁊ noctib⁹ et vemẽtib⁹ ad foreſ eccleſie nõ ſũt apte. Tũc baſi
li⁹ ꝓceſſiõe ordiata venit ad eccleſiã. ⁊ facta orõe leui ictu baculo paſto
rali fores tetigit dicens. Tollite portas princi. ve. ⁊ eleua. por. eter. ⁊c.
Et cõtinuo ſũt apte ⁊ itrãtes deo gratias reddiderũt. Et reddita eſt ec
cleſia catholicis. Fecit aũt impator ꝓmitti multa baſilio. vt in hiſtoria
triptita legitur. ſi ſibi cõſentiret. Et ille. Pueris iſta ꝯueniunt. Nã q̃ di
uinis ſaginãtur eloq̃is. corrũpe de diuinis dogmatib⁹ nec vnã ſillabã
patiũtur. Tũc impator idignat⁹ vt ibidẽ dr. cũ de ei⁹ exilio ſẽtẽtiã vellꝫ
ſcribere. prim⁹. ſcðus. terci⁹ calam⁹ fract⁹ eſt. Deinde tremor magn⁹
ei⁹ manũ iuaſit. Unde indignatus cartã fregit. ¶ B Uir quidã vene
rabilis nomine eradius vnicã filiã habebat quã ꝯſecrare dño diſpone
bat. Sꝫ dyabolus humãi generis inimicus hoc aduertẽs vnũ de ſeruiſ
ꝑdicti eradii in amorẽ puelle plurimũ iflamauit. Verũ cũ ipoſſibile cer
neret vt ipe q̃ ſeruus erat i ãplexus tã nobilis puelle accedere poſſꝫ ad
vnũ de maleficis acceſſit ꝓmittẽs ei multã pecunie quantitatem ſi ad
hoc eũ iuuare vellet. Cui dixit maleficus. Ego hoc agere nõ poſſũ. ſꝫ ſi
vis mittã te ad dñm meũ dyabolũ ⁊ ſi feceris q̃ ipe tibi dixerit tuũ dſi
deriũ obtinebis. Et dixit iuuenis. Quecũqꝫ dixerit mihi faciã. Ille er
go maleficus epl'am ad dyabolũ fecit. ⁊ eã ꝑ dictũ iuuenẽ i hec verba
trãmiſit. Quoniam q̃dẽ mi dñe optet me feſtinanter ⁊ ſolicite quoſqꝫ a xpia
noꝝ religiõe abſtrahere ⁊ tue adducere volũtati. vt pars tua quotidie
multiplicetur. miſi tibi hũc iuuenem cupiditate in talem puellaꝫ exarſũ
⁊ poſtulo vt ſuũ dſideriũ aſſeq̃tur vt ⁊ i iſto glorier ⁊ alios tibi dcetero
valeã aggregare. Et dãs ei epl'aꝫ dixit. Uade ⁊ tali hora noctis ſta ſu
pra monumẽtũ gẽtilis. ⁊ ibidẽ dmones acclama. ⁊ hãc cartã i aere exal
ta ⁊ ſtati aderũt tibi. Qui vadẽs dmones iuocabat ⁊ cartã ꝑ aerẽ eiicie
bat. Et ecce adeſt ꝑnceps tenebraꝝ vallat⁹ multitudie dmonioꝝ. Qui
cũ epl'am plegiſſꝫ ait ad iuuenem. Credis i me vt tuã ꝯplcã volũtatem
Qui ait. Credo dñe. Cui dyabol⁹. Et abnegas xp̃ꝫ tuũ. Qui ait. Abne
go. Dicit dyabol⁹. Perfidi eſtis vos xpiani. q2 qñ q̃dẽ me op⁹ habetis
ad me venitis. qñ aũt dſideriũ veſtꝝ aſſecuti eſtis. ſtati me negatis. et
ad xp̃m veſtꝝ accedītis. Ille aũt q2 clemẽtiſſim⁹ eſt ſuſcipit vos. Sꝫ ſi
vis vt tuã cõplcã volũtatẽ. fac mihi mãu tua ſcriptũ i quo confitearis

te abrenūciare xp̄o tuo ⁊ baptiſmati ⁊ xp̄iane ꝓfeſſiōi· ⁊ meus ſis ſuꝰ
et mecū i iudicio ꝯdēnandꝰ. Qui ſtatī manu ꝓpria ſcriptuꝫ fecit. q̄liter
xp̄o abrenūciarꝫ ⁊ ſe ſuituti dyaboli mācīparꝫ. Cōtinuo igit̄ dyabolꝰ
accerſiuit ſpiritus q̄ erāt ſup̲ fornicatōꝫ. iubēs eis vt ad p̄dictā puellā
accederent. ⁊ cor eius in amorem iuuenis īflamarēt. Qui accedentes
cor eiꝰ adeo accēderūt. vt puella ſe i terrā ꝓicerꝫ. ⁊ ad patrē lamētabili-
ter exclamaret. Miſerere mihi pater miſerere mihi. qꝛ dire torq̄or pro
pter amorē talis pueri noſtri. Miſerere viſceribꝰ tuis. ⁊ paternū amo
rē mihi oſtēde. ⁊ puero quē amo ⁊ ꝓ quo crucior me ꝯiūge. Sin autēꝫ
poſt modicū me morituram videbis. ⁊ ꝓ me i die iudicio ratōnēꝫ reddes
Pater aūt eiulās dicebat. Heu me miſerū. Quid contigit miſere filie
mee. Quis meū theſaurū furatꝰ eſt. Quis dulce lumē oculorū meorū ex
tinxit. Ego te volebā celeſti ſpōſo cōiūgere ⁊ ꝑ te ſaluari putabaꝫ et
tu i amorē laſciuie īſaniſti. Sine filia vt ſicut diſpoſui te dn̄o cōiūgam
ne ducas ſenectutē meā cū dolore ad īferos. Illa aūt clamabat dicens
Pater mi. aut cito deſideriū meū ꝯple. aut morituram poſt modicū me
videbis. Cū igit̄ illa amariſſime fleret ⁊ quaſi īſaniret. pater eiꝰ i ma-
gna deſolatōe poſitꝰ ⁊ amicorū cōſilus deceptꝰ. ſuā volūtatē ꝯpleuit ⁊
eā puero i vxorē dedit ac vniuerſā ſubſtātiam tribuit ſibi dicēs. Vade
filia mea vere miſera. Cū ergo īſimul ꝑmanerent iuuenis ille eccleſiā
nō itroibat. nec ſibi crucis ſignaculū faciebat. nec deo ſe recōmēdebat
Unde de hoc notatus eſt a nōnullis. q̄ vxori ſue dixerūt. Scis qꝛ vir
tuus quem tibi elegiſti xp̄ianus nō eſt. nec eccleſiā īgredit̄. Quod illa au-
diēs vehementer extimuit. ⁊ humo ſe ꝓſternēs vngulis ſeipām diſcer-
pere cepit. ac pectus ſuū ꝯtūdere ⁊ dicere. Heu mihi miſere cur nata
ſum. ⁊ nata cōtinuo rapta nō ſuꝫ. Cū ergo viro ſuo q̄ audierat retuliſ-
ſet ⁊ ille nequaq̄ rem ſic eſſe aſſererꝫ. ſed omnino falſū qḋ ip̄a audierat
affirmaret. illa ait. Si vis vt credā tibi. ego ⁊ tu cras eccleſiā ingredi-
amur. Videns ille qꝛ latere nō poſſet. narrauit ei totū ordinēꝫ geſte rei
Quod illa audiens vehementer īgemuit. ⁊ ad beatū baſiliū ꝓperauit. ei-
qꝫ omnia q̄ viro ſuo ⁊ ſibi ꝯtigerāt enarrauit. Baſiliꝰ aūt puerū vocās
et oīa ab eo audiēs dixit ei. Vis fili reuerti ad dn̄m. Qui ait. Utiqꝫ do
mine. ſed nō valeo qꝛ dyabolo ſū ꝓfeſſus. ⁊ xp̄m abnegaui ⁊ abnegatō
nis mee ſcriptū feci. ⁊ dyabolo ip̄m dedi. Cui baſilius. Non ſit tibi cu
re benignꝰ ē ei dn̄s. ⁊ te peitētē ſuſcipiet. Et cōtinuo app̄hēdēs pueruꝫ
ſignū crucis i eiꝰ frōte fecit. ⁊ ꝑ tres dies eū recluſit. Poſtea eū viſita
uit ⁊ dixit. Quō habes fili. Qui ait. In magna ſū dn̄e ꝯfectōe nec ſuf
fero clamores eorū ⁊ terrores ſeu dilapidatōes. Tenētes ei manuſcrip
tum meū cauſant̄ me dicētes. Tu veniſti ad nos ⁊ nos nō ad te. Et dixit
ſācꝰ. Noli timere fili tātūmodo crede. Et dās ei modicā eſcā faciēſqꝫ
ſignū crucis. iterū eū recluſit. ⁊ ꝑ eo orauit. Poſt aliquot dies iterū euꝫ

viſitauit et ait. Quomodo habes fili. Qui ait. Pater a lōge clamores
coꝶ et minas audio. ſed eos non video. Et dans ei iteꝝ eſcā. et ſignās
et claudens hoſtium abiit. ⁊ p eo orauit. et poſt aliquot dies rediēs di
xit. Quō habes. Reſpōdit Bene habeo ſācte dei vidi ei te in viſu pu
gnantē ꝓ me et dyabolū vincentē. Poſt hoc eum educēs. omnē cleꝝ et
religioſos ⁊ populum cōuocauit. ⁊ oēs p eo orare admonuit. tenēſqꝫ
manum pueri ducebat eum ad eccleſiā. Et ecce dyabolus cū multitudi
ne demonū ad eum venit. et inuiſibiliter apprehendens pueꝝ conaba
tur eum rapere de manu eius. Et cepit clamare puer. Sācte dei adiu
ua me. Et tanta eum iprobus inſtantia aggreſſus eſt. vt etiā ſanctum
impelleret trahens pueꝝ. Qui ait ad eum Impꝛobiſſime nō ſufficit tibi
pditio tua niſi et dei mei temptes plaſma. Dyabolus aūt dixit ad euꝫ
multis audiētibus. Preiudicas mihi o baſili. Nūc omnes clamauerūt
kirieleyſon. Dixitqꝫ ad eum baſilius. Increpet te dn̄s dyabole. Qui
ait. Preiudicas mihi o baſili. Nō abii ego ad eum ſed ipe venit ad me
abnegauit xp̄m ſuū. ⁊ pfeſſus eſt mihi. ecce ſcriptū eius i manu habeo
Qui ait. Non ceſſabim⁹ orare donec ſcriptū reddas. Et orāte baſilio
et tenēte in celū manus ecce carta p aerē delata ⁊ ab omnibus viſa ve
nit et impoſita eſt in manus baſilii. Quā ille ſuſcipiēs dixit puero. Co
gnoſcis has literas frater. Et ille. Etiā dn̄e māu mea ſcripte ſunt. Et
frangēs baſili⁹ ſcriptū pduxit eū ad eccleſiā ⁊ dignū eū fecit ſancto mi
niſterio. et bene iſtruēs. et regulā ſibi dās reddidit mulieri. ¶ Mu
lier qdā peccata multa habens et ea i carta cōſcribēs in fine qdā gra
uius cōſcripſit. et ſcriptum ipm beato baſilio tradidit. rogans vt p ea
oraret. et ſuis oratōib⁹ peccata ipa deleret. Qui cū oraſſet. et mulier
cartā aperuiſſet. omnia peccata pter iſtud graui⁹ deleta inuenit. Que
ait ad baſiliū. Miſerere mei ſerue dei. et p hoc mihi idulgētiā ipetra.
ſicut p aliis ipetraſti. Qui ait ad illā. Recede a me mulier. qꝛ hō pec
cator ego ſū idigēs idulgētia ſicut et tu. Cū aūt illa iſtaret dixit ei. Va
de ad ſāctū viꝝ effrē ⁊ ille q̄ poſtulas tibi poterit ipetrare. Que cū ab
iiſſet ad ſāctū viꝝ effrē. et cur ad eū a ſācto baſilio miſſa ſit itimaſſꝫ ille
ait. Recede qꝛ hō peccator ego ſū. Sꝫ redi filia ad baſiliū et q̇ tibi pro
ceteris veniā ipetrauit, p iſto quoqꝫ ipetrare valebit. feſtina cito vt eū
viuū iuenias. Que cū i ciuitatē veniſſet. ecce baſili⁹ ad tumulū ferebat
Illa aūt poſt eū clamare cepit et dicere. Videat de⁹ ⁊ iudicet iter me ⁊
te. qꝛ valēs placare deū p me ad aliū trāſmiſiſti me. Nūc piecit cartaꝫ
ſup fereꝶ. Et poſt modicū illā recipiēs et apiens. illud peccatū peit⁹
deletū iuenit. Sicqꝫ ipa ⁊ oēs q̇ aderāt deo imenſas gratias reddiderūt
¶ B Anteq̄ aūt vir dei migraret a corpe. poſit⁹ i ifirmitate q̄ ⁊ mor
tu⁹ eſt. quēdā iudeū noie ioſeph medicinali arte valde pitū quē vir dei
mltū diligebat eo q̄ ſe illū ad fidē ꝯuerſuꝝ puidebat. ad ſe q̄ſi ei⁹ opa

ſdigeret vocauit. Jlle vero eiꝰ pulſũ tangẽs et ex tactu mortẽ in ianuis
eſſe ꝯgnoſcẽs dixit familie. Que ad ſepulturã neceſſaria ſunt ꝑparate
q2 ꝯtinuo morieꝛ. Qd̄ baſiliꝰ audiẽs dixit ei. Neſcis qd̄ dicis. Cui io
ſeph. Crede dñe q2 ſol cũ ſole occidet hodie. id eſt tu cũ ſole occides ho
die. Cui dixit baſilius Quid dices ſi nõ moriar hodie. Cui ioſeph Nõ
eſt poſſibile dñe. Et baſiliꝰ. Et ſi i craſtinũ vſq3 ad horã ſextaz ſupuixe
ro. qd̄ facies. Et ioſeph ait. Si vſq3 ad illam ſupuixeris horam vtiq3
ego moriar. Et baſilius. Etiã moriaris peccato. viuas aũt xp̄o. Et ille
Scio quid dicis. et ſi vſq3 ad illam horã ſupuixeris faciã qd̄ hortaris
Tũc beatus baſilius licet ſm naturã ilico moriturꝰ eſſet a dño tamen
mortis inducias ĩpetrauit et vſq3 ĩ craſtinũ in horã nonam vixit. Qd̄
ioſeph vidẽs et ſtupẽs in xp̄m credidit. Baſilius aũt virtute animi im
becillitatem corporis ſupans de cubiculo ſuo ſurrexit et eccleſiam ingre
diens cũ ſuis ꝓpriis manibꝰ baptiſauit. Poſtea vero ad lectuluz ſuũ re
diit. Et ſtatim ſpiritum deo feliciter reddidit. Floruit circa annos do
mini. ccclxx.

.XXVII

De ſancto Johanne elemoſinario

Johannes elemoſinarius patriarcha alexandrinus. qua
dam nocte in oratõne ꝑſiſtens. vidit quandam puellam pul
cerrimam ſibi aſſiſtentem. ⁊ coronam oliuaꝝ in capite baiulã
tem. Quam ille videns. nimiũ ſtupefactus que eſſet inquiſiuit. Et illa
Ego ſum miſericordia que dei filium de celo adduxi. Me ſponſam ac
cipe. et bene tibi erit. Jntelligens ergo ꝑ oliuam miſericordiam deſig
nari. ab illa die factus eſt ſic miſericorſ vt eleymoꝛ. id eſt elemoſinariuſ
vocareꝛ. Pauperes autem ſemꝑ ſuos dños appellabat. Et inde hoſpita
larii habent etiam vt paupes dños ſuos vocent. Oẽs igiꝛ ſuoſ famu
los cõuocauit eiſq3 dixit. Euntes ꝑ totam ciuitatem conſcribite mihi
vſq3 ad vnũ omnes domios meos. Jllis vero nõ intelligentibus dixit.
Quos vos egenos et mendicos vocatis. iſtos ego dominos et auxilia
tores ꝑdico. Jſti enim nobis vere auxiliari et celeſte regnuz donare po
terunt. Volens homines ad elemoſinam inuitare. narrare conſue
uit. ꝙ pauperibus ſemel ſe ad ſolem calefacientibus. ceperunt inuicem
de elemoſinatoribus conferre et bonos collaudare ⁊ malos vituperare
Erat autem quidam thelonearius nomine petrus. diues valde et pre
potens. ſed nimis pauperibus immiſericors. quia ad domum ſuam
accedentes cum indignatione nimia repellebat. Cum ergo nullus il
lorum inuentꝰ fuiſſet qui i domo ſua elemoſinam recepiſſet. vnus illoꝝ
dixit. Quid vultis mihi dare. ſi ego hodie ab eo elemoſinã accipiã. Et
faciẽtibus cũ eo pactum ad domũ eiꝰ venit et elemoſinam poſtulauit.

At ille domū reuertēſ. ⁊ paupēꝑ foribꝰ vidēs. cū mācipiū eiꝰ paneſ ſili
ginis ī domū deferret. ille lapidē nō īueniēs. panē ſiliginis arripuit. et
cū furoꝛe īde eū ꝑcuſſit. Quē ꝓtinꝰ arripiēs paup̄ ad ſocios rediit. ⁊ ꝙ
de mānu eiꝰ elemoſinā accepit īdicauit. Poſt duos dieſ īfirmatꝰ ad moꝛ
tē. vidit ſe āte iudiciū ſtare. ⁊ mauros quoſdā ſup̄ ſtaterā eiꝰ mala ap
pēdere. Ex altera aūt p̄te ſtatere q̄dā dealbati triſtes ſtabāt eo ꝙ nihil
qđ ibi apponerēt īuenire valebāt. Tūc vnus coꝝ dixit. Uere nihil ha
bemus. niſi vnū panē ſiliginis. quē āte duos dies xp̄o dedit coactus.
Quē dū ſup̄ ſtaterā ponerēt eq̄litas vt ſibi videbat̄ facta ē. Dixerūtq;
ei. Adauge ad ſiliginē hāc. alioq̄n te mauri app̄hendent. Euigilāſ aūt
et liberatꝰ dicebat. Pape. Si vna ſiligo quā ꝑ furoꝛem iactaui ita ꝓ
fuit. q̄ntomagis oīa ſua īdigentibus elargiri. Quadā igit̄ die cū opti
mis veſtibus īdutus ꝑ viā ꝑgeret. q̄dā naufragus ab eo veſtimentum
aliquod poſtulabat. Cōtinuo ille p̄cioſo veſtimento ſe expoliauit. et illi
dedit. Qđ ille accipiens ſtatī vendidit. Cū aūt theloneariꝰ rediꝛꝫ ⁊ ve
ſtimentū ſuſpenſū videret ꝯtriſtatus eſt valde. adeo vt nec cibū ſumere
vellet dicens. Q̄m n̄ fui dignus vt mei memoriā haberꝫ egenus. Et ec
ce dum doꝛmiret. vidit quēdā ſup̄ ſolem fulgentēꝫ. ⁊ ſup̄ caput crucem
ferentem. ⁊ habentēꝫ īdutū veſtimentū qđ dederat egeno. ⁊ dicentem
ſibi. Quid ploꝛaſ petre. Qui cuꝫ cauſam ſue triſticie ſibi dixiſſꝫ ille ait.
Cognoſcis hoc. Et ille. Etiā dn̄e. Et dn̄s ad eū. Illo ego veſtioꝛ ex quo
mihi dediſti. ⁊ gratias ago bōe volūtati tue. q̄m frigoꝛe affligebar et
coopuiſti me. In ſe ergo reuerſus cepit egenos beatificare ac dicere.
Uiuit dn̄s. n̄ moꝛiar dōec fiā vnus ex eiſ. Bōaſ ergo paupibꝰ q̄ habebat
et accerſito notario ſuo dixit ei. Secretum volo tibi cōmittere. quod ſi
ꝓpalaueris aut ſi me non audieris barbaris vendam te. Dansq; ei
decem libꝛas auri dixit ei. Uade in ſanctam ciuitatem et merces tibi
eme. et me alicui chꝛiſtiano vende. et pauperibus p̄cium tribue. Illo
autem recuſante dixit ei. Si me n̄ audieris ego barbaris vēdaꝫ te. Du
cens ergo eum vt dixerat. cuidam argentario veſtibus ſoꝛdidis īdutū
tanquam ſuum ſeruum vendidit. et triginta numiſmata inde accipienſ
pauperibus erogauit. Petrus ergo omnia officia vilia faciebat. ita ꝙ
ab omnibus contemnebatur. et ab aliis ſeruis frequenter percutieba
tur. etiam iam amens appellabatur. Dominus autem frequenter ſibi
apparebat. et veſtimenta et numiſmata oſtendens ip̄m cōſolabat̄. Ue
rū īperatoꝛe ⁊ vniuerſis đ amiſſiōe tāti viri dolentibꝰ. q̄dā vicini eius
cōſtantinopoli ad viſitandū loca ſācta venerūt. ⁊ a dn̄o ip̄ius īuitati cū
p̄randerēt ſibi adīuicē ī aure dixerūt. Quā ſiliis ē puer iſte dn̄o petro te
lonario. Et curioſe reſpiciētibꝰ vnꝰ dixit. Uere dn̄s petrꝰ ē. Surgā et
tenebo eū. Qđ ille aduertēs latēter fugit. Erat aūt hoſtiariꝰ ſurdꝰ et
mutꝰ q̄ ꝑ ſignū hoſtiū ap̄iebat. Cui petrꝰ vt ſibi ap̄irꝫ n̄ ſignis ſꝫ verb

impauit. Et ille cõtinuo audiens. ⁊ loq̃lã recipiens. ſibiq̃ʒ reſpõdens
ei apperuit. ⁊ domũ ingrediens cũctis de eiꝰ loquela mirãtibus dixit.
Ille qui coq̃naʒ faciebat exiit ⁊ fugit. ſʒ videte ne di ſit ſuus. Cũ ei mi
hi dixit. tibi dico api. mox ex ore eiꝰ flama exiit. q̃ linguã ⁊ aures meas
tetigit. ⁊ cõtinuo auditum ⁊ loq̃lam recepi. Et exiliẽtes vniuerſi ⁊ con
currẽtes poſt eum. ipm amplius inuenire non potuerũt. Tũc omnes d̃
domo illa penitẽtiam egerunt. eo ꝙ talem viꝝ ſic viliter tractauerunt.
¶ Monachus quidam vitalis nomine volẽs ſanctuʒ iohãnẽ tẽpta
re. ſi poſſet ſibi verbis ꝑſuaderi ⁊ ad ſcandalum facile iclinari. Ingre
diẽs ergo ciuitatẽ. omnes publicas meretrices ꝯſcripſit. Intrabat er
go ad illas ꝑ ordinẽ dicẽs cuilibʒ. Dõa mihi noctẽ iſtaʒ ⁊ noli fornicari
Ipe aũt domum eius intrans. i angulo flexis genibuſ tota nocte i ora
tione ſtabat. ⁊ ꝑ illa orabat ⁊ poſtea mane exibat ꝑcipiẽs cuilibʒ ne ali
cui reuelaret. Vna aũt vitã eiꝰ manifeſtauit. Que ſtatim orante ſene a
demone vexari cepit. Cui oĩes dicebãt. Reddidit tibi deus qđ mere
baris. q̃m mẽtita es. Vt fornicetur ei ingreditur peſſimus iſte. ⁊ nõ ꝓ
pter aliud. Veſpe autẽ facto dicebat ꝑdictus vitalis cunctis audienti
bus. Volo ire. qꝛ talis domina expectat me. Multis vero illum crimi
nantibus reſpõdebat. Nũquid ego non habeo corpus vt omnes. aut
monachis ſolum iratus eſt deus. vere ⁊ ipi homines ſunt vt ceteri. Di
cebant autem quidam. Accipe tibi mulierem vnam abba. ⁊ muta habi
tum. vt non ſcandaliſes alios. Ille autem fingens ſe iratum dicebat.
Vere non audiam vos ite a me. Qui vult ſcandaliſari ſcandaliſetur. ⁊
collidet frontem in parietem. Nunquid iudices ꝯſtituti eſtis ſuꝑ me a
deo. Ite ⁊ de vobis curam habete. vos ꝑ me ñ reddetis rationẽ. Hec
aũt cum clamore dicebat. Cunq̃ʒ ad beatum iohãnem querimonia de
ferret. cor eius deus indurauit ne his fidem adhiberet. Deꝑcabatur
aũt deum vt poſt mortem ſuam opus ſuum alicui reuelaret. vt nõ ipu
taret in peccatum his qui de eo ſcandaliſabant. Multas igit̃ de ꝑdi
ctis mulieribus ad cõuerſionem ꝑduxit et in monaſterio plurimas col
locauit. Quodam mane dum ab vna illaꝝ egrederet̃ obuiauit ei q̃daʒ
ingrediens ad fornicandũ cũ ea dãſq̃ʒ ei alapam dixit. Vſq̃ʒ quo peſſi
me non emẽdas te ab his tuis imũdiciis. Et ille. Crede mihi. accipies
a me talem alapam vt tota alexãdria cõgreget̃. Et ecce poſtmodũ dya
bolus in ſpecie mauri ſibi alapã dedit dicẽs. Hec eſt alapa quã mittit
tibi abbas vitalis. Et ſtatim a demõe vexat̃. ita ꝙ ad voces eius oĩneſ
currebãt. Sed tamẽ penitens ꝑ eius oratõʒ liberatus eſt. Vir autẽ dei
morti appropinquãs hanc ſcripturam reliquit. Nolite ante tempus iu
dicare. Mulieribꝰ aũt ꝯfitẽtibꝰ q̃ faciebat. oẽs glorificabãt deũ. ⁊ ꝑci
pue beatus iohãnes dicẽs. Q̃m alapam quã ille accepit accepiſſẽ ⁊ ego
Quidã pauꝑ i habitu ꝑegrini ad iohannem venit. ⁊ ab eo elemoſinam

poſtulauit. At ille vocato diſpēſatore dixit. Da ei ſex nummiſmata. Que ille accipiēs ⁊ abiēs habitū mutauit. ⁊ iterū ad patriarchā rediēs ab eo elemoſinam poſtulauit. Ille aūt diſpēſatore vocato dixit. Da ei ſex aureos. Quos cum ſibi dediſſ3 ⁊ ille abiiſſ3. dixit ei diſpēſator. Per oratōnes tuas pater. iſte idē hodie mutato habitu bis accepit. Beatus aūt iohānes q̄ſi hoc ſe neſcire diſſimulauit. Iterū ille tercio habitū mutās ad beatū iohānē venit. ⁊ elemoſinā poſtulauit. Tūc diſpēſator beatū iohānē tetigit. innuēs ꝙ ille eſſ3. Cui beatꝰ iohānes reſpōdit. Uade ⁊ da ei duodeci nummiſmata. ne forte ſit dn̄s meꝰ ieſꝰ xp̄s. q̄ tēptare me velit vtrū poterit hic plꝰ accipe q̄ ego dare. ¶ Quadā vice cū patriciꝰ q̄ndā pecuniā eccleſie i mercatorībꝰ ponere vell3. ⁊ patriarcha nullatenꝰ ꝯſentiret. ſ3 paupibus eā diſpēſare vellet. ābo plurimū cōtēdentes irati ab inuicē receſſerūt. Adueniente hora. xi. mādat patriarcha ꝑ archiꝑſbiterū patricio dicēs. Dn̄e ſol ad occaſum eſt. Qd̄ ille audiēs. lacrimis infuſus ad eū vēit ⁊ veniā poſtulauit. ¶ B Cū quidā ſuus nepos a quodam tabernario grauē iniuriā audiuiſſet ⁊ ex hoc patriarche lamentabiliter cōquerens nullatenꝰ ꝯſolari poſſ3. patriarcha reſpōdit. Et quō eſt auſꝰ tibi aliq̄s ꝯtradicere ⁊ os ſuū ꝯ te apire. Crede fili mee puta ti. q̄m faciā i eo hodie talē rē. vt tota alexandria miref. Qd̄ audiēs ille ꝯſolatōz recepit. putās q2 eū faceret grauiter verberari. Uidēs iohannes ꝙ ꝯſolatōz recepiſſ3. pectus eius oſculatus eſt dicēſ. Fili ſi vere nepos mee humilitatis exiſtis. ꝑpara te ⁊ flagellari ⁊ ꝯuicia pati ab oībꝰ Uera ei ꝯgnatio nō ex carne ⁊ ſanguine. ſ3 ex virtute m̄tis agnoſcitur Cōfeſti igit̄ ꝓ illo hoīe miſit. ⁊ ab oī pēſiōe ⁊ tributo liberū eū fecit Et om̄es audiētes mirati ſūt. Et itellexerūt hoc eſſe qd̄ dixerat. faciā i eo talē rē vt tota alexādria miref ¶ Audiēs patriarcha ꝯſuetudinē eſſe ꝙ mox vt īpator coronatꝰ ē cōfeſti monumētorū edificatoreſ ſumūt q̄tuor vel q̄nq3 minutias marmorū puſillas diuerſi coloris. ⁊ īgredientes ad īperatorē dicunt. De q̄li marmore vel metallo iub3 īperiū tuū ſibi fieri monumētū. Imitatꝰ hoc. monumētū ſibi fieri ꝑcepit. ſ3 tamē vſq3 ad obitū ſuū illud impfectū manere fecit. Ordinauitq3 aliquos q̄ ad eum cū i celebri feſtiuitate cū clero cōſiſteret accederēt ſibiq3 dicerēt. Dn̄e monumentū tuū impfectū ē. ꝑcipe vt cōſūmef eo ꝙ neſcias q̄ hora fur veniat ¶ E Diues q̄dā cum vidiſſ3 beatum iohannem in ſtratu ſuo viles pānos habere eo ꝙ ceteros paupibꝰ erogaſſ3. q̄dā valde ꝑcioſū coopertimentum emit ⁊ beato iohāni tradidit. Qui cū iſtud nocte ſup ſe haberet. tota nocte dormire nō potuit. cogitās ꝙ trecēti domini ſui de tanto ꝑcio cooperiri poſſent. Tota inſup nocte lam̄tabaf ⁊ dicebat Quanti incenati. quanti in foro pluuiis madefacti. quanti pre frigore dētibꝰ ſtridētes hodie dormierūt. Tu vero grādes piſces deuorās ⁊ in thalamo requieſcens cum omnibus malis tuis. inſuper te coopertorio

xxxvi. numiſmatum calefacis. Humilis iohānes alia vice hoc non ve-
ſtietur. Statiq; facto mane illud vēdi fecit ⁊ p̄cium pauperib⁹ erogauit
Quod audiens ille diues ip̄m coopertorium ſecundo emit. ⁊ beato io-
hāni tradidit. rogans vt ip̄m de cetero non venderet. ſed ſup ſeip̄m te
neret. At ille iſtud accipiens iuſſit iterum vendi. ⁊ dominis ſuis p̄ciū
erogari. Quod ille diues audiens. iterum abiit ⁊ ip̄m redemit ac beato
iohāni detulit. eiq; gratulabūdus dixit. Uidebimus quis deficiet. aut
tu vendendo aut ego redimendo. Et ſic ſuauiter quaſi diuitem vinde-
miabat dicens. q̄ poſſit aliquis intentione dandi paupibus diuites ta
liter expoliare. nec peccat. Duo enim lucratur talis. Unum q2 aīmas
illoꝝ ſaluat. Alterū q̄m ip̄e ex hoc mercedem non modicam accipiet.
Uolens beatus iohānes homines ad elemoſinam ꝓuocare. narrare cō
ſueuit de ſancto ſerapione. q̄ cum amictum ſuū paupi tribuiſſet. ⁊ alte
ri obuians qui frigus patiebatur tunicam ſimiliter tribuiſſet. ⁊ euāge
lium tenens nudus ſederet. interrogauit eum quidam dicēs. Abba q̄s
te expoliauit. Et demonſtrans euangelium dixit. Jlle me expoliauit.
Alias autem alium pauperem videns euangelium ipſum vendidit. et
pauperi precium dedit. Qui cum interrogaretur vbi ipſum euangeliū
haberet reſpōdit. Euangelium precipit dicens. Uade ⁊ vende omnia
que habes ⁊ da pauperibus. Seip̄m ergo habebam et ſeip̄m vendidi
et tradidi vt mandabat. Cum cuidam elemoſinam petenti dari
p̄cepiſſet beatus iohānes quinq; numos indignatus ille q̄ maiorē ſibi
elemoſinā non feciſſet. cōtinuo ad cōtumelias ipſius ꝓrupit. ac in ei⁹ fa
ciem conuiciari cepit. Qd̄ eius famuli audientes in eū voluerūt irruere
ac ip̄m grauiter cedere. Qd̄ beatus iohānes omnino ꝓhibuit dicens:
Sinite fratres. ſinite vt mihi maledicat. Ecce enim habeo ſexaginta
ānos blaſphemās p opa mea xp̄m. et vnum conuicium non portabo ab
iſto. Juſſitq; ſacculum afferri. et coram ip̄o apponi. vt inde tolleret quā
tum vellet. Cum populus lecto euangelio eccleſiam exiret. et foris
ocioſus verbis vacaret. quadam vice poſt euangelium patriarcha cum
eis exiit ⁊ ī medio eoꝝ ſedere cepit. Quib⁹ vero d̄ hoc mirātib⁹ dixit ad
eos. Filii vbi oues ibi paſtor. Aut igit̄ intrate ⁊ ego vobiſcū itrabo aut
manete hic ⁊ ego pariter manebo. Semel igit̄ ⁊ bis hoc fecit. ⁊ ſic po
pulū ſtare ī eccleſia erudiuit. Cū q̄dā iuuenis ſāctimonialē quādā ra-
puiſſet. ⁊ clerici talē iuuenē corā beato iohāne exp̄brarēt ⁊ ip̄m excōicādū
eſſe dicerēt. vtputa q̄ duas aīas pdiderat. ſ. ſuā ⁊ illi⁹ ꝯpeſcuit eos be
at⁹ iohānes dicēs. Nō ſic filii ñ ſic. Oſtēdo vob̄ q2 ⁊ vos duo peccata
ꝯmittitis. Primo q2 ꝯtra p̄ceptū dn̄i facitis q̄ ait. Nolite iudicare vt
ñ iudicemi. Scd̄o q2 neſcitiſ ꝓcerto ſi vſq; hodie peccēt ⁊ ſe nō peniteāt
Frequenter autē exiſtēte beato iohāne ī oroī ⁊ ī extaſi mētiſ poſito talib⁹
verbis cum deo diſputare auditus eſt. Sic ſic bone ieſu ego diſpēgēdo

et tu miniſtrãdo videatꝰ q̄s vicat. S Cũ febre correptꝰ ſe morti
appropinq̄re cerneꝫ dixit. Gratias tibi ago deus, q̄m exaudiſti miſeri
am meã rogãtẽ bonitatẽ tuã ne inueniret moriẽti mihi niſi vnũ tremiſ
ſe. hoc igitꝰ paupibus dari iubeo. Poſitũ eſt igitur venerabile corpꝰ
eiꝰ i ſepulcro. vbi corpa duoꝝ epoꝝ fuerãt tumulata. Et corpa illa mi
rabiliter ſancto iohãni ceſſerũt. ⁊ locũ mediũ vacuũ dimiſerũt. Ante
aũt paucos dies q̄ moreretur. cum q̄dam mulier quoddã flagicioſiſſi
mum peccatum ꝯmiſiſſet. ⁊ nulli vnq̄ ꝯfiteri auderet. dixit ei ſanctꝰ io
hãnes vt ſaltẽ illud ſcriberet. eo q̄ ſcribere ſciebat ⁊ ſigillatũ ei offerꝫ
⁊ ipſe ꝓ ea oraret. Cui illa aſſenſit. ⁊ peccatũ ſcribens diligenter ſigilla
uit. ⁊ beato iohãni tradidit. Sꝫ poſt paucos dies beatꝰ iohãnes ĩfirma
tus in dño requieuit. Illa vt audiuit illum defũctũ. ſe vitupatam et cõ
fuſam putauit. credens q̄ ſcriptum alicui ꝯmiſiſſet. et ad manus alteri
us deueniſſet. Ad tumulum igitur ſancti iohannis acceſſit et ibi vber
rime flens clamabat dicens. Heu heu putans cõfuſionem vitare cõfu
ſio omnibus facta ſum. Cũq̄ꝫ amariſſime fleret. ⁊ beatũ iohãneꝫ roga
ret vt ſibi oſtenderet vbi nam ſcriptũ ſuum dimiſiſſet. ecce beatus iohã
nes in habitu põtificali de tumulo ꝓceſſit. duobus epis qui ſecum qui
eſcebant hincinde vallatus. dixitq̄ꝫ mulieri. Cur nos tantum infeſtas
et me et ſanctos iſtos qui mecũ ſunt q̄eſcere nõ ꝑmittis. Ecce ſtole noſ
tre lacrimis tuis omnes madefacte ſunt. Porrexitq̄ꝫ ſibi ſcriptum ſu
um ſigillatum vt prius fuerat dicens ei. Uide ſigillũ hoc. et aperi ſcri
ptũ tuũ ⁊ lege. Quod illa aperiens peccatũ ſuũ omnino deletũ inuenit.
Et ibi taliter ſcriptum reppit. Propter iohãnem ſeruũ meũ deletuꝫ eſt
peccatũ tuũ. Sicq̄ꝫ illa imenſas deo gratias retulit. Et beatus iohan
nes cũ aliis duobꝰ epiſcopis in monumentũ rediit. Claruit circa ãnuꝫ
domini ſexigenteſimumquintũ tpe foce imꝑatoris. XXVIII

De conuerſione ſancti pauli apoſtoli

Conuerſio ſancti pauli apoſtoli facta eſt eodẽ ãno quo
xp̄s paſſus eſt. et ſtephanus lapidatus. ãno non naturali ſed
emergenti. Nam chriſtus. viii. kalen. aprilis paſſus eſt.
Stephanus eodem anno tercia die auguſti lapidatus eſt. Paulus
vero. viii. kalen. februarii cõuerſus eſt. Quare autem eius conuerſio
potius q̄ aliorum ſanctorum celebratur. triplex ratio ſolet aſſignari.
Primo ꝓpter exemplũ. vt nullus quãtumcũq̄ꝫ peccator deſperet de ve
nia quando tantũ in culpa talem poſtmodum conſpicit fuiſſe in gratia.
Secundo ꝓpter gaudium. Sicut enim eccleſia magnã triſticiã habu
it in eius perſecutione. ita maximam leticiam habuit i eius cõuerſiõe

Tercio ꝓpter miraculū qđ ſcʒ domin⁹ in eo oſtēdit. dū de ſeuiſſimo pſe
cutore fecit fideliſſimū ꝑdicatorē. Eius enī cōuerſio fuit miraculoſa.
ratione efficiētis diſponentis ⁊ patiētis. Ratōe efficiētis. id eſt xpi q̄
eum cōuertit. Ibi enī primo oſtēdit ſuam mirabilem potentiā i hoc ꝙ
ei dixit. Durū eſt tibi cōtra ſtimulum calcitrare. Et in hoc ꝙ ipm̄ tam
ſubito immutauit. Unde cōtinuo immutatus reſpondit. Domine q̄d
vis me facere. Auguſtinus ſuꝑ hoc verbo. Occiſus agnus a lupis. fe
cit agnos de lupis. Iam parat ſe ad obediēdum. qui prius ſeuiebat ad
pſequēdum. Scđo ibi oſtendit eius mirabilem ſapientiam. Mirabiliſ
enim ſapientia fuit in hoc qꝛ ipm̄ a tumore ſupbie deiecit offerēdo iſi
ma humilitatis nō ſublimia maieſtatis. Ego inquit ſū ieſus nazarenꝰ
quē tu pſe. ꝛc̄. gloſa. Nō deū vel dei filium ſe vocat. ſed humilitatis in
quit mee ſuſcipe iſima. ⁊ ſupbie tue ſquamas depone. Tercio oſtendit
ibi ſuam mirabilem clemētiā. qđ notatꝰ in hoc ꝙ ipm̄ exiſtentem in actu
et voluntate pſequendi cōuertit. Licet enī haberet deformē affectum.
quia ſpirans minarū et cedis. ꝑuerſum conatū quia acceſſit ad pncipes
ꝛc̄. quaſi ſe ingerens. ꝑniciosum actum. qꝛ ibat vt vinctos ꝑduceret in
hieruſalem. et ideo eius iter peſſimū erat. ipm̄ tamē miſericordia diui
na cōuertit. Secūdo fuit miraculoſa ratione diſponētis. id eſt lucis q̄
ipm̄ ad cōuerſionem diſpoſuit. Ipa enī lux dꝛ fuiſſe ſubita imēſa ⁊ celi
ca. Et ſubito inquit circūfulſit eū lux de celo. Paulus eī tria vicia in ſe
habebat. Primū erat audacia qđ notatꝰ in hoc ꝙ dicitꝰ. acceſſit ad pri-
cipes ſacerdotū. gloſa. nō vocatus ſed ſpōte zelo cōcitātē eū. Secūduʒ
erat ſupbia qđ notatꝰ in hoc ꝙ dicitꝰ ſpirās minarū ꝛc̄. Terciuʒ erat car
nalis itelligentia quā ſcʒ in lege habebat. Unde gloſa ſuper illud. Ego
ſum ieſus ꝛc̄. Ego deus celeſtis loquor. quem mortuū putas ꝓſu iudai
co. Ipa igitur lux diuina fuit ſubita vt audacem terreret. fuit imenſa
vt ſublimem et ſupbū in ima humilitatis pſterneret. fuit celica vt car-
nalem eius intelligētiam in celeſtem mutaret. Uel poteſt dici ꝙ illud
diſponens fuit in tribus ſcʒ in voce acclamante. in luce fulgente. in vir
tute potente. Tercio fuit miraculoſa ratōe patientis. id eſt ipiꝰ pau
li in quo facta eſt conuerſio ipa. In eo enim hec tria miraculoſe exteriꝰ
facta ſūt ſcʒ pſtratio obcecatio et triduana ieiunatio. Eſt enim pſtratꝰ
vt erigatꝰ quantū ad depſſum affectum. Augꝰ. Proſtratus eſt paulus
vt cecaretꝰ. cecatus eſt vt mutaretur. mutatus eſt vt mitteretꝰ. miſſus
eſt vt ꝑ veritate pateretꝰ. Item augꝰ. Eliſus eſt ſeuiens ⁊ factus ē cre-
dens. eliſus eſt lupus et factus eſt agnus. eliſus eſt pſecutor et factꝰ eſt
ꝑdicator. eliſus eſt filius ꝑditōnis et factus eſt vas electōnis. Eſt ob-
cecatus vt illuſtraretꝰ q̄tum ad tenebroſum intellectum. Unde et in il-
lo triduo quo māſit cecatus dicitur. ꝙ doctus fuerit euangeliū. Nō eī
accepit illud ab hoīe neqꝫ ꝑ hoīeʒ vt ipe teſtatꝰ ſʒ ꝑ reuelatōʒ ieſu xpi.

Aug⁹. Paulū dico veꝝ athletā xp̄i. doctum ab illo. vinctum de illo cru
cifixum cum illo. et glorioſum in illo. Eſt in carne maceratus. vt ipſa ca
ro diſponatur ad bone opatōnis effectū. optime eni deiceps corp⁹ ei⁹
ad omne op⁹ bonū diſpoſitū eſt. Nam eſurire ꝛ abūdare ſciebat. ꝛ vbi
qꝫ in oībus inſtitutus erat. et omnia aduerſa libēter ſufferebat. Criſo.
Tirānos ac populos ſpirantes furorem velut quoſdā eſſe culices eſti
mabat. Mortem vero atqꝫ cruciatus et mille ſupplicia quaſi ludū pu
tabat eſſe puerorum. Hec amplectabatur libenter ꝛ magis decoraba
tur cathena vinctus q̄ dyademate coronatus. ac libentius recipiebat
vulnera q̄ alii munera. Vel iſta tria dicūtur fuiſſe in eo cōtra tria que
fuerūt in primo parente. In ipſo eni fuit ꝯtra deū erectō ꝛ ecōtra i pau
lo ad terram ꝓſtratio. In ipſo oculoꝝ apertio ꝛ ecōtra in paulo oculoꝝ
obcecatio. In ipſo fuit manducatio cibi vetiti. ꝛ ecōtra in paulo abſti
nentia cibi liciti.

XXXIX.

De ſancta paula.

Paula fuit nobiliſſima matrona romanoꝝ. cuius vitam B.
beatus hiero. ꝯpoſuit in hec verba. Si cūcta corpis mei mē
bra verterent in linguas ꝛ omnes artus humana voce reſo
narēt nihil dignum ſancte ac venerabilis paule virtutibus dicerē. No
bilis genere ſed multo nobilior ſanctitate. potēs quōdā diuitiis ſꝫ nūc
xp̄i pauptate inſignior. Teſtor ꝛ ieſum ꝛ ſanctos angelos eius ipmqꝫ
ꝓpriū āgelū q̄ cuſtos fuit ꝛ comes admirabilis femine. me nihil in gra
tiā. nil dicere more laudantiū. ſꝫ qđ dictur⁹ ſū ꝓ teſtimonio minus eiuſ
eſſe meritis. Vult lector breuiter ei⁹ ſcire virtutes. oīnes ſuos paupes
paupior ipſa dimiſit. Et ſicut inter mltas gēmas p̄cioſiſſima gēma mi
cat. ꝛ ſicut iubar ſolis ꝑuos igniculos ſtellaꝝ obruit ꝛ obſcurat. ita cun
ctoꝝ virtutes ſua humilitate ſupauit. Minimaqꝫ fuit inter omnes. vt
omniū maior eſſet. Et q̄to plus ſe deiiciebat tāto magis a xp̄o ſubleua
baſ. Latebat ꝛ nō latebat. Fugiēdo vanā gloriā. gloriā merebaſ. q̄ vir
tutē q̄ſi vmbra ſeq̄tur. ꝛ appetitores ſuos deſerēs. appetit ꝯtēptores.
Hec cū q̄nqꝫ liberos ediditſſet. bleſillā ſup cui⁹ mortē eā rome cōſolat⁹
ſū. Paulinā q̄ ſāctū ꝛ admirabilē viꝝ pāmachiū ꝛ ꝓpoſiti ꝛ reꝝ ſuaꝝ
reliquit heredem. Ad quem ſuper eius obitu paruum libellum edidi
mus. Euſtochium que nunc in ſanctis locis et virginitatis et eccleſie
monile precioſiſſimum eſt. Rufinam que immaturo funere pium ma
tris animum conſternauit. et toxocium poſt quem parere deſiī vt in
telligeres eam non diu ſeruire voluiſſe officio cōiugali. ſed mariti de
ſiderio. qui mares optabat liberos ediſſe. Poſtquam vir eius mor
tuus eſt. ita eum planxit vt prope ipſa moreretſ. ita etiam ſe conuer
tit ad dei ſeruitutem vt mortem eius quaſi videretur optaſſe. B

Quid ergo referam ample et nobilis domuꝫ et quondam opulētiſſime
omnes pene diuitias in paupes erogatas. Hec paulini epiſcopi antbi
oceni et epipbanii qui romam venerāt accenſa virtutibꝰ. ꝑ moñita pa
triā deſerere cogitabat. Quid vltra differo. Deſcēdit ad portū. fratre
cognatis. affinibꝰ et quod bis maiꝰ eſt liberis ꝓſequētibꝰ et clemētiſſi
mā matrem vincere cupiētibꝰ. iam carbaſa tēdebātur. ⁊ remoꝝ ductu
nauis in altū ꝓtrabebatur. paruus toxocius ſupplices manꝰ tendebat
in litore. Rufina iam nubilis vt ſuaſ expectaret nupcias. tacēſ fletibꝰ
obſecrabat ⁊ tamē illa ſiccos oculos tendebat ad celū. pietatē in filios
pietate in deum ſuperās. Neſciebat ſe matrem vt xpi ſe ꝓbaret āncillā
Torquebātur viſcera ⁊ quaſi a ſuis mēbris diſtraherent. cū dolore pu
gnabat. Hoc ꝯtra iura nature plena fides patiebaꝛ. imo gaudēs animuſ
appetebat et amorē filioꝝ maiore in deū amore cōtemnēs. i ſola cuſto
dio que ⁊ ꝓpoſiti et nauigatōis eius comes erat acquieſcebat. Sul
cabat interī nauis mare et cūctis q̄ cū ea vehebanꝛ litora reſpiciētibꝰ
illa verſos tenebat oculos ne videret qđ ſine tormēto videre ñ poterat
Cūq3 ad loca terre ſācta veniſſet et procōſul paleſtine qui familiā eiuſ
optime nouerat ꝓmiſſiſ apparitoribꝰ iuſſiſſ3 ei parare ꝓtoriū. elegit hu
milē cellulā que cūcta loca xpi veſtigioꝝ3 tāto ardore ac ſtudio circui
bat. vt niſi ad reliqua feſtinaret a primis nō poſſet abduci. Proſtrata
q3 ante crucem quaſi pendentē dñm cerneret. adorabat Ingreſſaq3 ſe
pulcꝝ reſurrectōnis oſculabaꝛ lapidem que3 ab hoſtio monumēti amo
uerat angelus. et ipm corpis locū in quo dñs iacuerat quaſi ſitiēs deſi
deratas aquas fidei ore lābebat. Quid ibi lacrimaꝝ q̄ntū gemituū q̄d
doloris effuderit. teſtis eſt cūcta hieroſolima. teſtis eſt ipe dñs quē ro
gabat. Deide ꝓrexit betleē. atq3 i ſpecū ſaluatoris ingrediēs. vidit ſa
crū virginis diuerſoriū. et me audiēte iurabat ſe cernere fidei oculis ī
fantē pānis iuolutū. vagientē i ꝓſepio. dñm magos adorātes. ſtellam
fulgētem deſuꝑ. matrem virginē. nutriciū ſedulū. paſtores nocte veni
entes vt viderent verbū qđ factū erat. quaſi etiā tūc euāgeliſte ioban
nis principiū dedicarēt. In principio erat verbū. ⁊ verbū erat apđ de
um. et verbū caro factū eſt. Paruulos interfectos. herodē ſeuiente3 io
ſeph ⁊ mariā fugiētes in egiptū. mixtiſq3 gaudio lacrimis loquebaꝛ.
Salue betleē domus panis in qua natus eſt ille paniſ qui de celo dſcē
dit. Salue effrata regio vberrima. cuiꝰ fertilitas deus eſt. Dauid loq̄
tur cōfidenter. Introibimus i tabernaculū eius adorabimus in loco
vbi ſteterūt pedes eius. Et ego miſera et peccatrix digna ſū iudicata
deoſculari ꝓſepe in quo domiꝰ puulus vagiit. orare in ſpelūca in qua
virgo puerpa deū fudit infātem. Hec reqes mea. q2 dñi mei patria ē.
hic habitabo qm̄ ſaluator elegit eā. ¶ C Tanta ſe humilitate deiecit
vt qui eam vidiſſet. et pro celebritate nominis videre geſtiſſet ipſam

eſſe nō crederet.ſed ancillaꝝ vltimā. Et cū freqntibꝰ choꝛis virginū
cingeretur ⁊ veſte ⁊ voce ac habitu ⁊ inceſſu minima omniū erat. Nū
quā poſt viri moꝛtē vſq₃ ad diem doꝛmitōis ſue cū vllo ꝯmedit viro.
ꝗuis eum ſanctum ⁊ in pontificali culmine poſitu₃ ſciret. Balneas ni
ſi periclitans nō adiit. Mollia etiā niſi i grauiſſima febꝛe lectuli ſtra
ta non habuit.ſed ſuꝑ duriſſimā humū ſtratis ciliciolis ꝗeſcebat.ſi tñ
illa ꝗes dicēda eſt que iugibus pene oratōibus dies nocteſq₃ iūgebat
Ita leuia peccata plangebat vt illa₃ grauiſſimoꝝ criminū crederes eſ
ſe ream. Cūq₃ a nobis crebrius moneretur vt parceret oculis et eos
ſeruaret euangelici lectōi aiebat. Turpāda eſt facieſ quam ꝯtra dei ꝓ
ceptū purpuriſſo et ceruſa ⁊ ſtibio ſepe depixi. affligendū eſt coꝛpꝰ qđ
multis vacauit delicijs. Longus riſus ꝑpetuo cōpenſandus eſt fletu.
Mollia lintcamina ⁊ ſerica ꝓcioſiſſima. aſperitate cilicij ꝯmutāda ſūt
Que viro et ſeculo placui nūc xp̄o placere deſidero. Si inter tales tā
taſq₃ virtutes caſtitate₃ in illa voluero predicare. ſuꝑfluꝰ videar. in q̄
etiā cu₃ ſecularis eſſet omniū rome matronaꝝ exemplū fuit. que ſe ita
geſſit. vt nunꝗ̄ de illa etiā maledicoꝝ quiſꝗ̄ auderet famam cōfingere
Fateoꝛ erroꝛem meū. cur i largiēdo eſſet ꝓfuſioꝛ arguebā. illud ꝓferēſ
đ ap̄lo. Nō vt alijs refrigeriū ſit. vobis aūt tribulatō. ſed ex eq̄litate i
hoc tp̄e. vt veſtra abūdātia ſit ad illoꝝ inopiā. ⁊ illoꝝ abūdātia ſit ad
veſtrā iopiā. Et ꝓuidendū eſſe ne qđ libēter faceret ſꝑ facere nō poſſet
mltaq₃ hmōi. Que illa mira verecūdia et ſermōe ꝑciſſimo pitiſſimoq₃
diſſoluebat. teſtem iuocās dñm ſe ꝓ illiꝰ noīe cūcta facere et hoc habe
re voti. vt mēdicās ip̄a moꝛeref vt vnū numū filie nō dimitteret. et in
funere ſuo aliena ſindōe iuolueref. Ad extremū iferebat. Ego ſi petie
ro. multas iueniā q̄ mihi tribuāt. Iſte mēdicās ſi a me nō accepit q̄ ei
poſſū etiā đ alieno tribuere ſi moꝛtuꝰ fuerit a quo eiꝰ aīa reqreref Nō
lebat i his lapidibꝰ effūdere pecuniā. q̄ cū terra ⁊ ſeculo trāſituri ſunt
ſed i viuis lapidibꝰ q̄ voluunf ſuꝑ terrā. de quibꝰ i apocalipſi. iohānis
ciuitas magni regis extruif Exceptis feſtis diebꝰ vix oleū i cibo acci
piebat. vt ex hoc vno extimaretur qđ đ vino ⁊ đ liquamie ⁊ piſcibus ⁊
lacte ⁊ melle ⁊ ouis ⁊ reliq̄s q̄ guſtui ſuauia ſūt iudicarit. In q̄bꝰ ſumē
dis q̄dā ſe abſtinētiſſimos putāt. ⁊ ſi his vētrē igurgitauerit tutā pudi
ciciā ſuſpicātur. Noui ſuſurronē quēdā qđ genꝰ hoim vile eſt. q̄ſi beni
uolū nūciaſſe ꝙ ꝓ nimio feruoꝛe virtutū q̄buſdā videretur iſana. ⁊ ce
rebꝝ illius diceret ꝯfouendū. Cui illa reſpōdit Theatꝝ facti ſumꝰ mū
do ⁊ āgelis ⁊ hoībꝰ. Nos ſtulti ꝓpter xp̄m. ſed ſtultū dei ſapiētiꝰ ē hoi
bꝰ. ¶ Poſt viroꝝ monaſteriū qđ viris tradiderat gubernandu₃ plures
virgines q̄s ex diuerſis ꝓuīcijs ꝯgregauerat tā nobilis ꝙ mediocris
et infimi generis i tres turmas ⁊ mōaſteria diuiſit. ita dūtaxat vt ope
et cibo ſeꝑate. pſalmis et oratōe iūgerētur. Iurgātes inter ſe ſermone

leniſſimo federabat. laſciuiētē adoleſcētularꝫ carnē crebris ⁊ duplicatiſ
frāgebat ieiuniis malēs eas ſtomachū dolere ꝙ mētē. dicēs mūdiciaꝫ
corpis atqꝫ veſtiū. aīe eſſe imūdiciam. Et qḋ īter ſeculi hoīes vel leue
putaꝛ vel nihil. hoc ī monaſteriis grauiſſimū eſſe delictū dicebat. Cū
qꝫ aliis lāguētibꝰ large pberet oīa ⁊ eſū quoqꝫ exhiberet carniū. ſi quā
ipa egrotarꝫ ſibi nō indulgebat. et in eo ineq̄lis videbatur ꝙ in aliis
clementiā in ſe duriciā cōmutabat. ¶ Referā qḋ expertus ſum. Menſe
iulio feruētiſſimis eſtibꝰ inſcidit in ardorē febris et poſt deſperatōnē
cū dei miſericordia reſpiraſſꝫ. et medici ſuaderēt ob refectōem corpis
vino eſſe opus tenui et ꝑuo ne aquā bibēs in ydropiſim verteꝛ. Et ego
dā beatum epiſcopū epiphaniū rogarē vt eā moneret imo cōpelleret
vinū bibere vt erat prudens et ſolertis ingenii. ſtatim ſenſit inſidias ⁊
ſubridens meū eē qḋ ille diceret. intimauit. Quid plura. Cū beatꝰ pon
tifex poſt multa hortamēta exiſſet foras. quererēti mihi q̄d egiſſꝫ reſpōdit
Tantū pfeci vt ipſa mihi ſeni homini pene pſuaſerit vt vinū nō bibā
¶ In luctu mitis erat et ſuorꝫ mortibꝰ frāgebatur maxime liberorūꝫ
Nam et viri ⁊ filiorꝫ dormitōe ſepe picitata ē. Et cū os ſtomachūqꝫ
ſignaret et matricis dolorē crucis niteret ipſſiōe lenire ſupabatur
effectu et credulā mēte inparentis viſcera cōſternabāt. animoqꝫ vicēs
fragilitate corpis vincebatur. Scripturas ſāctas tenebat memoriter
et cū amarat hiſtoriā ⁊ illa veritatis diceret fūdamētū magis ſeq̄bat
intelligētiā ſpūalē et hoc culmīe edificatōꝫ aīe ptegebat ¶ Loquar
et aliud forſitan emulis videtur incredulū. Hebreā liguā. quā ego ab
adoleſcētia multo labore ⁊ ſudore ex pte didici. et infatigabili medita
tōe nō deſero. ne ipſa ab ea deſeraꝛ. diſcere voluit et conſecuta eſt. ita
vt pſalmos hebraice caneret. et ſermonem abſqꝫ vlla latīe ligue ꝓprie
tate pſonarꝫ. Quod quidē vſqꝫ hodie in ſācta filia eiꝰ euſtochio cerni
mꝰ. Hucuſqꝫ nauigauimꝰ pſperis vētis ⁊ criſpātia maris equora labēs
carina ſulcauit. nūc in ſcopulos incurrit oratio. Quis enī poſſꝫ ſiccis
oculis paulā narrare moriētē. Incidit in grauiſſimā valitudinē imo
qḋ optabat inuenit. vt nos deſererꝫ ⁊ dño pleniꝰ iūgeretur. Quid diu
differo ⁊ dolorē meū in aliis immorādo facio lōgiorē. Sētiebat pru
dentiſſima feminarꝫ adeſſe mortē. ⁊ frigeſcēte iā parte corpis atqꝫ mē
brorꝫ. ſolū aīe teporē in ſacro ⁊ ſancto pectore palpitare. ⁊ nihilomi
nus q̄ſi ad ſuos pgerꝫ. alienoſqꝫ dſpiceret. illos verſiculos ſuſurrabat
Dñe dilexi decorem domꝰ tue ⁊ locū habitatōis glorie tue. et ꝙ dile
cta tabernacula tua dñe. Elegi abiectꝰ eſſe in domo dei mei. Cumqꝫ a
me interrogaretur cur taceret. cur nollet reſpōdere inclamanti. an do
leret aliquid. greco ſermone reſpōdit. Nihil ſe habere moleſtie ſed om
nia quieta et tranquilla pſpicere. Poſt hoc obmutuit ⁊ clauſis oculis.
q̄ſi humana dſpicerꝫ vſqꝫ ad expiratōnē aīe eoſdē repetebat verſic̄los

vit vt aure appoſita quod dicebat audire poſſemus. Tota ad funꝰ eiꝰ paleſtinaꝝ vrbiū turba conuenit. Quem ei monachoꝝ latentiū i heremo cellula ſua tenuit. Quā virginū cubicloꝝ tenuerūt ſecreta. Sacrilegiū putabat qui ſi tali femine vltimū reddidiſſꝫ officiū. donec īter eccleſiā ꝛ iuxta ſpecū dn̄i cōderet. Venerabilis filia eiꝰ virgo euſtochium, quaſi ablactata ſup matreꝫ ſuā abſtrahi a parente nō poterat. deoſculari oclos. herere vultui. totū corpus amplexari. ꝛ ſe cū matre velle ſepeliri. Teſtis eſt ieſꝰ nec vnū quidē numū ab ea filie derelictū. ſed magis tribuens egenis. ꝛ qđ his difficiliꝰ eſt fratꝝ ꝛ ſoroꝝ immenſā multitudiem quam ꝛ ſuſtentare arduum eſt. ꝛ abiicere impiū eſt. Vale o paula ꝛ cultoris tui vltimā ſenectutem orōibꝰ iuua. XXX

De ſancto Juliano

Iulianus quaſi iubilꝰ ꝛ ana qđ eſt ſurſū. Inde iulianus quaſi iubilianꝰ q2 cū iubilo ſupna petit. Ul' a iulius quod eſt incipiens ꝛ anus. Nam in dei ſeruitio fuit ſenex longanimitate ſed incipiēs ſui reputatiōe. A

Iulianus cenomanſis eps fuit. Hic ſimō ille lepſꝰ dr fuiſſe quem dn̄s a lepra ſanauit. ꝛ q̄ dn̄m ad cōuiuiū inuitauit. Qui poſt aſcenſiōꝫ dn̄i ab apl'is cenomanē ep̄us ordinatꝰ eſt. Hic multis virtutibus clarus tres etiam mortuos ſuſcitauit ꝛ poſtmoduꝫ in pace quieuit. Iſte dicitur eſſe ille iulianus qui ab itinerantibus ꝑ inueniēdo bono hoſpicio inuocatur. eo ꝙ in domo eiuſ dn̄s fuerit hoſpitatus. Sed veriuſ videtur eſſe alius iulianus qui ſcꝫ vtrūqꝫ parenteꝫ ignoranter occidit cuius hiſtoria infra ponetur. B Fuit ꝛ alius iulianus de aluernia genere nobilis ſed fide nobilior. qui deſiderio martirii ſe vltro ꝑſecutoribus offerebat. Tādem criſpinus ꝯſularis miſit miniſtꝝ et eū occidi mādauit. Qđ ſētiēs iuliāus ſponte foras ꝓſiliit. et querenti intrepidus ſe opponēs ꝓtinus ictum ferientis excepit. Cuiꝰ caput leuātes ad ſanctum ferreolū ſocium iuliani detulerunt. et eideꝫ mortem ſimilem minanť niſi ꝓtinus immolaret. Quibus cū aſſentire nollet. eum occiderunt. et caput ſancti iuliani cū corꝑe ſancti ferreoli i vno tumulo poſuerūt. Et poſt multos ānos ſāctꝰ mamertus vienneñ. ep̄s inuenit caput ſācti iuliani inter manus ſancti ferreoli ita illeſuꝫ ꝛ integꝝ ac ſi eadeꝫ die fuiſſet ſepultum. Inter cetera huiꝰ ſācti miracla ſolet referri. ꝙ cum q̄dam dyaconus oues eccleſie ſancti iuliani raꝑet et paſtores eidem ex parte ſancti iuliani ꝓhiberent. ille reſpōdit. Iulianus non ꝯmedit arietes. Et ecce poſt modicum febre vehemētiſſima ꝑurgetur et inualeſcente febre ꝙ a martire incendiť ꝯfiteť. Feciꝗꝫ ſuꝑ ſe iactari aquam vt refrigeraretť. Sed ſtati tantus fumꝰ ꝛ fetor d' corpore eius exiit. vt cūcti q̄ aderāt fugerēt ꝛ ipē pꝰ modicum expiraret.

Cū qdā ruſticꝰ. vt ait grego. turonē̄. ī die dn̄ica arare vellet, ptinꝰ cō
tractis digitis manubriū ſecuris cū qua vomerē mūdare volebat eius
dextre adheſit. Sed poſt duos ānos in eccleſia ſācti iuliani ad eiꝰ pces
curatus eſt ¶ C Fuit inſup aliꝰ iulianus frater beati iulii. Hi duo
fratres ad theodoſiū iperatorē xpianiſſimū venerūt. petentes vt tēpla
ydolorꝝ vbicūqz inuenirent deſtruerent ⁊ xpi eccleſias edificarēt. Quod
impator libenter faciēs, ſcripſit vt omnes eis debeāt obedire. ⁊ eos in
oībus ſub pena capitis adiuuare. ¶ Cū igitur beati iulianus ⁊ iulius ī
loco qui dr gaudianū eccleſiā fabricarēt. ⁊ cūcti trāſeūtes eos ī ope ob
imparatoris impium adiuuarent. cōtigit vt quidā cū curru inde trāſitū
facerēt. qui dixerunt adinuicem. Quā excuſatōz ptendere poterimus
vt liberi tranſeamus et in ope iſto nō occupemur. Dixerūtqz. Proici
amus vnū ex nobis in plauſtꝝ ſupinū. et cum pānis cooperiamus. di
cemuſqz qꝫ hominē mortuū in vehiculo habemus. et ſic liberi tranſire
poterimus. Arripienteſqz hominē vnū in plauſtꝝ, piecerūt eiqz dixe-
runt. Tu ſile et oculos claude. et quouſqz trāſierimus quaſi mortuus
iace. Cumqz hominē tanqꝫ mortuū cooperuiſſēt. ⁊ vſqz ad famulos dei
iulianū et iulium veniſſent. dixerūt ei ſerui dei. Filioli parūper ſubſiſti
te. et nos in hoc ope modicū adiuuate. Qui reſpōderūt. Nō poſſumꝰ
hic ſtare qm̄ hominē mortuū in plauſtro habemus. Quibus ſanctꝰ iu
lianus dixit. vt quid ita mentimini filii. Et illi. nō mentimur dn̄e ſꝫ ſic
eſt vt loquimur. Et ſanctus iulianus dixit. Scdm̄ veritatē dicti veſtri
ita vobis cōtingat. Et illi boues pungentes ptrāſierūt: Cūqz ꝓcul ꝑ
trāſiſſent. accedētes ad currum ceperūt collegā ſuū vocare ex nomine
dicentes. Surge amodo et ſtimula boues vt celeriꝰ trāſeamus. Cum
aūt nullatenꝰ ſe moueret eū pulſare ceperūt dicētes. vt qd deliras. ſur
ge ⁊ ſtimula boues. Sz cū nullatenꝰ ille reſpōderet accedentes diſcoo
peruerūt eū ⁊ mortuū īuenerūt. Tātuſqz timor ipos ⁊ ceteros īuaſit.
vt nullus decetero famulo dei mētiri auderet. ¶ D Fuit etiā alius
iulianꝰ q̄ vtrūqz parētem neſciēs occidit. Cūqz ei iulianꝰ pdictꝰ iuuēis
ac nobilis quadā die venatōi īſiſteret et quendā ceruū reptū inſeqret
ſubito ceruꝰ verſꝰ eū diuino nutu ſe vertit eiqz dixit. Tu me inſeqris
q̄ patris et matris tue occiſor eris. Quod ille audiēs. vehemēter extimu
it. et ne ſibi forte ɔtigerꝫ qd a ceruo audierat. relictis oībus clā diſceſ
ſit ⁊ ad regionem valde remotā puenit. Ibiqz cuidā pricipi adheſit. ⁊
tā ſtrenue vbiqz et ī bello ⁊ ī palatio ſe habuit. qꝫ pnceps eū militē fe
cit. ⁊ quandā caſtellanā viduā ī ɔiugē ei tradidit. et caſtellū ꝓ dote ac
cepit. Interea parētes iuliani ꝓ amiſſione filii nimiū dolētes. vagabū
di vbiqz ꝑagebāt. ⁊ filium ſuum ſolicite reqrebāt. Tādē ad caſtꝝ cui
iulianꝰ ꝑerat deuenerūt. Tūc autem iulianus a caſtro caſu receſſerat
Quos cū vxor iuliani vidiſſet. ⁊ q̄ nā eſſēt inqſiſſet. ⁊ illi oīa q̄ filio ſuo

acciderāt enarraſſēt. ītellexit ꝙ viri ſui parētes erāt. vtpote qꝛ hoc a vi
ro ſuo forte freqͥter audierat. Ipos igiť benigne ſuſcepit. ⁊ ꝓ amore
viri ſui lectū ſuū eis dimiſit. ⁊ ipa ſibi alibi lectulum collocauit. Facto
aūt māe caſtellana ad eccleſiā ꝑrexit. Et ecce iuliā⁹ māe veniēs ī thala
mū q̄ſi vxorē ſuā excitat⁹ itrauit. Et iueniēſ duoſ ꝑiter dormiētel. vxo
rē cū adultero eſſe ſuſpicat⁹. ſilēter extracto gladio ābos ꝑiter iteremit
Exiens aūt domū. vidit vxorem ei⁹ ab eccleſia reuertentem. ⁊ admi
rans interrogauit q̄ nam eſſent illi qui in ſuo lecto dormirent. At illa
ait. Parentes veſtri ſunt qui vos diutiſſime queſierūt. ⁊ eos in veſtro
thalamo collocaui. Q̄ḋ ille audiens. pene exanimis effectus amariſſi
me flere cepit ac dicere. Heu miſer quid faciā qꝛ dulciſſimos meos pa
rentes occidi. Ecce impletum eſt verbum cerui. qḋ dū vitare volui mi
ſerrimus adimpleui. Jam nunc vale ſoror dulciſſima. qꝛ ḋcetero nō quie
ſcam. donec ſciam ꝙ dn̄s penitentiā meā accepit. Cui illa. Abſit dul
ciſſime frater vt te dſeram ⁊ ſine me abeas. ſꝫ q̄ fui tecum ꝑticeps gau
dii ero particeps ⁊ doloris. Tūc inſimul recedētes iuxta qḋdā magnū
flumē vbi multi piclitabant quoddā hoſpitale magnū ſtatuerūt. vt ibi
penitētiam facerēt et omnes qui vellent trāſire fluuiū iceſſanter trāſue
herēt. et hoſpicio vniuerſos pauperes reciperent. Poſt multū vero tpīs
media nocte dum iulianus feſſus q̄eſcerꝫ. ⁊ gelu graue eſſꝫ. audiuit vo
cē ſe miſerabiliter lamentantē. ac iulianū vt ſe trāſferret voce lugubri
inuocantem. Q̄ḋ ille audiens cōcitus ſurrexit. et iā gelu ipm deficien
tem inueniens. in domū ſuā portauit. ⁊ ignē accendens ipm calefacē
re ſtuduit. Sed cū calefieri nō poſſet. ⁊ ne ibi deficeret ipm in lectulū
ſuū portauit. ⁊ diligenter cooperuit. Poſt paululū ille qui ſic infirmus
et quaſi lepſus apparuerat. ſplendid⁹ ſcādit ad ethera. et hoſpiti ſuo
dixit. Juliane dn̄s miſit me ad te mādans tibi ꝙ tuā penitētiā accepta
uit. et ābo poſt modicū in domino q̄eſcitis. Sicqꝫ ille diſparuit. ⁊ iulia
nus cū vxore ſua poſt modicū plenus bonis opib⁹ ⁊ elemoſinis ī dn̄o
reqeuit. Et Fuit ⁊ alius iulianus nō quidē ſāct⁹ ſed ſceleratiſſim⁹
ſcꝫ iulianus apoſtata. Hic iulianus prius fuit monach⁹ ⁊ magne reli
gionis ſimulator. Quedam autem mulier vt refert magiſter iohānes
beleth in ſūma de officio eccleſie. habēs tres ollas plenas auri. aurū il
lud in orificiis ollarū cinere ne appareret operuit. ⁊ ꝑdictas ollas iulia
no quem ſāctiſſimū hominē eſtimabat coram quibuſdā monachis ſer
uandas tradidit. ꝙ autē aurū ibidē eſſet nulli alii īdicauit. Julian⁹ igiť
ꝑdictas ollas accipiens ⁊ tam copioſū aurū ibidem inueniens. totū il
lud aurū furat⁹ eſt. et ollas īpleuit cinere. Poſt aliqḋ tp̄s cū mulier de
poſitū ſuū reqreret. ille ollas cum cinere ſibi reddidit. Cū vero aurum
reqreret. ꝯuincere illum nō potuit. qꝛ de auro teſtes non habuerat. q̄m
monachi corā quib⁹ hoc ſibi tradiderat. nil ī eis niſi cinerē viderant

Et ſic aux obtinuit. cū quo romā fugit. Et p illō aux ſequēti tpe rome
obtinuit ꝯſulatū. deide in impiū ſublimat⁹ eſt. Qui cum iſtruct⁹ eſſet a
puericia in arte magica ⁊ multū ſibi placeret. magiſtros ide plures ſe
cū habebat. Hic aūt quadā ſicut i hiſtoria triptita habet cum puer ad
huc eſſet et recedēte magiſtro ſuo ſol⁹ remāſiſſet. ⁊ adiuratōes dmonū
legere incepiſſꝫ. ante eum maxima multitudo demonum iſtar ethiopū
nigroꝝ aduenit. Nūc iulianus hoc vidēs. et metuens. ſignuꝫ crucis p
tinus fecit ⁊ omnis illa multitudo demonuꝫ euanuit. Qui cum magi
ſtro reuertenti quid ſibi acciderit retuliſſet. dixit ei magiſter ſu⁹. Hoc
ſignum crucis maxime demones odiunt et timent. Sublimatus igit
in imperium huius rei memorās cū p artē magicā opari vellꝫ apoſta
tauit ⁊ ſignuꝫ crucis vbiqꝫ deſtruxit. ac chriſtianos inquātū potuit p
ſecut⁹ eſt. putās ꝙ aliter demones ſibi minime obedirēt. Deſcendēs
iulianus in perſidam ſicut legit in vitas patrum. miſit demonē in oc
cidentē. vt ſibi inde deportaret reſponſum. Cum autē demon ad quē
dam locū veniſſet. p decē dies ibidē imobilis ſtetit. qꝛ quidā monach⁹
ibidem die ac nocte orabat. et ei ſine effectu regreſſo dixit iulianus.
Quare tm̄ tardaſti. Qui reſpōdit. Suſtinui p decē dies publicū mona
chum. ſi forte ab oratōe ceſſaret et trāſire poſſem. Cūqꝫ nō ceſſaret. p
hibitus ſum trāſire ⁊ redii nihil agens. Nūc indignat⁹ iulianus dixit.
ꝙ cū illuc veniret vīdictā de illo monacho faceret. Cū ergo de perſis
victoriā ſibi demones pmitterent. ſophiſta ſuus dixit cuidaꝫ xpiano.
Quid putas nūc facit fabri filius. Et ille. Sepulcꝝ parat iuliāo. Dū
igit vt i hiſtoria ſācti baſilii legitur ⁊ vt fulbert⁹ carnotēſ eps teſtat
ceſareā capadocie deueniſſet. ſanctus baſilius eideꝫ occurrit. ⁊ q̄tuor
panes ordeaceos p munere ei miſit. At iulian⁹ idignat⁹ eos recipe cō
tēpſit. et p panib⁹ ſibi fenū miſit dicens. Pabulū nobis irratōnabiliū
animalium obtuliſti. recipe qđ miſiſti. Reſpōdit baſili⁹. Nos qdeꝫ qđ
ꝯmedimus tibi miſim⁹. tu vero dediſti nobis vnde beſtias tuas nutris
Ad hoc iratus iulianus reſpōdit. Cum pſas ſubegero. hāc vrbem de
ſtruā ⁊ arabo. vt farrifera magis q̄ hōmifera nominet. Sequēti autē
nocte vidit baſilius in eccleſia ſācte marie in viſu multitudinē āgeloꝝ
et in medio eoꝝ q̄ndā feminā in throno ſtātem. et aſtantibus dicenteꝫ
Vocate mihi cito mercuriū qui iulianū apoſtatā occidat. q̇ me ⁊ filiū
meum ſupbe blaſphemat. Erat aūt mercuri⁹ miles qdā. q̇ ab ipo iulia
no p fide xpi fuerat interfect⁹. et i eadē eccleſia erat ſepultus. Statiqꝫ
ſāctus mercurius cū armis ſuis q̇ ibi ſuabant affuit. ⁊ iuſſ⁹ ab ea ſe i
pliū pparauit. Expgefactus itaqꝫ baſili⁹ ad locū vbi mercuri⁹ cum ar
mis ſuis qeſcebat iuit. ⁊ monumētū ſuū apiēs nec corp⁹ ibidē repit nec
arma iuenit. Nūc cuſtodē qs arma aſportauerit iquiſiuit. Ille vero cū
iuramēto affirmabat eadē arma veſpe ibidē fuiſſe. vbi ppetuo ſuabāt

Inde igiť baſiliꝰ recedēs. ⁊ mãe illuc rediēs īuenit ibidē corpꝰ eius et
arma. ⁊ lanceā ſanguine cruentatā. Et ecce q̇dam de exercitu rediens
dixit. Cum iulianus imperator in exercitu moraretur. ecce quidaꝫ mi
les ignotus cum armis ſuis ⁊ lancea veniens et calcaribus vrgens e
quum audaci mente iulianum imperatorem impetiit. ⁊ lanceam forti
ter vibrans ipm̄ valide ꝑ medium perforauit ⁊ ſubito abſcedēs nuſq̄
ꝯparuit. Ipſe vero iulianus dum adhuc ſpiraret. ſanguine ſuo ſicut
dicitur in hiſtoria tripartita manum ſuam impleuit ⁊ ī aera ꝓiecit di
cens. Viciſti galilee viciſti. Sicqꝫ in his vocibꝰ miſerabiliter expira
uit. Ab omnibus aūt ſuis inſepultus relinq̇tur. ⁊ a perſis excoriatur.
et de corio ſuo regi pſaꝝ ſubſtratorium efficitur.

De feſtiuitatibus que eueniunt infra tēpꝰ deuiatōis.

Icto de feſtiuitatibus q̄ occurrūt īfra tēpus qḋ ptim ꝯtinet
ſub tp̄e recōciliatōis. parti ſub tēpore ꝑegrinatōis. qḋ tpus
repſentat eccleſia a natiuitate xp̄i vſqꝫ ad ſeptuageſimā. ſe
quitur videre de feſtiuitatibus q̄ eueniūt infra tpus deuiati
onis. qḋ incepit ab adā ⁊ durauit vſqꝫ ad moyſen. quod tpus repn̄tat
eccleſia a ſeptuageſima vſqꝫ ad paſca. XXXI

De ſeptuageſima

Eptuageſima ſignat tpus deuiatōis. ſexageſima tps re
viduatōis. q̇nquageſima tps remiſſionis. q̇drageſima tps
penitētie ſp̄ualis. Inchoatur aūt ſeptuageſima a dn̄ica ī
qua cātatur circūdederūt me. ⁊ terminatur in ſabbato poſt paſca. In
ſtituta eſt autem ſeptuageſima ꝓpter tres ratōes. ſicut īuuitur in ſum
ma de officio magiſtri iohānis beleth. ſcꝫ ꝓpter redēptōꝫ. qm̄ ſācti pa
tres ſtatuerūt vt ꝓpter veneratōꝫ diei aſcēſiōis. in qua natura noſtra
celos aſcendit. ⁊ ſuꝑ choros angeloꝝ ſublimata eſt. ſꝑ ipa q̇nta dies
ſolēnis ⁊ celebris haberetur. ⁊ in ea ieiunium non obſuaretur. quia ī
primitiua eccleſia eque ſolēnis erat ſicut prima feria. vnde ⁊ tūc ſolē
nis ꝓceſſio fiebat ad repreſentandum ꝓceſſionem diſcipuloꝝ vel ipoꝝ
angeloꝝ. Ideo in vulgare ꝓuerbium verſuꝫ eſt. vt diei dominice dica
tur cognata dies iouis quia ātiquitꝰ fuit eque ſolēnis. Sꝫ feſta ſācto
rum ſuꝑuenerunt. ⁊ celebrare tot feſta erat quaſi onerosum. ideo ſolē
nitas illa ceſſauit. In redemptōꝫ ergo illoꝝ dieꝝ ſancti patres vnaꝫ
ſeptimanam quadrageſime in abſtinentia addiderūt ⁊ ſeptuageſimā
vocauerunt. B Alia eſt ꝓpter ſignificatōꝫ. qm̄ ꝑ hoc tpus ſigni
ficatur deuiatio exilium ⁊ tribulatio totius humani generis ab adaꝫ
vſqꝫ ad finem mūdi. qḋ quidē exiliū ſub reuolutōe ſeptem dieꝝ pagiť

⁊ ſub reuolutōe ſeptem milium ānoꝝ includitur. Per ſeptuaginta ei
dies. ſeptuaginta centenas ānoꝝ intelligimus. Ab inicio aūt mundi
vſq; ad aſcenſionē ſex milia ānoꝝ ꝯputamus. ⁊ tūc vero q̄cquid tpis
ſequitur vſq; ad finem mūdi ſub ſeptimo millenario ꝯprehendimus.
cuius terminū ſolus deꝰ nouit. Nos igitur chriſtus in ſexta etate mū
di ab hoc exilio in ſpe eterne retributōis. reddita innocentie ſtola per
baptiſmum eripuit. Sed cōſūmato tempore noſtri exilii. vtraq; ſtola
nos perfecte decorabit. Hinc eſt q̄ in hoc tempore deuiationis et exi
lii cantica leticie deponimus. ſed tamen in ſabbato paſche vnum alle-
luia decantamus tanq̄ in ſpe eterne patrie gratulanteſ. ⁊ ſtolā innocē-
tie in ſexta mundi etate per chriſtum recuperantes. Cui etiam tractuſ
ſubiicitur. per quem ſignificatur labor quem adhuc ad impletionē mā-
datorum dei habere debemus. In ſabbato poſt paſcha in quo vt di-
ctum eſt terminatur ſeptuageſima. duo alleluia cantamus. quia com-
pleto huius mundi termino duplicem ſtolam glorie conſequemur.
¶ Alia eſt ratio propter repreſentationem quoniam ſeptuageſima
repreſentat ſeptuaginta annos quibus filii iſrahel ſub captiuitate ba
bilonica fuerunt. Et quemadmoduȝ illi depoſuerunt organa ſua dicē-
tes. Quomodo cātabimus canticū domini ⁊c. ſic et nos cātica laudis
deponimus. Poſtea vero illis data licentia redeūdi a ciro ſexageſimo
anno ceperunt letari. et nos quoq; in ſabbato paſce tanq̄ in ſexageſi
mo anno alleluia cantamus eorum repreſentando leticiam. Sed tamē
illi in apparatu reditus et in colligendo ſarcinulas multum laboraue-
runt. et nos poſt alleluia tractum ſtatim ſubiungimuſ qui laborē ſigni
ficat. Sabbato autem quo ſeptuageſima terminatur. duo alleluia cā-
tamus. eorum plenam leticiam per quam peruenerūt in patriam figu
rantes. Hoc etiam tempus captiuitatis ⁊ exilii filiorum iſrahel rep̄-
ſentat tempus noſtre peregrinationis. quia ſicut ipſi in ſexageſimo ā
no ſunt liberati. ſic nos in ſexta mundi etate. Et ſicut adhuc ī colligē
do ſarcinulas laborauerunt. ſic et nos etiam liberati in complexione
mandatorum laboramus. Sed cum ad patriam peruentum fuerit la
bor omnis ceſſabit. et gloria perfecta erit. et duplex alleluia in corpo
re et anima cantabimus ¶ In hoc igitur tempore exilii eccleſia
multis tribulationibus preſſa. et fere in baratro deſperationis poſi
ta. ab alto trahens ſuſpiria. clamat in officio et dicit. Circundede
runt me gemitus mortis et cetera. et oſtendit multiplicem ſui tri
bulationem quam habet et pro miſeria contracta et pro duplici pena
inflicta. et pro culpa quo ad aliquos commiſſa. Sed tamen ne deſpe
ret proponitur ei in euangelio et in epiſtola triplex ſalubre remedi
um et triplex premium. Remedium eſt vt ſi ab illis vult perfecte
liberari. in vinea anime ſue laboret abſcidendo vicia et peccata.

poſtea in ſtadio preſentis vite ſue currat per penitentie opera. deinde
viriliter in agone pugnet contra omnia dyaboli temptamenta. Et ſi
hoc fecerit triplex premium habebit. quia laboranti dabitur denariuſ
currenti brauiū. pugnāti corona Quia etiā ſeptuageſima ſignificat
tempus noſtre captiuitatis. ꝓponitur nobiſ remediū ꝑ quod a captiui
tate poſſumus liberari. ſcꝫ ꝑ curſum fugiēdo. ꝑ pugnam preliando. ꝑ
denarium redimendo. XXXII

De ſexageſima.

Sexagaſima īchoaſ ī dn̄ica ī q̄ cātatur. exurge q̄re obdor. A
mis dn̄e. ꝛ terminaſ ī q̄rta feria poſt paſca. Inſtituta ē autē
ꝓpter redēptōꝫ. ꝓpter ſignificatōꝫ. ꝛ ꝓpter repn̄tatōꝫ. Pro
pter redēptōꝫ. q̄m melchiades papa ꝛ beat⁹ ſilueſter ſtatuerūt vt bis ī
oī ſabbato ꝯmederetur ne ꝓpter abſtīn̄tiā quā hoīes ſuſtinuerūt ī ſep
ta feria. ī qua oī tp̄e ieiunādū eſt. natura debilitaretur. In redēptōem
ergo ſabbatoꝝ illi⁹ tp̄is vnā ſeptimanā q̄drageſime addiderūt. ꝛ ſexa
geſimā vocauerūt. Alia ratō eſt ꝓpter ſignificatōꝫ q̄m ſexageſima ſi
gnificat tp̄us viduitatis eccleſie ꝛ merorē illi⁹ ꝓ abſētia ſpōſi. quoniā
fruct⁹ ſexageſimus debetur viduis. In cōſolatōꝫ aūt illi⁹ ꝓ abſentia
ſpōſi q̄ ad celos raptus eſt. dātur eccleſie due ale. ſcꝫ ſex opum miſeri
cordie exercitatō. ꝛ decalogi īpletio. Vn̄ ſexageſima ſonat ſexies decē
vt ꝑ ſex ītelligantur ſex opa miſericordie. ꝑ decē ītelligatur decalogus
Tercia ratō eſt ꝓpter repn̄tatōꝫ. Nā ſexageſima n̄ ſolū ſignificat tp̄uſ
viduitatis. ſꝫ etiā miſteriū noſtre redēptōis repn̄tat. Nā ꝑ decē ītelli
gitur hō qui eſt decīa dragma. eo ꝙ factus ſit vt ruinā nouē ordinū re
pararet. vel intelligitur ꝑ decē eo ꝙ ꝯſtat ex q̄tuor humorib⁹ q̄tuꝫ ad
corp⁹. ꝛ habet tres potentias ī anima. ſcꝫ memoriā ītelligentiā ꝛ volū
tatē q̄ facte ſunt vt ſuiant beatiſſime trinitati. vt in ip̄am fideliter cre
damus. ip̄ſam feruenter diligamus. ꝛ ſemper in memoria teneamus.
Per ſex intelliguntur ſex miſteria per que homo decimus eſt redemp
tus que ſunt incarnatio. natiuitas. paſſio. deſcenſio ad inferos. reſur
rectio. et in celum aſcenſio. Et protenditur ſexageſima vſqꝫ ad quar
tam feriam poſt paſca. in qua cantatur. venite benedicti patris mei:
quia illi qui in operibus miſericordie ſe exercent. audient iſtud. venite
benedicti. vt ipſe chriſtus teſtatur. vbi tunc ſponſe ianua aperietur.
et amplexu ſponſi fruetur. In epiſtola admonetur vt inſtar pauli tri
bulatōꝫ de abſentia ſpōſi patienter tolerꝫ. In euangelio vt ſeminatio
ni bonorum opum ſemꝑ inſiſtat. Et que quaſi deſperāſ clamauerat cir
cundederūt me gemit⁹ mortis. nūc quoqꝫ ad ſe rediēs petit in officio
in tribulationibus adiuuari. ꝛ ab ip̄is eripi dicenſ Exurge dn̄e ꝛc. Et
ponit ibi triplex exurge. Quidā eī ſunt ī eccleſia q̄ aduerſis ꝑmuntur.

ſz nō diiciuntur. Quidā q̄ p̄muntur ꝛ diiciuntur. Quidā q̄ nec p̄mun-
tur nec diiciuntur. tñ qꝛ aduerſa nō tolerāt piculuz eſt ne proſpa ipos
frangant. Clamat ergo eccleſia vt exurgat q̄tum ad primos ipoſ con
fortādo. cuz dormire videatur ipos nō eripiendo. Clamat vt exurgat
q̄tum a ſcdos ipos conuertendo a quib⁹ videtur faciē auertiſſe ipos
quodāmodo repellēdo. Clamat vt exurgat quantū ad tercios ipos in
pſperis adiuuando ꝛ liberando.

.XXXIII.

De quinquageſima

Quinq̄geſima durat a dñica in qua cantatur. eſto mihi / In dum ꝓtectorē ꝛc̄. ꝛ terminatur in ipo die paſce. / Inſti-
tuta eſt aūt ꝓpter suppletōz. ꝛ ꝓpter ſignificatōz. ꝛ ꝓpter re-
pſentatōz. Propter ſuppletōz. qm̄ cū debeam⁹. xl. dieb⁹ ieiunare ad ſi-
militudinē xpi. ꝛ non ſunt ibi niſi. xxxvi. dies ieiunabiles. qꝛ in domini-
cis non ieiunatur. tum propter leticiam ꝛ reuerentiam reſurrectōnis
tū exēplo xpi qui ipa die reſurrect ōnis bis ꝯmedit. ſcz qñ intrauit ad
diſcipulos ianuis clauſis. ꝛ illi obtulerunt ei partez piſcis aſſi ꝛ fauū
mellis. ꝛ iteꝝ cū diſcipulis euntibus in emaus ſm̄ quoſdam. ideo pro
suppletōe dominicaꝝ additi ſunt quatuor dieſ. Et iteꝝ clerici vidētes
ꝙ ſicut p̄cedebāt populū ordine. ita p̄cedere deberēt ſāctitate p duos
iteꝝ dies ante illos quatuor abſtinere ꝛ ieiunare incipiunt. Et ſic vna
ſeptimana addita ē q̄ ꝛ quinquageſima nominatur. ꝛ hoc papa theleſ-
phorus ordinauit. vt ait ambro. Alia ratō eſt ꝓpter ſignificatiōz.
quoniam quinquageſima ſignificat tpus remiſſionis. id eſt tps peītē-
tie in qua omnia remittuntur quinquageſimus ei ānus erat iubileus
qui erat ānus remiſſionis. qꝛ tūc debita dimittebantur. ſui liberaban-
tur. et omnes ad ſuas poſſeſſiones reuertebantur. Per quod ſignifi-
cabatur ꝙ p penitētiā dimittuntur debita peccatoꝝ. liberātur omnes
a ſuiture demonū. ꝛ reuertuntur ad poſſeſſiones celeſtiū māſionum.
Tercia ratio eſt ꝓpter repn̄tatōz. Nā q̄nq̄geſia nō ſolū tps remiſſio-
nis ſignificat. ſz etiā ſtatū beatitudinis repn̄tat. Nā in q̄nquageſimo
anno ſui efficiebantur liberi. in quiquageſimo die a die agni imolati
lex data eſt. in quiquageſimo die a paſca datus eſt ſpirituſſanctuſ. Et
ideo hic numerus beatitudinem repn̄tat. vbi erit adeptō libertatis. co-
gnitō veritatis. ꝛ pfectō caritatis. Tria aūt ſunt neceſſaria q̄ ꝓponū-
tur nobis in epl'a ꝛ i euāgelio ad hoc ꝙ opa penitentie ſint pfecta. ſcz
caritas q̄ ꝓponitur in epl'a. memoria dñice paſſionis ꝛ fides q̄ itelligit
p illuminatōz ceci. ꝛ hec ponūtur in euāgelio. Nā fides ipa opa facit
acceptabilia. qꝛ ſine fide impoſſibile eſt placere deo. Memoria dñice
paſſionis facit eſſe facilia. Unde grego. Si paſſio xpi ad memoriā re-
ducitur nihil eſt qd̄ nō equo aīmo toleret. Caritas facit eſſe ꝯtinua. qꝛ

ſicut dicit grego. Amor dei ñ poteſt eſſe ocioſus. opatur enī magna ſi
eſt. ſi aūt opari negligit amor nō eſt. Et ſicut i pricipio eccleſia quaſi
deſperans clamauerat. circūdederūt me ꝛc̄. ⁊ poſtmodū ad ſe rediēs ad
iuuari petebat. ita hic iā ꝯcepta fiducia ⁊ ſpe venie ꝓpter penitētiam
orat ⁊ dicit. Eſto mihi i deū ꝓtectorē ꝛc̄. Ubi q̄tuor petit. ſ. ꝓtectōꝫ fir
mamētū. refugiū. ⁊ ducatū. Omēs ei filii ſui aut ſūt i grā. aut ſūt i cul
pa. aut i aduerſis. aut i ꝓſperis. Illis q̄ ſūt i gratia petit firmamētum
vt ſcꝫ i ipſa gratia ꝯfirment. Illis q̄ ſūt i culpa petit vt de⁹ ſit coꝝ re
fugium. Illis q̄ ſūt i aduerſis petit ꝓtectōꝫ vt i ipis tribulatōib⁹ ꝓte
gant. Illis q̄ ſūt i ꝓſperis petit ducatū vt ſcꝫ i ipis a deo inocenter du
cant. Termiat aūt q̄nq̄geſima vt dictū ē i die paſce. q2 peñtētia ad no
uitatē vite facit reſurgere. In hoc tpe pſalm⁹ q̄nq̄geſim⁹ ſcꝫ miſerere
mei de⁹. q̄ ē pſalm⁹ peñtētie ⁊ remiſſiōis plurimū freq̄ntatur

De quadrageſima XXXIII

Quadrageſima incipit a dñica qua cātat inuocauit me. A
Ubi eccleſia q̄ tot tribulatōmb⁹ ꝑſſa clamauerat. circūdede
rūt me ꝛc̄. Et poſtmodū reſpirauerat inuocando adiutorium
dicēs exurge ꝛc̄. ⁊ eſto mihi in deum ꝓtecto. ꝛc̄ nūc oſtendit ſe exaudi
tam dicēs. Inuocauit me ꝛc̄. Notādū autēꝫ ꝙ quadrageſima cōtinet
xlvi. dies cōputatis dñicis diebus ex quibus dū. vi. dies dñicales ſbtra
huntur remanent. xxxvi. dies in abſtinētia qui ſunt decima toti⁹ anni
Annus eni habet trecētos ſexagitaq̄nqꝫ dies quoꝝ trigitaſex ſūt decia
Sꝫ q̄tuor dies ꝑcedētes addūtur. vt ſacer numer⁹ q̄dragita dieꝝ iple
atur. quē ſaluator ſuo ieiunio ꝯſecrauit. Quare aūt i hoc numero q̄
dragenario ieiunū obſuam⁹ triplex ratō aſſignari pōt. Prima eſt au
guſtini. q̄m mathe⁹. xl. generatōes xp̄i poſuit. Ad hoc igit dñs ſuo q̄
dragenario numero ad nos d̄ſcēdit. vt nos ad euꝫ noſtro q̄dragenario
aſcēdam⁹. Aliā aſſignat ideꝫ dicēs. ad hoc vt habeam⁹ q̄nquagenari
um quadragenario addēd⁹ eſt denari⁹. q2 ad hoc vt veniam⁹ ad beatā
reqem optꝫ nos toto ꝑſentis vite tpe laborare. Uñ ⁊ dñs. xl. dieb⁹ cū
diſcipl'is māſit. ⁊ poſt decima die ſpm̄ ſanctū paclitū miſit. Terciā aſſi
gnat magiſter ꝑpoſitinus in ſūma de officio dicēs. Mundus in q̄tuor
ptes. ⁊ ān⁹ in quatuor tpa diuidit. ⁊ hō ex quatuor elemētis ⁊ q̄tuor ꝯ
plexiomb⁹ ꝯſtituit. ⁊ nouā legē q̄ in quatuor euāgeliis ꝯſiſtit. ⁊ veterē
q̄ in decem mādatis trāſgreſſi ſum⁹. Optꝫ igit vt dnari⁹ ꝑ quaternari
um multiplicetur. vt ſic quadragenarium faciam⁹. id eſt mādata vete
ris ⁊ noue legis toto tpe vite hui⁹ ipleamus. Cōſiſtit quidem corpus
noſtꝝ ſicut dixim⁹ ex q̄tuor elementis. q̄ etiā q̄ſi q̄tuor ſedes i nob̄ hñt
Nā ignis i ocl'is. aer in lingua ⁊ aurib⁹. aqua in genitalibus. terra in
manib⁹ ⁊ aliis mēbris dominatur. In ocl'is igitur curioſitas. i ligua

et auribꝰ ſcurrilitas .i genitalibus voluptas in manibus ⁊ aliis mem
bris eſt crudelitas. Hec quatuoꝛ ꝯfitetur publicanus. Quia ei a lõge
ſtat ꝯfitetur luxuriam q̄ eſt fetida q̄ſi dicat. Nõ audeo appiquare dñe
ne in naribus tuis fetea. q nõ audet oculos ad celum leuare. ꝯfitetur
curioſitaté. q manu ꝑcutit pectus. ꝯfitetur crudelitatem. q dicit pro
picius eſto mihi peccatori cõfitetur ſcurrilitatem. Nã ſcurre ꝯſueuerũt
vocari peccatores vl' potiꝰ leccatores. Hec ꝑpoſitinus. ¶ B Grego
rius quoqꝫ i omel'. tres ponit ratões dicens. Curi abſtinentia quadra
genarius numerꝰ cuſtoditur. niſi q2 virtꝰ ꝺcalogi ꝑ libros quatuoꝛ ſã
cti euãgelii impletur. In hoc etiã mortali corꝑe ex quatuoꝛ elementis
ſubſiſtimus. et ꝑ voluptates eiuſdem corporis ꝓceptis dñicis contraria
mur. Quia ergo ꝑ carnis deſideria decalogi mandata cõtempſimꝰ di
gnum eſt vt eadem carné q̄terdecies affligamus. A p̃nti quoqꝫ die vſ
qꝫ ad paſca ſex ebdomode. id eſt q̄dragita duo dies veniũt ex q̄bus dñ
ſex dies dñici de abſtinẽtia abſtrahũtur trigitaſex in abſtinẽtia rema
nẽt. Dũ vero ꝑ tricẽtoſſexagitaq̄nqꝫ dies ãnꝰ ducit̃ q̄ſi ãni nr̃i decias
deo damus. Hec grego. Quare aũt nõ obſuamus noſtꝝ ieiuniũ co
dẽ tpe q xp̄s ieiunauit. q ſtati poſt baptiſmũ iſtud inchoauit. ſꝫ cum pa
ſca potius iſtud cõtinuamꝰ. quadruplex ratõ aſſignat̃. in ſũma de offi
cio magiſtri iohãnis beleth Prima eſt vt ſi volumuſ cũ xp̄o reſurge
re q2 ꝑ nobis ip̃e paſſus eſt. et nos cũ eo pati debemꝰ. Scd̃a cauſa ẽ
vt filios iſrahel imitemur q primo eo tpe exierũt de egypto. poſtea eo
tpe de babilonia qd̃ inde ꝓbat̃. qm̃ tã iſti q̄ꝫ illi ſtati q̄n egreſſi ſũt cele
brauerũt paſca. Sic et nos imitãtes eos hoc tpe ieiunamꝰ. vt de egy
pto et babilonia .i. hoc mũdo i terrã eterne hereditatis ingredi merea
mur. Tercia cauſa eſt qm̃ feruoꝛ libidis in tpe veris magis ſolet noſ
accẽdere. vt ergo refrenemꝰ corꝑis eſtũ i hoc tpe maxĩe ieiunamus
Quarta eſt. q2 ſtati poſt ieiuniũ debemꝰ corpꝰ dñi accipe. Sicut ergo
filii iſrahel priuſq̄ꝫ ꝯmederẽt agnũ affligebãt ſe ⁊ ꝯmedebãt agreſtes
lactucas ⁊ amaras. ita et nos debemus ꝑ penitẽtiã priꝰ affligi. vt dig
ni valeamus ꝯmedere agnum vite. ¶ XXXV

De ieiunio quatuor tẽporum.

Ieiunia q̄tuoꝛ tpm a calixto papa iſtituta ſũt. Fiũt aũt ¶ A
hec ieiunia q̄ter i ãno ſcd̃ꝫ q̄tuoꝛ tpa ipiꝰ ãni ⁊ hꝰ ẽ mltiplex
ratõ. Prima ẽ qm̃ ver ẽ calidũ ⁊ hũidũ. eſtas calida ⁊ ſicca
autumnus frigidus ⁊ ſiccꝰ. hiẽs frigida ⁊ hũida. Ieiunamꝰ igit̃ in ve
re vt noxiũ hũoꝛẽ. i. luxuriã i nob̃ tpemꝰ i eſtate vt noxiũ caloꝛẽ. i. aua
riciam in nobis caſtigemus. in autumno vt caſtigemus ariditatem ſu
perbie. in hieme. vt caſtigemus frigus infidelitatis et malicie.
Scd̃a ratõ eſt q̄re ſcꝫ i ãno q̄ter ieiunamꝰ. qm̃ ꝓma hmõi ieiunia fiunt

i martio ſcʒ i pma ſeptimana q̄dꝛageſime vt i nobis marceſcāt vicia
nō ei omnino pn̄t extigui. Vel potꝰ vt i nob̄ virtutū germina oꝛiātur
In eſtate fiūt ſcd̄a vt i ſeptimana pēthecoſtes. qꝛ tūc veīt ſpūſſanctus
et nos debemꝰ eſſe feruētes i ſpū ſācto. In ſeptēbꝛi fiūt āte feſtū ſancti
michahelis tercia ieiunia qm̄ fructꝰ tūc colligūtur. ꝛ nos debemꝰ deo
reddere fructꝰ bonoꝝ opuʒ In decēbꝛi fiūt q̄rta. qm̄ tūc moꝛiūtur her
be ꝛ nos debemꝰ moꝛtificari mūdo. ¶ Tercia ratō eſt. vt iudeos imi
temur. Iudei q̄dē q̄ter i āno ieiunabāt ſcʒ āte paſca. āte penthecoſtes.
āte ſcenophegiā. i. āte ifixiōʒ tabernacl'i i ſeptēbꝛi. ꝛ āte encenia. i. añ
ꝺdicatōʒ i ꝺcēbꝛi. Quarta ratō eſt. qm̄ hō ꝯſtat ex q̄tuoꝛ elem̄tis q̄tū
ad coꝛpꝰ. ꝛ tribꝰ potētiis ſcʒ rōali. ꝯcupiſcibili. ꝛ iraſcibili q̄tū ad aīaʒ
Ut ergo hec moderētur i nobis. q̄ter i āno p tres dies ieiunamꝰ. vt q̄
ternariꝰ referaꝛ ad coꝛpꝰ. ternariꝰ vero ad aīam. Et he ratōes ſūt ma
giſtri iohānis beleth Quīta ratō eſt. qm̄ vt dicit iohānes damaſcēꝰ
i vere augm̄taꝛ ſāguis. i eſtate colera. i autūno melācolia. i hieme fle
gma. Ieiunamꝰ igiꝛ i vere vt i nobis debiliteꝛ ſāguis ꝯcupiſcētie et i
epte leticie. Sāguineꝰ ei eſt libidinoſꝰ ꝛ letꝰ. In eſtate vt debiliteꝛ co
lera iracūdie ꝛ fallacie Colericꝰ ei eſt naturaliter iracūdꝰ ꝛ verſutꝰ In
autūno vt debilitetur melācolia cupiditatis ꝛ triſticie. Melācolicꝰ ei
eſt naturaliter cupidꝰ ꝛ triſtis. In hieme vt debiliteꝛ flegma hebetu
dinis ꝛ pigricie. Nā flegmaticꝰ naturaliter eſt hebes ꝛ piger. Sexta
ratō eſt. qm̄ ver ꝯpatur aeri. eſtas igni. autūnus terre. hiems aq̄. Ieiu
namꝰ igitur i vere vt i nobis edometur aer elatōnis ꝛ ſupbie. In eſta
te vt i nobis edometur ignis cupiditatis ꝛ auaricie. In autūno vt edo
metur terra frigiditatis ſpiritualis ꝛ tenebꝛoſe ignoꝛātie. In hieme
vt edometur i nobis aq̄ leuitatiſ ꝛ icōſtātie. Septima ratō eſt quoniā
ver refertur ad puericiā. eſtas ad adoleſcentiā. autūnus ad maturita
tem ſiue virilē etatē. hiems ad ſenectutē. Ieiunamus igitur in vere vt
ſimus pueri p inocentiam. i eſtate vt efficiamur iuuenes p ꝯſtātiaʒ et
foꝛtes vitādo incōtinētiā. i autūno vt efficiamur maturi p modeſtiam
in hieme vt efficiamur ſenes p prudētiā et honeſtā vitam. vel potius i
hieme vt ſatiſfaciamus quicq̄d p illas quatuoꝛ etates offendimus
Octaua ratō eſt magiſtri guill'. altiſſiodoꝛēſis. Ideo ei in quatuoꝛ anni
tempoꝛibus ieiunamus. vt emēdemus que in illis quatuoꝛ āni tpibuſ
deliquimus. Et fiūt p tres dies. vt ſatiſfaciamus in die qd̄ deliq̄mus
in mēſe. Et fiūt in feria quarta. qꝛ tūc dn̄s a iuda traditꝰ fuit. in ſexta
feria qꝛ i ea crucifixꝰ fuit. i ſabbato qꝛ i ſepulcro iacuit. ꝛ quia triſtes
erant apoſtoli de nece ſui domini. ¶ XXXVI

De ſancto Ignacio

Ignacius dicitur quaſi igneʒ patius. id eſt. ignē patiēs ¶ A

diuini amoris. Ignacius fuit diſcipulus beati iohannis ⁊ epiſcopꝰ an
thiocenus. Hic epiſtolam ad beatam virginem dir exiſſe legitur in
hec verba. Chriſtifere marie ſuꝰ ignaciꝰ. Me neophicū iohānisqȝ tui
diſcipulū cōfortare ⁊ cōſolari debueras. De ieſu ei tuo ꝑcepi mira di
cta. ⁊ ſtupefactꝰ ſū ex auditu. A te aūt q̄ ſꝑ fuiſti ei familiariter ꝯiūcta
et ſecretorꝫ eiꝰ ꝯſcia. deſiderio ex animo fieri certior exaudiris. Uale
as ⁊ neophici qui mecum ſunt ex te ⁊ ꝑ te ⁊ in te cōfortētur. Beata au
tē virgo dei genitrix maria in hec verba ſibi reſpōdit Ignatio dilecto
cōdiſcipulo. humilis ancilla xp̄i ieſu. De ieſu q̄ a iohāne audiſti ⁊ didi
ciſti vera ſunt. illa credas illis inhereas. ⁊ xp̄ianitatis votum firmiter
teneas. ⁊ mores ⁊ vitam voto cōformes. Ueniā aūt vna cū iohāne te
et qui tecum ſunt viſere. Sta ⁊ viriliter age in fide nec te ꝯmoueat ꝑſe
cutionis auſteritas. ſȝ valeat ⁊ exultet ſpiritus tuꝰ in deo ſalutari tuo
amen. Tante aūt autoritatis beatus ignaciꝰ extitit q̄ etiā dyoniſius
pauli apl̄i diſcipulꝰ. qui fuit in philoſophia tā ſūmus. ⁊ in diuina ſcia
tam ꝑfectus. verbū beati ignacii ad cōfirmatōȝ dictorꝫ ſuorꝫ tanq̄ ꝑ
autoritate adduxerit. Cum enim vt ipſe in libro de diuinis noibꝰ atte
ſtaſ. q̄dam nomē amoris in diuinis reꝑhēderēt dicētes in diuinis non
tā eſſe nomen amoris q̄ dilectōis. volēs oſtēdere hoc noie amoris per
omnia in diuinis eſſe vtendum ait. Scribit ei diuinus ignacius amor
meꝰ crucifixꝰ eſt. Legitur in hiſtoria triptita q̄ ignaciꝰ audiuit āgelos
cātātes anthiphōas ſuꝑ montem quēdam. ⁊ exinde ſtatuit antiphonas
cātari in eccleſia ⁊ pſalmos ſcd̄m anthiphōas intonari. B. Cū er
go beatꝰ ignacius diu ꝓ pace eccleſie dn̄m exoraſſet. nō ſuū ſed īfirmo
rū periculū metuēs trayano imperatori qui cepit anno dn̄i. c. de victo
ria redeunti. et xp̄ianis oibus mortem minātí occurrit. ⁊ libere ſe xp̄i
anum eſſe aſſeruit. Quem trayanus ferro vinctū decē militibꝰ tradidit
et romā adduci ꝑcepit. minās eidem q̄ traderet ibidē beſtiis deuorādꝰ.
Cū ergo romā duceret ad oēs eccleſias epiſtolas deſtinabat ⁊ eas ī fi
de xp̄i ꝯfirmabat. Inter q̄s vnā ſcripſit ad romanā eccleſiā. ſicut legi
tur ī hiſtoriis eccleſiaſticis rogans ne ſuū martiriū īpediat. vbi ſic di
cit. A ſiria vſqȝ romā cū beſtiis terra mari qȝ depugno. die ac nocte ꝯ
nexꝰ ⁊ colligatus decē leoꝑdis militibꝰ ducor ad cuſtodiā datis. q̄ ex
beneficiis noſtris ſeuiores fiūt. ſȝ ego eorꝫ neq̄ciis magis erudior. O
ſalutares beſtie q̄ ꝑparant mihi. q̄n venient. q̄n emittent. q̄n eis licebit
carnibꝰ meis frui. Inuitabo eas ad deuoratōȝ meā. ⁊ deprecabor ne for
te vt ī nōnullis fecerūt timeāt ꝯtigere corpꝰ meū. q̄nimo ⁊ ſi cūctabūt
ego vim faciam. ego me ingeram. Date queſo veniam ego noui quid
mihi expediat. Ignes cruces. beſtie diſperſiones oſſium diſcerptiōnes
omniuȝ mēbrorꝫ ⁊ totius corpis. et omnia pene in me vnum ſupplicia
dyaboli arte queſita conſientur dummodo ieſum xp̄m merear adipiſci

C Cum ergo romam veniſſet ⁊ ad trayanū duct⁹ fuiſſet. dixit ei tra
yanus. Ignati cur āthiochiam rebellare facis. ⁊ gentem meā ad chri
ſtianitatē cōuertis. Cui ignacius. Utinā et te poſſem cōuertere. vt ip
obtineres fortiſſimū principatum. Cui trayanus. Sacrifica diiſ meiſ
et ſacerdotū omnium princeps eris. Cui ignaci⁹. Nec diis tuis ſacri
ficabo. nec tuam affecto dignitatem. De me q̇cq̇d vis facere poteris.
ſed nullatenus me mutabis. Trayanus dixit. Plumbatis ſcapulaſ e⁹
cōtundite. et vngulis latera laniate. et duris lapidibus eius vulnera
cōfricate. Cumq3 hec omnia in eum feciſſent. ⁊ ipe imobilis ꝑmanerz
dixit trayanus. Carbones viuos afferte. et ipm nudis plantis deſup
ambulare facite. Cui ignacius. Nec ignis ardens. nec aqua bulliens
poterit in me xpi ieſu caritatem extinguere. Cui trayanus. Maleficia
ſunt hec ꝙ tanta patiens nō cōſentis. Cui ignacius. Nos xpiani ma
lefici nō ſumus. ſed in lege noſtra maleficos viuere ꝓhibem⁹. Sz vos
malefici eſtis qui ydola adoratis. Traynus dixit. Dorſum eius vngu
lis laniate ⁊ plagas ſale pfūdite. Cui ignacius. Non ſunt cōdigne paſ
ſiones huius tpis ad futurā gloriam. Trayanus dixit. Iam nūc eum
tollite. vinculis ferreis alligate. in cippo i imo carceris cuſtodite. ſine
cibo ⁊ potu eum eſſe ꝑmittite. et poſt triduum deuorandum beſtiis da
te. Tercia igiť die imperator et ſenatus omniſq3 populus cōuenerūt
vt viderent epm anthiocenum qui erat cum beſtiis pugnatur⁹. Dixit
q3 trayanus. Qm̄ ignacius ſupbus ⁊ cōtumax eſt ipz alligate. ⁊ duos
leones ad ipm laxate. vt nec vllas reliquias ex eo relinquant. Tūc ſan
ctus ignacius dixit ad populum qui aſtabat. Uiri romani qui hoc cer
tamen aſpicitis. non ſine mercede laboraui. q2 non ꝓpter prauitatē. ſz
ꝓpter pietatem hec patior. Deinde cepit dicere ſicut legitur i hiſtoria
eccleſiaſtica. Frumentum xpi ſum. beſtiaꝝ dentibus molar vt pāis mū
dus efficiar. Hoc audiens imperator dixit. Grandis eſt tolerantia
chriſtianorum. Quis grecoꝝ tāta toleraret ꝓ deo ſuo. Reſpōdit igna
cius. Non hec mea virtute ſed chriſti adiutorio toleraui. Tūc ſanctuſ
ignacius cepit leones ꝓuocare. vt ad ſe deuorandum accurrerent. Ac
currentes igitur duo ſeui leones ipm tātummodo ſffocauerunt carnē
tamen eius nullatenus tetigerunt. Trayanus autem hoc videns cum
nimia admiratōe diſceſſit. precipiens vt non ꝓhibereť ſi quis vellz tol
lere corpus eius. Quapropter chriſtiani corpus eius tulerunt. ⁊ ipm ho
norifice ſepelierunt. Cum autem trayanus quaſdam literas recepiſſet
in quibus plinius ſecūdus chriſtianos quos imperator occidi iuſſerat
plurimum cōmendabat. doluit de his que ignatio itulerat. ⁊ ꝑcepit vt
nullus chriſtianus inquirereť. ſi quis tamen incideret punireť B
Legitur autem ꝙ beatus ignacius inter tot tormentoꝝ genera nūq̄
ab inuocatōe nominis ieſu chriſti ceſſabat. Quē cū tortores requirerēt

cur hoc nomē totiens replicaret. ait Hoc nomen cordi meo inſcriptum
habeo. et ideo ab eius inuocatōe ceſſare nō valeo. Poſt mortē igitur
eius illi qui audierāt volentes curioſius experiri. cor eius ab eꝰ corpe
auulſūt. et illō ſcidētes ꝑ mediū totū cor eiꝰ īſcriptū hoc noīe ieſꝰ xp̄us
literis aureis īuenūt. Vñ ex hoc plurimi crediderūt. De hoc ſācto ſic
dicit bern̄. ſup pſalmū qui habitat. Magnꝰ ille ignaciꝰ auditor diſci
puli quē diligebat ieſꝰ. martir ꝛ ip̄e. cuiꝰ p̄cioſis reliquiſ noſtra eſt dita
ta paupꝑtas. Mariā quidem in pluribꝰ q̄s ad eā ſcripſit epiſtolis chri
ſtiferam conſalutat. Egregius plane titulus dignitatis. et cōmendatō
honoris immenſi.

·XXXVII.

De purificatōe beate marie virgīs

Purificatō beate virginis marie q̄dragesimo die poſt
natiuitatem dn̄i facta eſt. Cōſueuit aūt illud feſtū tribꝰ noi
bus appellari. ſcꝫ purificatō ypapāti ꝛ cādelaria. Purifi
ficatio autē dr̄ ex eo ꝙ quadrageſima die a natiuitate dn̄i beata virgo
maria ad tēplū venit. vt ſm̄ legis cōſuetudinē mūdaretur. cū tn̄ ſb illa
lege nō teneretur. Preceperat aūt lex leuitici. xii. ꝙ mulier q̄ ſuſcepto
ſemine filium peperiſſꝫ immunda eſſꝫ ſeptem diebꝰ. immūda ſcꝫ a ꝯſortō
hominū ꝛ ab igreſſu tēpli. Sed ꝯpletis ſeptē diebꝰ munda q̄dēꝫ efficie
batur quo ad ꝯſortium hominū. ſꝫ adhuc vſqꝫ ad. xxxiii. dieꝫ quo ad i
greſſū templi imūda erat. Tandē ꝯpletis q̄draginta diebꝰ q̄drageſima
die templum itrabat. ꝛ puerū cū muneribus offerebat. Si vero femi
nā pepiſſet duplicabant dies. ꝛ quo ad ꝯſortiū hoīm ꝛ quo ad igreſſuꝫ
templi. Quare aūt dn̄s p̄cepit vt quadrageſima die puer in templo
offerretur triplex poteſt eſſe ratō. Una vt ꝑ hoc intelligat ꝙ ſicut pu
er quadrageſima die in materiale tēplum inducitur. ſic ꝛ quadrageſi̅a
die a ꝯceptōe vt ſepius aīa in corpus tanq̄ in ſuum templū īfunditur
ſicut dr̄ in ſcolaſtica hiſtoria. licet phiſici dicāt ꝙ q̄dragintaſex diebus
corpus ꝑficiatur. Secūda vt ſicut aīa q̄drageſima die corpi infuſa
ab ip̄o corpe maculatur. ſic q̄drageſima die tēplum ingrediens ꝑ ho-
ſtias ab ip̄a macula amplius expietur. Tercia vt ꝑ hoc detur intel-
ligi ꝙ ī templū celeſte merentur ingredi. qui decē p̄cepta cū fide quatu
or euangelioꝝ voluerint obſuare. In pariēte vero feminā duplicātur
dies quo ad templi ingreſſionē. ſicut ꝛ duplicantur quo ad corpis for
mationem. Nam ſicut in. xl. diebus corpus maſculi organiſatur. ꝛ ꝑfi
citur. ꝛ in quadrageſima die aīa infūditur vt ſepius. ſic corpꝰ femine i
lxxx. ꝑficitur ꝛ octuageſima die aīa vt ſepiꝰ inſpirat. Quare aūt du
plo corpꝰ femine tardiꝰ ꝑficit ī vtero q̄ corpꝰ viri ꝛ ei aīa īfūditur ob
miſſis rationibus naturalibꝰ triplex ratio aſſignari poteſt. Prima
q̄m xp̄s aſſumpturꝰ erat carnē in ſexu virili. idō vt ip̄m ſexū honoraꝛꝫ

⁊ ampliorē ſibi gratiā faceret voluit vt puer citiꝰ formaretur ⁊ mater
citiꝰ mūdaret̄. Scđa vt qm̄ mulier plꝰ peccauit q̄ vir. ⁊ ſic erūne eiꝰ ab
erūnis viri duplicate ſūt exteriꝰ i mūdo. ſic ⁊ duplicari debuerūt iteriꝰ in
vtero. Tercia vt ꝑ hoc itelligi det̄ q mulier qodāmodo plꝰ fatigauit d
um q̄ vir ex eo q āplius deliq̄t. Deꝰ ei qodāmodo i noſtris prauis opi
bus fatigatur. Unde ipē dicit eſaie. xliii. Seruire me feciſti i peccatis
tuis. Et iterū dicit hieremie. vi. Laboraui ſuſtinēs ¶ Beata igitur vir
go huic legi purificatōis nō tenebatur. qꝛ nō pepit ſuſcepto ſemīe ſed
miſtico ſpiramine. Unde moyſeſ addidit ſuſcepto ſemine. cū tn̄ neceſſe
non erat q̄tū ad alias mulieres que omnes ſuſcepto ſemine pariūt. ſꝫ
ideo addidit. vt dicit bernardꝰ qꝛ timuit i matrē domini blaſphemiā ir
rogare ¶ Uoluit tn̄ in hoc ſe ſubdere legi ꝓpter quatuor ratōes. Pri
ma ratō eſt vt exemplū humilitatis daret. Un̄ dicit bern̄. Uere beata
virgo nō habes cauſā nec tibi opus eſt purificatōe. Sꝫ nunquid filio
tuo opus erat circūciſione. Eſto inter mulieres tanq̄ vna illarū. Nam
et filiꝰ tuꝰ ſic eſt i medio puerorū. Hec aūt hūilitas nō ſolum fuit ex ꝑ
te matris. ſed etiā ex pte filii qui ſimiliter voluit ſe in hoc ſubdere legi
Nam in natiuitate ſe habuit vt paup homo in circūciſiōe vt paup et
peccator homo. ſed hodie vt paup ⁊ peccator ⁊ ſeruus homo. Ut pau
per in eo q oblationē pauperum elegit. vt peccator in eo q ipē cum
matre voluit expiari. vt ſeruus i eo q voluit redimi. Sic etiam voluit
poſtmodū baptiſari. nō ꝓpter culpā purgādā ſꝫ ꝓpter eiuſ hūilitatem
maximā oſtēdendā. Nā oīa remedia ꝯtra originale peccatū inſtituta
xp̄s in ſe aſſumere voluit. nō qꝛ aliq̄tenꝰ īdigeret. ſꝫ vt humilitatē ſuā
maximā nobis oſtēderet. ⁊ vt illa remedia ꝑ tēpore ſuo bona fuiſſe mō
ſtraret ¶ B Quinqꝫ ei remedia ꝯtra ipm originale peccatū ꝑ pceſſū
tpis iſtituta ſūt. quorū tria ſm qđ dicit hugo de ſācto victore i lege ve
teri iſtituta ſūt. ſcꝫ oblatōes decimatōes ⁊ ſacrificiorū imolatōes. ꝑ q̄
maxie opus noſtre redēptōis exprimebat̄. Nam modus redimendi ex
primebatur ꝑ oblatōē. ipm p̄ciū ꝑ ſacrificium in quo erat ſāguis effu
ſio. ipm redēptū ꝑ decimatōē qꝛ hō ſignificat̄ ꝑ decimā dracmā. Pri
mū ergo remediū fuit oblatio. Unde chayn obtulit deo munera d fru
gibus. ⁊ abel de gregibꝰ. Secūdū fuit decimatō. Un̄ et abraā melchi
ſedech ſacerdoti decimas obtulit. Nā ſm augu. dcimabat̄ qđ curabat̄
tur. Terciū fuit ſacrificiorū imolatō. Ipa ei ſacrificia ſm qđ dicit gre
gorius. erāt ꝯtra originale peccatū. Quia tn̄ exigebat̄ vt adminus al
ter parentum fidelis eſſet. ⁊ aliqn̄ vtriqꝫ infideles eſſe poterāt. ideo ad
uenit quartū remediū ſcꝫ circūciſio. q ſiue parētes fideles eēēt ſiue infi
deles valebat. Sed quia illud remedium nō poterat ꝯuenire niſi ſolis
maribus. nec ianuā paradiſi poterat aperire. ideo ſucceſſit ei quintum
remedium ſcꝫ baptiſmus qui eſt cōmunis omnibus ⁊ ianuā celi apit

Primũ igitur remediũ xp̄s qđāmodo aſſumpſiſſe videt̄ qñ i templo
a parentib⁹ eſt oblatus. Secũdũ remediũ qđammodo aſſũpſit qñ .xl. di
ebus ꝛ noctib⁹ ieiunauit. qꝛ ei nõ habebat vnde ſolueret decimas rex
ſalē deo obtulit decimas dieꝝ. Terciũ aſſũpſit qñ mater e⁹ par turtu
rum aut duos pullos colũbaꝝ ꝑ eo obtulit vt inde ſacrificiũ fierꝫ. vel
quando in cruce ſe ſacrificiũ obtulit. Quartum qñ ſe circũcidi ꝑmiſit.
Quintum qñ a iohãne baptiſmũ ſuſcepit. Secũda ratõ eſt vt legem
impleret. Non ei venerat dñs legẽ ſoluere ſed adimplere. Nã ſi i hoc le
gem ſoluiſſet potuiſſent ſe iudei excuſare ꝛ dicere. Quoniã doctrinam
tuã nõ recipimus ex eo ꝙ diſſimilis es patribus. nec legis traditiones
obſuas. Triplici aũt legi hodie ſe xp̄s ꝛ virgo ſbiecit. Primo legi pu
rificatõis in ſignificatõꝫ virtutis vt poſtꝗ̄ oĩa bene fecerimuſ dicam⁹
ꝙ ſerui inutiles ſumus. Secũdo legi redemptiõis ad exemplũ humili
tatis. Tercio lege oblationis ad exemplũ paupertatis. Tercia ratõ eſt
vt legem purificatiõis terminaret. Sicut eñ adueniẽte luce ceſſant te
nebre ꝛ adueniente ſole recedit vmbra. ſic ꝛ adueniente purificatõe vera
ceſſauit purificatõ tipica ibi ei aduenit vera purificatõ nr̄a. i. xp̄s q̄ acti
ue dꝛ purificatõ. ex eo ꝙ nos ꝑ fidẽ purificat. ſm qđ dꝛ. fide purificãs
corda eoꝝ. Hic ei eſt ꝙ nec đ cetero patres tenent̄ ad ſolutõꝫ. nec ma
tres ad purificatõꝫ vel tẽpli ingreſſioneꝫ. nec filii ad illã redemptionẽ
Quarta ratio vt nos purificandos inſtrueret. Quinqꝫ autẽ modis fit
purgatio ab infamia ſm iura licꝫ tres inhibeant ſm quos ꝛ nos pur
gari debemus. ſcꝫ iuramẽto quod ſignificat peccati abrenũciatõnem
aqua que ſignificat baptiſmalẽ ablutiõeꝫ. igne qui deſignat ſpiritu
alis gratie infuſionẽ. teſtib⁹ q̄ đſignãt bonoꝝ operũ multitudinẽ. bello
quod ſignificat temptatõꝫ. Veniens aũt beata virgo ad tẽplũ filiũ
ſuũ obtulit ꝛ eum quinqꝫ ſiclis redemit. Notãdũ eñ ꝙ q̄dã primogeni
ta redimebãtur. ſicut primogenita vndecĩꝫ tribuum. que redimebãtur
quinqꝫ ſiclis. Quedã non redimebãtur. ſicut primogenita leuitarum
que nunquã redimebãtur. ſed cum in adultã etateꝫ ꝑueniebãt ſemper
in templo domino ſeruiebãt. ꝛ ſicut primogenita mũdorum animaliũ
que iteꝝ non redimebãt̄ ſed domino offerebãtur. quedã commutaban
tur. vt primogenitum aſini quod commutabatur in ouem. Quedam
occidebãtur vt primogenitũ canis. Cum igit̄ chriſt⁹ fuerit de tribu iu
da que fuit vna vndecĩꝫ tribuũ. patet ꝙ debuit redimi. Obtulerunt
etiã pro eo domino par turturuꝫ aut duos pullos columbaꝝ. Hec eñ
erat oblatõ paupeꝝ. ſꝫ agn⁹ oblatõ diuitũ. nõ aũt dixit pullos turtuꝝ
ſicut dixit pulloſ columbarũ. quia pulli columbaꝝ ſemꝑ inueniuntur
pulli autem turturũ non ſemper inueniunt̄. turtures aũt ſemper inve
niuntur. Nec dixit par columbaꝝ ſicut dixit par turturũ. quia colum
ba eſt auis libidinoſa. ꝛ ideo in ſacrificio ſuo deuſ noluit eam offerri.

turtur autem castitatis pudiciciam. Sed numquid beata virgo munera paulo ante a
magis multa pondera auri receperat, videtur ergo quod bene potuerit agnum
emere. Sed dicendum quod sine dubio sicut verum est magi magna pondera auri
obtulerunt, quia non est verisimile quod tales reges tali puero vilia munera obtulissent.
Sed non beata virgo ut aliquibus placet illud sibi non retinuit sed
statim pauperibus erogavit. Vel forte peregrinationi in egyptum per septennium imminenti
providere reservavit. Vel forte non in magna quantitate talia obtulerunt
cum hec in significatione mistica magis offerrent. Ponitur autem ipsos
tres oblationes de domino factas. Prima fuit quod est de ipso a parentibus.
Secunda pro ipso de avibus. Tercia fuit ipse in cruce pro hominibus.
Prima ostendit eius humilitatem quia dominus legis se legi subiecit. Secunda
paupertatem quia pauperum oblationem elegit. Tercia caritatem quia se pro
peccatoribus tradidit. Proprietates turturis habentur his versibus.
Alta petit turtur cantando gemit veniens ver. Mutatur casta vivit
solusque moratur. Pullos nocte fovet morticinumque fugit. Proprietates
vero columbe his versibus notantur. Grana legit volitat sociata cadavera
vitat. Felle caret plangit sociumque per oscula tangit. Petra dat huic
nidum fugit hostem in flumine visum. Rostro non ledit geminos pullos
bene nutrit. Dicitur secundo hec festivitas ypapanti quod idem est quod presentatio
eo quod Christus est in templo presentatus. Vel ypapanti quod dicitur est quod
obviatio quia Symeon et Anna obviaverunt domino cum offerretur in templum. Et dicitur
ab ypa quod est ire et anti quod est contra. Tunc autem accepit eum Symeon
in ulnas suas. Et notandum quod triplex obumbratio sive exinanitio hic
de salvatore nostro facta est. Prima est exinanitio veritatis. Ille enim qui
est veritas quod omnem hominem per se ipsum [illegible] est via [illegible]
hodie ab aliis se duci permisit. Cum inducerent in templum puerum Iesum. Secunda
est exinanitio bonitatis quia ille qui solus sanctus et bonus est tamquam immundus
voluit cum matre expiari. Tercia est exinanitio maiestatis quia ille qui est
portans omnia verbo virtutis sue hodie in ulnis senis se recipi et portari
permisit qui tamen portabat portantem se. Sicut illud. Senex puerum portabat
puer autem senem regebat. Tunc autem Symeon benedixit eum dicens. Nunc
dimittis servum tuum domine etc. Et appellat eum Symeon tribus nominibus scilicet
salutare, lumen et gloriam plebis israhel. Ratio autem huius triplicis nominis
potest quadrupliciter sumi. Primo penes nostram iustificationem
vocatur salutare remittendo culpam quia Iesus interpretatur salvator
eo quod salvum facit populum scilicet a peccatis eorum. Lumen dando gratiam.
Gloria plebis dando gloriam. Secundo penes nostram regenerationem.
Nam primo puer exorcisatur et baptisatur et sic a peccato mundatur quo
ad primum. Secundo candela accensa ei datur quo ad secundum. Tercio
ad altare offertur quo ad tercium. Tercio penes hodiernam processionem.
Nam primo candele benedicuntur et exorcisantur. Secundo accenduntur

et in manibus fidelium dātur. Tercio eccleſiā cum cāticis īgrediūtur
Quarto penes triplicem huiꝰ feſti denominatōꝫ. Nā dicitur purifica
tio quo ad purgatōꝫ culpe ꝑ hoc ꝙ dicitur ſalutare. Dicit̃ cādelaria q̄
ad illuminatōꝫ gratie. ꝑ hoc ꝙ dicit̃ lumen. Dicitur ypapanti quo ad
collatōꝫ glorie. ꝑ hoc qđ dr̄ gloriā plebis iſrahel. Tūc ei occurremus
obuiā xp̄o ī aera. Uel poteſt dici ꝙ laudat xp̄s ī hoc cātico. vt pax. vt
ſalꝰ. vt lux. vt gloria. Pax q2 mediator eſt. Salus q2 redēptor. Lux q2
doctor. Gloria q2 p̄miator. Dicit̃ et tercio hoc feſtū cādelaria. ex eo
ꝙ cādele accēſe ī manibꝰ portātur. Quare aūt eccleſia hoc ordinaue
rit. vt ſcꝫ ī hac die cādele accēſe in manibꝰ portētur poſſūt aſſignari q̄
tuor ratōeſ. Primo ꝓpter remouēdā erroneā ꝯſuetudīeꝫ. Romāi eñi
olī ī kalend̄. februarij ad honorē februe matriſ martis. q̄ erat deꝰ belli
vrbē de q̄nto ī q̄ntū ānū cū cereis ⁊ facibꝰ tota nocte luſtrabāt. vt filꝰ
ſuꝰ ſcꝫ mars eis victoriā de inimicis ꝯcederet cuiꝰ matrē tā ſolēniter
honorarēt. Et illud ſpaciū dicebatur luſtꝝ. Romāi etiā ī februario ſa
crificabāt februo. id eſt plutoni et ceteriſ diis īfernalibꝰ ⁊ hoc ꝓ aīabꝰ
āteceſſoꝝ ſuoꝝ. Ut ergo ꝓpiciarētur eoꝝ ideo ⁊ eis ſolēnes hoſtiaſ of
ferebāt ⁊ tota nocte eoꝝ laudibꝰ īſiſtētes cū cereis ⁊ accēſis facibꝰ vi
gilabāt. Mulieres etiā romāoꝝ vt ait inocentiꝰ papa his diebꝰ feſtū
luminariū exercebāt. qđ a q̄buſdā fabuliſ poetaꝝ originē traxit. Aiūt
eñi ꝙ ꝓſerpina fuit adeo ſpecioſa. ꝙ pluto deus infernalis eam ꝯcupi
ſcēs ipſam rapuit ⁊ deā eā fecit. Parētes aūt ſui ꝑ ſiluas ⁊ nemora cū
facibꝰ et luminaribꝰ eā multo tp̄e q̄ſierūt. Et iſtud mulieres romāoꝝ
rep̄ſentantes cū facibꝰ ⁊ luminaribꝰ circūibāt. Et q̄m difficile eſt con
ſueta relinq̄re. xp̄iani de gentibꝰ ad fidem ꝯuerſi difficile poterāt reli
quere huiuſmōi ꝯſuetudines paganoꝝ. ideoq3 ſergiuſ papa hāc ꝯſue
tudinem ī meliꝰ ꝯmutauit. vt ſcꝫ xp̄iani ad honorē ſācte matris dn̄i oī
āno in hac die totū mundū cū accenſis cādelis et benedictis cereis il-
luſtrarent. vt ſolēnitas q̄dem ſtaret ſed alia intentōe fieret. Scđo ꝓ
pter oſtendendā virginis puritatem. Aliq̄ ei audienteſ virginem puri
ficatā poſſent credere ipſam purificatōe indiguiſſe. Ut ergo oſtendat̃.
ꝙ tota fuit puriſſima et ſplendida. ideo ordinauit eccleſia vt lumioſoſ
cereos baiulemꝰ. ac ſi ip̄o facto dicat eccleſia. Uirgo beata purificati-
one non indiges. ſed tota rutilas. tota ſplendes. Uere ei purificatōne
nō indigebat. q̄ ⁊ ñ ſuſcepto ſemine ꝯcepat. ⁊ ī matris vtero ꝑfectiſſie
mūdata ⁊ ſanctificata erat. Adeo aūt fuit in matris vtero ⁊ ī aduētu
ſpiritusſancti ſanctificata ⁊ mundata. ꝙ nō ſolū aliq̄đ īclinamentū ad
peccatum ī ea penitus nō remāſit. ſed etiā virtus ſācitatis eiuſ vſq3
ad alios extendebatur ⁊ trāſfūdebatur. ita ꝙ in aliis oēs motꝰ car-
nalis ꝯcupiſcentie extīguebat. Unde dicunt iudei ꝙ cuꝫ maria pulcer
rima fuerit. a nullo tñ vnq̄ potuit ꝯcupiſci. ⁊ rō ē. q2 virtꝰ ſue caſtitatiſ

cunctos aſpicientes penetrabat. ⁊ omnē in eiſ cōcupiſcētiā repellebat
Unde cōparat̄ cedro. q̄ꝛ ſicut cedrꝰ ſ̄pētes odore ſuo iterficit. ita eius
ſāctificatō in aliis radiabat ⁊ omnes motꝰ ī carne ſ̄pētinoſ occidebat
Cōparatur etiā mirre: q̄ꝛ ſicut mirra iterficit vermes. ſic eiꝰ ſanctitas
cōcupiſcentias carnales. Et hāc ꝓrogatiuā habuit p̄ ceteris ſāctifica
tis in vtero ⁊ virginibꝰ. q̄ꝛ eoꝝ ſāctitas ⁊ caſtitas in alios nō trāſfun
debat̄. nec carnales motus in aliis extinguebat. Uirtꝰ aūt caſtitatis
virginis etiā īpudicoꝝ corda medullitꝰ penetrabat. ⁊ ea quo ad ipaꝫ
ꝓtinus caſta reddebat. ¶ Tercio ꝓpter repn̄tandā hodiernā ꝓceſſiōeꝫ
Nā maria et ioſeph ⁊ ſimeō ⁊ āna hodie honorabilem ꝓceſſiōꝫ fecerūt
⁊ pueꝝ ieſū ī tēplum preſētauerūt. Sic et nos ꝓceſſiōꝫ facimꝰ. ⁊ cereuꝫ
accenſū p̄ quē ſignificat̄ ieſꝰ ī manibus baiulamꝰ. ⁊ vſqꝫ ī eccleſias d̄
ferimꝰ. Tria eīm ſūt ī cereo ſcꝫ cera lichinius ⁊ ignis. ⁊ p̄ hec tria ſigni
ficant̄ tria q̄ fuerūt ī xp̄o. Nā cera ſignificat carnē xp̄i. q̄ nata eſt de
maria virgine ſine corruptōe carnis. ſicut apes ceram gignūt ſine alte
rutꝝ ꝯmixtione. Lichinꝰ ī cera latēs ſignificat animā cādidiſſimam ī
carne latentē. Ignis vero ſiue lumē ſignificat diuinitatē q̄ꝛ deꝰ noſter
ignis ꝯſumens eſt. Un̄ quidā ſic ait. Hāc in honore pie candelā porto
marie. Accipe p̄ cerā carnē de virgine verā. Per lumen numen maie
ſtatiſqꝫ cacumē. Lichinius ⁊ eſt aīa ſub carne latēs ꝓpima. Quarto
ꝓpter inſtructōꝫ noſtrā. In hoc ei inſtruimur q̄ ſi volumꝰ āte deū eſſe
purificati ⁊ mūdi. tria in nobis habere debemꝰ. ſ. fidem verā. ⁊ actōem
bonā. intentōꝫ rectā. Nā cādela in manu accenſa eſt fides cū oꝑatōe
bona. ⁊ ſicut cādela ſine lumine d̄r eſſe mortua. ⁊ lumen p̄ ſe ſine cāde
la nō lucet. ſed mortuum eſſe videt̄. ſic et oꝑatio ſine fide ⁊ fides ſñ bo
no oꝑe mortua eſſe dicit̄. Lichinius aūt intus ī cera occultatꝰ eſt inten
tio recta. Un̄ grego. Sic ſit opꝰ in publico vt tamē intentio maneat in
occulto. ¶ Quedā matrona nobilis in beatā virginem maximā d̄
uotōꝫ habebat. Hec quandam capellam iuxta domū ſuam conſtruxe
rat. et ꝓprium capellanum habens omni die miſſam de beata virgine
audire volebat. Appropinquāte aūt feſto purificatōnis beate virgīs
ſacerdos ob quoddam ſuum negocium longius receſſit. ⁊ domina die
illo miſſam habere non potuit. Uel vt alibi legitur omnia que habere
poterat etiam veſtimenta ꝓ amore virginis dabat. Unde cum clami
dem dediſſet. ⁊ ad eccleſiam ire non poſſet. ſine miſſa illaꝫ ea die mane
re oportebat. De quo cum plurimum doleret. eccleſiam ꝓpriaꝫ ſeu ca
meram intrauit et ante altare beate marie virginis ſe ꝓſtrauit. Tunc
ſubito in exceſſu mentis facta. videbat̄ ſibi ſe in quadam eccleſia pul
cerrima et ſpecioſa collocatam eſſe. Et reſpiciens vidit turbam maxi
mam virginum in eccleſiam venientem quas quedam virgo pulcerrima
dyademate coronata ꝑibat. Cūqꝫ omnes p̄ ordinem conſediſſent. ecce

turba alia iuuenũ.q̃ ⁊ ipſi iuxta ordinẽ ꝯſederũt. Et ecce q̃dã maximuꝫ cereoꝝ faſcẽ deferẽs.cereũ primo virgini q̃ ceteras anteibat dedit.et poſtea alijs virginibus ⁊ iuuenibꝰ tribuit. Deinde ad illã matronã venit.⁊ cereũ ei obtulit.quẽ illa libẽter accepit. Tũc ꝑ choꝝ reſpiciẽs.vidit duos ceroferarios.ſbdyaconũ dyaconũ.⁊ ſacerdotẽ ſacris ĩdutos veſtibꝰ ad altare ꝓcedẽtes tanq̃ miſſaꝝ ſolẽnia celebrare volẽtes. Uidebaſ aũt ſibi ꝙ acoliti eſſent vincẽtiꝰ ⁊ laurẽtiꝰ.dyaconꝰ ⁊ ſbdyacõꝰ duo angeli ſacerdos aũt xp̃s. Facta aũt ꝯfeſſiõe duo pulcerrimi iuuenes ĩ mediũ chori ierũt.⁊ officiũ miſſe alta voce ⁊ d̃uotiſſie ĩceperunt. ⁊ ceteri q̃ ĩ choro erãt ꝓſequunſ. Cũ aũt ad oblatõꝫ vẽtũ fuiſſꝫ.regia virginũ ⁊ cetere virgĩes cũ alijs q̃ erãt ĩ choro.cereos ſuos ſacerdoti vt moris ẽ flexis genibꝰ obtulerũt. Cũ aũt ſacerdoſ illã matronã expectarꝫ vt ſibi cereũ ſuũ offerrꝫ.⁊ illa ire nollꝫ.miſit ad eã regia virginũ ꝑ nũciũ ꝙ ruſticitatẽ facerꝫ ꝙ ſac̃dotẽ tã diu expectare ꝑmitterꝫ. Illa aũt reſpõdit ꝙ ſacerdos ĩ miſſa ſua ꝓcederꝫ.q꞉ cereũ ſuũ ſibi nõ offerret. Tũc iteꝝ regina aliũ nũciũ miſit. Cui ſimiliter illa reſpõdit.ꝙ cereũ ſibi datũ penitꝰ nulli daret ſꝫ illũ ex deuotõe tenerꝫ Regia aũt virginũ p̃cepit nũcio dicẽs. Uade ⁊ iteꝝ eã roga vt cereũ offerat.ſin aũt ip̃m de manibꝰ eiꝰ violẽter auferas. Cũq꞉ nũciꝰ iuiſſet.⁊ illa rogãtẽ audire recuſaret.dixit ſe in mandatis habere vt ip̃m ab ea violenter auferret. Tunc ille cum magna violentia cereum cepit ⁊ ip̃m auferre conabaſ. Illa aũt fortiꝰ tenebat ⁊ ſe viriliter defẽdebat Cũq꞉ lõga fierꝫ altercatõ ⁊ hic ĩde cereus violentiꝰ traheretur.ſbito cereus fractꝰ eſt ⁊ medietas in manu nũcij ⁊ alia medietas in manu ipiꝰ dñe remãſit Ad hãc igiſ vehemẽtẽ fractõꝫ illa ſubito ad ſe rediit et ſe iuxta altare vbi ſe poſuerat ĩueniẽs cereũ fractũ in manu ſua reꝑit. De quo valde admirãs imẽſas gratias beate virgini reddidit q̃ eã ſine miſſa illa die remanere nõ ꝑmiſit ſꝫ tali officio ĩtereſſe fecit Illa aũt cereũ diligẽter repoſuit ⁊ ꝓ maximis reliq̃is reſeruauit. Qꝫ ⁊ oẽs vt d̃r q̃ tũc tangebanſ de eo a q̃cũq꞉ detinebãtur infirmitate ꝓtinus liberabãtur Quedam alia matrona dũ eſſet grauida q̃dã nocte ĩ ſõnis vidit ſe portare q̃dã vexillũ.qd̃ colore ſãguineo erat tinctũ. Euigilãs aũt ꝯtinuo ſẽſũ amiſit. Quã dyabolꝰ adeo ludificabat vt videreſ ſibi ꝙ xp̃ianã fidẽ quam actenꝰ habuerat inter mamillas haberet.⁊ inde ꝯtinuo exirꝫ. Que cũ nullatenus curari poſſet.in q̃dã eccleſia beate virginis ĩ feſto purificatõis ꝓnoctauit.et integram ſanitatem recepit. XXXVIII

De ſancto blaſio.

Blaſius q̃ſi blãdꝰ. Uel blaſiꝰ q̃ſi belaſiꝰ.a bela qd̃ eſt habitꝰ: ⁊ ſyos paruulus. Fuit enim blanduſ ꝑ dulcedinem ſermonũ habitus ꝑ habitus virtutũ.puulꝰ ꝑ hũilitatem moꝝ A

Blaſius cũ oĩ mãſuetudĩe ⁊ ſãctitate polleret. xp̄iani eum in
ſebaſte ciuitate capadocie in ep̄m elegerunt. Qui epiſcopa
tu ſuſcepto ob dyoclecianam pſecutõz ſpelũcã petit. ⁊ ibi
heremiticã vitaʒ duxit. Cui aues pabulũ afferebãt. ac fere ad eũ vna
nimiter confluebant. ⁊ vſqʒ dum imponeret manum eius benedicẽs
non recedebant ab eo. Deniqʒ ſi q̃ ĩfirmabanť. ad eũ ꝯtinuo veiebãt
⁊ ſanitatẽ ad integꝝ reportabãt. Preſes igiť illi⁹ regiõis dũ milites
ſuos ad venãdũ miſiſſʒ. ⁊ illi ĩuanum alibi laborãtes ad antꝝ ſãcti bla
ſii caſu pueniſſẽt magnã ibidẽ beſtiaꝝ multitudĩeʒ ãte ipm ſtãtũ repe
rũt. Quas dũ nullaten⁹ cape poſſent. attoniti dño ſuo nũciauerunt
Qui ſtati milites plures miſit. ⁊ vt ipm cũ oĩb⁹ xp̄ianis ad ſe adduce
rent pcepit. In ipa aũt nocte ter xp̄s ei apparuit dicẽs. Surge ⁊ offer
mihi ſacrificium. Ecce aũt aduenerũt milites dicẽtes. Egredere vo
cat te pſes. Quib⁹ reſpõdit ſãctus blaſi⁹. Beneueniſtis filii. Nũc vi
deo q2 deus non eſt oblitus mei. Pergẽs vero cũ eis nũq̃ a pdicatõe
ceſſauit. ⁊ corã eis miracula multa fecit. Nũc mulier q̃dam filiũ ſuũ
morientẽ in cui⁹ gutture os piſcis trãſuerſum erat. ad pedes ei⁹ attu
lit. ⁊ vt ſanaretur cũ lacrimis poſtulabat. Sãctus vero blaſi⁹ ſup eum
man⁹ ipoñẽs orauit vt puer ille ⁊ oẽs q̃ in ei⁹ noĩe aliq̃d peterẽt ſãita
tis bñficiũ obtinerẽt. et ſtati ſanat⁹ ẽ. B Mulier paupcula q̃dã vnũ
ſolũ porcũ habẽs. quẽ tñ violenter lup⁹ rapuerat ſãctũ blaſiũ dpcaba
tur. vt ſibi reddi faceret ſuũ porcũ. Qui ſbridẽs dixit. Mulier noli cõ
triſtari. reddeť tibi porc⁹ tu⁹. ꝯtinuo lup⁹ venit et porcum vidue reddi
dit. Ingrediẽs vero blaſi⁹ ciuitatẽ iuſſu principis carceri mãcipať
Alia vero die iuſſit pſes ipm ſibi pñtari. quẽ vidẽs blãdis ſmonib⁹ ſa
lutauit dicẽs. Gaude blaſi amice deoꝝ. Cui blaſius. Gaude tu optie
pſes. ſed ne dicas eos deos ſed demões. q2 eterno igni cũ his q̃ eos ho
norãt traduntur. Iratus pſes eũ fuſtib⁹ cedi iuſſit. ⁊ ĩ carcerẽ retrudi fe
cit. Cui blaſius dixit. Inſenſate ſperas p penas tuas dei mei a me au
ferre amorẽ q̃ ipm in me habeo corroboratorem. Audiẽs hoc vidua il
la cui porcum reddiderat. porcũ ipm occidit ⁊ caput cũ pedib⁹ cãdela
⁊ pane ad ſanctũ blaſiũ deportauit. Ille gratias agens ꝯmedit ſibiqʒ
dixit. Sigulis ãnis candelã in eccleſia nois mei offeras. ⁊ tibi ⁊ q̃cũqʒ
hoc fecerit bene erit. Qđ ſp egit ⁊ ſibi pſperitas mlťa fuit. Poſt hoc
cũ eductũ a carcere pſes ad deos iclinare nõ poſſʒ iuſſit eũ i ligno ſuſpẽ
di. ⁊ carnes e⁹ cũ ferreis pectinib⁹ laniari. ⁊ ſic iteꝝ i carcerẽ reportari
C Septẽ ergo mulieres ſeq̃ntes guttas ſãguinis colligebãt. Que
mox tenẽtur ⁊ ad deoꝝ ſacrificiũ ꝯpellũť. Que dixerũt. Si vis vt de
os tuos adoremus cũ reuerẽtia. mitte eos ad ſtagnũ vt ibi facieb⁹ ablu
tis mũdi⁹ adorare poſſim⁹. Let⁹ pſes efficiť. ⁊ citi⁹ qđ dixerãt adimpleť
Ille vero deos arripuerũt. ⁊ eos i ſtagni mediũ piecerũt dicẽtes. Si dii

ſūt videbiꝰ. Quod pſes audiēs ⁊ p̄ ira īſaniēs ⁊ ſeipꝫ pcutiēs dixit mini
ſtris. Cur nō tenuiſtis deos noſtros vt nō mitterentur ī pfundum lacꝰ.
Qui dixerūt. Doloſe tecū locuti ſūt mulieres. ⁊ eos ī ſtagnū piecerūt
Cui mulieres. Deꝰ verꝰ dolos nō patit̄. Sꝫ ⁊ ſi dii fuiſſent pſciuiſſēt
vtiqꝫ qd̄ eis facere volebamꝰ. Et iratꝰ pſes iuſſit plūbū liq̄factū ⁊ pe
ctines ferreos. ⁊ ſeptē loricas igne cādētes ex vna pte pari. ⁊ ex alia
vii. camiſcas afferri lineas. Quo dicēte vt ex his qd̄ mallēt eligērent.
vna illaꝝ duos puulos habēs audacter cucurrit. ⁊ lineas camiſcaſ ac
cipiēs ī caminū piecit. Pueri vero matri dixerūt. Nō nos mater dul
ciſſima poſt te reliq̄s. ſꝫ ſicut nos repleſti dulcedīe lactis. ſic nos reple
dulcedine regni celeſtis. Nūc pſes iuſſit eas ſuſpēdi. ⁊ carnes eaꝝ pe
ctinibꝰ ferreis laniari. Quaꝝ carnes vt nix albiſſime erāt ⁊ p ſāguie
lac fluebat. Cū aūt ſupplicia iuite ferrent. āgelus dn̄i ad eas venit et
eas viriliter cōfortauit dicēs. Nolite timere. bonꝰ ei opariꝰ q̄ bn̄ inci
pit ⁊ bn̄ pficit. ⁊ a cōducēte ſe bn̄dictōꝫ meretur p ɔpleto ope. ⁊ merce
dē accipit p labore ⁊ gaudiū poſſidet p mercede. Nūc pſes iuſſit eas d
poni ⁊ in caminū mitti. Que diuinitꝰ igne extīcto exierūt illeſe. Qui
bus pſes. Iā nūc magicā arteꝫ dimittite ⁊ deos noſtros adorate Que
reſpōderūt. Perfice qd̄ cepiſti. qꝛ iā ad regnū celeſte vocati ſumꝰ. Nūc
ille data ſentētia eas decollari mādauit. Que dū decollari deberēt. fle
xis genibus adorauerūt dicentes. Deꝰ q̄ nos a tenebriſ ſepaſti. ⁊ ī hāc
lucem dulciſſimā adduxiſti. q̄ nos ſacrificiū tuū feciſti. aīas noſtras ſu
ſcipe. ⁊ ad vitā eternam facias puenire. ⁊ ſic trūcatiſ capitibꝰ ad dn̄m
migrauerūt. B Poſt hoc iuſſit pſes blaſiū ſibi pn̄tari. ⁊ dixit ei.
Vl' nūc adorās deos vl' n̄. Cui blaſius. Impie n̄ timeo minas tuas a
ge vt vis. corpus ei meū penitus tibi trado. Nūc iuſſit eū mitti in ſta
gnū. Ipſe vero aquā ſignauit. ⁊ mox ſicut terra arida fixa pmāſit. Di
xitqꝫ eis. Si veri ſūt dii veſtri. oſtendite virtutē coꝝ. et īgredimini huc.
Ingreſſiqꝫ. lxv. viri ſtagnū ɔtinuo ſūt ſbmerſi. Angelus aūt dn̄i dſcē
dens dixit ei. Egredere blaſi. et coronā tibi a deo patā ſuſcipe. Cunqꝫ
exiſſꝫ dixit ad eū pſes. Omnino decreuiſti n̄ adorare deos. Cui blaſiꝰ
Cognoſce miſer qꝛ xp̄i ſuꝰ ſū. nec demōes adoro. Et ſtatī iuſſit euꝫ de
collari. Ipſe auteꝫ orauit ad dn̄m vt q̄cunqꝫ p īfirmitate gutturis vel
alia q̄cuqꝫ īfirmitate eꝰ patrocinia poſtularꝫ exaudiri ɔtinuo mereret̄
Et ecce vox de cel' ad euꝫ veīt. q̄ ſic fierꝫ vt orauit Sicqꝫ pnoiatꝰ ſan
ctꝰ cuꝫ duobꝰ puerul' decollatꝰ ē circa ānos dn̄i. cclxxxiii. XXXIX

De ſancta agatha virgine

Agatha dr̄ ab agyos qd̄ eſt ſanctus et theos deus quaſi ſācta dei. Tria eni ſunt ſicut dicit chriſo. que ſanctum faciunt et illa pfecte fuerī ī ea. ſ. cordis m̄dicia. ſpūſſācti pn̄tia ⁊ bonoꝝ opeꝝ affluētia. Vl' dr̄ ab a qd̄ eſt ſiñ et geos terra. ⁊ theos deus

q̄ſi dea ſiñ terra. id eſt. ſine amore terrenoꝝ. Uel ab aga qḋ eſt loq̄ns ⁊
tau ↄſūmatō. q̄ſi ↄſūmate ⁊ pfecte loquẽſ qḋ patz in ſuiſ reſpōſiſ. Ul' ab
agad qḋ ē fuitꝰ ⁊ thaaſ ſu pioꝛ. q̄ſi fuitus ſupioꝛ ⁊ hoc ꝑpter illḋ qḋ
dixit. Sūma igenuitas ē iſta ⁊c̄. Ul' ab aga qḋ ē ſolēnis ⁊ thau conſū
matio. q̄ſi ſolēniter cōſūmata. i. ſepl'ta qḋ patz i āgeliſ q̄ eā ſepelierunt

Agatha virgo igenua m̄te ⁊ coꝛpe pulcerrima i vrbe ca-
thanēſiū deū ſp̄ i oī ſc̄titate colebat. Quicianꝰ aūt ↄſularis
ſilicie cū eēt ignobilis libidioſꝰ auarꝰ ⁊ ydolis deditꝰ. beatā
agathā ↄprehēdere nitebaſ. vt qꝛ erat ignobilis ↄprehēdendo nobilez
timereſ. qꝛ libidinoſꝰ eiꝰ pulcritudīe frueref. qꝛ auarꝰ eꝰ diuitias rape
ret. qꝛ ydolatra diis eā faceret imolare. Fecitq3 eā ad ſe adduci. Que
cū adducta eēt. ⁊ eiꝰ imobile ꝑpoſitū ↄgnouiſſz. tradidit eā cuidā me-
retrici noie affrodiſie. ⁊ nouē filiabꝰ eiꝰ eiuſdē turpitudis. vt p. xxx. di
es ſuaderent ei q̄uo eiꝰ aīm imutarēt. Et modo ꝑmittendo leta. modo
terrēdo paſpera. ſperabāt eā a bono ꝑpoſito reuocare. Quibus beata
agatha dixit. Mēs mea ſupra petrā ſolidata eſt. ⁊ in xp̄o fūdata. Uer
ba veſtra vēti ſūt. ꝑmiſſiōes veſtre pluuie ſūt. terroꝛes veſtri flumina
ſūt. Que q̄tumuis ipugnāt fūdamētū domꝰ mee. cadere non valebit.
Hec aūt dicēs flebat quotidie ⁊ oꝛabat. ſitiēſ ad martirii palmā ꝑueni
re. Uidēs igiſ affrodiſia ipaz imobilē ꝑmanere. dixit q̄ciāo. Faciliꝰ
poſſūt ſaxa molliri. ⁊ ferrū in plūbi molliciem cōuerti. q̄ ab intentione
xp̄iana mēſ iſtiꝰ puelle ↄuerti ſeu reuocari. Tunc q̄cianꝰ fecit eā ad
ſe duci. ⁊ ait illi. Cuiꝰ ↄditōis es. Cui illa. Nō ſolū igenua ſz ⁊ ſpecta
bilis genere. vt oīs pentela mea teſtatur. Cui q̄cianꝰ. Si ingenua es
cur moꝛibꝰ te ſuilē pſonā habere oſtēdis. Illa reſpōdit. Quia ancilla
xp̄i ſū ideo ſuilē me exhibeo pſonā. Quicianꝰ dixit. Si te ingenuam di
cis. q̄uo āciilā aſſeriſ. Illa reſpōdit. Sūma igenuitaſ iſta eſt i q̄ ſuitus
xp̄i ↄprobatur. Quicianꝰ dixit. Elige qḋ volueris. aut .ſ. diiſ ſacrifica
re. aut diuerſa ſupplicia ſuſtinere. Cui agatha. Sit taliſ vxoꝛ tua. q̄lis
fuit venus dea tua. ⁊ tu talis ſis qualis fuit deꝰ tuꝰ iupiter. Tūc q̄ci
cīāꝰ iuſſit eā alapiſ cedi dicēſ. In iniuriā iudicis noli temerario oꝛe gar
rire. Agatha reſpōdit. Miroꝛ te viꝝ prudentē ad tātā ſtulticiā deuo-
lutū. vt illos dicas deos tuos eſſe. quoꝝ vitā n̄ cupias tuā ↄiugē vl' te
imitari. vt dicas tibi iniuriā fieri ſi coꝝ viuaſ exēplo. Nā ſi dii tui ſūt
bonū tibi optaui. Si aūt execrariſ coꝝ ↄſoꝛtia mecū ſētiſ. Quiciāꝰ di
xit. q̄d mihi verboꝝ ſupfluꝰ curſꝰ. aut ſac̄fica diis. aut te faciā diuer-
ſis ſuppliciiſ iterire. Agatha rñdit. Si feraſ mihi ꝑmittaſ audito xp̄i
noīe māſueſcūt. Si ignē adhibeas d̄ celo mihi roꝛē ſaluificū āgeli mi-
ſtrabūt. ſi plagaſ vl' toꝛm̄ta igeraſ habeo ſp̄m ſc̄tū p q̄3 dſpicio vniūſa
a. Tūc iuſſit eā tradi ad carcerē. qꝛ voce eū publica ↄfūdbat. Ad q̄3
letiſſīe ⁊ gloꝛiāter ibat. ⁊ q̄ſi ad ep'las īuitata agonē ſuū dño ↄm̄dabat

¶ .LXIIII.

¶ Sequenti die dixit ei quincianus. Abnega xp̄m ꝛ adora deos. Que
cū renueret iuſſit eā ī eculeo ſuſpendi ꝛ torq̄ri. Dixitq; agatha. Ego ī
his penis ita delector ſicut q̄ bonū nunciū audit. aut q̄ videt quez diu
deſiderauit. aut q̄ multos theſauros īuenit. Nō ei poteſt triticū ī hor-
reum poni niſi teca eiꝰ fuerit fortiter ꝯculcata ꝛ ī paleas redacta. Sic
aīa mea nō poteſtītrare ī ꝑadiſū cū palma martirii niſi diligenter fece
ris corpꝰ meum a carnificibꝰ attrectari. Tunc iratꝰ q̄ncianꝰ iuſſit eiꝰ
mamillā torq̄ri. ꝛ tortā diutiſſime iuſſit abſcidi. Cui agatha. Impie cru
delis ꝛ dire tyrāne. non es ꝯfuſꝰ āputare ī femina qd̄ ipe ī matre ſuxi
ſti. Ego habeo mamillas ītegras intus in aīa mea. ex quibꝰ nutrio oēſ
ſenſus meos. q̄s ab īfātia dn̄o ꝯſecraui. ¶ B Tunc iuſſit eā ī carce-
rem recipi. ꝓhibens ingreſſum medicoꝝ: ꝛ panem vel aquā ſibi ab ali
quo miniſtrari. Et ecce circa mediā noctem venit ad eam quidā ſenex
quem ātecedebat puer luminis portitor. diuerſa ſecum ferens medica-
menta ꝛ dixit ei. Licet cōſularis inſanus tormentis te afflixerit. tu eū
tuis reſpōſiſ āpliꝰ afflixiſti. Et licet vbera tua torſit. ſed illiꝰ vbertas
in amaritudiem cōuertet. Et q̄m ibi erā q̄ndo hec patiebaris. vidi q;
mamilla tua pōt curā ſalutis ſuſcipe. Cui agatha. Medicinā carnalē
corpi meo nūq̄ꝫ exhibui ꝛ turpe eſt vt qd̄ tā diu ſuaui nūc ꝑdam. Di-
xit ei ſenex. Filia ego xp̄ianus ſū ne verecūderis. Cui agatha. Et vnd̄
verecūdari poſſum. cū tu ſis ſenex ꝛ grādeuꝰ. ego vero ita crudeliter
lacerata q̄ nemo de me poſſit ꝯcipe voluptatē. Sed ago tibi gratias.
dn̄e pater q; ſolicitudiēz tuā mihi īpendere dignatꝰ es. Cui ille. Et q̄
re nō ꝑmittis vt curē te. Agatha reſpōdit. Quia habeo dn̄m ieſū xp̄z
q̄ ſolo verbo curat oīa. et ſmone reſtaurat vniuerſa. hic ſi vult. poteſt
me ꝯtinuo curare. Et ſubridēs ſenior dixit. Et ego apl'us eius ſū. ꝛ ipe
me miſit ad te. et ī noīe eiꝰ ſcias te eſſe ſanatā. Et ꝯtinuo petrꝰ apl'us
diſparuit. et ꝓcidēs beata agatha gratias agēs īuenit ſe vndiq; ſana
tā. ꝛ mamillā ſuo pectori reſtitutā. Cū ergo ex īmenſo lumīe cuſtodeſ
territi aufugiſſēt ꝛ aptū carcerē reliq̄ſſēt rogabāt eā q̄dam vt abiret.
Abſit īquit vt fugiā. ꝛ coronā patiētie ꝑdā. ꝛ cuſtodes meos tribula-
tionibꝰ tradā. ¶ C Poſt dies quatuor dixit ei q̄ncianꝰ vt deos ado-
raret ne grauiora ſupplicia ſuſtineret. Cui agatha. Verba tua fatua
ſunt ꝛ vana. aerē maculātia ꝛ iniq̄. Miſer ſine ītellectu q̄uo vis vt la-
pides adorē. ꝛ deū celi q̄ me ſanauit dimittā. Quincianꝰ dixit. Et quiſ
te ſanauit. Cui agatha. Chriſtꝰ filiꝰ dei. Quiciāꝰ dixit. Iterꝫ tu xp̄z
audes noīare. quē ego nolo audire. Agatha dixit. Quamdiu vixero
chriſtum corde et labiis inuocabo. Quincianus dixit. Nunc vide-
bo ſi chriſtus te curabit. ꝛ iuſſit teſtas fractas ſpargi. et ſub teſtas
carbōes ignitos mitti ꝛ ipaz deſuꝑ nudo corpe volutari. Qd̄ cū fierꝫ
ecce terremotꝰ nimiꝰ factꝰ ē. q̄ totā ciuitatē ita ꝯcuſſit vt ꝑs corruens

duos cōſiliarios quinciani opprimeret. ⁊ oīs populꝰ ad eū ↄcurreret ↄclamāſ. ꝙ ꝓpter iniuſtū agathe cruciatū talia paterent. Tūc q̄ncianus ex vna pte terremotū ex alia ſeditōẽ populi metuēſ. ipaꝫ iterꝝ ī carcerē recipi iuſſit. vbi ſic orauit dicēs. Dñe ieſu xp̄e q̄ me creaſti. ⁊ ab īfātia cuſtodiſti. q̄ corpꝰ meū a pollutōe ſuaſti. ⁊ a me amorē ſeculi abſtuliſti. et q̄ tormēta me vincere viciſti. ⁊ in eis virtutē patientie tribuiſti. accipe ſpiritū meū. ⁊ iube me ad tuā miſericordiā ꝑuenire. Hec cū oraſſet cū ingenti voce ſpiritū tradidit circa ānū dñi. ccliii. ſub daciano alias decio imꝑatore. ¶ F Cū aūt fideles cū aromatibꝰ corpꝰ eiꝰ ↄdirent ⁊ ī ſarcofago collocarēt. q̄dā iuuenis ſericis indutꝰ cū pluſq̄ centū viris pulcerrimis ⁊ ornatis ac albis indutis. q̄ nūq̄ in illis ꝑtibus viſi fuerāt ad corpus eiꝰ venit. ⁊ tabulā marmoreā ad caput eiꝰ ponēs ab oculis oīm ſtatim diſparuit. Erat aūt ī ꝑdicta tabula ſcriptū. Mentē ſanctā ſpōtaneā honorē deo ⁊ patrie liberatōẽ. Qđ ſic intelligit. Mentē ſanctā habuit. ſpontaneā ſe obtulit. honorē deo dedit. ⁊ patrie liberatōeꝫ fecit. Et hoc miraculo diuulgato etiā gētiles ⁊ iudei ſepulcꝝ eiꝰ plurimum venerari ceperūt. Quicianus aūt dū ad eiꝰ īueſtigādaſ diuitias ꝑgeret. duobꝰ equis inter ſe fremitū dātibꝰ. calceſq3 iactātibꝰ. vnꝰ eū morſu appetiit. Alter calce ꝑcuſſum in flumine ꝓiecit. ita ꝙ corpꝰ eiꝰ nuſq̄ potuit inueniri. Reuoluto ānō circa diē natalis eius mōs q̄daꝫ maximꝰ circa ciuitatē ruptus eructauit īcendiū. qđ q̄ſi torrēs de mōte deſcēdēs ⁊ ſaxa terrāq3 liq̄faciēs ad vrbē cū magno impetu veniebat Tūc paganoꝝ multitudo deſcēdit de mōte. ⁊ ad ſepulcꝝ eiꝰ ↄfugiens velū vñ cooꝑtū erat ſepulcꝝ arripuit. ⁊ ipm ſtatuit ↄtra igneꝫ. ſtatiq3 ī die natalis ipiꝰ virginis ignis ſtetit ⁊ vltra vllatenꝰ nō ꝓceſſit. De hac virgīe dicit ābro. ī ꝑfatōe. O felix ⁊ īclita virgo q̄ meruit dñi pro laude fidelꝭ martiris ſāguinē clarificare ſuū. O illuſtris ⁊ glo̅ſa gemīo illuſtrata decore. q̄ īter tot tormēta aſꝑa cūctis ꝑlata miraculis. ⁊ miſtico pollēs ſuffragio. apl̄i meruit viſitatōe curari. Sic nuptā xp̄o ſuſcepit ethera. Sic humādi artus glorioſa fulgēt obſequia vbi āgeloꝝ chorꝰ ſāctitatē mētis ⁊ patrie īdicat liberatōẽ. ¶ XL

¶ De ſancto vedaſto.

Vedaſtꝰ q̄ſi vere dās eſtus q2 vere ſibi dedit eſtus afflictōnis ⁊ penitētie. Vl' q̄ſi ve diſtās. q2 ve eternū ab eo diſtat. Nā dānati ſꝑ dicēt. ve ſcꝫ q2 deū offēdi. ve q2 dyabolo ↄſēſi ve q2 natꝰ fui. ve q2 mori ñ valeo. ve q2 tā male torq̄or. ve q2 nūq̄ liberabor.

Vedaſtus a beato remigio ī atrabatēſeꝫ epiſcopū ordiatꝰ ¶ A fuit. Qui cū ad portā ciuitatis veniſſꝫ. ⁊ ibidē duos paupes vnum cecū ⁊ aliū claudū. petētes elemoſinā repiſſꝫ dixit eis Argentū ⁊ auꝝ nō eſt mihi qđ aūt habeo vobis do. Et facta oratōne

vtroſqȝ ſanauit. Cūqȝ aūt in quadā eccleſia derelicta. vepribꝰ operta.
lupꝰ habitaret. eidē p̄cepit vt inde fugeret. nec vltra illuc redire auderȝ
Qđ ⁊ factū ē. Deniqȝ cū verbo ⁊ ope multos ꝯuertiſſet. xl. āno ſui epi
ſcopatus vidit colūnā igneā. a celo vſqȝ ī domū ſuā dſcēdētē. Qui finē
ſuū adeſſe deſiderās poſt modicū in pace q̇euit circa ānū dn̄i q̇ngētesi
mūq̇nq̄geſimū. Cū aūt corpꝰ eiꝰ trāſferret̄ audomarꝰ p̄ſemo cecꝰ do
lens q̄ corpus epiſcopi videre nō poterat. mox lumen recepit. ſed poſt
modum ad votum ſuum lumen amiſit. XLI.

De ſancto Amando

Amādꝰ dr̄ q̄ amabilis fuit. Habuit ei tria ī ſe q̄ faciūt hoīeȝ
amabilē. Primū eſt ſocietaſ grata. Prouer. xviii. Vir ama
bilis ad ſocietatē magis amicꝰ eſt q̄ frater. Scđm eſt ꝯuer
ſatōis honeſtas. ⁊ ſic dr̄ d̄ heſter. ii. q̄ oīm oc̄lis amabilis videbatur.
Tercium eſt probitatis virtuoſitas. ii. regū. ii. Saul ⁊ ionatas amabi
les et decori.

Amandꝰ ex nobilibuſ pentibꝰ ortꝰ monaſteriū itroiuit. Qui
dū p monaſteriū āhularet. q̇ndā maximū ſpentē iuenit queȝ
ſtatim virtute crucis ⁊ oratōe ad foueā vnde exierat redire
coegit nunq̄ inde exiturū. Veniens aūt ad ſepulcꝝ ſancti martini. ānis
xv. ibi māſit. cilicio indutus ⁊ aqua ⁊ pane ordeaceo ſuſtētatus. Poſt
hoc dū romā iuiſſet. ⁊ in eccleſia ſācti petri ī oratōe pnoctaret. cuſtos
eccleſie ipm̄ irreuerēter foras eiecit. Qui dū ad āmonitōeȝ ſācti petri
qui ſibi an̄ fores eccleſie dormiēti apparuit ad galliaſ iuiſſȝ. ⁊ ibidē re
geȝ dagobertū p ſui criminibꝰ icreparȝ. iratꝰ rex eū d̄ ſuo regno eiecit
Deniqȝ cū rex filiū nō haberet. et oratōe facta ad dn̄m filiū habuiſſet
cogitare cepit a quo infantem ſuū faceret baptiſari. Venitqȝ ī mēteȝ
eius vt ab amādo eū baptiſari faceret. Queſito igit̄ amādo ⁊ ad regē
adducto. rex ad pedes eiꝰ pſternitur. rogauitqȝ vt ſibi indulgeret ⁊ ſu
um filiū quē ſibi dn̄s dederat baptiſaret. Ille vero primā petitōȝ beni
gne ꝯceſſit. ſȝ ſecularibꝰ nēgociis iplicari metuēs ſcđam renuit et ab
ſceſſit. Tādē victꝰ p̄cibꝰ ānuit voto regiſ. Quē cū baptiſaret tacētibꝰ
cūctis infās reſpōdit amē. Poſt hoc rex ipm̄ ī traiectēſem ep̄m ſbliıma
ri fecit. Qui cū a pleriſqȝ verbū p̄dicatōis ꝯtēni videret ī vaſconiam
iuit. Vbi cū q̇dā ioculator verba eꝰ irriderȝ a dm̄ōe arripit̄ ⁊ pp̄ijſ dē
tibꝰ ſe diſcerpēſ q̄ viro dī iiuriā fecerit ꝯfitet̄ ⁊ ſtati mirabiliter mori
tur. Dū aūt quadā vice manus lauaret. quidā ep̄s aquam illā ſ
uari fecit. de qua quidā cecus poſtmodū curatꝰ fuit. Cū in quodā lo
co de volūtate regis monaſteriū ꝯſtruere vellet. quidā ep̄s pxime ciui
tatis moleſte hoc ſuſtinēs. miſit famulos ſuos. vt aut ipm̄ occiderent
vel inde eiicerēt. Qui veniētes eidē doloſe dixerūt vt ſecū pgeret. ⁊ ſibi

locum aptū ad monaſteriū oſtēderet. Ille aūt maliciā coꝝ pcognoſcēſ
vſqꝫ ad cacumē montis. vbi cū occidere cupiebāt cū eis iuit. eo ꝙ mul
tum martiriū affectaret. Sed ecce tāta pluuia et tempeſtate mōs tegi
tur. vt ſe mutuo videre nō poſſent. et iam ſe mori putāteſ pſtrati veniā
poſtulabāt. ⁊ vt coſ viuos abire pmitteret exorabāt. Qui oratōꝫ effu
dit. ⁊ ſerenitatē maximā impetrauit. Illi ergo ad ppria redierūt. ⁊ ſan
ctus amādus euadēs et multa alia miracula faciēs in pace q̄euit. Flo
ruit circa ānum domini. dcliii. tempore eraclii. ¶ XLII

¶ De ſancto valentino

Valentinus dicit quaſi valorē tenēs. hoc eſt in ſanctita A
te pſeuerās. vel dicitur valentin⁹ quaſi valēs tyro. id eſt mi
les xpi. Miles dicitur valēs qui nunꝙ cedit. fortiter ferit.
ſe valēter dfēdit. potenter vincit. ſic valentinus nō ceſſit martiriū vitā
do: pcuſſit ydolatriā euacuādo. defēdit fidē ꝯmuniēdo. vicit patiendo.
Valentinus reuerēdus pſbiter fuit. quē claudi⁹ impator ad
ſe adduci faciēs interrogauit dicens. Quid eſt valētine cur
amicicia noſtra nō frueris. vt deos noſtros adorās ſupſti
onē tue abiicias vanitatis. Cui valētinus. Si gratiā dei ſcires. iſta ne
quaquā diceres. ſed ab ydolis animū reuocares. ⁊ deū q̄ eſt ī celiſ ado
rares. Tūc quidā qui claudio aſtabat dixit. Quid vis dicere valentine
de ſanctitate deoꝝ noſtroꝝ. Cui valentinus. Ego ď eis nil dico niſi ꝙ
fuerūt homies miſeri. ⁊ omni immūdicia pleni. Ad quē claudius. Si
xps verus deus eſt. cur mihi nō dicis qḋ veꝝ eſt. Cui valentinus. Ve
re xps ſolus eſt deus ī quē ſi credideris anima tua ſaluabitur. reſpubli
ca augebitur. omniū inimicoꝝ tibi victoria ꝯcedetur. Reſpondenſ au
tem claudius aſtantibuſ dixit. Viri romani audite ꝙ ſapienter ⁊ recte
loquitur homo iſte. Tūc dixit pfectus. Seductuſ eſt impator. Quomo
do deſeremus quod ab infantia tenuimus. Et tūc cor claudii immuta
tum eſt. Traditur autem cuidam principi in cuſtodiam. Et cum in do
mū eius ductus fuiſſet dixit. Dñe ieſu xpe verum lumen illumina do:
mū iſtā vt te veꝝ deum ꝯgnoſcāt. Cui pfectus. Miror te dicētē ꝙ xps
eſt lumen. Equidē ſi filiā meā diu cecā illuminauerit. faciā q̄cūqꝫ pce
peris. Tunc valentinus orans eiuſ filiam cecam illuminauit. ⁊ omnes
de domo ſua conuertit. Tunc imperator valentinum decollari prece
pit circa annum domini. cc. lxxx. ¶ XLIII

¶ De ſancta Iuliana

Iuliana dū eulogio pfecto nicomedie deſpōſata eſſet. ⁊ B
nollet ſibi aliq̄tenus copulari. niſi reciperet fidē chriſti. iuſſit
eā pater ſu⁹ expoliari. ⁊ grauiſſie cedi ac ipſi prefecto tradi.

Cui p̄fectus ait. Dulciſſima mea iuliana cur me ita deluſiſti. vt me ſic
renueres. Cui illa. Si tu adoraueris deū meū acq̄eſcā tibi. alioq̄n nūq̄
dñs meꝰ eris. Cui p̄fectꝰ. Dña mea hoc facere nō poſſū. qꝛ impator ā
putari faceret caput meū. Cui iuliana. Si ita times impatorē morta
lem. quō vis vt impatorē nō timeā imortalem. Fac q̄cquid vis. qꝛ me
decipe non valebis. Tūc p̄fectus iuſſit eā grauiſſime virgis cedi ⁊ di
midia die p capillos appēdi. ⁊ plūbum liq̄factū in capite eiꝰ fūdi. Qđ
cū nihil ei nocuiſſet ipam cathenis ligauit ⁊ ī carcerē recluſit. Ad quā
venit dyabolus in ſpecie angeli dicens. Iuliana ego ſum angelꝰ domī
q̄ me ad te miſit vt te debeā ꝯmonere vt diis ſacrifices. ne tā diu cru
cieris ⁊ tam mala morte moriaris. Tūc iuliana flens orauit dicēs Do
mine deus meꝰ ne pmittas me pire. ſꝫ oſtēde mihi q̄s eſt iſte qui mihi
talia pſuadet. Factaqꝫ eſt ad eam vox vt ipm apphenderet. ⁊ q̄s eſſet
ipm cogeret ꝯfiteri. Que cū eum tenuiſſꝫ. ⁊ q̄s eſſet interrogaſſꝫ. dixit
ei ꝙ demon eſſet. ⁊ ꝙ ad eam decipiendā pater ſuus ipꝫ miſiſſꝫ. Cui iu
liana. Et q̄s eſt pater tuꝰ. Reſpōdit beelzebub q̄ ad oīa mala nos diri
git. ⁊ facit nos grauiter verberari quotiēs a xp̄ianis fuerimus ſupati
⁊ ideo ſcio ꝙ malo meo huc veni. qꝛ te ſupare nō potui. Inter alia que
ꝯfeſſus eſt dixit. qꝛ tūc maxime a xp̄ianis elōgabatur. qn̄ miſteriū dñi
ci corpis agebatur. et qn̄ oratōes ⁊ p̄dicatōes fiebāt. Tūc iuliana ma
nibus retrorſum ipm ligauit. ⁊ ad terrā ipm deiciēs cū catena q̄ erat
ligata ipm duriſſime verberauit. Dyabolus vero clamās rogabat eā
dicens. Dña mea iuliana miſerere mei. Tūc iuſſit p̄fectus vt iuliana
de carcere educeretur. Et exiēs trahebat poſt ſe demonē alligatum.
Demon aūt rogabat eā dicens. Dña mea iuliana noli āplius de me
ridiculū facere. Non eī potero vltra in quēpiā p̄ualere. Chriſtiani di
cuntur miſericordes eſſe. ⁊ tu nullā de me miſericordiā habes. Sicqꝫ
p totū forꝫ ipm traxit. ⁊ poſtea ī q̄ndā latrinā ipm piecit ¶ B Cū
aūt ad p̄fectū puenisset. in quadā rota adeo eſt extēſa. ꝙ oīa eiꝰ oſſa vſ
qꝫ ad medullaꝝ exitū ſūt ꝯfracta. Angelꝰ aūt dñi rotā ꝯminuēs ipaꝫ
in momēto ſanauit. Qđ vidētes qui aderant crediderunt. Et ſtatim d
collati ſunt viri quīgenti et mulieres. c. xxx. Deide cū in quandā ollā
plūbo liq̄facto plenā miſſa fuiſſet. ſed plūbū velut tēperatū balneuꝫ fa
ctum eſſet. maledixit p̄fectꝰ diis ſuiſ. q̄ vnā puellam punire non pote-
rant. que tantam iniuriam eis irrogabat. Tunc iuſſit eam decollari
Que dum ad decollandum duceretur. demon quem verberauerat in
ſpecie iuuenis apparens clamabat dicens. Nolite ei parcere quoniaꝫ
deos veſtros vituperauit ⁊ me hac nocte verberauit. reddite ergo ſi
bi quod meruit. Cumqꝫ iuliana paululum oculos aperuiſſet vt vide-
ret quis eſſet qui talia loqueretur. demon aufugiens exclamauit.
Heu heu me miſerum adhuc puto ꝙ me velit capere et ligare.

Cũ ergo beata iuliana decollata fuiſſet pfect⁹ nauigãs i mari cũ .xxxiiii
viris orta tẽpeſtate ſbmerſ⁹ ẽ. Hoꝝ aũt corpa cũ mare iactaſſʒ a feris
et auibus ſũt ꝯmeſta. XLIIII

De cathedra ſãcti petri apoſtoli

Cathedra triplex eſſe dr̃. ſcʒ regalis. ii. Regũ. xxiii. Da
uid ſedens in cathedra ꝛc̃. Sacerdotalis. primo Regum. i.
Heli ſacerdote ſedẽte ſup ſellã ꝛc̃. Magiſtralis. Mathei.
xxiii. Sup cathedra moyſi ꝛc̃. Beatus ergo petrus ſedit in cathedra
regali. qꝛ fuit pĩceps oĩm regum. Sacerdotali. qꝛ fuit paſtor omniuʒ
clericoꝝ. Magiſtrali. qꝛ fuit doctor omnium chriſtianorum. C
Athedra ſãcti petri ab eccleſia feſtiue colit̃. qꝛ tũc beat⁹ pe
trus apud anthiochiã in cathedrali honore ſublimat⁹ fuiſ
ſe phibetur Cui⁹ aũt ſolẽnitatis inſtitutio ꝗdruplicẽ cau
ſam habere videt̃. Prima cauſa eſt Cum ei beatus petr⁹ apud anthio
chiã pdicaret. theophilus princeps ciuitatis illi⁹ dixit ei. Petre q̃ ra
tione populũ meũ ſubuertis. Cũ ergo petrus ſibi fidem xpi pdicarʒ il
le eum vinculari fecit. ꝛ ſine cibo ꝛ potu eum manere pmiſit. Sed cuʒ
petrus iam pene deficeret reſũptis tamẽ viribus eleuãs oculos ad ce
lum ait. Ieſu xpe miſeroꝝ adiutor. adiuua me in his tribulatõib⁹ defi
cientẽ. Cui dñs reſpõdit. Petre credis te derelictũ a me. Nec boitati
derogas. ſi talia ꝯtra me dicere nõ formidas. Preſto eſt qui tue ſbue
mat miſerie. Audiẽs aũt paulus de incarceratõe petri ad theophiluʒ
venit. ꝛ ſe in multis opibus ꝛ artib⁹ ſũmũ opificẽ eſſe aſſeruit. Ligna
ꝛ tabulas ſe ſcire ſculpere. tentoria pĩgere. ꝛ multa alia iduſtrie opari
dixit. Qui a theophilo obnixe rogatur vt in ei⁹ curia ſecũ ꝯſiſtat. Euo
lutis paucis diebus. paulus ad petꝝ abſcõſe i carcerẽ introiuit. Queʒ
videns pene mortuũ ꝛ ꝯſũptũ amariſſime flere cepit. ꝛ i amplex⁹ eius
q̃ſi flendo deficiebat. ꝛ prũpens ſic inquit. O petre frater me⁹. gloria
mea. gaudiũ meũ. dimidiũ anime mee. meo itroitu reſume vires. Tũc
petrus oculos aperiens. ꝛ ipm̃ ꝯgnoſcẽs. lacrimari cepit. ſʒ ſibi loqui
nõ potuit. ꝛ accurrens paulus vix os ei⁹ apuit ꝛ imponẽs cibũ ipſum
refocillauit. Cũ aũt petrus cibo ꝯfortatus fuiſſet. accurrẽs in oſcula
pauli ruit. ꝛ ãbo plurimũ fleuerũt. Paul⁹ aũt ocĉlte rediẽs theophilo
dixit. O bõe theophile magna eſt gloria tua. ꝛ curialitas tua honeſta
tis amica. Dehoneſtat multa bona exiguũ malũ. Reminiſcere q̃d feci
ſti illi deicole q̃ dr̃ petrus. velut eſſe aliq̃d magnũ. Pãnoſuſ. deformis
macie ꝯſũptus. p oĩa vileſcit. ſolo ſmone clareſcit ꝛ talẽ te decʒ i carce
rem ponere. Qui potius ſi libertate ſolita frueretur. poſſʒ tibi i aliquo
vtilior eſſe. Nam ſicut de illo homines q̃dã aiũt. infirmos ſanat. mor
tuos ſuſcitat. Cui theophil⁹. Fabuloſa ſũt iſta paule que dicis quia ſi

mortuos ſuſcitare poſſet. et ſeipm̄ de carcere liberaret. Cui paulꝰ. Si
cut xp̄s ſuꝰ a mortuis reſurrexit vt dicūt. qui tn̄ d̄ cruce deſcēdere no/
luit. ſic petrꝰ vt aiūt hoc exēplo ſe nō liberat. ⁊ pati ꝓ xp̄o nō formidat
Cui theophilꝰ. Dic ergo ei vt filiū meum iā ꝑ q̄tuordeci ānos mortu
um reſuſcitet. ⁊ incolumē eum reddā ⁊ liberꝝ. Ingrediēs igit̄ paulꝰ di/
xit. quō reſuſcitatōz filii principis ſpopōdiſſet. Cui petrus. Rē grādē
paule ꝓmiſiſti ſʒ dn̄i virtute facillimā. Sʒ cū petrus eductꝰ de carcere
monumento apto ꝓ eo oraſſet ↄtinuo reſurrexit. Sed pene ꝑ oīa veri/
ſimile nō videt̄. vt aut paulꝰ humana aſtutia ſe talia fabrilia ſcire ↄpo
nere fingerʒ. aut vt ſentētia iuuenis ꝑ quatuordeci ānos ſuſpēſa fuiſſʒ
Tūc theophilus ⁊ vniuerſus populus āntiochie ⁊ alii q̄plures dn̄o cre
diderūt. ⁊ glorioſā eccleſiā fabricauerūt. In cuiꝰ medio excelſā cathe/
dram collocauerūt. ⁊ petrꝝ vt ab oībus videri ⁊ audiri poſſet exaltaue
rūt. In qua ſeptē ānis ſedit. Sed poſtmodū veniēs romam in romana
cathedra ſedit vigītiquiqʒ ānis. De primo tn̄ honore eccleſia celebrat
q2 tūc primo p̄lati eccleſie ceperūt loco poteſtate ⁊ noīe ſblimari. Tūc
ergo ipletū eſt illud qđ legit̄ i pſalmis. Exaltēt eū i eccleſia ⁊c̄. Et no
tandū q̄ triplex eſt eccleſia in qua beatꝰ petrus fuit exaltatꝰ. ſ. eccleſia
militātiū. malignātiū. ⁊ triūphātiū. In hāc triplicē eccleſiā exaltatus
eſt ſm̄ triplicē feſtiuitatē quā de ipo eccleſia celebrat. Eſt ei exaltatus
in eccleſia militātiū eidem p̄ſidēdo. et eam i animo in fide et moribus
laudabiliter regendo ⁊ hoc q̄tū ad ſolēnitatē hodiernā q̄ d̄r cathedra.
q2 tūc ſup ātheocenā eccleſiā pōtificatū accepit. ⁊ eā ſeptē ānis lauda
biliter rexit. Scđo eſt exaltatꝰ in eccleſia malignātiū. ipam ſcʒ diſſipā
do. ⁊ eā ad fidē ↄuertendo. ⁊ hoc ꝑtinʒ ad ſcđaʒ feſtiuitatē q̄ d̄r ad vincu
la. tūc ei malignātiū eccleſiā diſſipauit. ⁊ multos ad fidem conuertit.
Tercio eſt exaltatus in eccleſia triūphātium in ipam feliciter itroeū/
do. et hoc q̄tum ad terciā ſolēnitatem que eſt paſſionis eiꝰ q2 tūc eccle
ſiā triūphantium introiuit. ¶ Notandū etiā q̄ pluribꝰ aliis ratōni
bus eccleſia ter in āno de eo feſtiuitatē facit. ſcʒ ꝓpter priuilegium. ꝓ
pter officiū. ꝓpter bn̄ficiū. ꝓpter debitū. ⁊ ꝓpter exemplum. Propter
priuilegium qm̄ beatus petrꝰ ab aliis ap̄lis i tribꝰ fuit priuilegiatus.
ꝓpter q̄ tria priuilegia eccleſia ter i āno eū honorat. Fuit eni p̄ ceteris
dignior in autoritate. qm̄ pric̄eps ap̄loꝝ extitit ⁊ claues regni celoruʒ
accepit. Feruentior i amore. cū maiore ei feruore xp̄m dilexit q̄ ceteri
ſicut i mltis locis euāgelii manifeſtat̄. Et efficacior in virtute. Nā ad
vmbram petri vt legitur in actibus ſanabātur infirmi. Scđo ꝓpter
officium. Ipe ei officium p̄latōnis ſuꝑ vniuerſam eccleſiam habuit ⁊
ideo ſicut petrus fuit priceps et prelatus totius eccleſie que diffuſa ē i
tribus ꝑtibus mūdi. ſcʒ aſia. affrica. et europa. ita eccleſia ter in anno
celebrat feſtū eius. Tercio ꝓpter beneficium. q2 ipſe qui poteſtatem

accepit ligãdi atqꝫ ſoluẽdi liberat nos a trib⁹ generib⁹ peccatoꝝ.ſ.co
gitatõis locutõis ⁊ opatõis. Uel q̇ i deū q̇ i ꝓpum q̇ i nos peccauim⁹
Uel iſtud bñficiū poteſt eſſe triplex bñficiū aliud quod virtute clauiū
peccator in eccleſia ꝯſequit. Primum eſt abſolutõis a reatu oſtenſio
ſcõm pene ſẽpiternalis in tpalem ꝯmutatio. tercium pene tpalis ſcꝫ
ptem relaxatõ. Et ꝓpter hoc triplex bñficium ſanctus petrus eſt tripli
citer honorandus Quarto ꝓpter debitum qꝛ eniꝫ ipſe tripliciter pa
uit ⁊ paſcit nos ſcꝫ verbo exemplo ⁊ tpali ſubſidio ſiue oratõis ſuffra
gio. ideo obligamur vt ipm̃ tripliciter honoremus. Quinto ꝓpter exẽ
plum. vt nullus peccator deſperet etiã ſi tercio ſicut petrus deū nega
uerit. ſi tñ eū ſicut ipe velit corde ore ⁊ ope ꝯfiteri. B Secũda cau
ſa inſtitutõis eſt hec. q̃ q̇dẽ de itinerario clemẽtis eſt ſumpta. Cū eni
petrus verbū dei p̄dicãs ãthiochiã appiquaret. oẽs de ciuitate illa ci
obuiauerũt nudis pedib⁹ pgẽtes. cilicis ſe induẽtes ⁊ caput puluere aſ
pergẽtes. agẽtes peitentiã q̇ ꝯtra eū ſimoni mago cõſẽſiſſet. Petrus
vero coꝝ penitentiã videſ gratias deo egit. Tūc illi obtulerũt ei oĩs
vexatos lãguorib⁹ et demonib⁹ fatigatos. Quos dū petr⁹ ãte ſe põi
iuſſiſſet. et ſup eos nomẽ dñi inuocaſſet. imenſum lumen ibidem appa
ruit ⁊ omnes ꝓtinus ſunt ſanati currentes ⁊ oſculãtes veſtigia ſancti
petri. Tunc intra ſeptem dies pluſq̇ decẽmilia hominū baptiſma ſu
ſceperũt. ita vt theophilus princeps ciuitatis illius domum ſuam in
baſilicam fecerit conſecrari. ⁊ ibidẽ petro excelſam cathedram collo
cari. vt ab omnibus videretur ⁊ audiretur. Nec iſtud cõtrariū eſt his
que ſupius dicta ſunt. Potuit eī fieri q̇ petrus p opatõꝫ pauli a theo
philo ⁊ toto populo magnifice ſit ſuſceptus. Sed recedẽte petro ſimõ
magus populum puertit. ⁊ ꝯtra petrū grauiter incitauit. Poſtmodū
vero penitentiam agens itez honorabiliter eum recepit Hoc aūt fe
ſtum de icathedratione beati petri ꝯſueuit appellari feſtum epularuꝫ
beati petri. ⁊ hinc tercia ratio ſumitur inſtitutõis huius feſti. Cõſue
tudo enim fuit antiquitus gentilium vt ait magiſter iohãnes beleth.
ſingulis ãnis in menſe februario certo die epulas offerre ſup tumulos
parentum ſuoꝝ ⁊ eas de nocte demões conſumebant. Ipi autem ab
animabus circa tumulos errantibus quas vmbras vocabant vaſtari
putabant. Solebant enim antiqui dicere. vt idem ait. q̇ quando i hu
manis corpibus ſunt dicuntur anime. in inferis manes. ſpũs vero vo
cabant qñ ad celos aſcendebãt. vmbras qñ recẽs erat ſepultura. ſiue
quãdo circa tumulos errabãt. Hec aūt ꝯſuetudo de ipis epulis vix a
xpianis potuit extirpari. Quod ſãcti patres attẽdentes ⁊ hoc penitus ex
tirpari volẽtes. feſtum de icathedratõe beati petri. tū de illa q̃ fuit ro
me. tū de illa q̃ fuit ãthiochie. ſtatuerũt illo. ſ. eodẽ die quo talia fiebãt
Uñ ab illis epulis adhuc ab aliquibus feſtū beati petri epulaꝝ vocat

Quarto inſtituta eſt ꝑpter reuerētiā corone clericalis. Notandū enī ꝙ iuxta aliquoꝝ traditōꝫ corona clericoꝝ hic primo ſūpſit initiū. Nā dū petrus anthiochie ꝑdicaret in ꝯtumeliā nōis xpīani ſūmitatē eius capitis abraſerūt. Qḋ q̄dē poſtmodū toti clero tradit̄ in honorē. qḋ ꝑ xpo apl̄oꝝ principi in cōtumeliā fuerat irrogatū. Circa aūt ipaꝫ coronam clericoꝝ tria attendunt.ſ. capitis abraſio. capilloꝝ detrūcatō ⁊ forme circulatio. Abraſio aūt in ſupiori pte capitis fit triplici ratōe quaꝝ duas aſſignat dyoniſi⁹ in eccleſiaſtica gerarchia dicēs. Detōſio capilloꝝ ſignat mūdam et n̄ formabilē vitā. Ad capilloꝝ eī detōſionē ſiue capitis abraſionem tria ſequūtur.ſ. mūdicie ꝯſeruatō. deformatō et denudatō. Mūdicie cōſeruatio. qꝛ ex capillis ſordes ī capite aggregātur. Deformatio. qꝛ capilli ad ornatū ſunt. Significat ergo toſura mūdam ⁊ nō formabilē vitā. hoc eſt ꝙ clerici debēt habere mūdiciam mētis interi⁹. et nō formabilē. id eſt non exq̄ſitū habitū exteri⁹. Denudatio aūt ſignificat ꝙ inter ſe et deū nihil debꝫ eſſe mediū. ſꝫ imediate debent deo vniri. ⁊ reuelata facie dn̄i gloriā ſpeculari. Capilloꝝ dtrūcatio fit vt ex hoc detur intelligi. ꝙ clerici oīes cogitatōes ſupfluas a mēte ſua debēt abſcidere. ⁊ ad verbū dei ſp auditū patū ⁊ expeditum habere. ⁊ oīa tpalia pterꝙ ad neceſſitatē a ſe penit⁹ remouere. Fit autē circularis figura multiplici ratōe. Primo qm̄ hec figura nō habet finē neqꝫ principiū. Per qḋ datur intelligi ꝙ clerici ſūt miniſtri dei. q̄ nec habet principiū neqꝫ finē. Secūdo qm̄ hec figura nullū habet āgulum. et ſignificat ꝙ clerici nō debēt habere ſordes in vita qm̄ vbi āgulus ibi ſordes. vt dicit bern̄. Et debēt habere veritatē in doctrina. qm̄ veritas angulos nō amat ſicut dicit hiero. Tercio qm̄ hec figura eſt omniū figuraꝝ pulcerrima. Vn̄ in hac deus celeſtes creaturas fecit. Per qḋ ſignificatur ꝙ clerici debent habere pulcritudinē interi⁹ ī mēte ⁊ exteri⁹ ī ꝯuerſatōe. Quarto qm̄ hec figura eſt oīm figuraꝝ ſiplīciſſia. Nulla eī figura vt dicit augu. ex vna linea cōſiſtit. ſola circularis figura eſt q̄ vna tm̄ linea clauditur. Per qḋ ſignificatur ꝙ clerici habere dēbt ſiplicitatē colūbaꝝ. iuxta illud. Et ſiplices ſicut colūbe.

De ſancto mathia apoſtolo XLV

Mathias hebraice latine dr̄ donat⁹ dn̄o. vl' donatō dn̄i. A. vel humilis ſiue puus. Nā dōat⁹ a dn̄o fuit qn̄ ipm d̄ mūdo elegit. ⁊ iter .lxxii. diſcipulos deſignauit. Donatio dn̄i fuit qn̄ ſorte elect⁹ iter apl̄os nominari ꝓmeruit. Paruus fuit. qꝛ verā ſp humilitatē huauit. Eſt aūt triplex humilitas ſicut dicit ābroſi⁹. Pria eſt afflictōis. q̄ q̄s dr̄ humiliat⁹. Secūda ꝯſideratōis. q̄ procedit ex ꝯſideratōe ſui. Tercia deuotōis. q̄ ꝓcedit ex ꝯgnitōe creatoris. Primam habuit beat⁹ mathias. martiriū patiēdo. Secūdā ſeipm deſpiciendo.

Terciā maieſtatē dei admirando. Uel dicitur a manu quod eſt bonum
et theſis poſitio. inde mathias. bonum poſitum ꝓ malo ſcꝫ ꝓ iuda. Eꝰ
vitam que per eccleſias legitur beda ſcripſiſſe creditur B
Mathias apl'us in locū iude ſubſtitutꝰ eſt. Sed primo ortū
⁊ originem ipſius iude ꝓditoris breuiter videamꝰ. Legitur enī
in q̄dam hiſtoria licet apocrifa ꝙ fuit q̄dam vir in hieruſa-
lem nomine ruben. qui alio noīe dictus eſt ſimō de tribu dan. vel ſcd̓m
hieronimū de tribu iſachar qui habuit vxorē que ciborea nūcupata ē.
Quadā igitur nocte cū ſibi mutuo debitum exoluiſſēt. ciborea obdor
miens ſōnium vidit qd̓ ꝑterrita cū gemitibus ⁊ ſuſpiriis viro ſuo retu
lit dicēs. Uidebatur mihi ꝙ filiū flagicioſū parerem. qui totiꝰ gentis
noſtre cauſa ꝑditōis exiſteret. Cui ruben. Nefariam īquit rem nec re
latu dignā ꝓfaris ⁊ ſpiritu ceu puto phitonico rapis. Cui illa. Si me
ꝯcepiſſe ſenſero ⁊ filiū pepero abſqꝫ dubio nō ſpūs phitonicꝰ extitit.
ſed reuelatō certa fuit. Procedēte igitur tp̄e cum filiū pepiſſet paren
tes plurimū timuerūt. ⁊ q̄d de eo facerēt cogitare ceperūt. Cūqꝫ filiū
abhorrerēt occidere. nec vellēt deſtructorē ſui generis enutrire. ipm̄ i
fiſcella poſitū mari expoſuēt. Quē marini fluctꝰ ad inſulā ꝑpulerunt.
que ſcarioth dr̄. Ab illa igitur īſula iudas ſcariothis appellatus eſt.
Regina aūt illius loci carēs liberis ad litus maris cauſa ſpaciādi ꝓ
ceſſit et fiſcellā a marinis fluctibꝰ iactari vidēs ipam apiri p̄cepit. īue
niēſqꝫ ibi pueꝝ eligantis forme ſuſpirās ait. O ſi ſolatiis tāte ſubleua
rer ſobolis ne regni mei priuarer ſucceſſore. Pueꝝ igitur ſecreto nutri
ri fecit. ⁊ ſe grauidam ſimulauit. Tādem ſe filiū pepiſſe mentitur et ꝑ
totum regnum fama hec celebris diuulgat̄. Principes ꝓ ſuſcepta ſobo
le vehementer exultāt ⁊ īgenti gaudio plebs letatur. Ipm̄ igit̄ ſm̄ ma
gnificentiā regiā regina educari fecit. Nō poſt multū vero tp̄is regia
de rege cōcepit. ⁊ ſuo tp̄e filiū ꝑturiuit. Cū aūt pueri aliq̄ntulū iā cre
uiſſent adīuicem ſepiꝰ colludebāt. ⁊ pueꝝ regiū iudas crebris moleſtiis
⁊ iniuriis moleſtabat. et ad fletū ſepiꝰ ꝓuocabat. Regina aūt hoc mo
leſte ferēs. ⁊ iudā ad ſe nō ꝑtinere ſciēs. ipm̄ crebriꝰ verberabat. ſꝫ nec
ſic a moleſtia pueri deſiſtebat. Tādē res ꝓditur. ⁊ iudas nō verꝰ regi
ne filiꝰ ſed inuētꝰ fuiſſe apit̄. Qd̓ iudas vt cōperit vehemēter erubuit
⁊ fratrē ſuū putatiuū filiū regis latēter occidit. Ob hoc capitalē ſentē
tiā timēs cū tributariis i hieruſalē aufugit. ſeqꝫ curie pilati tūc p̄ſidis
mācipauit. Et qm̄ res ſimiles ſibi ſunt habiles. pilatus iudā ſuis mo
ribus īuenit ꝯgruere ⁊ ideo cepit ipꝫ valde caꝝ habere. Uniuerſe igi
tur curie pilati iudas p̄ficitur. ⁊ ad eiꝰ nutū oīa diſponunt̄. Quadam
igitur die pilatꝰ de palatio ſuo in qōdam pomeriū aſpiciens. illoꝝ po
moꝝ tāto deſiderio captꝰ eſt vt pene deficere videretur. Erat aūt illō
pomeriū ruben patris iude. Sed nec iudas patrem neqꝫ ruben filium

agnoſcebat. q2 ꝛ ruben ipm̄ i marinis fluctibuſ piſſe putabat. ꝛ iudas
quis pater aut q̄ patria ſua fuerit penitus ignoꝛabat. Pilatus itaqȝ
accerſito iuda ait. Tāto illoꝝ fructuū captus ſū deſiderio. ꝙ ſi bis fru
ſtrat⁹ fuero ſpm̄ exalabo. Ocit⁹ igiť iudas i pomeriū iſiliit. ꝛ veloci⁹
mala carpit. Interea ruben vēit. ꝛ iudā mala ſua carpētē iuenit. Foꝛ
titer igitur ābo ꝯtendūt. ꝛ iurgia ſupaddunt. Poſt iurgia ſurgunt ad
verbera. ꝛ mutuis ſe iniuriis affecerūt. Tādē iudas rubeni ea pte q̄
ceruix collo cōnectitur lapide pcuſſit piter ꝛ occidit. Poma igiť ſuſtu
lit. ꝛ pilato q̇d acciderit enarrauit. Iā die iclināte. ꝛ nocte ſupueniēte
ruben moꝛtu⁹ iueniť. ꝛ ſubitanea moꝛte pue̅t⁹ eſſe putať. Tūc pilatuſ
omnes facultates ruben iude tradidit. ꝛ cyboꝛeā vxoꝛē ruben i ꝯiugē
iude dedit. Quadā igiť die dū cyboꝛea grauiter ſuſpiraret. ꝛ iudaſ vir
ei⁹ q̇d haberet diligēter interrogaret. illa reſpōdit. Heu infeliciſſima
ſum oim̄ feminaꝝ. q2 ifātulū meū marinis fluctib⁹ immerſi. ꝛ viꝝ me
um moꝛti pue̅ntū iueni. ſed ꝛ doloꝛi miſere pilatus addidit doloꝛē. qui
me meſtiſſimā nuptui tradidit. et iuitiſſimā tibi i ꝯiugiū copulauit. Cū
qȝ illa oīa de illo fātulo enarraſſet. ꝛ iudaſ illa q̄ ſibi acciderāt retuliſſ3
inuentū eſt ꝙ iudas matrē ſuā in vxoꝛē duxerit. ꝛ ꝙ patrē ſuū occide
rit. Penitētia igitur ductus ſuadēte cyboꝛea dn̄m noſtꝝ ieſū xp̄z adiit
ꝛ ſuoꝝ delictoꝝ veniā iploꝛauit. Hucuſqȝ in p̄dicta hiſtoꝛia apocriſa
legitur. que vtꝝ recitāda ſit lectoꝛis arbitrio relinq̄tur. licet ſit potius
relinq̄nda ꝙ aſſerēda. ¶ Dn̄s aūt ſuū eū fecit diſcipulū ꝛ de diſcipulo in
ſuū elegit apl̄m. Qui adeo ſibi familiaris extitit ꝛ dilectus vt eū face
ret ſuū pcuratoꝛē quē poſtmodū ptulit ſuū pditoꝛē. Poꝛtabat eni locu
los ꝛ ea q̄ xp̄o dabātur furabatur. Dolēs vero tpe dn̄ice paſſioīſ ꝙ vn
guentū q̇d tricētos denarios valebat nō fuerat vēditū vt illos etiā de
narios furaretur. abiit ꝛ dn̄m. xxx. denariis vēdidit. quoꝝ vnuſquiſqȝ
valebat. x. denarios vſuales. ꝛ ita dānū trecentoꝝ denarioꝝ recōpēſa
uit. Uel vt q̇dā aūt oim̄ q̄ xp̄o dabantur decimā ptē furabatur ꝛ ideo
p decima pte quā in vnguēto amiſerat ſcȝ p. xxx. denariis dn̄m vendi
dit. Quos tn̄ penitētia ductus retulit. ꝛ abiens laq̄o ſe ſuſpendit. ꝛ ſu
ſpenſus crepuit medi⁹. ꝛ diffuſa ſūt viſcera ei⁹. In hoc aūt delatuȝ eſt
oꝛi ne p os effūderetur. Nō ei dignū erat vt os tā viliter inq̄naretur.
q̇d tā glorioſū os. ſcȝ xp̄i ꝯtigerat. Dignū etiā erat vt viſcera q̄ pditō
nem ꝯcepant. rupta caderent. ꝛ guttur a quo vox pditōnis exierat la
queo artaretur. In aere etiā interiit vt qui angelos i celo ꝛ hoīes i ter
ra offēderat. ab āgeloꝝ ꝛ hoim̄ regiōe ſepararetur. ꝛ in aere cū demoni
bus ſociaretur. ¶ Cū igitur inter aſcēſiōȝ ꝛ pēthecoſten apl̄i i cēa
culo ſimul eſſent. vidēs petr⁹ ꝙ numer⁹. xii. apl̄oꝝ erat minut⁹. quoſ tn̄
dn̄s i hoc numero elegerat. vt fidē trinitatis i q̄tuoꝛ mūdi ptib⁹ p̄dica
rēt. ſurrexit i medio fratꝝ dicēs Uiri fratres opꝫ vt aliquē loco iude

ſubſtituamꝰ. qui teſtetur nobiſcū reſurrectōem xpi. qꝛ dn̄s dixit nobis
Eritis mihi teſtes i hieruſalem ⁊ in oī iudea ⁊ ſamaria. ⁊ vſqꝫ ad vlti
mū terre. Et qꝛ teſtis nō niſi de his q̄ vidit debet teſtimoniuꝫ ferre eli
gendus eſt vnus ex his viris q̄ nobiſcū ſꝑ fuerūt. ⁊ dn̄i miracula vide
rūt. ⁊ eius doctrinā audierūt. Et ſtatuerūt duos de ſeptuagītaduobꝰ
diſcipulis ſcꝫ ioſeph qui ↄgnominatus eſt iuſtus ꝑ ſanctitate ſua. qui
fuit frater iacobi alphei. ⁊ mathiā de cuiꝰ laude ſubiicetur. qꝛ ſufficit
ei ꝓ laude ꝙ in apl'm eſt electus ⁊ orātes dixerūt. Tu dn̄e q̄ noſti corda
omniū oſtēde quē elegeris ex his duobꝰ accipe locū miniſterii huius ⁊
apoſtolatus quē iudas amiſit. Et datis illis ſortibꝰ cecidit ſors ſuper
mathiā. ⁊ ānumeratus eſt cū. xi. apl'is. Et notandū ꝙ exēplo hoc vt
ait hiero. nō eſt ſortibꝰ vtendū. qꝛ priuilegia paucoꝝ ↄmunē legem nō
faciūt. Rurſus etiā ſicut ait beda. donec veniret veritas figurā licuit
obſeruare. Uera ei hoſtia in paſſione fuit īmolata. ſed in penthecoſtē
ↄſūmata. Et ideo in electōe mathie ſortibus vſi ſunt ne a lege diſcre
parēt. in q̄ ſūmus ſacerdos ſorte q̄rebatur. Poſt pēthecoſtē vero iā ve
ritate ꝓpalata. vii. dyacōes nō ſorte ſed diſcipuloꝝ electōe ⁊ apl'orum
oratōe ⁊ manuū impoſitōe ordinati ſūt. Cuiꝰmodi aūt he ſortes fuerit
due ſāctoꝝ patꝝ extāt ſētentie. Hiero. ei ⁊ beda volunt ꝙ he ſortes ta
les fuerūt q̄les ille q̄rū in veteri lege creberrimus vſus erat. Dyoniſi
us aūt q̄ fuit pauli diſcipulꝰ irreligioſū exiſtimat hoc arbitrari. aſſerēs
ſibi videri ꝙ illa ſors nihil aliud fuerit. niſi q̄dā ſplēdor ⁊ radiꝰ diuini
tus ſup mathiā emiſſꝰ. ꝑ quē ipe oſtēdebat̄ i apl'm aſſumēdꝰ. Ait eni
ſic i libro eccleſiaſtice gerarchie. De diuina aūt ſorte q̄ ſup mathiā di
uinitꝰ cecidit. alii q̄dē alia dixerūt nō religioſe ſicut arbitror. meā aūt
⁊ ipe itentōꝫ dicā Uidentur ei mihi eloq̄a ſortē noīare thearticū q̄dā
domū demōſtrās illi theartico choro a diuina electōe ſuſceptū. Hic igi
tur mathias apl'us iudeā in ſortē accepit ⁊ p̄dicatōi ibidē īſiſtēs ⁊ mul
ta miracula faciēs i pace q̄euit. In nōnullis vero codicibꝰ legit̄ ꝙ pa
tibulū crucis ptulit. ⁊ tali martirio coronatus celos aſcēdit Huiꝰ cor
pus rome i eccleſia ſācte marie maioris ſub lapide porfiretico ſepultū
eſſe dr̄. ⁊ ibidē caput eꝰ populo demōſtrat̄ B In q̄dā vero legēda
q̄ treueris īuenit̄ ſic inter cetera legitur. Mathias de tribu iuda ⁊ ci
uitate bethleē illuſtri ꝓſapia oriūdus fuit. Qui literis traditꝰ. omneꝫ
ī breui legis ⁊ ꝓphetaꝝ ſētētiā app̄hēdit. Laſciuiā quoqꝫ abhorrens
pueriles ānos moꝝ maturitate vincebat. Informabat̄ quoqꝫ eiꝰ aīmꝰ
ad virtutē. vt eſſet ad itelligētiā abilis. ad miſericordiā facilis. i ꝓſpis
nō elatꝰ. i aduerſis cōſtās. ⁊ itrepidus. Satagebat vt qd̄ iuſſu p̄cepat
ope ↄpleret. ⁊ oris doctrinā manuū opatōe mōſtraret. Hic cū ꝑ iude
am p̄dicaret. cecos illuminabat. lepſos mūdabat. demōes expellebat
claudis greſſū. ſurdis auditū. mortuis vitā reſtituebat. Qui cum corā

pōtifice accuſaret̄ in multis.reſpōdit. De obiectis q̄ crimina dicitiſ n̄
optet me multa dicere.qm̄ xp̄ianū eſſe nō eſt criminis ſed glorie. Cui
pontifex. Si tibi dant̄ iducie vis penitere. Et ille. Abſit vt a veritate
quā ſemel inueni ꝑ apoſtaſiā digrediar. Igitur mathias in lege erat
doctiſſimus.corde mūd⁹.animo prudēs.i ſoluēdiſ q̄ſtiōib⁹ ſacre ſcrip
ture acutus in cōſilio ꝓuid⁹.in ſmocinatōe expedit⁹. Qui cū verbum
dei ꝑ iudeam p̄dicaret.ml'tos ſignis et ꝓdigiis ꝯuertebat. Unō iudei i
uidētes ipm̄ in cōcilio ſtatuerūt. Duo ergo falſi teſtes q̄ ip̄z accuſaue-
rāt.pmo in ipm̄ lapides miſerūt.quos lapides i teſtimoniū illis ſecuȝ
petiit ſepeliri. Qui dum lapidaretur ſecuri more romano ꝑcutit̄.⁊ ex
tēſis in celū manib⁹ ſpm̄ dn̄o reddidit. Et ſubditur ibidē. Cui⁹ corpuſ
de iudea romā ⁊ inde treueri eſt trāſlatū. In q̄dā vero alia legen
da legitur ꝙ dū mathias i macedoniā aduenīſſet.⁊ fidē xp̄i p̄dicarȝ.q̄n
dā potōȝ toxicatā q̄ viſu cūctos priuabat ſibi dederūt.quā i noīe xp̄i
bibit ⁊ nullā leſiōȝ icurrit. Et cū illa potōe pluſq̄ᵱ.ccl.excecaſſēt.ille ſin
gulis manū iponēs.oēs illuminauit. Dyabol⁹ aūt in ſimilitudīe īfātiſ
eis apparēs ſuaſit vt mathiā occiderēt.q̄ coꝝ cultū euacuaret. Et cuȝ
ipē i medio coꝝ ꝯſiſterȝ.trib⁹ tn̄ dieb⁹ cū q̄rentes mīme iuenerūt. Ter
cia aūt die ſe eis manifeſtās dixit. Ego ſū. Quē manib⁹ poſt tergū li
gatis.⁊ fune collo ipoſito crudeliter afflixerūt.⁊ ſic in carcere recluſe-
rūt. Ubi demōes apparētes.dētibus in eū fremebāt.ſed appinq̄re nō
poterāt. Dn̄s aūt cū multo lumīe ad eū veniēs ipm̄ de terra leuauit.et
vincula ſoluēs ⁊ dulciter ꝯfortās hoſtiū apuit. Qui egreſſ⁹ verbū dn̄i
p̄dicauit. Dū aūt q̄dā obſtinati ꝑſiſterēt.dixit eis. Denuncio vobis ꝙ
viui i īfernū deſcēdetis. Moxq; terra ſe apuit ⁊ cūctos illos degluti-
uit. Reliqui vero ad dn̄m ſunt conuerſi

XLVI

De ſancto gregorio

GRegori⁹ dr̄ a grex et gore q̄d eſt p̄dicare ſiue dicere.vn̄ A
gregori⁹ q̄ſi gregis p̄dicator. Uel dr̄ gregori⁹ q̄ſi egregori⁹
ab egregi⁹ et gore.q̄ſi egregius p̄dicator ⁊ doctor. Uel gre
gori⁹ in lingua noſtra vigilās ſonat.q2 ipē vigilauit ſibi.deo ⁊ gregi
Sibi ꝑ mūdicie ꝯſeruatōȝ.deo ꝑ internā ꝯtēplatōȝ.gregi ꝑ aſſiduā p̄
dicatōȝ. Et hec tria merent̄ dei viſionē. Augu.in libro de ordīe. Iſ vi
det deū q̄ bn̄ viuit.bn̄ ſtudȝ.⁊ bn̄ orat. Cui⁹ vitā ſcripſit paul⁹ lōgobar
doꝝ hiſtoriograph⁹.quā iohānes dyaco⁹ diligēti⁹ poſtmodū ꝯpilauit

GRegori⁹ ſenatoria ſtirpe ꝓgenitus.c⁹ pater gordiā⁹ ⁊ B
mater ſiluia dicebat̄. Cū ſūmū p̄bie apicē in ipa ſui adoleſcē
tia attigiſſet.ac reꝝ ⁊ diuitiaꝝ copia plurimū abūdarȝ.cogi
tauit tn̄ hec oīa deſerere ⁊ i religiōȝ ſe trāſferre. Sȝ dū lōgi⁹ ꝯuerſiōȝ
ꝯtraherȝ ⁊ tuti⁹ ſe xp̄o famulatuꝝ putarȝ.ſi ſub p̄toris vrbani habitu

mūdo ſpecietenꝰ debuirꝫ.ceperūt multa ꝯtrā cū ex ſeculi cura ſucreſce
re.ita vt nō tm̄ ſpecie ſꝫ i eo retineretur ⁊ mēte. Mortuo ādē patre orbatus
ſex monaſteria i ſicilia ꝯſtruxit.ſeptimū itra menia vrbis ſub honore
ſancti andree apoſtoli in ꝓprio domate fabricauit. In quo relictis ſe
ricis auro gēmiſqꝫ radiātibꝰ vili monaſtico habitu tegebatur. Ubi ad
tantā ꝑfectōꝫ i breui deuenit.vt in ipo ſue ꝯuerſiōis initio poſſꝫ iā in
ꝑfectoꝝ numero ꝯputari. Cuiꝰ qdeꝫ ꝑfectō ex verbis ſuis q̄ in ꝓlogo
ſuꝑ dyalogū ponit.aliqliter ꝑpēdi pōt.vbi ſic dicit. Infelix animꝰ meꝰ
occupatōis ſue pulſatus vulnere meminit qualis aliquādo i monaſte
rio fuit.qūo ei labētia cūcta ſubtererāt.ꝙtū rebꝰ oībꝰ q̄ voluunt emi
nebat.ꝙ nulla niſi celeſtia cogitare ꝯſueuerat.ꝙ etiā retentus corpore
ipa iā carnis clauſtra ꝯtēplatōe trāſibat.ꝙ mortē quoqꝫ q̄ pene cūctis
pena eſt.videlicet vt ingreſſum vite ⁊ ꝓmiū laboris ſui amabat. Tāta
demqꝫ diſtrictōe corpꝰ ſuū afflixit vt ifirmato ſtomacho ſubſiſtere vix
valeret.⁊ iciſionem vitaliū quā greci ſincopin vocāt patiens.crebris
āguſtiis ꝑ horaꝝ mōmta ad exitū ꝓpinqret. Quadā vice dū quedam
i monaſterio ſuo vbi abbas preerat ſcriptitaret āgelꝰ dn̄i i ſpecie nau
fragi ſibi affuit ſibiqꝫ miſereri lacrimabiliter poſtulauit cui cū grego.
ſex argenteos dari feciſſet ⁊ abiſſet.eadem die iteꝝ rediit.ſeqꝫ multa
ꝑdidiſſe pauca vero recepiſſe ꝓhibuit. Qui cū ab eo totidem argēteos
recepiſſet iteꝝ vice tercia reuerſus miſereri ſibi iportunis clamoribus
poſtulabat. Sꝫ grego.cū a ꝓcuratore ſui monaſterii didiciſſet nil dan
dum preter ſcutellam argenteā quā mater ſua cū leguminibꝰ mittere
ſolebat.i monaſterio remāſiſſe.illā ſtatī dare ꝑcepit. Quā ille libenter
accipiēs letus abſceſſit. Hic aūt āgelus dn̄i fuit.ſicut ſe ſibi poſtmodū
reuelauit. ¶ Quadā die beatꝰ grego.ꝑ foꝝ vrbis romāe trāſiens
cernit quoſdā pueros forma pulcerrimos.vultu venuſtos.capilloꝝ ni
tore ꝑſpicuos eſſe venales. Interrogat igit mercatorē vn̄ q̄ illos patria
attuliſſet. Qui reſpōdit. De britānia cuiꝰ icole ſimili cādore refulgēt
Interrogat iteꝝ ſi xp̄iani ſūt. Cui mercator. Nō.ſed paganicis erro
ribus iplicati tenent. Tūc grego.acriter igemiſcēs.heu ꝓh dolor.iqt
ꝙ ſplēdidas facies priceps tenebraꝝ nūc poſſidet. Interrogat iſuꝑ qd̄
eſſet vocabulum gentis illius. Cui ille. Anglici vocantur. Bene in
quit anglici.quaſi angelici.quia et angelicos vultus habent. In
terrogante iterum eo quod nomen haberet illa prouincia. Ait merca
tor. Prouinciales illi deiri vocantur. Et gregorius. Bene inquit
deiri vocantur.quia de ira ſunt eruendi. Rurſus de nomine regis in
terrogāte ait mercator ꝙ aelle diceretur. Et gregorius. Bene aelle.
qꝛ alleluia in illis ꝑtibꝰ decātari oportet. Qui mox ad ſūmū pōtificē ac
cedēs.cū mlta iſtātia ⁊ ꝑcibꝰ vix obtinuit vt ad illos ꝯuertēdos mitte

retur. Cūqꝫ iā iter arripuiſſet. romani de eius abſētia plurimū ꝑturba
ti papā adeūt. et eū taliter alloquuntur. Petꝝ offēdiſti. romā deſtru
xiſti. grego. dimiſiſti. Sicqꝫ papa ꝑterritꝰ. ad eū reuocandum ꝯtinuo
nūcios deſtinauit. Cūqꝫ grego. iā iter triū dieꝝ ꝑegiſſet. ⁊ in quodaꝫ
loco diuertēs quedā ceteris q̇eſcētibꝰ lectitaret. locuſta ſuꝑueniēs euꝫ
coegit a legēdo q̇eſcere. ⁊ ex ꝯſideratōe ſui nōis docuit eū in eodem lo
co ſtare debere. Quo ille ſpū ꝓphetico diſcēs. ſtati comites adhortatur
vt velocius debeāt ꝓficiſci. Sed ſuꝑuenītibꝰ apoſtolicis nūciis redi
re ꝯpellitur. licet de hoc plurimū triſtaretur. Tūc papa ipm̄ a mōaſte
rio ſuo abſtraxit ⁊ ſuū dyaconū cardinalē ordinauit. ¶ B Quodā tē
pore tiberis fluuiꝰ alueū ſuū egreſſus intm̄ excreuit. vt ſuꝑ muros vr
bis influeret. ⁊ plurimas domos euerteret. Tūc etiā ꝑ tiberi fluuium
multitudo ſerpentū cū dracone magno in mare deſcēdit. Sed a flucti
bus ſuffocati et ad litus proiecti. totum aerem ſua putredine corru
perunt. Sicqꝫ plaga peſſima quam inguinariam vocant ſecuta ē. ita
vt etiam corꝑali viſu ſagitte celitus venire et ſingulos quoſqꝫ ꝑcute
re viderent. Que primo omniū pelagiū papam ꝑculit. ⁊ ſine mora ex
tinxit. Poſtmodum vero ita ī reliquum vulgus deſeuit. vt ſubtractis
habitatoribꝰ. domos plurimas vacuas in vrbe reliq̄rit. Sꝫ qꝛ eccleſia
dei ſine rectore eſſe non poterat gregoriū licet totis viribꝰ renitētem
plebs omnis elegit. Cum ergo benedici deberet. ⁊ lues populum d̄ua
ſtaret. ſermonē ad populū fecit. ꝓceſſionem faciēs letaniaſ iſtituit. ⁊ vt
omnes deū attentius exorarent admonuit. Cū igitur deum omnis cō
gregatus populus exoraret intm̄ lues ipa deſeuit. vt in vna hora. lxxx.
homines ſpm̄ exalarēt. Sed nequaꝙ̄ ceſſauit populū admonere. vt ab
oratione nequaꝙ̄ deſiſterent donec peſtem ipam diuina ꝓpulſaret mi
ſeratio. Finita ꝓceſſione fugere voluit ſed nequit. qꝛ die noctuqꝫ por
tas vrbis ꝓpter euꝫ vigiles obſeruabāt. Tandem mutato habitu. a qui
buſdā negociatoribus obtinuit vt in quodaꝫ dolco ſuꝑ quadrigam de
vrbe educeretur. Qui mox ſiluam expetiit. cauernaꝝ latibula requiſi
uit ibiqꝫ tribus diebus latuit. Veruntamen dum ſolicite querere
tur. columna lucis prefulgida a celo dependens ſuper locum in quo
latitabat apparuit. in qua columna angelos deſcendentes ⁊ aſcen
dentes quidam recluſus aſpexit. Moxqꝫ ab vniuerſo populo capitur
trahitur. et ſummus pontifex conſecratur. ¶ Quod vero ad hoc ho
noris culmen inuitus aſcenderit. qui verba ſua legit patenter aduer
tit. Nam in epiſtola ad narſum patricium ſic ait. Dum contempla
tionis alta deſcribitis ruine mee mihi gemitum renouatis. qꝛ audiui
q̇d itꝰ perdidi dum foras ad culmē regiminis immeritꝰ aſcēdi. Tāto
aūt me merore ꝑcuſſū ꝯgnoſcite vt vix loq̇ ſufficiā. nolite ḡ me vocare

noemi.i.pulcra.ſz vocate me mara qr amaritudīe plen⁹ ſū. Item alibi
Quod me ad epatus ordinē ꝯgnoſcitis puenisse.ſi me diligitis plāgi
te.qr ⁊ ego iceſſāter defleo.atqꝫ vt deū ꝓ me exoretis rogo. In ꝓlogo
quoqꝫ ſup dyalogū ſic ait Ex occaſiōe cure paſtoralis animꝰ meꝰ ſecu
lariū hoīm negocia patitur.⁊ pꝰ tā pulcrā ſue q̄etis ſpeciē terreni actꝰ
puluere fedatur. Perpēdo itaqꝫ q̄d tolero.ꝑpēdo q̄d amiſi. Dūqꝫ itue
or illud qđ ꝑdidi fit hoc grauiꝰ qđ porto. Ecce ei nūc magni maris flu
ctibꝰ q̄tior.atqꝫ i naui mētis tēpeſtatis valide ꝓcellis illidor.⁊ cū prio
ris vite recolo q̄ſi poſt tergū ductis oculis viſo litore ſuſpiro. Sed q̄a
adhuc romā p̄dicta peſtis vaſtabat more ſolito ꝓceſſionē cū letaniis ꝑ
ciuitatis circuitū quodā tpe paſcali ordinauit.in q̄ imaginē beate ma
rie ſp virginis.q̄ adhuc vt aiūt ē rome in eccleſia q̄ dr ſācta maria ma
ior.quā lucas arte medicꝰ ⁊ pictor egregiꝰ formaſſe dr ⁊ eidē virgini
ſimillima ꝑ oīa ꝓhibetur.āte ꝓceſſiōꝫ reuerenter portari fecit. Et ecce
tota aeris īfectio ⁊ turbulētia imagini cedebat.ac ſi ipſam imaginem
fugeret ⁊ eius p̄ntiā ferre n̄ poſſet. Sicqꝫ poſt imaginē mira ſerenitas
⁊ aeris puritas remanebat. Tūc i aere vt refertur iuxta imaginē audi
te ſūt voces āgelorū canētiū. Regina celi letare alleluia.qr quē merui
ſti portare alleluia.reſurrexit ſicut dixit alleluia. Statiqꝫ beatꝰ grego
riꝰ qđ ſequit̄ adiūxit Ora ꝓ nob deū rogāꝰ alleluia Tūc beatꝰ grego.
vidit ſupra caſtrū creſcētii āgelū dn̄i.q̄ gladiū cruentatū detergēs i va
ginā remittebat. Intellexitqꝫ gregoriꝰ q̄ peſtis illa ceſſaſſꝫ. Et ſic fa
ctū eſt. Vn̄ ⁊ caſtrū illud caſtrū āgeli deiceps vocatū ē. Tādē vt deſide
rauerat auguſtinū mellitū ⁊ iohānē cū q̄buſdā aliis i āgliā miſit ⁊ eos
ſuis precibus ⁊ meritis ad fidē ꝯuertit. T āte etiā hūilitatis be
atus grego.extitit vt ſe laudari nullo modo ꝑmitteret. Nā ſtephano
epiſcopo q̄ eū i ſuis ep̄lis laudauerat ita ſcripſit. Multū mihi ⁊ vltra
q̄ꝫ audire debui idignꝰ fauorē i veſtris ep̄lis demonſtraſtis. Et tn̄ ſcri
ptū eſt. Ne laudes hoīeꝫ q̄ꝫ diu viuit. Tamē ⁊ ſi audire talia dignꝰ nō
fui.orōibꝰ veſtris peto vt dignꝰ efficiar.vt ſi bona iō i me dixiſtis q̄a
nō ſūt.idō ſint qr dixiſtis. Itē i ep̄la ad narſū patricium.q̄ cauſe ⁊ no
minis ſimilitudinē faciēdo ꝑ ſcripturas clauſulas declamatōēſqꝫ for
matis.certe frater cariſſie ſimeā leonē vocas.qđ comō vos agere con
ſpicimꝰ quo ſcabioſos catulos ſepe pardos vel tigres vocamꝰ. Item i
epiſtola ad anaſtaſium patriarcham anthiocenum.q̄ vos me os do
mini.q̄ lucernam dicitis.q̄ loquendo multis prodeſſe multiſqꝫ poſſe
lucere perhibetis.exiſtimatōnem meam fateor mihi in dubitationem
maximā ꝑduxiſtis. Cōſidero nāqꝫ q̄ ſum.⁊ nihil me ex huiuſmōi bōi
ſigno deprehēdo. Cōſidero aūt q̄ eſtis.⁊ vos mētiri poſſe nō arbitror.
Cum ergo credere volo quod dicitis.cōtradicit mihi infirmitas mea
Cum diſputare volo qđ i laude mea dr.ꝯtradicit mihi ſāctitas veſtra.

¶ .LXXII.

Sʒ q̄ſo vir ſācte nobis aliq̄d ꝺ̄ hoc certamine noſtro ꝯueniat. vt ſi nō
qꝺ̄ dicitis ita eſt. ſit ita qꝛ dicitiſ. Vocabula etiā iactanciā vel vanita
tem ſonātis omnino reſpuebat. Vn̄ eulogio patriarche alexandrino q̄
cū vniuerſalem papā vocauerat ita ſcribit. In p̄fatōe epiſtole quaʒ ad
me direxiſtis ſupbe appellatōis verbū vniuerſalē me papā dicentes.
īprimere curauiſtis. Qꝺ̄ peto dulciſſima ſanctitas veſtra vltra nō faci
at. qꝛ vobis ſubtrahitur qꝺ̄ alteri plus q̄ ratio exigat p̄betur. Ego ei
verbis pſperari nō q̄ro ſed morib⁹. nec honorē eſſe reputo i quo fratreſ
honorē ſuū pdere ꝯgnoſco. Recedāt ergo verba q̄ vanitatē inflāt. cari
tatē vulnerat. Hinc eſt q̄ cū iohānes ep̄us coſtātinopolitanuſ hoc vo
cabulū vanitatis ſibi vſurparet. ⁊ ſe vniuerſalē papā vocari fraudulē
ter a ſynodo optinuiſſet. iter cetera ſic de eo ſcribit gregori⁹. Quis ē
iſte q̄ ꝯtra ſtatuta euāgelica. ꝯtra canonū ꝺ̄creta. nouū ſibi nomē vſur
pare p̄ſumit. vt vel ſine immutione ſit vnus q̄ eſſe appetit vniuerſus.
Verbū etiā iuſſionis ſibi a coep̄is dici nolebat. Vn̄ ait in epiſtola ad
eulogiū ep̄m alexādrinū. Veſtra mihi loq̄tur caritas dicēs. Sicut iuſ
ſiſtis. Qꝺ̄ verbū iuſſionis peto a meo auditu remoueri. qꝛ ſcio q̄ ſum.
⁊ qui eſtis. Loco ei mihi fratres eſtis. morib⁹ patres. Inſup ob nimiā
hūilitatē qua erat p̄ditus. nolebat q̄ matrone ſe ācillas ſuas dicerēt.
Vn̄ ruſticane patricie ſcribēs ait. Vnum in tuis epiſtolis egre ſuſce
pi. qꝛ quod ſemel eſſe poterat ſepius dicebatur ancilla veſtra. ⁊ ācilla
veſtra. Ego ei qui p ep̄atus onera omniū ſeru⁹ ſum fact⁹. qua ratōne
te mihi ācillā dicis. cui⁹ āte epiſcopatū ſuſceptū pprius fui. Et iꝺ̄o ro
go p omnipotētē deū ne hoc verbū aliq̄n ad me in ſcriptis tuiſ iueniā
Primus in ſuis epiſtolis ſe ſuū ſeruoꝝ dei noīauit. ⁊ alios noīari in
ſtituit. Libros ſuos dū adhuc viueret ob nimiā hūilitatē publicari no
lebat ⁊ i alioꝝ ꝯpatōe ſuoſ nihil valere exiſtiābat. Vn̄ inocētio p̄fecto
affrice ſic ſcribit. q̄ expoſitōʒ ſcʒ iob vobis trāſmitti voluiſtis. veſtro
ſtudio ꝯgaudemus. Sed ſi delicioſo cupitis pabulo ſaginari. beati au
guſtine ꝯpatriote veſtri opuſcula legite. ⁊ ad ꝯpationem illi⁹ ſimilagi
nis. noſtꝝ furfurem nō q̄ratis. Neq̄ʒ ei volo dum i hac carne ſum. ſi
qua dixiſſe me ꝯtigit ea facile hoībus inoteſci ¶ F Legitur quoq̄ʒ in
quodā libro de greco in latinū trāſlato q̄ q̄dā factus pater nomine ab
bas iohānes cū romā ad viſitādū aploꝝ lumina veniſſet. ⁊ beatum gre
goriū papā p mediū ciuitatis trāſire viderʒ. voluit ei occurrere. ac vt
decebat reuerentiā exhibere. Cernēs vero beatuſ grego. q̄ ſe in terrā
vellet pſternere. feſtinauit ⁊ primo ſe corā ipo in terrā pſtrauit. nec in
de ſurrexit quouſq̄ʒ abbas primo ſurrexit. in quo maxima ei⁹ hūilitas
ꝯmēdat. Tāte aūt largitatis elemoſinaꝝ extitit vt n̄ ſolū p̄ſītib⁹ ſʒ eti
am lōge poſitis ⁊ i mōte ſinai monachis neceſſaria miniſtraret. Nā
omniū idigentiū noīa ſcripta habebat. ⁊ eis liberaliter ſubueniebat.

Monaſteriū hieroſolimis inſtituit. ⁊ dei famulis illic degētibuſ neceſ
ſaria mittere ꝓcurauit. Tribus quoqꝫ milibꝰ ācillis dei ꝑ quotidia
nis ſtipēdiis octogīta libras auri ānualiter offerebat. Quotidie etiā
ad ſuā mēſā ꝑegrinos quoſlibet iuitabat. Inter quos die quadā vnus
acceſſit. in cꝰ manibꝰ dū ipe ex hūilitate aquā fūdere vellet. ꝯuerſꝰ vr
ceū accepit. ſed repēte eū i cuiꝰ manibꝰ aquā fūdere volebat nō iuenit
Cūqꝫ hoc factū ſecū ipe miraretur. eadē nocte dn̄s ꝑ viſiōez ei dixit.
Ceteris diebus me i mēbris meis. heſterno aūt die me i memetipo ſu
ſcepiſti. ¶ Alio quoqꝫ tpe p̄cepit cācellario vt. xii. ꝑegrinos ad prādi
um iuitaret. Qui ꝑgēs iuſſa ꝯpleuit. Dū aūt ſimul diſcūberēt iuēſ pa
pa tredeci numerauit. Et accerſito cācellario cur ꝯtra ſuā iuſſiōꝫ trede
ci iuitare p̄ſumpſiſſet inqſiuit. Quos cācellariꝰ numerans ⁊ tm̄. xii. in
ueniēs ait. Crede mihi pater n̄ ſūt niſi. xii. Aniaduertit gregoriꝰ virū
ꝓpius diſcūbentem vultū crebro mutare ⁊ nūc adoleſcentem nūc vero
ſibi vetulū venerāda q̄dā canicie ſimulare. Finito igitur ꝯuiuio. illum
i cubiculo duxit. vehementer adiurās vt ei ſe nomēqꝫ ſuū ꝓderet digna
retur. Qui reſpōdens ait. Et cur iterrogas de noīe meo qḋ eſt mirabi
le. Uerūtn̄ ſcito qꝛ ego ſū naufragꝰ ille cui ſcutellā argenteā tribuiſti.
quā tibi miſerat cū leguminibꝰ mater tua. Et hoc tibi ꝓ certo ſit ꝯgnitū
qꝛ ab illo die quo mihi dediſti deſtinauit te dn̄s fieri eccleſie ſue p̄ſulē
⁊ petri apl̄i ſucceſſorem. Cui grego. Et tu quō hoc noſti qꝙ tūc me dn̄s
p̄eſſe ſue eccleſie deſtinauerit. At ille. Quia angelꝰ eiꝰ ſū. ⁊ me tibi dn̄s
nūc remiſit vt te ſꝑ debeā ꝓtegere. ⁊ oīe qḋ petieris ꝑ me apō ipꝫ va
leas ipetrare. Statiqꝫ ab eo diſpuit. ¶ E o tpe fuit q̇dā heremita
vir magne virtutis. q̇ oīa ꝓpter deū reliq̄rat. ⁊ nihil p̄ter vnaꝫ cattam
poſſidebat. Quā blādiens crebro q̄ſi cohabitatricē i ſuis gremiiſ refo
uebat. Orauit igitur ad deū vt ſibi oſtendere dignaretur cū quo futu
re remuneratōiſ māſiōꝫ ſperare debuiſſꝫ. q̇ illiꝰ amore nil ex diuitiiſ hꝰ
ſeculi poſſideret. Quadā igitur nocte ſibi reuelatur qꝙ cū gregorio ro
mano pōtifice māſiōꝫ ſibi ſperare deberꝫ. At ille fortiter igemiſcens
parꝫ ſibi volūtariā pauꝑtatem ꝓfuiſſe putabat. ſi cū eo remuneratōeꝫ
reciperet q̇ tātis mūdialibꝰ diuitiis abūdarꝫ. Cū ergo gregorii diuitiaſ
ſue paupertati die noctuqꝫ ſuſpirando conferret. alia nocte audiuit
dominum ſibi dicentem. Cum diuitem non poſſeſſio diuitiarum. ſed
cupido faciat cur audes paupertatem tuam gregorii diuitiis compa
rare. qui magis illam cattam quam habes quotidie palpando dilige
re comprobaris. qꝙ ille tantas diuitias. quas non amando ſed contem
nendo. cunctiſqꝫ liberaliter largiendo diſpergit. Itaqꝫ ſolitarius deo
gratias retulit. ⁊ qui meritū ſuum decreuiſſe putauerat ſi gregorio cō
ferretur. orare cepit vt cū eo māſionem qn̄qꝫ ꝑcipe mereretur. ¶ D
Cum apud mauriciū iꝑatorē ⁊ filios eiꝰ ſuꝑ morte cuiuſdā epi falſo

accuſaretur. ſic ait in epiſtola quam apocriſario mittit. Unum eſt qđ
breuiter ſuggeras dñis meis. qꝛ ſi ego ſeru⁹ eoꝝ in mortē lōgobardo
rū vel dānū me miſcere voluiſſē3. hodie lōgobardoꝝ gens nec regem
nec ducē nec comites haberꝫ. atqꝫ ī ſua ꝯfuſiōe eſſꝫ. Sꝫ qꝛ deū timeo ī
mortē ꝯlibet hoīs me miſcere formido. Ecce quāte hūilitatis extitit.
qꝛ cū eſſet ſūmus pōtifex īperatoris ſe ſeruū vocabat. ꝛ dñm ſuū eum
appellabat. Ecce q̄te īnocētie. qꝛ ī mortē inimicoꝝ ſuoꝝ ꝯſentire nole
bat. Cū maurici⁹ impator gregoriū ꝛ eccleſiā dei pſeq̄ret̄. inter ce
tera ſic ei ſcripſit grego. Quia ei peccator ſū credo ꝙ oipotētē deū tā
to vobis āpli⁹ placatis q̄to me ei male ſuiētē affligitis. Quadā igit̄
vice q̄dā monaſtico habitu indut⁹. ſpatā euaginatā dextra tenēs corā
impatore ītrepid⁹ aſtitit. ꝛ ꝯtra eū vibrās illū gladio moritur̄ p̄dixit.
Territ⁹ mauricī⁹ a pſecutōe gregorii ceſſauit ꝛ vt ꝓ ſe orare deberet ī
ſtāter petiit q̄ten⁹ ipm ī hac vita de malis ſuis de⁹ puniret. ꝛ nō punirē
dū extremo examini reſuarꝫ. Quadā igitur vice vidit ſe mauricī⁹ āte
tribunal iudicis ſtare. ꝛ iudicē ꝓclamare. Date mauriciū. Et capiētes
eū miniſtri. ipꝫ āte iudicē poſuerūt. Cui ille. Ubi vis vt reddā tibi ma
la q̄ ī hoc ſeclo ꝑpetraſti. Ille reſpōdit. Hic poti⁹ ea dñe mihi. ꝛ ñ ī ſe
culo futuro retribue. Statiqꝫ diuina vox iuſſit tradi mauriciū vxorē3
filios ꝛ filias foce militi occidēdos. Qđ ꝛ factū eſt. Nō poſt multū ei
tpis focas q̄dā miles ei⁹ ipm cū tota familia ſua gladio occidit. ꝛ ei ī
impio ſucceſſit. Cū apud ſāctā mariā maiorē in die paſce miſſā cele-
braret. ꝛ pax dñi ꝓnūciaret. āgelus dñi alta voce reſpōdit. Et cū ſpi-
ritu tuo. Unī papa apud illā eccleſiā ī die paſce ſtatōꝫ facit. nec ſibi cū
dicit. pax dñi. in h⁹ miraculi teſtimoniū reſpōdet̄. Quodā tēpo
re traianus impator roman⁹ ad q̄dā bellū vehemētiſſime feſtinabat.
Cui vidua q̄dā flebiliter occurrit dicēs. Obſecro vt ſāguinē filii mei
inocēter ꝑēpti vīdicare digneriſ. Cūqꝫ traian⁹ ſi ſan⁹ reuerteret̄ ſe vī
dicare teſtaret̄. vidua dixit. Et q̄s mihi hoc p̄ſtabit ſi tu ī p̄lio mortu
us fueris. Traian⁹ dixit. Ille q̄ poſt me impabit. Cui vidua. Et tibi
q̄d ꝓderit ſi alter mihi iuſticiā fecerit. Traian⁹ dixit. Utiqꝫ nihil. Et
vidua. Nōne inquit meli⁹ eſt tibi vt mihi iuſticiam facias. ꝛ pro hoc
mercedē accipias. q̄ꝫ vt alteri hāc trāſmittas. Tūc traian⁹ pietate cō
motus. d̄ equo deſcēdit. et ibidē īnocētis ſāguinē vindicauit. Fertur
quoqꝫ ꝙ cū q̄dā fili⁹ traiani ꝑ vrbē eq̄tādo nimis laſciue diſcurreret.
filiū cuiuſdā vidue īteremit. Qđ cū vidua traiāo lacrimabiliter expo
neret ipm filiū ſuū q̄ hoc fecerat vidue loco filii ſui defūcti tradidit. et
magnifice eā dotauit. Dū igitur q̄dā vice diu iā defūncto traiāo gre
gori⁹ ꝑ foꝝ traiani trāſiret et hui⁹ māſuetudīeꝫ iudicis recordat⁹ fuiſſꝫ
ad ſācti petri baſilicā ꝑuēit ꝛ ibidē ꝓ e⁹ errore amariſſīe fleuit. Tūc ſibi
diuit⁹ ē rñſū ecce petitōꝫ tuā ꝯpleui ꝛ traiāo penā eternā pepci d̄ cetero

aũt diligẽtiſſime caueas ne ꝓ dãnato aliquo p̃ces fũdas. Damaſcẽus
aũt in quodã ſuo ſermõe narrat. ꝙ gregori⁹ ꝓ traiano oratõꝫ fũdens.
audiuit vocẽ ſibi diuinit⁹ illatã. Vocẽ tuã audiui ⁊ veniã traiano do.
Cui⁹ rei vt ibidẽ dicit teſtis eſt oriẽs oĩs ⁊ occidẽs. Sup hoc dixerunt
q̃dam ꝙ traianus reuocatus fuit ad vitam. vbi gratiã ꝯſecutus veni
am meruit. ⁊ ſic gloriã obtinuit. Nec erat in inferno finaliter deputa
tus. nec ſẽtentia diffinitiua dãnatus. Alii dixerũt ꝙ aĩa traiani nõ fu
it ſimpliciter a reatu pene eterne abſoluta ſed eius pena vſqꝫ ad tp̃us
ſcꝫ vſqꝫ ad diem iudicii fuit ſuſpẽſa. Alii ꝙ pena quo ad locum vl' mo
dũ aliquẽ tormenti ſub ꝯditiõe fuit taxata donec orãte gregorio ꝑ xp̃i
gratiã locus vel modus aliquis mutaret̃. Alii vt iohãnes dyaconus
qui hãc legendã ꝯpilauit ꝙ nõ legit̃ oraſſe ſed fleuiſſe. et freq̃nter dñs
miſertus ꝯcedit ꝙ hõ q̃uis deſiderãs petere nõ p̃ſumit. ⁊ ꝙ ei⁹ aĩa non
eſt ab inferno liberata et in paradiſo repoſita. ſed ſimpliciter ab ĩferni
cruciatibus liberata. Valet ei vt dicit aĩa ⁊ in inferno exiſtere ⁊ ĩferni
cruciatus ꝑ dei miſericordiã nõ ſentire. Alii ꝙ pena eterna cõſiſtit in
duob⁹ ſcꝫ in pena ſenſus ⁊ in pena dãni q̃ eſt carentia viſionis diuine
Pena igitur eterna q̃tum ad primũ eſt ſibi dimiſſa. ſed q̃tum ad ſecũ
dũ retenta. Fertur quoqꝫ ꝙ ⁊ ãgelus iſtud adiecerit. Quia ei ꝓ dãna
to rogaſti. duoꝝ tibi datur optio. Aut ei ĩ purgatorio duob⁹ dieb⁹ cru
ciaberis. aut certe toto tp̃e vite tue ĩfirmitatibus ⁊ dolorib⁹ fatigabe
ris. Qui p̃elegit toto tp̃e vite ſue doloribus ꝯcuti. q̃ duob⁹ diebus in
purgatorio cruciari. Vnde factũ eſt ꝙ ſemꝑ deiceps aut febribus la
borauit aut podagre moleſtia p̃ſſus fuit. aut validis dolorib⁹ ꝯquaſſa
tus. aut dolore ſtomachi mirabiliter cruciatuſ. Vñ in q̃dã ep̃la ſic loq̃
tur dicẽs. Tãtis podagre. tãtis moleſtiaꝝ dolorib⁹ p̃mor. vt vita mea
mihi grauiſſima pena ſit. quotidie ei ĩ dolore deficio. ⁊ mortis remedi
um expectando ſuſpiro. Item alibi. Dolor meus interdũ mihi lentus
eſt. interdum nimius. ſꝫ neqꝫ ita lentus vt recedat. neqꝫ ita nimius vt
interficiat. vnde fit vt qui quotidie ĩ morte ſum repellar a morte. Sic
aũt me ĩfectõ noxii humoris ĩbibit vt viuere mihi pena ſit. ⁊ mortẽ de
ſideranter expectem. quã gemitibus meis ſolã credo eſſe remedium.

R Matrona q̃dam ſingulis diebus dñicis beato gregorio pães of
ferebat. Cui cum poſt miſſaꝝ ſolẽnia corpus dñi offerret ⁊ diceret. cor
pus dñi noſtri ieſu xp̃i cuſtodiat te in vitã eternã laſciua ſubriſit. Ille ꝯ
tinuo dexteram ab ei⁹ ore ꝯuertẽs. partem illam dominici corporis ſu
per altare depoſuit. Poſtmoduꝫ coram populo interrogauit quam ob
cauſam ridere preſumpſerit. At illa. Quia panem quem propriis ma
nibus feceram tu corpus dominicum appellabas. Tunc gregorius
pro incrudelitate mulieris ſe in oratione proſtrauit. et ſurgẽs particu
lã illã pãis iſtar digiti carnẽ factã repit. ⁊ ſic matronã ad fidẽ reduxit

Orauit iterū ⁊ carnē illā ī panē ꝯuerſā vidit ⁊ matrone ſumēdū tradidit
Quibuſdā principibus aliquas precioſas reliquias petentibus. aliq̄n
tulū de ſancti iohānis euangeliſte dalmatica tribuit. Nō illi ſuſcipien
tes tanq̄ viles reliquias cum indignatōe nimia eidē reddiderūt. Tūc
beatus gregorius oratōe facta cultellum petiit. ⁊ pānum illum pupu
git. et cuius punctōibus ſāguis ꝓtinus emanauit. Sicq̄ꝫ q̄ precioſe
eſſent reliquie diuinitus eſt oſtenſū. Quidā diuitū romanoꝝ relicta
ꝯiuge. fuerat a pōtifice ꝯmunione ꝓuat⁹. Nō ille moleſtiſſime ferens
ſed autoritatem tāti pōtificis euacuare nō valēs. magoruꝫ ſuffragia
reqſiuit. Qui ſe ſuis carminibus agere ꝓmiſerūt. vt immiſſo demōe tā
diu caballus pōtificiſ vexaret. quouſqꝫ cū ſeſſore ſuo pcipitaret. Cūqꝫ
gregorius aliq̄n ſup caballū ſuū trāſiret. immiſſo demōe magi ei⁹ equū
tā fortiter vexari fecerūt. vt nequaq̄ ab aliquo teneri valerꝫ. Tūc gre
gorius reuelante ſpiritu dyabolicā immiſſionē ꝯgnoſcēs. facto crucis ſi
gnaculo. tā caballū a p̄ſēte rabie liberauit. q̄ maleficos ꝑpetua cecita
te mulctauit. Qui reatū ſuū cōfitētes. ad ſacri baptiſmi gratiam poſt
modū ꝑuenerūt. Quibus lumē ne artē magicā relegerent reddi noluit
eos tñ eccleſiaſtico ſubſidio nutriri p̄cepit. Legit quoqꝫ in libro qui a
grecis lymon dr̄. q̄ abbas q̄ p̄erat monaſterio ſācti gregorii. eidē nūci
auit q̄ q̄dam monach⁹ penes ſe numiſmata tria haberet. Quē grego
rius ad alioꝝ terrorē excōmunicauit. Poſt modicū tp̄is frater morit
ſācto gregorio neſciēte. Qui iratus q̄ ſine abſolutōe mortuus fuerat.
oratōꝫ ī pictatō ſcripſit. qua cū ab excōmunicatōiſ vīculo abſoluebat
deditqꝫ eam vni dyaconoꝝ p̄cipiēs vt eā ſup foueā fratris defūcti le
geret. Quo iuſſa cōplente ſeq̄nti nocte qui defūctus fuerat abbati ap
paruit. ⁊ ſe vſqꝫ modo in cuſtodia detētum ſed heri abſolutū fuiſſe ꝓhi
buit. Officium ⁊ cātum eccleſiaſticum necnō ⁊ ſcolā cātoꝝ iſtitu
it. ⁊ ꝓ hoc duo habitacula. vnū iuxta baſilicā ſancti petri. et alterum
iuxta lateranēſem eccleſiam fabricauit. Ubi vſqꝫ hodie lectus ei⁹ quo
recūbens modulabatur. ⁊ flagellū eius quo pueris minabat cum an
tiphonario autētico. veneratōe ꝯgrua reſeruant. In canone appoſuit
Dieſqꝫ noſtros ī tua pace diſpōas. atqꝫ ab eterna dānatōe nos eripi
et in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numerari. Tādem beat⁹ gregori⁹.
cū ſediſſet ānis. xiii. menſibus. vi. ⁊ dieb⁹. x. plenus opib⁹ bōis migra
uit a corpe. In cui⁹ tūba hi verſus ſcripti ſunt. Suſcipe terra tuo cor
pus de corpe ſumptum. Reddere qd̄ valeas viuificāte deo. Spiritus
aſtra petit. leti nil iura nocebūt. Cui vite alteri⁹ mors magis ip̄a via
eſt. Pōtificis ſūmi hoc claudunt mēbra ſepulcro. Qui ī numeris ſēp
viuit vbiqꝫ bōis. Floruit āt ānis ab icarnatōe dñi. dc. vi. ſb foca īꝑato
re. P⁹ mortē beati grego. regiōꝫ totā maxia fames iuaſit. Unū paup
cos q̄s liberalit grego. paſcere ſolebat ad ſucceſſorē ſuū vēiētes dicebāt

Domine quos pater noſter grego. ſolebat paſcere tua ſanctitas fame
nō ſinat ꝑire. Quibus verbis papa indignatus. ſꝑ taliter reſpōdebat.
Si grego. ad famā ſue laudis cunctos populos curauit ſuſcipe. nos au
tem nō poſſumus paſcere. Et ſic eos ſꝑ vacuos remittebat. Unde ſan
ctus gregorius ter ei apparuit. ⁊ tūc blande de ſua tenacia ⁊ detractō
ne redarguit. ſed ille ſe de nullo emendare curauit. Unde illi quarto
apparens terribiliter illum corripuit. ⁊ in capite letaliter ꝑcuſſit. Cuiꝰ
dolore vexatus in breui vitam finiuit. Huz aūt adhuc predicta fames
inſtaret. quidam inuidi gregorio ceperūt detrahere. aſſerētes ꝙ totuz
theſauꝝ eccleſie tanꝙ vir ꝓdigus ꝯſumpſiſſet. Unde ob huiꝰ vidictaz
ad ꝯburendos libros ſuos ceteroꝝ animos inclinarūt. Quoꝝ dū quoſ
dam iam cōbuſſiſſent. et ceteros ꝯburere vellent. petrus dyaconꝰ eius
familiariſſimus cum quo quatuor libros dyalogoꝝ diſputauerat. tra
ditur vehemētiſſie reſtitiſſe. aſſerēs hoc ad eius delendā memoriam nil
valere. cū in diuerſis mundi ꝑtibus exemplaria tenerent. adiūgēs ima
ne ſacrilegium eſſe. tāti patris tot et tales libros exurere. ſup cuius ca
put ipſe ſpūſanctū in ſimilitudine colūbe frequētiſſime ꝑſpexiſſet. Tā
dem eos in hanc ſētentiā adduxit. vt ſi illud quod dixerat iure iurādo
cōfirmans mori ꝯtinuo meruiſſz. ipſi a libroꝝ exuſtiōe deſiſterent. Si
vero mori nō meruiſſet. ſed ſupſtes ſui teſtimonii extitiſſet. ipſe quoqz
cōbuſtoribus manus daret. Fertur enim gregoriuz ſibi dixiſſe. ꝙ ſi mi
raculum de viſione colūbe publicaret. poſt hoc viuere non valerz. Ita
qz cū apparatu dyaconatꝰ euangelioꝝ libꝝ baiulās. venerabilis leui
ta petrus adueniēs mox vt tactis ſacroſanctis euangeliis. gregorii ſā
ctitati teſtimoniū ꝑhibuit. a dolore mortis extraneus. ſpiritū inter ver
ba vere cōfeſſionis efflauit. ¶ M Quidam monachus monaſterii ſā
cti gregorii qōdam penes ſe peculium cōgregauit. Beatus aūt grego
rius alteri monacho apparens dixit. vt ſibi denūciaret ꝙ peculiū diſꝑ
geret ⁊ penitentiā ageret. qꝛ die tercia eſſet moriturꝰ. Qō ille audiens
vehementer expauit. penitentiā egit ⁊ peculium reddidit. Moxqz fe
bribꝰ adeo correptus eſt. vt a diluculo diei tercie vſqz ad horā terciam
pre nimio incendio linguā ab ore ꝓiciēs vltimum flatum emittere vi
deret. Sed cum circūſtantes monachi coraz ipſo pſallerēt. pſalmodiā
tādē interūpentes ei detrahere ceperunt. Ille autem ꝯtinuo reuiuiſcens
et oculos ſubridendo concutiēs ait. Parcat vobis dñs fratres. Quare
mihi detrahere voluiſtis. Nā impedimētum mihi nō modicum gene
raſtis. qꝛ tā a vobis ꝙ̄ a dyabolo ſub vno tꝑe accuſatus. neſciebā cui
calūnie primitus reſponderem. Sed ſi qn̄ quēlibet migrantem videri
tis eidem non detractōem. ſꝫ compaſſionem impendatis. vtpote q̄ ad
tam diſtricti iudicis cuz criminatore ſuo iudiciū vadit. Nā ad iudiciū
cū dyabolo ſteti ⁊ adiuuāte ſancto gregorio cūctis ſuis obiectionibus

bene reſpōdi. Tantum de vna obiectōe ꝯuictus erubui. ꝓ qua vt vidi
ſtis taliter ſum vexatus. ⁊ adhuc me non potui liberare. Cunqȝ de ea
fratres reqͥrerēt. ait. Nō audeo dicere. qꝛ cū ad vos a beato gregorio
iuſſus ſum venire. dyabolus de hoc plurimū eſt cōqueſtus. putans ꝙ
me ad penitētiam agendā ꝓ cauſa illa deus remitteret. Quapꝓpter be
atum gregoriū vadem dedi. ne cōmotam calumniā cuilibet reuelarē.
Moxqȝ clamans dixit. O andrea andrea. hoc anno peās qui me praſ
uo conſilio ad hoc pctm̄ cōpuliſti. Et ſtatim reuolutis terribiliter ocu
lis expirauit. Erat aūt in vrbe quidā nomīe andreas qui codē momen
to quo ei monachus moriens pctm̄ fuerat imꝓcatus in tam grauem
morbum decidit. vt defluentibus carnibus cōſumi poſſet. mori aūt nō
poſſz. Tūc mōachis mōaſterii ſci gre. cōuocatis ꝯfeſſus eſt ꝙ cū ꝓdcō
monacho quaſdā monaſterii cartulas rapuiſſet. ac ſuſceptis preciis ex
trancis tradidiſſet. Moxqȝ is qui dudūz mori nō poterat. inter verba
ſue cōfeſſionis ſpiritū exalauit. ¶ In eo tpe vt in vita ſancti eu
genii legit̃ dū adhuc ambroſianū officiū magis ꝙ̄ gregorianum ab ec
cleſiis ſeruaret̃. Romanus pontifex nomīe adrianus cōciliū conuoca
uit. vbi ſtatutū eſt vt grego. offm̄ deberet vniuerſaliter obſeruari. Cu
ius rei karolus impator executor exiſtens ꝑ diuerſas diſcurrens pro
uincias. minis et ſuppliciis oēs clericos ad hoc ipm̄ cogebat. et libros
amhroſiani officii vbiqȝ cōburebat. multoſqȝ clericos rebelles incar
cerabat. Proficiſcens aūt beatus eugenius epus ad cōcilium. inuēit
ipm̄ cōcilium ꝑ triduū iam ſolutū. ſuaqȝ prudentia dn̄m papam ſic in
duxit ꝙ oēs ꝓlatos qui concilio interfuerāt. et iam ꝑ tres dietas receſ
ſerant reuocauit. Concilio igit̃ cōuocato. oīm patrū hec ſnīa vna fuit
vt miſſale ambroſianū et gregorianū ſuꝑ altare beati petri apl'i pone
rentur. et fores eccl'ie optīe clauderentur. ac pl'imoꝝ epoꝝ ſigillis dili
gentiſſime munirētur. ⁊ ipſi tota nocte orōni inſiſterēt vt dominꝰ ꝑ ſig
num aliqͥd reuelaret qd̄ hoꝝ ab eccl'is magis ſeruari vellet. Sicqȝ per
oīa vt ordinauerāt faciētes. mane ianuas eccl'ie apuerūt. ⁊ vtrūqȝ miſ
ſale ſuꝑ altare apertum inuenerūt. Uel vt alii aſſerūt miſſale gregoria
penitus diſſolutum. ⁊ huc illucqȝ diſpſum inuenerūt. ambroſianū aūt
ſolūmō apertum ſuꝑ altare in codē loco in ꝗ poſuerāt reperunt. Quo ſi
gno diuinitus ſunt edocti vt grego. offm̄ deberet ꝑ mundum totum di
ſpergi. ambro. aūt tm̄ in ſua eccl'ia obſeruari. Sicqȝ ſancti patres vt
diuinitus edocti fuerāt ſtatuerūt. ⁊ ſic vſqȝ hodie obſeruatur. ¶ Nar
rat iohānes dyaconꝰ qui vitā beati grego. cōpilauit. ꝙ dū vitam eius
cōſcriberet ⁊ cōpilaret. quidā vir ſacerdotal'r inſignitus ei dormienti
⁊ ad laternā vt ſibi videbatur ſcribēti aſtitit. Cui deſuꝑ candidiſſima
⁊ adeo tenuiſſima veſtis erat. vt eius raritate nigredo ſubterioris tu
nice appareret. Hic ꝓpius acceſſit. ⁊ inflatis buccis riſum continere.

non potuit. Cumqꝫ iohānes cū interrogaret. cur vir grauioꝛis officii
ſic diſſolute rideret. ait. qꝛ tu ſcribis de moꝛtuis q̄s viuētes nūꝙ̄ vidi-
ſti. Cui iohānes. Et ſi illū nō nouerim facie. tñ de illo ſcribo q̄ didici
lectōne. at ille. tu inquit vt video ſicut voluiſti feciſti. Et ego q̄ facere
potero nō ceſſabo. Moxqꝫ illi lumen laterne extinxit. ⁊ adeo ip̄m per-
terruit. vt vehemēter exclamās putaret ſe ab illo gladio iugulatum.
Moxqꝫ gregoriꝰ affuit. comitante ſecū dextroꝛſum beato nicolao. ſi-
niſtroꝛſum vero petro dyacono. eiqꝫ dixit. Modice fidei. quare dubi
taſti. cumqꝫ poſt coꝛtinā lecti aduerſarius latitaret gregoriꝰ ex manu
petri dyaconi magnā facē quā tenere videbat̄ arripiēs. eiuſqꝫ flammis
os facie̅mqꝫ ipſiꝰ aduerſarii exurens. ad inſtar ethiopis denigrauit.
Quedā aūt ſcintilla puiſſima cadēs in eius veſtē candidam ipſam deō
citius ꝯflagrauit. ⁊ ſic nigerrimꝰ totꝰ apparuit. Dixitqꝫ petrꝰ beato
greg. Satis denigrauimꝰ eū. Cui gregoriꝰ. nos illū nō denigrauimꝰ
ſed nigꝝ fuiſſe mōſtrauimꝰ. Sicqꝫ ibidē mīto relicto lumīe abierunt.

De ſancto longino. XLVII.

Longinus fuit q̄dam centurio. q̄ cū aliis militibꝰ cruci domi
aſtans. iuſſu pilati latus dñi lancea ꝑfoꝛauit. Et videns ſigna
q̄ fiebant. ſolem ſcꝫ obſcuratū ⁊ terremotū i xp̄m credidit. maxīe ex eo
vt quidā dicūt. qꝛ cū ex infirmitate vel ſenectute eiꝰ oculi caligaſſent.
de ſanguīe xp̄i p̄ lanceā decurrente foꝛtuitu oculos ſuos tetigit. et ꝓ-
tinus clare vidit. Unde renūciās milicie. ⁊ ab apoſtolis inſtructꝰ in
ceſaria capadocie vigintiocto annis monaſticā vitā duxit. ⁊ verbo ⁊
exemplo ad fidē multos ꝯuertit. Cū aūt a ꝑſide tentus fuiſſet. ⁊ ſacri-
ficare nollet. iuſſit preſes oēs dentes eiꝰ excuti. ⁊ linguā abſcidi. Lon
ginus tñ ex hoc loquelā nō ꝑdidit. ſꝫ accepta ſecuri oīa ydola ꝯminuit
⁊ fregit dicens. Si dii ſunt videbimꝰ. Demones aūt de ydolis exeun
tes in preſidē ⁊ in oēs ſocios eius intrauerūt. ⁊ inſanientes ⁊ latrātes
ſe longini pedibꝰ ꝓſtrauerūt. Et ait longinus demonibus. Cur habi
tatis in ydolis. qui reſponderūt. Ubi nō noīa̅ xp̄s. ⁊ eius ſignū nō ē
poſitum. ibi eſt habitatō noſtra. cū ergo preſes inſaniret ⁊ oculos ami
ſiſſet. dixit ei longinꝰ. Scito qꝛ ſanari nō poteris niſi qn̄ me occideris
Quā cito enim a te moꝛtuus fuero. ꝓ te oꝛabo. ⁊ ſanitatem tibi coꝛpis et
anime impetrabo. Et ſtatim eum decollari iuſſit. Poſt hoc abiit ad
coꝛpus eius. ⁊ proſtratꝰ cum lacrimis penitentiam egit. ⁊ continuo vi
ſum ⁊ ſanitatem recepit. ⁊ in bonis opibus vitam finiuit.

De ſancto benedicto. XLVIII.

Benedictus dict⁹ eſt.vel qꝛ mlta benedixit.vel qꝛ in hac vita
multas.bñdictões habuit.vel qꝛ oẽs benedicebãt de eo. vł qꝛ
eternã meruit benedictõem habere.Eius vitam ſanctus gre
gorius ſcripſit.

Benedictuſ ex nurſia,puincia ortus.cũ rome liberalibuſ ſtudiiſ
traditus eſſet.in ipſa ſui infantia lrãs deſeruit. ⁊ deſertũ pe
tere decreuit.quem nutrix ſua q̃ eũ tenerrime diligebat vſqꝫ i
quendã locũ qui dicit̃ eſide ſecuta eſt.vbi ad purgandũ triticũ mutuo
capiſteriũ petiit.Sed ſup menſam incaute ponens cũ corruiſſet.in du
abus ptibus fractũ vidit.Quam benedictus flere ↄſpiciẽs.ptes capi
ſterii accepit.⁊ ab oratõe ſurgẽs integre ſolidatũ inuenit.Poſtmoduꝫ
nutricẽ oculte fugiens in quendã locũ venit.vbi tribus annis hoibus
incognit⁹ manſit.excepto q̃dam monacho romano noie.qui ſibi ſedl'e
neceſſaria miſtrabat.Cũ vero ad ſpecũ a romani mõaſterio iter nõ eẽt
panem in longiſſimo fune ligabat.⁊ ſic eũ deponere ↄſueuerat.Tinti
nabulũ etiã ipi corde inſeruit.vt ad ei⁹ ſonitũ vir dei cognoſceret. qñ
ſibi roman⁹ panẽ p̃beret.quẽ exiens acciperet.Sed antiqu⁹ hoſtis vni⁹
caritati ⁊ alterius inuidẽs refectõi lapidẽ iactauit.⁊ tintinnabulũ fre
git.Sed tñ romanus ei miſtrare nõ deſiit. Poſt hoc cuidã p̃ſbitero
refectõem ſibi in paſcali ſolennitate parãti dñs p viſum appuit.dicẽs
Tu tibi delicias p̃paras.⁊ ſeru⁹ meus illo in loco fame cruciat̃. Qui
ptinus ſurrexit.⁊ cũ difficultate magna eũ inueniẽs.dixit. Surge et
ſumam⁹ cibũ.qꝛ hodie paſca dñi eſt.Cui benedict⁹.Scio qꝛ paſca eſt.
qꝛ videre te merui.Longe quippe ab hoibus poſitus.qꝛ die eadeꝫ pa
ſcalis eſſe ſolennitas ignorabat.Cui p̃ſbiter.Veraciter hodie reſurrec
tõis dominice dies eſt.abſtinere te nõ cõuenit.qꝛ ob hoc ad te miſſuſ
ſum.Sicqꝫ deũ benedicẽtes ſumpſerũt cibũ. B Quadã die auis
quedam nigra que merula vocat̃ importune circa eius faciẽ volitauit
ita vt ab eo manu capi potuiſſet.Sed ſigno crucis edito.auis receſſit
Moxqꝫ dyabolus quandã feminã quã aliqñ viderat.ante ei⁹ oculos
mentiſ reduxit.eiuſqꝫ aĩm tanto igne in ſpẽm illi⁹ accendit vt pene he
remũ voluptate victus deſerere deliberaret.Sed ſubito diuia gratia
ad ſe reuerſus ↄtinuo ſe exuit.⁊ in ſpinis ⁊ vepribus q̃ ibi aderãt ſe a
deo volutauit,vt toto corpe inde vulnerat⁹ exiret. ⁊ p cutis vulnera
mẽtis vulnera educeret.Vicit itaqꝫ peccatũ.qꝛ mutauit incendium.
Ab illo aũt tpe nulla poſtmodũ tẽptatio in ei⁹ corpe pullulauit.
Crebreſcente itaqꝫ eius fama.cũ abbas mõaſterii cuiuſdã obiiſſet.to
ta ipſi⁹ monaſterii ↄgregatõ ad eũ venit et vt p̃eſſe eis deberet.petiit.
q̃ diu negãdo diſtulit.ſuis illorũqꝫ fratrũ morib⁹ ſe cõuenire nõ poſſe.
p̃dixit.Sꝫ tandẽ victus aſſenſum dedit.Cũqꝫ regulã illic diſtricti⁹ ſer
uari p̃ciperet ſemetipſos rep̃hendebãt q' ipm ſibi p̃eſſe popoſcerant.q̃z

ſcȝ tortitudo normã eius rectitudis offendebat. Cũqȝ ſibi cũ eo aſpice
rent illicita nõ licere. ⁊ graue eſſe ſedule aſſueta relinq̃re venenũ vino
miſcuerũt. ⁊ ſibi recumbenti obtulerũt. Sed benedictus ſignũ crucis
edidit. ⁊ q̃ſi iactu lapidis vas illud vitreũ fregit. Intelligẽs igit̃ quia
potum mortis habuerat q̃d portari nõ potuit ſignũ vite. ilico ſurrexit
⁊ placido vultu dixit. Miſereatur veſtri oĩpotens deus fratres. Nũ
quid non dixi vobis q2 veſtris ac meis moribus nõ cõuenirẽ. Tũc ad
locũ derelicte ſolitudis rediit. vbi crebreſcẽtib⁹ ſignis claruit ⁊ multis
ad eũ venientibus. duodecim mõaſteria cõſtruxit. In vno aũt illorum
quidam monachus erat qui ad oratõem diu ſtare nõ poterat. ſȝ oran
tibus alus mox foras exibat. ⁊ aliq̃ terrena ⁊ tranſitoria agebat. Qđ
cum abbas illius monaſterii beato benedicto narraſſet. iuit illuc ⁊ vi
dit q̄ illum monachũ qui manere in orõe nõ poterat. quidam niger pu
erulus p̱ veſtimenti fimbriam foras trahebat. Dixitqȝ abbati mona
ſterii ⁊ mauro monacho. Nunquid nõ aſpicitis quis eſt q̃ eum trahit.
Cũqȝ reſpondiſſent nõ. ait Oremus vt vos etiã videatis. orantibus il
lis maur⁹ vidit. ſed abbas videre nõ potuit. Alie igit̃ alia expleta ora
tione vir dei monachũ foris reperit. quẽ p̱ ſui cecitate virga p̱cuſſit.
⁊ ex tunc immobilis in orõe p̱manſit. Sicqȝ antiqu⁹ hoſtis dominari
nõ auſus eſt in eius cogitatõe. ac ſi ipſe p̱cuſſus fuiſſet ex verbere.
¶ Ex his mõaſteriis tria ſurſum in rupibus montis erant. q̃ deorſum
cũ magno labore aquas hauriebãt. Cũqȝ fratres illi virũ dei ſepe roga
rent vt monaſteria ſua mutaret q̃dam nocte cũ quodã puero montem
aſcendit. vbi diutius orans tres petras in eodẽ loco p̱ ſigno poſuit. cũ
qȝ de mane domũ rediiſſet. ⁊ fratres p̱ eadem cauſa ad eũ veniſſent. di
xit. Ite ⁊ illam rupem in q̃ tres petras poſitas inueneritis. in medio
cauate. valet eñi dñs inde vobis aquã p̱ducere. Qui euntes ⁊ iam illã
rupem ſudantem inuenientes. concauũ locum illũ fecerũt. ⁊ mox aqua
repletum viderũt. Que vſqȝ nunc tam ſufficienter emanat. vt ab illo
montis cacumine vſqȝ ad inferiora deſcendat. Quadã vice dũ circa
mõaſteriũ viri dei quidã cũ falcaſtro vepres abſcideret ferrũ de manu
brio p̱ſiliens in quendã lacũ p̱fũdum cecidit. Cumqȝ de hoc ille nimis
anguſtiaretur. vir dei manubriũ in lacum poſuit. ⁊ mox ferrũ vſqȝ ad
ſuum manubriũ enatauit. ¶ Placidus puer ⁊ monachus ad hau
riendũ aquã egrediens ĩ flumẽ cecidit. ⁊ mox ipm̃ vnda rapuit ⁊ pene
in vn⁹ ſagitte curſum a terra introrſus traxit. Vir aũt dei in cella cõ
ſiſtens. hoc in ſpũ ſtatim nouit. ⁊ maurũ vocans q̃d de puero acciderit
indicauit. ac vt ad ipm̃ eripiendũ p̱geret impauit. Accepta benedcõe
cõcit⁹ maur⁹ p̱rexit. ⁊ p̱ terrã ſe ire exiſtimãs ſup̱ aq̃s vſqȝ ad puerũ
vẽit. eũqȝ p̱ capillos tenẽs de aq̃ extraxit. Qui ad virũ dei veniẽs retu
lit q̃d acciderat. ſȝ ipſe hoc nõ ſuis meritis ſȝ ei⁹ obedientie deputauit

¶ Preſbiter quidã florẽtius noĩe viro dei inuidẽs ad tantã deuẽit ma
liciam. vt panẽ veneno infectũ viro dei tanꝙ̃ ꝓ benedictõe tranſmitte
ret. Quẽ ſanctꝰ gratãter accepit. ⁊ coruo q̇ d̄ manibus eiꝰ panẽ accipe
ↄſueuerat ipm̄ ꝓcepit dicens. In noĩe iheſu xp̄i tolle hũc panẽ. ⁊ eum
in tali loco vbi a nullo hoĩe ſumi valeat ꝓijce. Tunc coruꝰ apto ore ex
panſis alis circa eundẽ panẽ cepit diſcurrere atqꝫ crocitare. ac ſi apte
diceret ⁊ obedire ſe velle. ⁊ tñ iuſſa implere non poſſe. Cui ſanctꝰ iterũ
atqꝫ iterꝝ ꝓ̄cipiebat dicens. Leua leua eũ ſecurus. atqꝫ ipm̄ vt dixi ꝓij
ce. Qui tandẽ eũ tollens poſt tres dies rediit ⁊ de manu eiꝰ annonam
quã ↄſueuerat accepit. Uidens aũt florentiꝰ qꝛ corpꝰ magiſtri necare
non potuit. ſe ad extinguendas diſcipuloꝝ aĩas accendit. ita vt ſepteꝫ
nudas puellas in ortu mõaſterii ludere ⁊ cãtare faceret. vt ſic mõach
os ad libidinẽ inflamaret. Quod ſanctus vir de cella ꝓſpiciens lapſuꝫ
diſciplis ꝑtimeſcens. inuidie locũ dedit. ⁊ quibuſdã aſſumptis ſecum
fratribus ipe habitatõem mutauit. Sed florentius cũ in ſolario conſi-
ſtens eum receſſiſſe ↄſpiceret ⁊ gauderet. repente ſolariũ cecidit. ⁊ ipm̄
ꝓtinus extinxit. Tunc maurus poſt virꝝ dei currẽs ait. Reuertere. qꝛ
q̇ te ꝑſequebatᷣ extinctus eſt. Quod ille audiens vehemẽter ingemuit
vel qꝛ inimicus occubuit. vel qꝛ de inimici morte diſciplus exultauit.
Qua de re factũ eſt vt eideꝫ penitentiã indiceret. ꝙ mandãs t'lia gau
dere de inimici morte ꝓ̄ſumpſiſſꝫ. Ipſe aũt ad alia migrãs locũ nõ ho
ſtem mutauit. Nam ad montem caſſinũ venit. ⁊ templuꝫ apollinis q̇d
ibi ſitum erat in ſancti iohãnis baptiſte oratoriũ fabricauit. ⁊ circũad
iacentem populũ ab ydolatria ↄuertit. Sed hoc antiquꝰ hoſtis grauiſ
ter ferens corꝑalibus eius oculis teterrimꝰ appebat. ⁊ in eũ ore ocul'
qꝫ flamantibus viſibil'r ſeuiebat atqꝫ dicebat. Benedicte benedicte.
Sed cũ ille ſibi nihil reſponderet. dicebat. Maledicte maledicte nõ be
nedicte q̇d me ꝑſequeris ¶ Quadã die lapidẽ quendam in terra iacẽ-
tem fratres in edificiũ leuare volebãt ſed nequaꝙ̃ valebãt. Cunqꝫ vi
roꝝ multitudo adeſſet ⁊ ab eis leuari non poſſet. adueniens vir dei be
nedictõem dedit. ⁊ tũc maxima celeritate leuatus eſt. Ex q̇ ꝑpenderũt
ꝙ dyabolus illi inſidebat q̇ eũ moueri nõ ꝑmittebat. Cũqꝫ fratres pie
tem paulo altius edificarent. antiquꝰ hoſtis viro dei apparuit ⁊ qꝛ ad
laborantes fratres ꝑgerꝫ indicauit. q̇ ꝓtinꝰ eis nunciũ miſit dicens.
Fratres caute vos agite qꝛ ad vos ſp̄us malignꝰ venit. Vix aũt nũciꝰ
verba ↄpleuit. ⁊ ecce pietem antiquꝰ hoſtis euertit. ⁊ quendã puerum
monachũ ruina cõtriuit. Sed vir dei puerꝝ mortuuꝫ ⁊ laceratũ ĩ ſacco
ad ſe adduci fecit. ⁊ orõne ſua ipm̄ reſuſcitans opi ꝑ̄dicto reſtituit.
¶ B Laicus q̇dã hõeſte vite ſingl'is annis ad viſitandũ virꝝ dei ie
iunꝰ venire ↄſueuerat. Quadã igitᷣ die dũ illuc iret. ſe illi alter viator
adiunxit q̇ ſumẽdos in itinere cibos portabat. Cũqꝫ iam tardior hora

exercuiſſʒ. dixit. Veni frater ſumam⁹ cibũ ne laſſemur in via. q̃ reſpõ
dente ꝙ nullaten⁹ cibũ in via guſtaret. ad horam ille ſubiecit. Poſt
modũ ad hoc ipm̃ inuitauit. ſed ille cõſentire noluit. Denīqʒ cũ hora
iam p̃teriſſʒ ⁊ eos longũ fatigaſſet iter pratum ⁊ fontẽ ⁊ quecũqʒ cor
pus ad reficiendũ delectare poterãt inuenerũt. Nũc viator hoc ei oſtẽ
dens. rogauit vt paululum guſtaret ⁊ ibidẽ quieſceret. Cũ igit̃ verba
auribus ⁊ loca oculis blandirent̃. eidem conſenſit. Cumqʒ ad benedic.
veniſſet dixit ei vir dei. Ecce frater malignus hoſtis ſemel tibi perſua
dere non potuit. ſecũdo nõ valuit. ſʒ tercio ſupauit. Tunc ille pedibus
eius aduolutus ſe deliquiſſe ingemuit. Totila rex gothoꝝ experire vo
lens vtꝝ vir dei ꝓphetie ſpm̃ haberet. cuidã ſuo ſpatario veſtimẽta re
galia tribuit. cũqʒ cũ omni appatu regio ad monaſteriũ deſtinauit. q̃ʒ
ille venientẽ conſpiciẽs dixit. Pone fili pone hoc q̃d portas. nõ eſt tuũ
Qui primus in terrã cecidit. ⁊ qꝛ tanto viro illudere p̃ſumpſiſſet expa
uit. ¶ Cleric⁹ quidã qui a dyabolo vexabatur ad viꝝ dei vt ſanaret̃.
adduct⁹ eſt. Cũqʒ ab eo dyabolũ expuliſſet. ait. Vade. ⁊ de cetero car
nes nõ ꝯmedas. nec ad ſacros ordines accedas. Quacũqʒ aũt die ad
ſacros ordines accedere p̃ſumpſeris. iuri dyaboli mancipaberis. Iſʒ
vero hoc aliq̃ tp̃e cuſtodiſſet. ſʒ minores ſuos ſibi p̃poni in ſacris ordi
nibus cerneret. verba viri dei q̃ſi ex longo tp̃e oblitus poſtpoſuit. atqʒ
ad ſacꝝ ordinẽ acceſſit. Quẽ mox is qui eũ reliquerat dyabolus tenuit
eũqʒ vexare q̃uſqʒ aĩam eiuſ excuteret nõ ceſſauit. ¶ E Vir quidaʒ
duos flaſcones vini p quendã pueꝝ ad eũ miſit. ſed ille vnũ in via ab
ſcondit ⁊ alium detulit. Vir aũt dei cũ grãꝝ actõne accepit vinũ. ⁊ de
ſcendẽtem pueꝝ ãmonuit dicẽs. Fili vide ne de illo flaſcone quẽ abſcõ
diſti bibas. ſʒ inclina illũ caute. ⁊ inuenies q̃d intus habeat. Qui cõfu
ſus valde ab eo exiuit. Et reuerſus volens adhuc ꝓbare q̃d audierat.
cũ flaſconẽ inclinaſſet protin⁹ de eo ſerpẽs egreſſus eſt. ¶ Quadã vice
dum vir dei in ſero cenaret. monachus quidã fili⁹ defẽſoris ei aſſiſtẽs ⁊
lucernã tenens. p ſpũm ſupbie intra ſe cogitare cepit. Quis eſt hic cui
ego manducanti aſſiſto. lucernã teneo ſeruitiũ impendo. quis ſum ego
vt iſti ſeruiam. Cui ſtatim vir dei ait. Signa cor tuũ frater. ſigna cor
tuũ. q̃d eſt q̃d loqueris. Vocatiſqʒ fratribus lucernã iuſſit de manib⁹
eius tolli. ipm̃ vero iuſſit ad monaſteriũ recedere. ⁊ quietum ſedere.
¶ Gothoꝝ quidã zalla noĩe p̃fidie fuit arriane qui totile regis tp̃ibus
cõtra catholice eccl'ie religioſos viros ardore immaniſſime crudelita
tis exarſit. ita vt q̃ſquis ei clericus monachuſve ante faciem veniſſet.
ab eius manibus viu⁹ nullo modo exiret. Quadã vero die auaricie ſue
eſtu ſuccenſus in rapina reꝝ inhians dũ quendã ruſticũ crudelib⁹ tor
mentis affligeret. eũqʒ p ſupplicia diuerſa laniaret. victus penis ruſti
cus ſeſe ⁊ res ſuas benedicto dei famulo ꝯmendaſſe profeſſus eſt. Et

dum hoc a torquente credit. ſuſpēſa interim crudelitate ad vitā interī
repat. Nūc idē zalla ceſſauit ruſticū tormētis affligere. ſꝫ eiꝰ brachia lo
ris fortibꝰ aſtringēs an̄ equū cepit impellere. vt q̄s eſſet ille benedictꝰ
qui eiꝰ res ſuſcepat demonſtraret. Quē ligatis brachiis ruſticꝰ antece
dens duxit ad ſancti viri mōaſteriū. cūqꝫ ante ingreſſum cellule ſoluꝫ
ſedentem repit ⁊ legentē. Eidem aūt ſubſequēti ⁊ ſeuienti zalle ruſticꝰ
dixit. Ecce iſte eſt de q̄ dixerā benedictꝰ pater. quē dū feruido ſpū. cum
peruerſe mentis inſania fuiſſet intuitꝰ eo errore q̄ ꝯſueuerat actuꝝ ſe ex
iſtimās. magnis cepit vocibꝰ clamare dicens. Surge ſurge ⁊ res iſtiꝰ
ruſtici redde q̄s accepiſti. Ad cuius vocem vir dei ꝓtinꝰ oculos leua
uit ⁊ a lectōe ceſſauit. cūqꝫ intuitus mox ⁊ ruſticū qui ligatꝰ tenebatur
attendit. Ad cuiꝰ brachia dum oculos defixiſſet miro modo tāta cele
ritate ceperūt alligata brachia lora diſſoluere. vt diſſolui tam concite
nulla hoīm feſtinatōe potuiſſēt. Cūqꝫ qui ligatꝰ venerat cepiſſēt ſubi
to aſtare ſolutus ad tante poteſtatis vim tremefactꝰ zalla ad terrā cor
ruit ⁊ ceruicem crudelitatis rigide ad eius veſtigia inclinans. orōibꝰ
ſe illius ꝯmendauit. Vir aūt ſanctus a lectōe minime ſurrexit. ſed vo
catis fratribus eum introrſus tolli vt benedictōnem acciperet precepit.
Quem ad ſe reductū vt a tanta crudelitatis inſania quieſcere deberet
admonuit. Qui refectꝰ recedens nihil vlteriꝰ repetere a ruſtico p̄ſum
pſit. quem vir dei non tangendo ſed reſpiciendo ſoluerat. ¶ Quodam
tpe in campanie regione fames incubuerat magna que oēs alimētoꝝ
indigentia coanguſtabat. tanqꝫ in benedicti monaſterio triticū deerat
pāes vero pene oēs ꝯſumpti fuerāt. vt nō plus q̄ quinqꝫ ad refectōis
horam fratribus inuenire potuiſſent. Cūqꝫ eos venerabilis pater con
triſtatos cerneret. eoꝝ puſillanimitatē ſtuduit modeſta increpatōe cor
rigere. ⁊ rurſum ꝓmiſſione ſubleuare dicens. Quare de panis inopia
veſter animꝰ contriſtatꝰ. hodie quidem minꝰ eſt. ſed craſtina abūdan
ter habebitis. Sequenti aūt die ducenti farine modii ante fores celle
in ſaccis inuenti ſunt quos oīpotens deus quibus deferentibus tranſ
miſiſſet. nūc vſqꝫ manet incognitū. Quod cum fratres cernerent dn̄o
grās referentes. didicerūt iam de abundantia nec in egeſtate dubita
re. ¶ Legitur q̄ꝫ q̄ quidā habebat filiū morbo elephantino corruptuꝫ
ita vt iā pilis cadentibus cutis intumeſceret atqꝫ increſcentem ſanie
occultare non poſſet qui ad viꝝ dei ab eodem patre eiꝰ miſſus ſaluti p̄
ſtine ſub omni celeritate reſtitutus eſt. Et de hoc immenſas grās dn̄o
obtulerūt. ⁊ poſtmodū dictus puer in bonis opibus pſeuerans in dn̄o
feliciter obdormiuit. ¶ Cum quoſdam ex fratribus ad quendam locuꝫ
mitteret vt ibidem monaſterium conſtruerent. conſtituta die ſe ad eos
venturum dixit. ⁊ qualiter conſtrui deberet indicare. Nocte vero eadē
qua promiſſus illuceſcebat dies monacho quem illic prepoſuerat atqꝫ

eius ꝑpoſito in ſomnis apparuit. ⁊ loca ſingl'a vbi queqꝫ edificari de
buiſſent ſubtiliter deſignauit. Cum aūt viſioni fidem non darēt. ⁊ ad
huc ipm expectarent. tandem ad eum reuerſi dixerūt. Expectauimus
pater vt venires ſicut ꝓmiſeras. nec veniſti. Cui ille. Quare fratres
iſta dicitis. Nunquid non vobis apparui. ⁊ loca ſingl'a deſignaui. ite
⁊ ſicut ꝑ viſionem vidiſtis omnia ordinate. ¶ F Non longe ab eius
monaſterio due ſanctimoniales femine ex nobili genere erant. que lin
guam non reſtringebāt. ſed cū qui eis ꝑerat incautis ſermōibus ſepe
ad iracundiam ꝓuocabāt. Qui cum hoc viro dei retuliſſet. mandauit
eis dicens. Reſtringite linguam veſtrā. alioquin excōmunicabo vos.
Quam excōmunicatōis ſententiā non proferēdo intulit ſed intētādo.
Ille aūt nihil mutate. intra paucos dies defūcte ſunt. ⁊ in eccl'ia ſepl'
te. Ubi dum miſſe celebrarent. ⁊ dyaconus ex more diceret. qui nō cō
municat exeat foras. Nutrix earꝫ que ꝑ eis ſemꝑ oblatōem offerebat
eas de ſepulcris ſuis ꝓgredi ⁊ exire eccl'iam videbat. Cumqꝫ ſancto be
nedicto nunciatum eſſet. ille manu ſua oblatōem dedit. dicens. Ite. et
hanc oblatōem pro eis offerte. Et vlterius excōmūicate non erunt. Qd
cum factum fuiſſet. ⁊ dyaconuſ ex more clamaret. ab eccleſia decetero
exire viſe non ſunt. ¶ Monachus quidā cum ad viſitandos parētes
exiiſſet ſine benedictōe. ⁊ ea die qua ad eos ꝑuenit defunctus fuiſſet.
⁊ ſepultum ſemel ⁊ bis terra reieciſſet. parentes eius ad eum venerūt:
⁊ vt ei ſuā benedictōem impenderet rogauerūt. Qui corpus dn̄i acci
piens ait. Ite ⁊ hoc ſuꝑ pectus eius ponite. cūqꝫ ſic ſepulture tradite.
Quod cum factum fuiſſet. ſepultū corpus terra retinuit. nec vltra pro
iecit. ¶ Quidam monachuſ in mōaſterio manere non valens. viro dei
tm̄ inſtitit donec ipm iratus abire ꝑmiſit. qui mox vt de mōaſterio exi
it. apto ore draconem in itinere inuenit. Quem cum deuorare vellet.
clamauit dicens. Currite currite. qꝛ draco iſte vult me deuorare. Cur
rentes aūt fratres. draconem minime inuenerūt. ſed trementē ⁊ palpi
tantem monachum ad monaſteriū reduxerūt. Qui ſtatim ꝓmiſit ſe nū
q̄ꝫ de monaſterio receſſurꝫ. ¶ Quodam tp̄e dum totam illā ꝓuinciam
fames valida occuparet. ⁊ vir dei omnia que inuenire potuerat egenti
bus tradidiſſet. ita ꝙ nihil in monaſterio preter modicum olei in vaſe
vitreo remanſiſſet. iuſſit cellerario vt illud modicū olei cuidam egenti
daret. Ille vero imꝑantem audiuit. ſed implere contempſit. eo ꝙ nihil
olei fratribus remanebat. Quod vt vir dei comꝑit vas vitreum cum
oleo ꝑ feneſtrā ꝓiici iuſſit. ne quid in monaſterio per inobedientiam re
maneret. Proiectū itaqꝫ vas cum ſupra ingentia ſaxa cecidiſſet. nec
vas fractum. nec oleum eſt effuſum. Quod ille leuari iuſſit. ⁊ dari inte
grum poſtulanti. Monachum aūt illum de inobedientia ⁊ diffidentia
increpans. ſe in orōem dedit. ⁊ ꝯtinuo quoddã magnum doliū. ꝗd ibi

erat.oleo plenum fuit quod adeo excreuit.vt per pauimentuꝫ affluere
videretur. Quadam vice ad viſitandum ſororem ſuam deſcende
rat. Cum autem ad menſam ſederet rogauit eum vt ſecū illa nocte ma
neret. Cui cum ille nullatenus acquieſceret.illa caput in manibꝰ dn̄m
rogatura inclinauit. Cumqꝫ caput leuaſſet.tāta coruſcatōis ⁊ tonitrui
virtꝰ.tātaqꝫ inundatio pluuie erupit.vt nec quidem pedem mouere
poſſet.cum tn̄ ante ſerenitas mira eſſet. Illa eīn̄ qꝛ lacrimaruꝫ fluuios
fudit.ſerenitatem aeris ad pluuiā cōuertit ⁊ traxit. Cui vir dei contri
ſtatus ait. Parcat tibi oīpotens deus ſoror.quid eſt quod feciſti. Cui
illa. Rogaui te.⁊ audire noluiſti.rogaui dn̄m ⁊ exaudiuit me. Modo
ergo egredere ſi potes. Sicqꝫ factū eſt vt totam illaꝫ noctem puigiles
ducerēt.atqꝫ p ſacra eloquia ſeſe vicaria relatōe ſatiarent. Tunc ecce
poſt triduū cū ille ad monaſteriū rediſſet.eleuatis oculis aīam ſororis
ſue in ſpecie columbe celi ſecreta penetrantem aſpexit. Qui mox corpꝰ
eiꝰ ad monaſteriū iuſſit deferri ⁊ ī monumento q̄d ſibi pparauerat col
locari. Quadā nocte dum p feneſtram conſpiceret ⁊ dn̄m exoraret:
vidit fuſam lucem deſup cunctas noctis tenebras effugaſſe. Subito
aūt oīs mundus velut ſub vno ſolis radio collectꝰ ante oculos eiꝰ ad
ductus eſt.ibiqꝫ aīam germani epī capuani ad celū deferri vidēs.ma
nifeſte poſtea cōpit q eadem hora a corpe migrauit. Eodē anno
quo de hac vita erat exiturus obitus ſui diem fratribus denunciauit.
Ante ſextū vero diem ſui exitus ſibi apiri ſepulcꝝ iubet. Qui mox fe
bribus correptus cū p ſingulos dies languor ingraueſceret.ſexto die
in oratoriū portari ſe fecit.ibiqꝫ exitum ſuum dominici corporis ⁊ ſan
guinis pceptione muniuit. Atqꝫ inter diſcipuloꝝ manꝰ imbecillia mē
bra ſuſtentās.erectis in celuꝫ manibꝰ ſtetit.⁊ vltimū ſpm̄ inter verba
orōnis efflauit. Ipſa aūt die qua vir dei migrauit ad xp̄m duobus fra
tribus vni in cella moranti.alteri longe poſito reuelatio eadem mon
ſtrata eſt. Viderūt nāqꝫ viam lucidam palliis ſtratam.ac innumeris
coruſcantem lampadibus a cella beati benedicti verſus oriētem ad ce
lum tendentem. Cui venerādo habitu vir deſup clarus aſſiſtens.cuiꝰ
eſſet via quam cernerent inquiſiuit. Qui cum neſcire ſe dicerent.ait.
Hec eſt via qua dilectus vir dei benedictus celum aſcendit. Sepultꝰ
vero eſt in oratorio ſancti iohannis baptiſte.quod deſtructa ara apol
linis ipſe conſtruxit. Floruit circa annos domini.d.xviii.tempore Iu
ſtini ſenioris

XLIX.

De ſancto patricio

Patricius q̄ cepit circa āños dn̄i.cclxxx.dū ſcotoꝝ regi
de criſti paſſione p̄dicaret.ſtans ante eum ⁊ appodians ſe ſup
ferulam quam manu tenebat.⁊ caſu pedi regis ſupponuerat.
cum aculeo pedem pforauit. Rex vero credēs ſanctum epiſcopum ex

induſtria hoc facere. ⁊ ſe aliter fidem criſti nõ poſſe ſuſcipe niſi ſim ilia
ꝑ xp̄o pateretur patienter iuſtinuit. Sanctus hoc tandem intelligens.
obſtupuit ⁊ precibus regem ſanauit. ac toti ꝓuincie obtinuit ꝙ nullū
venenoſum animal ibidem poſſit viuere Quod nõ ſolum obtinuit imo
etiã ligna ⁊ coria illius regionis contraria vt dicit̃ ſunt veneno.
¶ Quidam vir ouem vicini ſui furatus fuerat ⁊ ꝯmederat. Et cum
vir ſanctus ſepꝰ hortaret̃ ſatiſfacere furem. quicũqꝫ ille eſſet. ⁊ nullꝰ
compareret. dum totuſ populus ad eccleſiam cõueniſſet in virtute ihe
ſu xp̄i p̄cepit vt in cuius ventrem ouis intraſſet coraꝫ omnibus balarũ
daret. Quod factum eſt. Et egit reus penitentiã. ⁊ alii a furtis ſibi ca
uebant. ¶ Erat ei ꝯſuetudo omnes cruces quas videbat deuote vene
rari. Sed ante quandã crucem magnã ⁊ pulcram inuiſam p̄teriit. a ſu
is aũt ſociis ãmonitus cur illã nõ viderit ⁊ nõ inclinauerit dũ precibꝰ
a dño requireret cuiꝰ eſſet. audiuit vocem de ſub terra. Non vidiſti.
quia ego hic ſepultus ſum paganus. ⁊ ſigno crucis indignus. Unde
fecit crucem illam abinde tolli. ¶ B Cum beatus patricius ꝑ hy
berniam p̄dicaret. ⁊ fructum ibi ꝑmodicum faceret. rogauit dñm vt
aliquod ſignum oſtenderet. ꝑ quod vel territi peniterent. Juſſu igitur
domini in quodam loco circulum magnum cum baculo deſignauit. et
ecce terra intra circulum ſe apperuit. ⁊ puteus maximus ⁊ ꝓfũdiſſimꝰ
ibi apparuit. Reuelatumqꝫ eſt beato patricio ꝙ ibi quidã purgatorii
locus eſſet. in quem quiſquis vellet deſcendere. alia ſibi penitẽtia non
reſtaret. nec aliud ꝓ peccatis purgatoriũ ſentiret. pleriqꝫ aũt inde non
redirẽt. ⁊ q̃ redirẽt eoſ a mãe vſqꝫ in ſequẽs mãe ibidẽ morã facere opte
ret. Multi igit̃ ingrediebantur qui decetero non reuertebãtur. Poſt
longum igitur tempus mortuo patricio vir quidam nobilis noĩe nico
laus qui peccata multa ꝯmiſerat. cum eum delictoꝝ ſuoꝝ peniteret. ⁊
purgatoriũ ſancti patricii ſuſtinere vellet. cum antea quindecim diebꝰ
vt omnes faciebãt ſe ieiuniis maceraſſet. apto hoſtio cum claui que in
quadem abbatia ſeruabatur. in p̄dictum puteum deſcendit. ⁊ quoddã
hoſtium a latere ipſiꝰ inuenit. In quod ingrediens cum quoddam ibi
oratorium repiſſet quidam monachi albis induti oratorium intrauert̃
⁊ officium facientes nicolao dixerunt vt conſtans eſſet. qꝛ multa dya
boli temptamenta eum ꝑcurrere oporteret. Cum ille ꝑquireret ꝙ adiu
toriũ contra hoc habere poſſet dixerunt. cum te penis affligi ſenſeris.
protinꝰ exclama ⁊ dic. Jheſu criſte fili dei viui miserere mihi peccatori
Recedentibus igitur predictis viris continuo aſſunt demones. ⁊ vt
reuertatur ⁊ ſibi obediat. primo blandis promiſſionibus perſuadent
aſſerentes ꝙ eum cuſtodient ⁊ ad propria incolumem perducent. Sed
cum eis ille nullatenus obedire vellet protinus diuerſarum feraꝝ ter
ribiles audiuit voces pariter ⁊ mugitus acſi omnia elemẽta ꝯcuterent̃

Ad quod cum ille terrore horribili palpitaret ihesu criſte fili dei viui
miſerere mihi peccatori ꝓtinus exclamauit. ⁊ ſtatim oīs illaꝝ feraruꝫ
tumultus terribilis cōquieuit. Proceſſit ⁊ vltra ad aliū locū. ⁊ ibideꝫ
adeſt demonū multitudo dicentium ſibi. Putas ꝙ manus noſtras eua
ſeris. nequaꝗ̄. Sed nūc potiꝰ incipies affligi ⁊ torqueri. Et ecce q̄daꝫ
maximꝰ ignis ⁊ terribilis ibidem apparuit. Dixeruntqꝫ ei demones.
niſi nobis ꝯſenſeris in ignē te iactabimꝰ ꝯburēdū. Qd̄ cū ille renuerit
ipm̄ acceꝑūt ⁊ in illū ignē terribilē ꝓiecerūt. Ubi dū cruciaret̃ ꝓtinꝰ
exclamauit ihesu xp̄e ⁊c. ſtatimqꝫ ille ignis extinctꝰ eſt. Ad aliū deni
qꝫ ꝓcedēs locū vidit q̄ſdam viros in igne viuos cremari. ⁊ lamis ferre
is cādentibus a demōibus vſqꝫ ad viſcera flagellari aliosqꝫ vētres ha
bentes deorſū terrā ꝑ dolore mordere ⁊ clamare. Parce parce. q̄s tūc
demōes grauiꝰ flagellabāt. Aliosqꝫ vidit q̄ꝝ mēbra ſerpētes vorabāt
⁊ bufones ignitis aculeis coꝝ viſcera extrahebāt. q̄ cum eis aſſentire
nollet in eundē ignē. ⁊ penas ꝓiicitur. ⁊ eiſdē laminis ⁊ penis flagellat̃
Sꝫ cū ille exclamaſſet ihesu xp̄e ⁊c. a pena p̄dicta ꝓtinꝰ liberatus eſt.
Deīn ꝓcedit ad quendā locū vbi hoīes ſartagie frigebantur vbi rota
maria erat vncinis ferreis ignitis plena in q̄bus ꝑ diuerſa mēbra ho
mines erāt ſuſpēſi. Que tā velociter voluebatur ꝙ globū igneū emit
tebat. Poſt hoc vidit maximā domū hn̄tem foueas metallis bullienti
bus plenas. in q̄bus alii vnū pedē. alii duos habebāt. alii ibi erāt vſqꝫ
ad genua. alii vſqꝫ ad ventrē. alii vſqꝫ ad pectuſ. alii vſqꝫ ad collū. alii
vſqꝫ ad oculos. Sꝫ hec oīa ꝑcurrens nomen dei inuocabat. Proceſſit
iteꝝ ⁊ quendā latiſſimū puteū intuetur. de q̄ fumꝰ horribilis ⁊ fetor in
tolerabilis exibat. indeqꝫ hoīes vt ferꝝ candētes in modū fauillaꝝ ex
ibāt. ſed demōes eos reimpingebāt. Dixerūtqꝫ ei demōes. Hocꝰ ille q̄ꝫ
cōſpicis eſt infernꝰ in q̄ dn̄s noſter beelzebub habitat. In ipm̄ igit̃ pu
teū te iactabimꝰ ſi nobis aſſentire recuſaſ. poſtꝗ̄ aūt illuc iactatꝰ fueriſ
nllm̄ inde remediū euadendi obtinebis. q̄s dū ille audire ꝯtēneret ipꝫ
arripiētes i p̄dictū puteū iactauerūt. Qui tā vehemēti dolore abſorptꝰ
eſt vt fere oblitꝰ fuerit nomē dn̄i inuocare. ſꝫ dū ille ad ſe rediēs ihesu
xp̄e ⁊c. exclamaſſꝫ corde. q̄ꝛ voce nō poterat. ꝓtinus īn illeſus exiuit. ⁊
oīs demonū mltitudo tanꝗ̄ victa euanuit. Procedēs ad locū alium vi
dit quēdā pontē ſuꝑ quē eū trāſire oꝑtebat. qui quidē erat ſtrictiſſimꝰ
⁊ inſtar glaciei politus ⁊ lubricus ſub quo fluuius ingēs ſulphureus.
⁊ igneus fluebat. Super quē dū trāſire ſe poſſe oīo deſparet. tn̄ recor
datus verbi q̄d eū de tot mal' eripuit cōfidēter acceſſit ⁊ vnū pedē ſuꝑ
pontē ponens ihesu xp̄e ⁊c. dicere cepit. Ualidꝰ aūt clamor adeo eum
terruit vt ſubſiſtere vix valeret. Sed p̄dictū verbū ꝓtulit. ⁊ ſecurꝰ mā
ſit. Deinde aliū pedem poſuit. ⁊ eadem verba iterauit. ad quēlibꝫ etiā
paſſum eadē verba protulit. ⁊ ſic ſecurꝰ tranſiuit. Cū ergo trāſiiſſet in

quoddam pratum amenissimū deuenit. vbi diuerſoꝝ floꝝ mira ſuauiſ
tas redolebat. Et ecce duo ſpecioſi iuuenes ei appuerūt. q̇ ipſ; vſq; ad
quandā ciuitatē ſpecioſiſſimā ex auro ⁊ gēmis mirabl'r rutilantē ꝑdux
erūt. De cui⁹ porta odoꝛ mirabilis emanabat. q̇ illū adeo recreauit ꝙ
nullū doloꝛē vel fetoꝛē ſenſiſſe videbaᷓ. Dixerūtq; ei ꝙ illa ciuitas pa
diſus eſſet. In quē cum nicolaus intrare vellet. dixerunt ei ꝑdicti iuue
nes. ꝙ ꝑmo ad ſuos rediret. ⁊ ꝑ loca ꝑ que venerat eū redire opteret.
demones tñ eū nō lederēt. ſ; eo viſo territi fugerēt. Et ꝙ poſt .xxx. di
es in pace deſceret. ⁊ tūc illā ciuitatē ciuis ꝑpetuus introiret. Tunc ni
colaus inde aſcēdēs ſupra puteū ſe reſtitutū inuenit. ⁊ oīa oībus q̇ ſibi
contigerāt narrās. poſt. xxx. dies in dño feliciter requieuit.

De annunciatione dominica

.L. .A.

Nunciatō dñica dr̄ q2 tali die ab angelo aduent⁹ filii dei ī car
nem fuit annūciatus. Congruū eñi fuit vt incarnationem filii
dei ꝑcederet angelica annūciatō triplici rōne. Primo rōe
oꝛdinis cōnotādi. vt ſc; oꝛdo repatōis reſponderet oꝛdini ꝑuaricatōis
Vñ ſicut dyabol⁹ tēptauit mlr̄e; vt eā ꝑtraberet ad dubitatōnem. ⁊ ꝑ
dubitatōem ad cōſenſū. ⁊ ꝑ cōſenſum ad lapſum. Sic angel⁹ nūciauit
virgini. vt nūciando excitaret ad fidem. ⁊ ꝑ fidē ad cōſenſum. ⁊ ꝑ con
ſenſum ad cōcipiēdū dei filiū. Secūdo rōne miniſterii angelici. quia
eñi angel⁹ eſt dei miniſter ⁊ ſeru⁹. ⁊ beata virgo electa erat vt eſſ; dei
mater. Et cōgruū eſt miniſtꝝ dñe famulari. cōueniēs fuit vt beate vir
gini annūciatio ꝑ angl'm fieret. Tercō rōne lapſus angelici repandi
q2 eñi incarnatō non tñ faciebat ad reparatōem humāi lapſus. ſ; etiā
ad repatōem ruine angelice. idō angeli nō debuerūt excludi. Vñ ſicut
ſexus mlr̄is non excludiᷓ a cognitōe miſterii incarnatiōis ⁊ reſurrecti
onis. ſic etiā nec angelicus nūcius. imo deus vtꝝq; angl'o mediāte nū
ciat mlr̄i ſc; incarnatōem virgini marie ⁊ reſurrectōem marie magda
lene. Cum ergo virgo beata a tercio anno etatis ſue vſq; ad quartū
decimū annū in templo cū aliis virgibus extitiſſet. ⁊ votum de ſuāda
caſtitate emiſiſſ; niſi deus aliter diſponeret eā ioſeph deſponſauit do
mino reuelāte. ⁊ ioſeph virga frōdente. Sicut in hyſtoria de natiuita
te be. virgi. plenius contineᷓ. ⁊ in bethleem vnde oꝛiundus erat neceſ
ſaria nuptiis prouiſurus iuit. Ipſa vero in nazareth in domum parē
tum rediit. Nazareth interꝑtatur flos. Unde dicit bern. ꝙ flos naſci
voluit de floꝛe. in floꝛe. ⁊ floꝛis tempoꝛe. Ibi igiᷓ angelus ei appuit
⁊ ipſam ſalutauit dicens. Aue gratia plena dominus tecum benedcā
tu in mulieribus. Bernardus. Inuitat nos ad marie ſalutatōem ga
brielis exemplum Iohannis tripudium ⁊ reſalutationis lucrum.

Poſtillatio Evangelij

¶ Sed hic primo videndũ eſt q̃re dñs matrẽ ſuam voluit deſponſari.
Sup hoc aſſignat bern. tres rões dicens. Neceſſario deſponſata eſt
maria ioſeph qm̃ p hoc miſterium a demonibus abſcondit. ⁊ a ſponſo
virginitas ꝯprobatur. ⁊ virginis tam verecundie q̃ fame ꝓuidetur.
Quarta ratio eſt vt ab omni gradu mulieris opprobrium tolleretur.
ſcʒ a ꝯiugatis virginibus ⁊ viduis. Unde ipa virgo in hoc triplici ſta
tu fuit. Quinta vt viri miſterio vteretur. Sexta vt matrimonii bonũ
ꝯpbaretur. Septima vt p vir genealogie ſeries texeret. ¶ Dixit er
go angel⁹. aue grã pl. Bern. In ventre grã deitatis. in corde grã cari
tatis. in ore grã affabilitatis. in manib⁹ grã mie ⁊ largitatis. Idẽ ve
re plena. q2 de plenitudine ei⁹ capiũt vniuerſi. Captiui redemptionem
eger curatõem. triſtes ꝯſolatõem. peccatores veniã. iuſti grãm. angli
letiã. deniqʒ tota trinitas gl'iam. filius hois humane carnis ſubſtan
tiã. ¶ Dñs tecũ. dñs pater tecũ q̇ genuit quẽ ꝯcipis ⁊ dominus ſpũs
ſanctus de quo ꝯcipis. ⁊ domin⁹ filius quẽ carne tua induis. ſic dicit
bern. ¶ Benedicta tu in ml'ribus. i. ſup oẽs ml'res. q2 ſcʒ eris mater
⁊ virgo ⁊ mater dei. Triplici maledicto ml'res ſubiecte erant. ſcʒ male
dicto opprobrii. maledicto peccati. maledicto ſupplicii. Maledicto op
pbrii q̇ ad non ꝯcipientes. Unde dixit rachel. abſtulit deus oppbriuʒ
meũ. Maledicto peccati q̇ ad cõcipientes. Unde pſalm⁹. Ecce in iniq
tatibus cõceptus ſum. Maledicto ſupplicii q̇ ad parturiẽtes. Unde i
geneſi. In dolore paries ⁊c. Sola aũt virgo maria benedicta eſt inter
omnes ml'res. cui⁹ virgitati fecũditas addit. ⁊ fecunditati in cõceptu
ſanctitas. ⁊ ſanctitati in partu iocũditas. ¶ Dicitur ergo. grã plena
ſicut dicit bern. ꝓpter quatuor que fulſerũt in eius mente. que fuerũt.
deuotio humilitatis. reuerẽtia pudoris. magnitudo credulitatis. mar
tirium cordis. ¶ B ¶ Dicitur dñs tecum. ꝓpter alia quatuor que ei
fulſerũt de celo ſicut idem dicit. que ſunt marie ſanctificatõ. angelica
ſalutatõ. ſpũſſancti ſupuentio. filii dei incarnatõ. ¶ Dicitur etiã bene
dicta tu in mu. ꝓpter alia quatuor que ſicut idem dicit fulſerũt in ei⁹
carne. q2 ſcʒ fuit virginitatis primiceria ſine corruptõne fecunda. ſine
grauedine grauida. ⁊ ſine dolore puerpa. ¶ Que cũ audiſſet turbata
eſt in ſermone angeli. ⁊ cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Hinc ap
paret laus virginis in auditu in affectu ⁊ cogitatu. In auditu laudat
modeſtia. q2 audit ⁊ tacet. In affectu verecũdia. Unde turbata eſt. in
cogitatu prudentia. q2 cogitabat q̃lis eſſet iſta ſalutatio. Turbata eſt
autem de angeli ſermone. non de eius viſione. quoniam beata virgo
angelos ſepe viderat. ſed nũq̃ talia loquentes audierat. Petr⁹ rauẽ.
Uenerat inquit angelus blandus in ſpecie. ſʒ in ſermone terribilis.
Unde q̃ leuiter letificauit viſus nimiũ turbauit auditus. Ber. q̃ tur
bata eſt fuit verecũdie virginalis q̃ nõ ꝑturbata fortitudis q̃ tacuit

ꝛ cogitauit ꝑtudentie ꝛ diſcretõnis. Et tūc angel⁹ cōfortās eā dixit
Ne timeas maria inueniſti gra. a. do. Bern. Quaȝ grām. dei ꝛ hoim
pacem. mortis deſtructõem. vite reparatõem. ¶ Ecce ↄcipies ꝛ paries
fi. ꝛ vo. no. ei⁹ ihm. i. ſaluatorem. q2 ſaluū faciet populū ſuum a peccā
eius. Hic erit magnus ꝛ fili⁹ altiſſimi vocabitur. Bern. Hoc eſt. ille
q̄ eſt magn⁹ deus. futur⁹ eſt magnus. ſcȝ magn⁹ homo. magn⁹ doctor
magnus ꝓpheta. ¶ Dixit aūt maria ad angelū. Quō fiet iſtud. qm̄ vi-
rum non cognoſco. id eſt me ꝓpono non cogituraȝ. Et ita fuit virgo
mente. carne. ꝓpoſito. Sed ecce maria interrogat. ꝛ qui interrogat
dubitat. Cur ergo ſolus zacharias plagam taciturnitatis incurrit Su-
per hoc petrus rauennenſis aſſignat quatuor rationes. Dicens. Ille
pectoꝝ cognitor non verba. ſed corda ꝓuidit. Nō quid dixerint. ſȝ q̄d
ſenſerint iudicauit. Erat eni interrogantiū cauſa diſſimilis. ſpecies di-
uerſa. Hec cōtra naturā credidit. ille dubitauit ꝑ natura. Hec integre
ordinem querit. ille que deus vult fieri nō poſſe ꝑſcribit. Ille impellen-
tibus exemplis nō accedit ad fidē. hec ſine exemplo ꝑcurrit ad fidem.
Hec miraṫ de ꝑtu virginis. ille de cōceptu diſputat coniugali. Non
ergo dubitat de facto. ſed modū querit ꝛ ordinem Nam cū triplex ſit
modus cōcipiendi. naturalis. ſpūalis. ꝛ mirabilis. q̄ iſtoꝝ concipiat ſci-
ſcitatur. Et reſpondēs angelus dixit ei. Spūſſanctus ſupueniet in te.
q̄ ipm̄ tuū conceptū efficiet. Unde ꝛ dicitur de ſpūſancto cōceptus. ꝛ
hoc ꝓpter quatuor ratões. ¶ E ¶ Primo ꝓpter oſtenſionē eximie ca-
ritatis. vt ſcȝ oſtendatur ꝙ ex ineffabili dei caritate verbum dei caro
factū eſt. Iohā. iii. Sic de⁹ dilexit mundū ꝛc. Et hec ratō eſt magiſtri
ſententiaꝝ. Secūdo ꝓpter oſtenſionē grē abſq3 meritis. vt ꝑ hoc ꝙ dr̄
cōceptus de ſpūſancto. oſtendaṫ ꝙ ſit ex ſola grā quā nulla hoim ꝑceſ-
ſerūt merita. Et hec eſt rō aug⁹. Tercō ꝓpter virtuteȝ opatōis. quia
ſcȝ opatōe ꝛ virtute ſpūſancti concept⁹ eſt. Et hec eſt rō ambroſii.
Quarto ꝓpter motiuū conceptōis. Et hec eſt rō hugonis de ſanc. vi.
Motiuū vt ait ad conceptōeȝ naturalē eſt amor viri in mlr̄em. ꝛ amor
mlr̄is in viꝝ. Sic in virgīe inquit q2 in eius corde amor ſpirituſſancti
ſinglr̄ ardebat. ideo in eius carne amor ſpūſſancti mirabilia faciebat.
¶ Et virtus altiſſimi obumbrabit tibi Hoc ſm̄ glo. ſic exponitur. vm-
bra a lumīe ꝛ corpe obiecto ſolet formari. ꝛ virgo ſicut purus hō ple-
nitudinē diuinitatis cape nequibat. Sed virtus altiſſimi obumbrauit
dum in ea incorpea lux diuinitatis corpus ſuſcepit humanitatis vt ſic
poſſet deū pati. Hanc expoſitōem videtur tangere Bern. Qui ſic ait.
Quia deus ſpūs eſt. nos vero vmbra corpis ſui temperauit ſe nobis.
vt per obiectum viuifice carnis videam⁹ verbū in carne. ſolē i nube lu-
mē in teſta. cereū in laterna. ſm̄ bern. ſic expōiṫ. q̄ſi dicat illū mō⁹q̄ de
ſpūſcō cōcipies dei virt⁹ xp̄s in ſuo ſecretiſſimo conſilio obumbrando

ocultabit.vt ſibi tm̄ notum habeat et tibi.ac ſi dicat.Quid a me q̄ris quod in te mox experieris. Scies ſcies ⁊ feliciter ſcies .ſed illo doctore quo autore.Ego nūciare miſſus ſum virginalē ꝯceptū nō creare. vel obūbrabit.i.te a viciorꝫ eſtu refrigerabit. Et ecce elizabeth cognata tua ⁊c.Ecce dicit vt oſtendat hoc eſſe magnū nouū vicinū.Quatuor d̄ cauſis conceptus elizabeth marie nunciatur.ſm Bern. B Pria eſt cumulus leticie.ſecunda ꝑfectō ſcientie.tercia ꝑfectio doctrine.q̄rta obſequiū miſericordie.Dicit enī ſic hiero.Sterilis cognate conceptus marie nunciat̄.vt dum miracl'm miraculo additur.gaudio gaudiū cumuletur.Vel ideo q2 ꝑfecto decebat vt verbum mox diuulgādū vbiqꝫ ſciret prius virgo ꝑ angelum q̄ audiret ab homīe.ne mater dei a conſiliis filii videretur amota ſi corꝫ que in terris tam ꝓpe gerūtur remanſiſſet ignara.Vel ideo potius.vt dum tunc ſaluatoris nūc ꝑcurſoris edocetur aduentus.rerꝫ tempus ⁊ ordinē tenens.ipſa poſtmodū ſcriptoribus atqꝫ p̄dicatoribus referet veritatem.Vel ideo.vt audiēs cognatam vetulam ⁊ grauidam cogitet iuuencula de obſequio.vt ſic paruulo ꝓphete detur locus obſequendi dn̄o. ⁊ mirabilius miraculum fiat de miraculo.Item bern.Da virgo reſponſum feſtinanter.O domina reſponde verbum.⁊ ſuſcipe verbū.ꝓfer tuum.⁊ ſuſcipe diuinuꝫ emitte tranſitorium ⁊ amplectere ſempiternū.ſurge.curre.aperi.Surge ꝑ fidem.curre per deuotōem.aperi ꝑ ꝯſenſionem. ¶ Tunc maria expanſis manibus ⁊ oculis ad celum eleuatis ait.Ecce ancilla domini fiat mihi ſecūdū verbū tuum.Bern.Aliis in ore aliis in aure aliis ī manu verbum dei factum fuiſſe memoratur.Marie aūt factum eſt in aure ꝑ angelicam ſalutationem.in corde ꝑ fidem.in ore per confeſſionem.in manu ꝑ contrectatōem.in ventre ꝑ incarnatōem.in gremio ꝑ ſuſtentatōem.in brachiis ꝑ oblatōem.Fiat mihi ſcd̄m ver.tu.Bern. Nolo vt fiat mihi aut declamatorie p̄dicatum.aut figuralr̄ ſignificatum.aut imaginatorie ſompniatū.ſed ſilenter inſpiratū.ꝑſonalr̄ incarnatum corꝑalr̄ inuiſceratum.ſtatimqꝫ filius dei in vtero illiꝰ ꝯceptus eſt ꝑfectus deus.ꝑfectus hō.⁊ in ipſa pria die ꝯceptōis tāte ſapientie ac potentie extitit q̄nte in tricesimo anno fuit. ¶ Tunc ſurgēs maria abiit in montana ad elizabeth.Et cū eā ſalutaſſꝫ iohānes in eiꝰ vtero exultauit.Gloſa.q2 ligua nō poterat.aīo exultante ſalutat.⁊ ſue ꝑcurſionis officiū incohoat.Fuit aūt in eius obſequio tribꝰ menſibus.donec iohānes naſceretur.quē manibus ſuis de terra leuauit.ſicut in li. iuſtorꝫ legitur.In hac die vt dicit̄ ꝑ multa tpm curricula deus multa operatus eſt.Que quidē egregius verſibꝰ ſic declarauit.Salue feſta dies q̄ vulnera noſtra coerces.Angelꝰ eſt miſſus.eſt paſſus ī cruce xp̄s. Eſt adam factus.⁊ eodem tpe lapſus.Ob meritū decime cadit abel fratris ab enſe.Offert melchiſedech.yſaac ſupponit aris.Eſt decollatꝰ

xp̄i baptiſta beatus. Eſt petrus ereptus. iacobus ſub herode ꝑēptus.
Corpa ſanctoꝝ cū xp̄o multa reſurgunt. Latro dulce tn̄ ꝑ xp̄m ſuſcipit
amen. ¶ C. ¶ Miles quidā diues ac nobilis ſeclo abrenūciauit ⁊ or
dinē ciſterciēſiū introiuit. Et q: lrās neſciebat erubeſcētes monachi
tam nobilē ꝑſonā inter laycos deputari. Dederūt ei magiſtꝝ. ſi forte
modicū addiſcere poſſet. ⁊ ſub hac occaſione inter monachos ꝑmane
ret. Sȝ cū diu cū magiſtro fuiſſet. ⁊ nihil omnīo p̄ter hec duo vocabu
la. aue maria diſcere potuiſſet. hec tam auide retinuit. vt q̄cūqȝ deam
bularet. quicq̄d ageret ea inceſſanter noīaret. Tandem moritur. ⁊ in ci
miterio cū aliis fratribus ſepelit̄. Et ecce ſuꝑ eius tumulū ſpecioſum
exereſcit liliū. ⁊ q̄dlibȝ foliū. aue maria literis aureis habebat iſcriptū
Currentes oēs ad tam grāde ſpectaclm̄. terrā de tumulo effoderunt.
⁊ radicē lilii de ore defūcti ꝓcedere reperūt. Intellexerūt ergo cū q̄ta
deuotōe illa duo verba dixerat. quē dn̄s tanti honore ꝓdigii illuſtrauit
¶ Quidā miles q̄ddam in via caſtꝝ habebat. ⁊ oēs trāſeūtes ſine mi
ſeratōe aliqua ſpoliabat. Virginē tn̄ matrē dei quotidie ſalutabat. nec
ꝓ aliq̄ impedimēto emergēti ab ip̄a ſalutatōne aliqua die ceſſare vole
bat. Accidit aūt vt q̄dam vir religioſus ⁊ ſanctus inde trāſitū faceret
⁊ ip̄m p̄dictus miles cōtinuo expoliare iuberet. Vir aūt ſanctꝰ roga
uit p̄dones. vt ip̄m ad dn̄m ſuū deducāt. q: ad ip̄m habet ſecreta que
ꝓferat. Adductus aūt rogauit militē. vt oēs de familia ſua ⁊ caſtro cō
gregari faceret. vt eis verbū dn̄i p̄dicaret. Cū aūt cōgregati fuiſſent.
ille ait. Nequaq̄ hic eſtis oēs. ſed adhuc aliq̄s deeſt. Cui cū oēs ſe ibi
dem eſſe aſſererēt. aiebat. Diligēter ꝑquirite. ⁊ aliquē inuenietis abeē.
Tunc vnus exclamās dixit. quoniā ſolꝰ camerariꝰ illuc non veniſſet.
ille aūt dixit. Vere ipſe eſt qui ſolꝰ deeſt. Pro eo igit̄ cito mittit̄. ⁊ in
mediū deducitur. Cū aūt viꝝ dei vidiſſet. reuolutis terribiliter oculis
caput inſtar inſani agitabat. nec ꝓpius accedere audebat. Vir autē
ſanctus dixit ei. Adiuro te ꝑ nomē dn̄i noſtri ihesu xp̄i. vt quis ſis. no
bis ediſſeras. ⁊ ob quā cām̄ huc veneris palā pandas. Cui ille reſpon
dit. Heu adiuratꝰ ꝓdere cogor inuitꝰ. Ego eni nō ſum hō. ſȝ demon q̄
formā hoīs accepi. ⁊. xiiii. annis cum hoc milite ſic ꝑmanſi. Nā noſter
princeps me huc miſit vt diē qua hic ſue marie ſalutatōem nō diceret.
diligentius obſeruarē. vt in eū ptāte accepta ip̄m continuo ſtrangula
rem. ⁊ ſic in malis opibus vitā finiēs noſter eſſet. Quacūqȝ eni die illā
ſalutatōem dicebat. in eū poteſtatē habere nō poterā. Ecce aūt de die
in diē diligētius obſeruauit. ⁊ nullū diē quin eā ſalutauerit p̄termiſit.
Hec miles audiens vehemēter obſtupuit. ⁊ ad pedes viri dei ſe ꝓiciēſ
veniā poſtulauit. ⁊ in melius deinceps vitā mutauit. Vir aūt ſanctus
dixit demoni. p̄cipio tibi demon in noīe dn̄i noſtri ieſu xp̄i. vt hinc ab
ſcedas. ⁊ talē hactenus locū poſſideas vbi nulli glorioſā dei genitricē

inuocanti nocere p̄ſumas. Hec vbi iuſſa dedit. demon abſcedens euanuit. Et miles vir̄ ſanctum cum reuerentia ⁊ grār̄ actōe liber̄ abire permiſit.

¶ .LI. ¶ **De paſſione domini.**

Paſſio xp̄i fuit ex dolore amara. Ex illuſiōe deſpecta Et ex vtilitate multiplici fructuoſa. Dolor aūt cauſabatur ex quinqꝫ. Primo ex eo ꝙ ip̄a paſſio fuit ignominioſa. ⁊ hoc ꝑpter ignominioſum locum. qꝛ in caluaria vbi malefactores puniebant Propter ignominioſum ſupplicium. quia morte turpiſſima condēnatꝰ eſt. Crux em̄ ſupplicium erat latronum Et licet crux tunc eſſet multe ignominie nunc eſt immenſe glie. Unde augꝰ. Crux que erat ſuppliciū latronum nunc tranſit ad frontes imꝑator̄. Si tantū honorem deus ꝯtulit ſupplicio ſuo. quid conferet ſeruo ſuo Propter ignominioſum conſortiuꝫ qꝛ cum ſceleratis deputatus eſt. id eſt cum latronibus qui primo erāt ſcelerati. ſed poſtea vnus conuerſus eſt ſcꝫ diſmas qui erat a dextris. Sicut dicitur in euangelio nicodemi. Et alius dannatus ſcꝫ geſmas qui erat a ſiniſtris. Uni ergo dedit regnum. alteri ſuppliciū. Ambro. Autor pietatis in cruce pendens in ſingulis negociis pietatis officia diuidebat. ꝑſecutōem apoſtolis. pacem diſcipl'is. corpus iudeis. crucifixoribus veſtimenta. patri ſp̄m. virgini paraninphū. latroni ꝑadiſuꝫ peccatoribus infernum. crucem xp̄ianis penitentibus commendabat. Ecce teſtamentum quod fecit chriſtus in morte pendens in cruce.

¶ Secundo ex eo ꝙ fuit iniuſta. qꝛ peccatum non fecit. ⁊ non eſt inuētꝰ dolus in ore eius. Et ideo que venit indigne pena dolenda venit. De tribus em̄ iniuſte precipue eum accuſabant. videlicet quia tributum reddi prohibebat. quia ſe regem dicebat. ⁊ quia filium dei ſe faciebat. Contra has tres accuſatōes dicimꝰ in paraſceue in ꝑſona ſaluatoris tres excuſatōes. Popule meus quid feci tibi ⁊c. Ubi exprobat criſtus tria beneficia eiſ collata. ſcꝫ liberatōem ab egipto. regimen in deſerto plantatōem vinee in loco optimo. quaſi dicat criſtus. Accuſas me de redditōe tributi. potius grās agere deberes. qꝛ liberaui te a tributo. Accuſas me qꝛ dixi me regem. potius deberes grās agere. qꝛ regal'r paui te i deſerto. Accuſas me qꝛ me fi. dei dixi. potiꝰ deberes grās agere qꝛ te in vineam meā elegi. ⁊ in loco optimo plātaui. Tercio ex eo ꝙ fuit ab amicis. tolerabilior em̄ eſſꝫ dolor ſi pateref̄ ab his qui aliq̄ de cauſa deberent eſſe eius inimici. vel ab his qui eſſent alieni vel extranei. vel ab his quibus aliqua incōmoda intuliſſet. Sed tn̄ patitur ab amicis. id eſt ab his qui deberent eſſe ſui amici Item a proximis id eſt ab his de quor̄ ſtirpe natus eſt. De his duobuſ dicif̄ in pſal'. amici mei ⁊ px. mei. Job. xxx. Noti mei quaſi alieni receſſerūt a me. Item ab his q̄bus mlta bona ꝯtulerat. Johā. viii. Mlta bona opatus ſum eis